

1.	<u>YOU NSARITA NUN</u>	3
2.	<u>NUN NANGKAFOHUN</u>	8
3.	<u>YOU GASOBA MAI SA NGAN BIDADARI</u>	13
4.	<u>YOU WALU' DUNIA SAI</u>	17
5.	<u>YOU WALU' MATATU</u>	25
6.	<u>MATATU BEI DOSA KANANGKAFOHUN</u>	33
7.	<u>DOSA NSALAK</u>	39
8.	<u>KAN BALI HABE</u>	48
9.	<u>AWAN HAYA</u>	55
10.	<u>BABELLE</u>	62
11.	<u>YOU YUANG ABARANG</u>	67
12.	<u>YOU RUBA SODONG</u>	74
13.	<u>ISAK</u>	83
14.	<u>ESAU SIO HOWO YAKO</u>	91
15.	<u>YOSEK 1</u>	98
16.	<u>YOSEK 2</u>	104
17.	<u>YOU YUANG MUSA</u>	111
18.	<u>MUSA BALI RAJA MASIRI</u>	119
19.	<u>DOMBA PASA</u>	126
20.	<u>MATATU ISARAE TALAGA BAGASAK</u>	135
21.	<u>YOU NTANEFA KAHULU NDOA' 1</u>	142
22.	<u>YOU NTANEFA KAHULU NDOA' 2</u>	147
23.	<u>SAPI MASI</u>	157
24.	<u>MATATU ISARAE LANGON DI UNA' TANGAN</u>	162
25.	<u>MUSA BUNG POPANG DI KATOKON HABAI TAMBAGA</u>	169
26.	<u>MATATU ISARAE MPANGADADI HINO PETAK KANANG</u>	173

27.	<u>MATATU ISARAE DANEK NE SIO BALI RAJA</u>	177
28.	<u>YUNUSI</u>	181
29.	<u>MATA GEGEN MPANGANOTUN DI MATA SA DANG YOU YANJI NE</u>	186

1

YOU NSARITA NUN

Guru: Kanaten kamena-menan kemo ndian famiking po babeto bali mata hila dang gatepa bafalituha bali kemo ne souk ma Hama' You rio kemo hila sado nsanubun tofo domba fohu waha diak paling Yesu ngkarungan bia dang mai (Yoh. 10)

LIO NANGKAFOHUN:

Aku sanek tabea di kemo hila hino mbai sou-souk. Susu-mama, kolo-mina, kemo hila hino mbai a tabea ka sou-souk. Dina sa mai ge kami fene kasadang sarita sa. Sarita dang kami fene kasupu mai ge sarita bia tu, bali ti hino mbi, sarita dufu tu sa. Sarita mai ge bene ganotun kito di mai kahila dang kito to badadi lau hino dunia mai ne sado kito kananou katong di manun bali, manlabo' ko po hino sarita dang souk ka kami fene kasupu mai. Hino mbi, kito ngan ka di matatu ge manun tu ma po dalo po hino sarita sa souk ka kasupu mai. Kito fene kananou di mai hulu ratu' dang dadi lau hino dunia mai ka manun bali mangale dele besa kito ala kabia sarita mai ka ngaku. Kemo hila hino mbai dangaha to di tete, tofo, to di talowo, toyo ge mai waha kahila i ge bali manun ma hino, manangkatogu ma hino. Kito fene kananou di mai waha dang kito to mo ka manun tu. ge dele besa kito mine katong di Mata dang walu' mai waha mo mpanganotun dang ge kito mamongo di. Dadi besa kito rai notun fegai faya: "Bombon nun po begai, begai, ma besa kito lio ko ne dufu dang ge nsanubun po kito famiking ko sala.

A fene fei sonto sa ne kemo gananou gatong di mai ndeling sa a mohon batondo di ko.

I. Sonto di kito matatu fene balajar mai ndeling fohu sa:

Dadi mae ne kito kaba fiking di mai sa ngai mesin sinso. Dadi lio mangan besa kemo mohon do mesin so ka nangkafohun. Souk, a ago kemo faya: "Anu, teu dafa' di kayu moko." Dadi besa kemo gananou di mesin mo ka mamfamei gadadi dang noson, mo ge masing ti a ago ti fefego madi kemo yako bali mutung do do gadufu. Bene gadadi ma gananou dang, bene yodi ne deu di kayu ma gananou dang. Di kemo mutung gananou gatong mamfamei deu di kayu dang noson. Kito sado kananou katong di mesin mo mamfaramai ge dele besa mata sa gatepa di kito, te baya kito to dufu hino mambuku gusu mohon kito kananou katong di mamfamei hino.

Mo ge hemung besa kito hila hino dunia sai. Kito to di fulung kayu, petak alang, mbapeng bali wayo. Kito dangaha to di pariama bali dina mbeleng, hino mbi do di bombon. Madi kito kananou katong mata sa walu' mai waha mo dang.

Guru: Fei sonto di samaka ntalan. Mantalan mo ge baredek bali mei tu, ma souk io dadi balalundak ge dadi di mai nfuhan haya tu. Madi manising ge baredek dang, ka bagasak, gusu mohon io ngkulik ge biru. Woi po dahu bebegu?

Fei sonto di rapak nising. Rapak nising ge nouk tofo ge sado kayu haya haya besa ha' lima te ha' nong ma gapuak. Besa rapak nising sado ngkua' bebegu bali ti hino mbi Mata sa dang walu' di rapak nising mo!!

Mai hete alang ko besa dina mbeleng, pariama kahila mo ge kito fene kananou katong di mai waha mo manun dele besa Mata sa walu' mai waha' mo ge notun a hino kito. Besa Mata so ne yati mandio hino kito, mo mohon kito kananou di mai waha mo ka manun bali mangale, sado ha' di kito ngan di ising bali polo' Ka badadi nangkafohun ne ge mandufu besa? Te kito rai noson hino kito lian mai?

Mata Walu' kito hino, bali mandio dang notun nana' kito di mai kahila i ka manun ge napa' yati hino matatu-tu hino dunia mai ngka!

DADI AKU BALI NGANGAJE BIA TU! MATA SO MPANGANOTUN DI MAI WAHA DANG KITO BATONDO DI KO GE HINO NGKA. Buku mo ngan po BUKU YOU. Hino buku mai ndian ge Matahaya gasoba matatu nfamiking ne lefo rio ban di kito sado kito ma kananou di mai waha dang badadi lau hino dunia mai ka manun talo. Baya mai kahila ndeha' nama' dang, te baya mai kahila ndeha' bali nama', sado ha' di kito matatu ma kito kananou katong di talo. Mata sa walu' kito ge paralu kito mamongo di mai waha mai ka mandufu ge mote dang. Bali ti Matahaya ndian famiking sado dali hino mamfamei bei ge mote Matahaya so, ndian ge kito nikan kananou katong kasou-souk di mo.

II. Kito ngan di matatu ka mandeling-deling:

Dadi kemo mine ko, a basarita-rita mpou sa di mai ndeling hino fulung-kayu, petak-alang, bali mbapeng-wayo ka manun. Madi besa kito ngan di ising bali polo' ge bebesa? Mai ndeling waha dang badadi hino kito matatu ge mangale bebesa, bali manun bebesa? Matatu dang badadi kanangkafohun hino dunia mai ge mata woi sa? Mata so ge mandeling bebesa? Mamfamei ge bebesa? Souk, kito fiking di pangahu' dang ha' duman kito hila hino dunia mai besa gagado te mai gasipa' ge manun hino mbi po sado kito kaba mate di?! Besa po kito dalo pangahu' bebegai? Nseing manyawo, baya, "Kito hu' po di manun mai nton. Sio bei, souk bei, bei, souk bei kito sado kito hu' febegai." Madi a fene kemo tahi kabia a panganikak sa. Manun bebesa po sado mai nton mo bene bei kemo bebego? Hino mbi, mai nton mo manun hino mbi po sado sio badadi lau hino dunia mai?

Souk, kemo fiking mpousa di pangamate sai. Besa po sado kito nseing ge napa' lau ngka? Hino mbi Sio lau mo ge sio lau ha' hino mbi? Bali ti hino mbi, besa po sado sio ngkanangi haya mo ka mutok hino petak? Kemo hila hino mbai yaga ne fiking. Kito ngan ka di matatu sou-souk bali tanohon mate ma hino. Kito kananou ka dina sia bi po kito tanohon mo dali ge dang, madi kito faya ka rai di tanohon mo bene batarusu gasou-gasouk kito. Baya ngangare, yayaru, namei, matahaya sou-souk, a sanek tabea, madi kito sou-souk dali dina sia dang ka sia bene tarusu bali tanohon mo.

III. Sarita dang kami kasupu mai:

Dadi sarita dang kami kasupu mai ge sarita dufu bali ti sarita tu! A fene notun katong kemo hila hino mbai di sarita dang kami kasupu mai ge kami kananou katong sarita mai hino manun sado ha' hino nsanubun. Hino mbi, kami sado mantalingun sarita mai, baya ndik sia ma kami mantalingun dang. Kami mantalingun dang po di sarita mai hino buku. Dadi besa kami mantalingun mpousa, souk kami tulok paling hino buku so sado dalo paling mandufu hino.

Besa kemo ka mine nana' di sarita dufu mai bali ti hino mbi kemo dahu hino ndian mo ge souk kemo gananou gatong di Mata dang walu' mai waha dang a basarita di mbai ko. Di Mata dang walu' mai waha mai po sarita dufu mai ntamineng. Mata Kami ge mine po hino You, Sarita mai ntamineng po dang sado notun sumpak paling di hino kemo hila di dina sai. Mai ge kami tanefa dang, ka You ntanefa, po dang sa do kami kasupu di mai ne notun paling di kemo hila hino mbai. Dele dele ka ke hila ka mine dang noson, sado mamongo di.

Dadi a fene notun kadufu di sarita mai, kami fene notun nana' di sarita mai hino kemo. Sarita mai ge sarita dongeng ma dang, famoyang ma dang. Kami lian suka po rio kemo hila. Dadi kami souk dahake ne kaponon' kabia mai ndeling kahila dang souk a katepa mai ne tuga di kemo gananou gatong di mandufu.

IV. Sarita dang kami kasupu mai ka mandeli-ndeling:

Dadi sarita dang kami hodi mai ge sarita dufu bali sarita tu! A fene notun katong kemo hila hino mbai di sarita dang kami hodi mai, kami kananou sarita mai hino manun sado lau ha' dali nsanubun. Hino mbi, kami sado mantalingun sarita mai, baya ndik sia ma kami mantalingun dang. Kami mantalingun dang ko po di sarita mai hino Duku sa. Dadi besa kami mantalingun mpousa, souk kami tulok paling hino buku so sado dalo paling mandufu hino.

Besa kemo ne mine nana' di sarita dufu mai, mo ge souk kemo gananou gatong di Mata dang walu' mai wWaha dang a basarita di mbai ko. Di Mata dang walu' mai waha mai ge sarita mai ka ntamineng. Mata so ngan po You.

Dadi sarita dang kami hodi mai ge sarita di Matahaya bali Matahaya nfaremei bei. Sarita dang kami hodi mai ge You nsarita, bali ti Matahaya ndio ngan diti. Bia notun besa kami ngan di kemo nguru nsarita, mo ge dang. Te baya mai dang kami kasupu mai ge sarita dang kami nafan rai hino kami lian ge mai dang. Kemo hila hino mbai yaga mine. Bia notun sio mata Amerika dang gasupu lio ngan mai di nangkafahun ne. Mai ge You ndio batondo po dang kami kasupu mai. Matahaya bei mansung po kami mata dang koho basarita mai. Dadi yaga mine kabia-bia. Kemo nikan mine gabia-bia bali dahu gabia hino kemo ndian. Yaga mine. Kita badadi po di kangan teba mai, hedi? Dadi yaga inung bali tolon kabia-bia sarita mai ne to dang gadadi kemo mpangadadi mpousa. Tahi kabia lio ngan kahila mai ne to di dang kito lian gaufa' mpousa.

Dadi a fene notun kadufu di sarita mai, kami fene notun nana' di sarita mai hino kemo. Kami komo sarita mai hino kemo hila dang, Di sarita mai ge famoyang dang. Kami lian suka po kami kalung sarita mai hino kemo ne kemo sou-souk kaba mine di pangadadi sai ka mandufu.

PANGANIKAK

1. Mai ndeling bebesa ne sado kito ngan di matatu kananou dunia mai nun nangkafohun talo?

S: Kito sado kananou, dele besa Mata sa walu' mai waha mai ne yati mandio ngan hino kito, mo gusu po mohon kito kananou di mai waha mo manun talo.

2. Mata walu' so ge yati ndio ngan hino kito te mai dang?

S: Mathaya napa' yati Mandio hino kito.

3. Kito uang Matahaya mo ge ngan sa? Bali ti mambuku dang notun di Matahaya mai ka mandufu ge ngan sa?

S: Matahaya ngan po You, bali ti Matahaya ndio ngan no ngan po Buku You. Hino Buku You mai ndian ge Matahaya nsarita di mai ndeling waha hino. Dadi besa kami mantalingun mpousa, souk kami tulok paling hino buku so sado dalo paling mandufu hino talo.

4. Sarita mai nun po hino petak mbi?

S: Dadi sarita dang kami kasupu mai ge sarita di You. Sarita dang mai ge You ndio batondo. Bia notun besa nun hino Amerika, te Indonesia, mo ge dang. Kemo hila hino mbai yaga mine. Sarita mai ge nun hino Mata sa a faya ko.

5. Besa po sado kami katepa kanotun kabia kemo hila di sarita mai?

S: Kami mine You ntanefa dang defa kami notun hino kemo, po dang sado kami ndian badaduk notun sumpak paling di kemo hila hino mbai. Dele dang kemo hila ka mine dang noson te gananou ka mangale dang noson.

2

Nun Nangkafohun

Nangkafohun 1:1

I. DUNIA SAI HINO DANG NOSON MADI YOU NAPA' MENA HINO NGKA:

A. Duna sai nangka fohun:

Di dina sai a fene notun hino kemo hila di sarita ndik di tempu sa nangka fohun tu kalu. Di hino tempu sa mo, matatu hino dang noson. Tempu sa mo ge di nangka fohun tu. Kemo hino mbai baya, “Di hino dunia mena tu” te baya, “hino dunia mai, petak haya nahu dang noson.” Madi sarita ndik di dina sa mai ge, a fene notun ka hino kemo hila hino mbai po begai, di tempu sa nangka fohu tu kalau! Bola duna mai ndeha' mei hino dang. Te di tempu sa nangka fohun tu mo ge bola dunia mai hino dan noson. Dadi yaga mine, yaga ne fiking kabia.

Dadi You ndio notun po begai baya, “***Dunia sai nun nangka fohun po You gasoba petak bali alang, bali ndalangon mei-ndaloango haya.***” You ndio batondo po bego. Matahaya notun kito po bego. Madi yaga fiking, Besa Matahaya notun baya, “***Dunia sai nun nangka fohun po You gasoba petak bali alang,***” mo ge mangale hino. Mangale po begai: di tempu sa petak bali alang hino dang noson mo ge, Matahaya napa' hino ngka, di Matahaya po baya, “***Dunia sai nun nangka fohun po You gasoba...***” Bebego ge di tempu sa mo You napa' mena hino ngka.

B. Sonto di matatu nfua' bei hino dunia mai:

Di mai a fene fei gamba sa. Mote a lian ge kemo hila hino mbai yaga ne mine katong a lio mai. Di mai ge kito fene boya-boyang ge dang. Sarita mai ge famoyang dang ka sarita dufu bali tu. Dadi mai ge a fene fei sonto sa hino toting sa mai. Toting sa mai ge mpaha' po toting bayasa hedi, hino mbi mai ge keraya di nima, toting mai ngkoyong. Toting sa mai ge matatu nfua' bei, di nima hedi? Nangka fohun, matatu nikan lau yala mena toting mai manarang sou-souk, mohon bei di. Madi bei di nima, po dang toting samai ge ngan matatu nfua' bei di nima. Tu te dang?

Dadi hino dunia ndoa' samai, mai waha dang kito to, besa toting, te peda, te leha-leha' ge pede matatu nfua' bei di nima, hedi? Madi kito fene fei mo nikan ala mena manarang. Souk, gusu mohon kito fei di lima talo.

C. Sonto matatu nfua' bei ge dang hino dunia mai:

Madi manuk sa mai ge matatu nfua' bei di nima ge dang. Manuk sa mai ge a fei di lima dang. Dadi a mefe notun di kemo hila, di mai ngan manuk ge matatu nfua' bei dang. A lian ge sia mpaha' begai paling. Woi sia ne walu' ban sia ne mpaha' iko paling besa begai talo? Kemo talo te? Te matahaya mai talo te? Besa bei talo mo ge fei dafa' ne kito kaba to. Mo ge matatu

besa kito po walu' manuk mo ge talo dang.

Dadi toting mo ge matatu nfua' bei. Besa mata sa bene bei toting mo ge nikan lau yala mena manarang souk mohon bei di toting mo talo. Madi besa manuk mai te yaba, asu, sapi, karabau, mai waha farasia mo ge matatu besa kito mai walu' ge dang. Kito ge walu' mai waha bego ge talo dang. Te fiking besa fulung kayu mo. Fulung kayu waha mo ma kito walu' talo dang! Besa kemo ne wala' talo mo ge fei dafa' ne kito kaba to. Ngan ka di mai bali nama' kahila dang badadi lau hino dunia sa mai ndian mai, sado ha' di fulung kayu te kito ngan di matatu fene walu' sia di kito liama ge talo dang souk. Mai waha dang mo ge pede ti. Kito matatu fua' fei ge pede ti. Po danga ngan ka di kito matatu fua' fei bali mai ka hila dang badadi lau hino dunia mai mantai ti ko.

D. Sonto di petak alag bali manising:

Dadi kemo hila hino mbai yaga ne fiking katong. Fulung kayu, asu yaba sapi karabau ge kito walu' talo dang, hino mbi besa petak bali alang haya mai! Petak bali alang haya mai haya nahu tu. Te mai hila dang hino alang mo: besa dina mbeleng bali bombon, fuho hila i, mo ge matatu besa kito sado walu' di mai waha mo ge talo dang. Mai waha mo ge mantai ti, kito matatu ge walu' mai mo talo dang.

Dadi hino gamba howo dang mai, besa toting mo bali manuk ko, ge kito kananou di mai hiwo mo ge fua' fara howo. Sia ge nfua' matatu bei di nima talo. Madi fua' sia paling besa manuk, asu, yaba, te sapi bali petak alang mai ge pede ti. Fua' fara sia besa asu, yaba mo ge kito matatu fei talo dang.

II. DUNIA MAI HINO DANG NOSON TEMPU SA KABARISING:

Dadi di nina sai a fene basarita paling di tempu sa nangka fohun tu kalau. Di tempu sa mo besa mai waha dang kito to hino dunia di ndoa sa mai, besa petak bali alang, dina mbeleng, bali bombon, fulung, kayu, asu, yaba, mo ge hino dang. Dadi yaga mine katong kabia a lio mai. Di ndoa' sa nangka fohun tu kalau mo ge mai besa daging kahila dang kito to mai ge hino dang noson. Baya ndeha' lau di ndoik bali ndeha' doban hete, danging mpaha' laka hila i sou-souk ge hino dang noson.

Dadi kemo dahake fiking di tempu sa mo. A fene notun di hino kemo, di tempu sa mo, mai waha dang kito hino dunia di ndoa sa mai ge hino dang souk. A fene notun hino kemo begai: matatu besa kito, baya sia ma hino dan. Kira kemo fiking, baya, "di tempu sa mo, kito usi kobi hino nga te? Moge mai dang. Di begai, di tempu sa mo ge wohe dang besa kito matatu hama' mai ma hino dang noson! Baya matatu sia ma hino dang noson. Di tempu sa mo ge kabarising tu kalau.

Dadi di tempu sa nangka fohun tu mo ge kabaring tu, mpaha' besa sia ma dang. Petak alang badadi dang noson, bali gehe ma hino dang. Matatu ma hino dang, daging kahila i ma hino dang, mutung kabarising tu, mai besa mai nton ma hino dang, Di mai ge a fene fei sonto sa ne kemo gananou di tempu sa kabarising noson mo.

III. YOU MPANGADADI:

A. Dunia sai hino dang noson madi napa' You hino ngka:

Dadi di tempu sa mo ge mutung kabarising tu, madi You napa' mena hino ngka! A fene notun

di hino kemo hila hino mbai, You bali nun ma dang, nubu ma dang, angka togu ma dang. You ge pede ti! Yaga fiking di mai, bola dunia mai hino dang noson, madi You napa' mena hino ngka. Mo ge a fene notun di hino kemo di bola dunia badadi dang noson, madi Matahaya napa' mena hino ngka. Matahaya goho hino mai sa sia ma dang, madi Matahaya walu' di bola dunia talo.

B. You peru besa mai sa sia ne dadi di ge mai hino dang:

Dadi mai a fene notun di You mpangadadi. Dadi di nun angka fohun, petak ma hino dang, alang ma hino dang, bali wayo ma hino dang, madi Matahaya napa' mena hino ngka. Pangadadi kahila i ka nun po hino Matahaya. Besa kito inung wayo dang moge kito dadi te? Kito dadi talo dang. Dadi besa Matahaya ge wayo yinung ma hino dang, kangan gan besa kito kan mai ma hino dang, madi Matahaya hino ngka. Mataha ge ganano bali gan kangan hemung besa kito ge dang. Bola dunia hino dang noson madi Matahaya mena hino ngka. Matahaya po Mata walu' bola dunia mai. Mo ge Matahaya napa' hino ngka di tempu sa bola dunia badadi dang noson ne. You ge fiking ha' gan kagan bali yinung wayo hemung besa kito ge dang. Wohe besa kito hama' mai ma hino dang noson di alang bali wohe mo badadi dang noson. Matahaya nama' (wohe) hemung besa kito mai ge dang. A fene notun kemo hila hino mbai, You mpahadadi besa kito ge dang. Di hino pangadadi nun ka hila mai, besa wayo ma dang, kangan ma dang, wohe ma dang, madi Matahaya napa' mena hino ngka. Di pangadi kahila i ge nun po You. Po dang Matahaya ge matai ti, hemung besa kito dang. Matahaya ge pasa ti hino kito.

C. You mpaha': Matahaya ge ngkanangi dang:

Di mai ge kito fene fiking ti You mpaha', Matahaya mpaha' ge bebesa? Dadi Matahaya ge besa kito matatu ge dang. Kito ge bali kangangi, Matahaya ge bali ngkanangi dang. Matahaya bali ngkanangi dang di begai: baya nyohi ka mote mpo-mpou kahila i ge bede Matahaya hino souk. Matahaya duo' la begai, madi mote mpou mei haya i ge pede Matahaya hino souk.

Dadi Matahaya mo baya mpou bi sia ne Matahaya hino dang ge mai hino dang. Baya hino bola dunia mai nsanusun mei, nsanusun haya ge Matahaya hino souk. Nyohi ka mote mpo-mpou ka hila i ge pede Matahaya napa' mena hino ngka. Matahaya di tempu sa angka fohun tu ne sagado lau dali dunia ndoa' sai mai ma, Matahaya ge pede lau ndeha' sia po bego la.

Dadi a fene nikak kemo hila hino mbai, besa You mote mpo-mpou pede hino, mo ge, besa kemo lau ha' hino kemo nginang mo ge You hino kemo nginan mo te dang? Matahaya hino! Te kemo baling ha' leha', hino leha' ndian mo ma, Matahaya hino te dang? Hino! Kemo yaga fiking! A fene notun di hino kemo, baya nyohi ka mote mpo-mpou mai ge pede Matahaya hino souk. Baya hino mpou bi sia ne kito sapik di You hino ge talo dang. Besa kito lau ha' kalian ndian, kito sapik di Matahaya hino talo? Mai dang! Te kito tulok popang bahu, basakodo tu ne kito sapik di You hino talo te dang? Mai dang! Kito sapik Matahaya talo dang di Matahaya ge pede mote mpo-mpou ka hila i ge bede Matahaya hino souk.

Dadi Matahaya ma mbeleng besa kito no dang. Matahaya do kasia ge do lau dali-dali hino dunia mai nsohing. Kito sapi You ge talo dang. Dadi besa kito sapik You, You do talo. Matahaya ntalinga besa kito ma dang. Di begai: kito basasinok ma Matahaya mine hemung besa kito nseing gahiak nseing. Hino mbi, besa kito fiking la hino lian la ma namapa' Matahaya mine besa kito nseing gahiak nseing. Matahaya mine kito famiking mo. Po dang a faya Matahaya ge pede ti. Kito ngan ka di matatu ge pede ti. Yaga fiking. Lau dali dina dage togu, pede Matahaya hino. madi kito ge to dang. Matahaya ge do do kito. Matahaya di

tempu sa nangka fohun tu sagado lau dali dunia ndoa' sai ge, Matahaya pede lau ndeha' sia po bebegu ngka.

Dadi hino sarita ndik dang mai ge kito sou-souk kaba mine di tempu sa nangka fohun tu. A fene notun kemo hila di lio ngan tolu. Dadi hino sarita ndik dang mbai ko, kemo hila yaga fiking di lio ngan tolu dang mai, mote a lian ge kemo hila nikan dolon gabia hino mbai, sado kemo baling ha' hino kemo ndeha' ma kemo fiking fikin noson, bali kemo ma batondo-tondo hemung di lio ngan ntolu mai, dele mantalingun.

LIO NGAN PENTING TOLU:

1. Di mai waha dang kito to hino dunia ndoa' sa mai, hino dang noson, bola duna hino dang noson, madi You napa' mena hino ngka. Matahaya hali Manun ma dang, manubu ma dang.
2. You ge bali ngkanangi dang. You ge hemung sa kito dang di kito bali kanangi. Hino mbi, Matahaya baya nyohi ka mote mpo-mpou ka kahila i ge pede hino souk. Baya mpou bi sa sia ne kito fene sapik di You hino ge talo dang.
3. Matahaya mbeleng besa kito dang. Matahaya do kasia ge do lau dali-dali hino dunia mai nsohing. Hino kito mai nfamei fei ne ndeha' You do dang sia ge mai hino dang. You ntalinga besa kito talinga dang. Baya kito lio mei haya pede Matahaya mine gasou-souk. Baya basasinok te, baya kito fiking la hino kito lian ma Matahaya napa mine ngak.

SONTO DI GAMBA DUNIA KA MANDELING:

1. Dadi di tepu sa nun nangka fohun tu kalau, kito ngan ka di matatu, baya sia ma hino dang. A usi kobi ma sio badadi dang noson bali ti kemo nusi kobi sou-souk ma hino dang noson. Di nun nanka fohun tu, kito ngan ka di matatu mai ge hino dang noson.
2. Daging mpaha' kahila i ma hino dang noson. Baya asu, yaba, sapi karabau, kenak bali manuk sou-souk ge hino dang noson.
3. Yaga fiking di tempu sa nun nangka fohun mai ge, matatu hino dang, daging mpaha' laka hila i ma hino dang, bali dina mbeleng ma hino dang noson. Mutung kabarising tu. Fuho fuho ma hino dang, dogo di bombon ma badadi dang noson.
4. Dadi di nu nangka fohon mo mutung kabarising tu. Petak bali alang, mbapeng bali wayo, baya wayo besa Wayo miha mai, bali ti wayo besa gehe haya lowo ndalang mai ma hino dang noson.
5. Kemo hila hino mbai nekan fiking di tempu sa nun nangka fohun tu mo ge kabarising. Di tempu sa nun nangka fohun mo ge pede naha'. Madi You nido ngan notun kito di tempu sa nun nangka fohun tu mo ge baya naha' ma hino dang noson. Kabarising souk. Kito kananou di bebegu ge talo dang di woi sa notun kito di mai ndeling mai talo? Di kito ngan ka di matatu sou-souk hino dang noson. Dadi kito ge kananou di mai ndeling deling di tempu sa kabarising mo dang, kito kananaou dele besa You ndio notun di kito. Sarita mai nun po hino Buku You.

PANGANIKAK HINO SARITA NUN PALAJARANG #2

1. Dunia sai badadi dang noson mo ge woi namapa' mena hino ngka?

S: Ma po You.

2. Dadi besa dunia mai badadi dang noson, petak bali alang hino dang noson, gehe ma hino dang noson, madi You napa' mena hino ngka, mo ge You nanun hino mbi?

S: Matahaya ge manun hino dang, manubu ma hino dang. Matahaya ge pede hino.

3. Hino dunia sai mai nfua' mandeling howo hino, fua' rupa howo mo ge bebesa-sa?

S: Matatu nfua' bei besa toting, te leha', bali nfua'ndha' matatu bei talo dang po besa alang, petak, danging laka hila i.

4. Kito ngan di matatu sado sapik You ge talo te?

S: Talo dang.

3 YOU GASOBA MAI SA NGAN BIDADARI

LIO NGAN NANGKAFOHUN

Kito balajar nangkafohun ne ge notun sarita ndik di dunia mai nun nangkafohun tu. Di tempu sa mo ge petak bali alang hino dang noson, hino mbi, mai kahila dang kito to di dunia ndoa' sa mai ma hino dang noson. Madi You ge napa' mena hino ngka. Di tempu sa petak bali alang hino dang noson, Mata hino ge togu-togu po You.

I. MATAHAYA GASOBA BIDADARI

A. Bidadari ge waha

Dadi mai sa You gasoba ka nangkafohun, po ngan bidadari. Petak bali alang hino dang noson madi Matahaya gasoba mena bidadari. Bidadari mo manun po You gasoba ko. Di tempu sa You gasoba mai sa ngan bidadari mo ge pede mata sia howo dang ka waha tu. You walu' bidadari mo ge waha sa una'. Sio mo mamwahan ge waha sa fuho hila i. Bidadari mo sou-souk ge pede la You mai gasoba, bene sia ne badadi diti ge dang. Pede la Matahaya mai gasoba po bidadari waha mo.

Wahyu 5:11 Mo souk, a ma to bali di bidadari waha tu kaba lomu galolik hino kadera raja mo bali mai baraasan ngha' mo bali sio mantika' kahila mo ngking bali ngking. Sio mamwahan mo ge mata bali maribu-ribu sado rekeng ma ha' dang.

B. Bidadari mo manfamei

Dadi You gasoba bidadari mo ge mata sia pede ti, sia pede ti. Di mai sa ngan bidadari mo ge bene souk ne sio badadi sumpa-sumpak paling ge dang ngka, di sio ge basanudong ma dang, bakaanak ma dang. Sio mo ge bali kanangi besa kito ge dang. Dadi bidadari mo manwahan di You gasoba sio nangkafohun ne sado ha' di dina sai ma sio ge loti sia dang, dogo sia ma dang. Di You gasoba sio ne sio gafoleng ge dang. Sio manwahan mo ge ndeha' sia.

Dadi mai ngan bidadari ka nwahan mo, sio ge mpaha' besa mai sa kito to dufu dang, di Matahaya gasoba sio mo, madi gasoba ngkanangi besa kito ge dang. Di dunia ndoa' sa mai ma sio mo ge hino kito noson, madi kito to dufu dang. Kito to sio dufu dang di sio ge bali ngkanangi besa kito ge dang, di sio ge mpaha' pede ti.

C. Bidadari mpangalaun ge sara lemban

Besa kito matatu fene topu ha' una' nun mo ge kito pangalaun nfamei besa? Kito sara lau di loik, hedi? Madi tempu-tempu ge kito dalo bali mai ngkahelek. Mai ngkahelek besa wayo lobo', uyan haya, te kito datatunu'. Mai ngkahelek mo sado kito dalo susa di besa? Di begai: mai ngkahelek mo sado gahelek kito talo di kito ge bali kanangi hino.

Madi besa bidadari mo ge, mai ngkahelek bene dali sio bebegu ge mai hino dang, di sio ge bali ngkanangi besa kito dang. Sio lau, sio sara lemban. Dadi mo ge mai ngkahelek bene

gahalek hino sio mbeleng ndian mo ge hino dang, di sio mpangalaun ge mai sara lemban. Ma besa kito mai ge, mai ngkahalek waha pede dali kito. Kito lau gahaling po di kito kanangi hino.

Dadi bidadari mo lemban ha' nyohi mote mpo-mpou kahila i ma pede talo. Madi sio ge mantai bali You. Sio pede ti, You pede ti. Dadi besa You, mo ge baya mote mpou bi sa ne Matahaya hino dang ge mai hino dang. Madi bidadari mo ge nikan sara lemban ha' hino mpou sa sio bene ha' hino mo, mohon ha' hino talo.

D. Di tempu nangkafohun ne ge bidadari mo sou-souk ge pede bidadari nfamei bia.

Dadi di tempu sa You gasoba sio mo, ge baya sia ne nfamei etan ge hino dang. Ngan ka di bidadari kahila dang You gasoba mo ge pede nfamei bia souk. Di tempu sa nangkafohun mo ge, sio bene bei diti hino sio ndian mo ge mai hino dang. Bidadari mo sou-souk pede mbaruku You ndio. You sado gasoba bidadari waha mo ge bene bei Matahaya nsagaro nun. Mo ge sio sou-souk dadi You nima-ndoik. Besa You galau ngangaje, mo ge sio po mata yodi ban. Sio mo sou-souk dahu ngangano nun po hino Matahaya. Sio bene bei diti hino sio nfamiking ma dang. Te baya sio bene padu You ma dang, ka sio sara samote po You ndio.

II. LUSIFA

A. You gahako bidadari mo sia ngan Lusifa ne io po parenta bidadari waha mo Sou-souk.

Dadi di tempu sa Matahaya gasoba mai ngan bidadari mo, mo ge sio sou-souk pede nfamei bia, besa a notun ko. Madi bidadari ka mwahan mo, sia ge Matahaya gasoba mpaha' bia tu. Bidadari sa mo mpaha' ge yipik ti nsei-nseing waha mo mpaha'. Mata mo ngkanilan besa parima timu po dang bidadari sa mai bali ngan sia po ngan LUSIFA. Ngan Lusifa mo ka mangale po 'Naha' Badadang." Dadi You gasoba ban bidadari sa mo mpande mo sado io ge pande nahu tu. Io nfamiking di gasoba nangkafohun ne ge dufu tu kalau. Mata mo nfamiking mo ge pasa ti hino mansei-nseing waha mo nfamiking. Dadi masing Lusifa mpande pasa ti hino mansei-nseing mo, madi mata mo dahu ngangano nun togu togu la po hino You. Di Lusifa gananou gatong di io ge You mai gasoba sia po io. Hino mbi, You po mata dang ganafu parenta hino Lusifa mo, ne mata mo parenta paling di bidadari ka mwahan mo sou-souk. Madi parenta dang Lusifa yako mo ge nun togu togu la po hino You.

B. Lusifa bei ngkira-kira etan

Dadi Lusifa mo duo-duo', dali tempu kasia mata mo fiking denge ndian, baya, "A paha' ge ngan di bia tu, sado a paha' mai ge pasa ti hino a nsei-nseing mai sou-souk mpaha'. Hino mbi, a famiking ge ngan di hete tu kalau. A famiking mai ge yipik ti a nsei-nseing waha mo no. Mo ge a fene dadi hemung paling po besa You, sado a ipik paling di You ma talo." Mata mo nfamiking dang yanak denge ndian ko po bego. Mata mo bene gahanak mangan ne sado pasa ti hino You. Mai ndeling etan kahila i mai mohon gatuo' nun nangkafohun po hino Lusifa nfamiking mo. Mai ndeling etan mai ge badadi po di tempu sa petak bali alang, ndalangan mei ndalangan haya badadi dang noson ne.

Dadi a fene nikak kemo hila hino mbai. Kira-kira Matahaya gananou Lusifa nfamei etan mo te mai dang? Yaga fiking mpou bi sa ne Matahaya do dang? Mai hino dang. Baya nyohi mote mpo-mpou kahila i ge pede Matahaya hino souk. Lusifa galikung io nfamiking mo hino You ge talo dang. Dadi begai, mai kahila i ge You gananou talo, sado ha' Lusifa ndian. Di

Lusifa ge Matahaya mai walu', po dang Matahaya gananou talo. Mo ge besa ka io galikung ndian nfamiking hino You talo? Io galikung talo dang. Io bene bei mai sa sia, madi Matahaya napa' gananou ngka. Lusifa nfamiking etan dang yanak hino mandian mo madi You gananou gamenan noka. Lusifa tahi hino mandian mo madi galiking hino You talo dang.

Mo ge a fene mine hino kemo waha mo ge besa? Kito kalikung kito lian hino You talo te? Yaga fiking. Besa kito basasinok, madi Matahaya mine haya. Te besa mai sa ka kito fei hino hodong ndian, Matahaya do besa di naha' laduk. Te besa kito fei la kira-kira hino lian, madi Matahaya gananou ngka. Kito ge fene kalikung lian hino You ge talo dang.

III. YOU HUKUNG LUSIFA SIO

A. Matahaya gataga Lusifa sio hino You ndipu

Dadi Matahaya do Lusifa nfamiking etan mo, ka souk Matahaya baya, "Lusifa gusu po padu bene yipik Aku." Matahaya do go, baya, "Bego ge A poha dang!" Souk, Matahaya gataga Lusifa hino You ndipu mo. Hino mbi, bidadari ndeha' dang iko Lusifa nfamiking mo ma tagai bali mai ndeling mai. Lusifa mo bei ndio waha mo sado bidadari mo nseing iko Lusifa. Madi nseing ge iko Lusifa mo dang. Nseing dang iko Lusifa nfamiking mo, notun bene padu ne sado yipik paling You, po dang You gataga hemu-hemung bali Lusifa mo. Sio duo' ti hino You ndipu ntakolo.

B. Bidadari mo badadi fara howo

Dadi hino bidadari mo sou-souk, nseing ge mote Lusifa, madi nseing ge mote Lusifa mo dang. Ndeha' dang mote Lusifa ka dadi Lusifa nsagaro nun, madi nseing dang iko Lusifa dang ge dahu noson nulu hino You. Dadi bidadari mo dadi fara howo. Fara sia po iko Lusifa, fara sia ge dadi You nima-ndoik. Ndeha' dang iko Lusifa ngan po bidadari etan (te mai nton), madi ndeha' dang iko You ge ngan bidadari bia. Bidadari bia mo duo' noson hino You ndipu. Madi bidadari fara sia Lusifa sio mo ge, You gataga sio sou-souk sado sio duo' mantai ti bali Matahaya. Dadi dina sai ge napa' kemo hila mine gatong di mai nton nun ka nangkafohun. Dunia mai sado bali mai nton hino po di nun bidadari nfamei sia mbalawan You ne.
(Guru: Kasupu ngan "Mai Nton Nene" di tempu sa mai ge pede talo. Besa kasupu di mai, bia ge bali ngkapono' di bidadari (mai nton) bakaanak talo dang. "Nene" mangale po kutau te boss)

C. Lipu Hukung

Dadi Matahaya ganaten ban mpou sa ne Matahaya bene gatuo' di Lusifa sio hino. Sio duo' hino mpou sa mo dang noson, madi You napa' ganaten mena ban ngka. Mpou sa mo ngan "LIPU HUKUNG". Matahaya notun Lusifa sio, baya, Tadenge-denge A tiba kemo hila hino lipu hukung mo." Lusifa sio duo' yatu-yatu noson hino mpou naha' sai. Madi tadenge-denge ge You bene diba Lusifa sio bali mata kahila dang iko Lusifa ge souk sio kaba duo' po hino mbo.

Yesaya 14:11-15. Pasal sa mai ge batondo di Lusifa mai nfamei etan mo bali pangahukung dang dali mata mo.

D. Lusifa bali bidadari etan mo ka nfamei

Dadi Matahaya gataga Lusifa sio mo sou-souk hino You ndipu mo. Lusifa bali mansei-nseing mo mahara tu po You. Mai ndeling bia kahila hino You ge sio busu nate-nate. Bali ti hino mbi, sio dahake ne bopo' You ngkira-kira bia kahila mai. (Maiko po di sio nfamiking ge notun sio ge hemung paling po besa You.)

4

YOU WALU' DUNIA SAI

Nangkafohun 1:1-2:3

TUJUANG HINO PELAJARANG SA MAI

1. You po Mata walu' dunia mai hopok manising sou-souk
2. You sara gasoba dunia mai po dang sado mai kahila i badadi. Mandeling po Matahaya baya lio ngan sa, lama mote mai sa dang ngan Matahaya baya ko ge badadi ngka mo.
3. You walu' dunia mai hino lau botu nong mandian.

I.

Petak alang, fulung kayu, bali ndalangan mei haya ge nun po hino You. You po walu' dunia mai hopok manising sou-souk.

Lio nangkafohun

Dadi dina sa mai, mohon a fene kasupu di sarita ndik sa. Di mai waha dang kito to hino dunia mai bawalu' nangkafohun, bali ti alang bawalu' nangkafohun, bali ti fuho, wayo, gehe badadi nangkafohun. A fene notun di kemo hila, mai ge a lio diti dang. Di nun nangkafohun mo, mata woi sa ne hino? A fene nikak kemo hila hino mbai, di tempu sa mo ge, meta sia besa kito ge hino ngka te dang? Mai dang. Di tempu sa mo, matatu besa kito ge hino dang noson. Di nun nangkafohun mo ge pede You gusu hino.

A. Dunia mai badadi dang noson ge mutung mbalamuyu' tu kalau. Walu' mpaha' bei sa sa ma dang.

Baca Nangkafohun 1:1-2

1 Dunia sai nun nangkafohun po You gasoba petak bali alang, bali ndalangan mei, ndalangan haya. 2 Dunia mai mutung mbalamuyu' tu kalau, walu' mpaha' bei sa sa ma mai hino dang. Ndalangan haya mo, dutu-dutuk pede di basakodo. Ndalangan mo ma ogo dang. Hama' You dayo hete ndalangan mo nfafon.

B. You gasoba mai waha di nangkafohun ne ge mandeling po sara baya lio ngan sa.
(Guru ganaten gamenan nfamiking po baca hino Ibrani 11:3)

3 Karena iman kita mengerti, bahwa alam semesta telah dijadikan oleh firman Allah, sehingga apa yang kita lihat telah terjadi dari apa yang tidak dapat kita lihat.

KLT Di manun hino lian sa ngaku po dang sado kito kananou kataong di dunia mai bali manising sou-souk ge sado badadi talo po di You ndio ngan. Mo po dang mai dang kito to talo mai ge badadi hino mai dang kito to ka dang.

Di tempu sa mo, You manarang walu' di dunia po pede la Matahaya ndio batondo! Yaga ne fiking...besa kemo baya la begai: "Leha' koho!" Mo ge souk do leha' mo goho diti ngka te, te mai dang? Kemo hila gasoba leha' talo? Mo ge mai dang. Madi You ngkua' sado bei bego talo. Sou-souk ka mai hino dunia mai ge You pede bei talo souk! You ge Mata Kua' po You mai. You ge ngkua' pasa ti kito kua'. You ge ngkua' pasa ti bidadari dang You walu' ne ngkua'. You nfamiking ge nahu ti hete. Kito famiking ofo ti. Kito mata hino dunia mai, baya bidadari kahila i mo, duo' po hino You ndo' ndian souk.

C. You ge Mata Kua'
Baca Wahyu 4:11

11 Ya Tuhan dan Allah kami, Engkau layak menerima puji-pujian dan hormat dan kuasa; sebab Engkau telah menciptakan segala sesuatu; dan oleh karena kehendak-Mu semuanya itu ada dan diciptakan.

KLT Ke ge kami Tuhang, bali Ke ge kami You. Togu togu la po Ke po Mata dang nikan dalo kangihak hino dunia mai ...Di manun Ke ndian suka po dang sado mai kahila i badadi. Ke po Mata dang walu' mai kahila dang badadi lau mai..."

Woi sa po dadoto You ka sado walu' dunia mai talo? Woi po gatepa paling You di mai ndeling-deling mo sado mai kahila dang kito to mai hino? Di nangkafohun ne ge mata galia' sia ma hino dang. Pede You po mata hino. Mata galia' gatepa You ge mai hino dang.

Dadi You gananou mai nfamei sou-souk! Besa You gananou mai nfamei mo sou-souk, mo ge You gananou gatong di kemo sou-souk. You ma gananou di kemo nfamiking dang fiking denge ndian ma You gananou gasou-souk. Kemo galikung di You ge talo dang.

Dadi kito mohon to di You ge Mata kua' tu. Bali ti hino mbi, Mai ndeling etan bia kahila i ge You napa' gananou di sou-souk ngka. Baya mai sa sia ne You gananou dang ge mai hino dang.

II. Dunia badadi kanangkafohun ka mandeli-ndeling

A. Dina nangkafohun; You walu' naha'
Baca Nangkafohun 1:3-5

3 Dadi You ndio, baya, "Naha'", lama mote naha' ngka mo. 4 You do naha' mo bia. Dadi Matahaya do bego, mohon baai di naha' bali basakodo. 5 Gangan ndeha' naha' mo, dina. Ndeha' basakodo ge gangan, modong. Di mo, dina sa nangkafohun po dina so.

Petak bali alang badadi di nangkafohun mpaha' bakalimbung ma dang, baya bapasagi ma dang, mpaha' datanahun ma dang. Do la besa wayo. You walu' ka mpaha' dang noson. Tempu sa mo basakodo. Nafan dang noson di dina mbeleng bali bombon hino dang noson. Fuho kahila mai ma hino dang noson. Baya mai bali naha-naha' kahila mai ne sia hino ge mai hino dang. Basakodo tu!

Di tempu sa mo ge basakodo besa kito kipu' karoto' kito beleng ko da! Souk, You ndio baya, "Naha'", lama mote naha' badadi ngka mo." Dadi dunia mo naha' di. Pede la You ndio

batondo po dang sado badadi bego.

B. Dina kahowo; You walu' ti alang
Baca Nangkafohun 1:6-8

6-7 Dina so pasa, mohon You gasoba ti wayo ne wayo mo kafa di. Gasoba mo po ndio baya, "Kafa." Dadi You dahu kafa hino wayo mo mbakatanga ne wayo ofo pede ti ofo, wayo hete pede ti hete. You baya bego ngka ge mai ndeling mo pede dadi lama mote po besa You ndio ngan baya dang mo. 8 Dadi ndeha' kafa hino wayo mo mbakatanga mo, You gangan, alang. Dina sa mo ha' dina botu howo po dina so.

Ndalangon hete bali ofo bakatanga alang. Petak hino dang noson.

C. Dina katolu: Dina katolu: You walu' gehe, petak bali fulung-kayu
Baca Nangkafohun 1:9-13

9 Dina so pasa, dali dina botu tolu, Matahaya ndio paling, baya, "Wayo ofo lomu mpou sia ne sado mai bakating ma hino di." You baya bego ngka ge mai ndeling mo pede dadi lama mote po besa You ndio ngan baya dang mo. 10 Matahaya gangan ndeha' dang bakating mo ngan, petak. Wayo dang lomu hemung mo, gangan, ngan gehe bali wayo. Dadi You do You mai gasoba kahila mo pede bia. 11 Mo pasa, You ndio paling. You ndio mo po baya, "Fulung kayu badadi dafa' hino dunia sai. Fulung ka paha' lakahila ka nfuan nafu tofo, paha' po besa fulung mo. Kayu ka paha' lakahila ka nfuan nafu tofo, paha' po besa kayu mo." You baya bego ngka ge fulung kayu dadi lama mote paling po besa You ndio ngan baya dang mo. 12-13 Dadi dunia badadi bali fulung kayu paha' lakahila i. You do dunia badadi bali fulung kayu mo, You do ge do bia. Di mo, dali dina botu tolu po dina so.

You do mai pede ndalangon haya mo, Matahaya baya, "Wayo ofo lomu mpou sia ne petak bakating di. "You baya bego, wayo mo lomu mpou sia sado petak bakating talo! Dadi Matahaya do go, gangan ndeha' dang bakating mo "petak", wayo ofo dang lomu mo, You gangan ngan "gehe". Petak bali alang sado dali hino gehe hino dunia mai ge manun po bego. You ndio po dang sado mai waha mo badadi di.

Baca Mazmur 95:5-6

5 Kepunyaan Nya laut, Dialah yang menjadikannya, dan darat, tanganNyalah yang membentuknya.

KLT Baya gehe haya mai ma Mata so no. Maiko po di mai so badadi po di nun mata so, sado dali hino dara' haya i ma mata so no, di mata so po mata dang walu' di nima.

Dadi You walu' petak bali alang. Souk, Matahaya bage modong bali naha'. Matahaya bage wayo ofo bali wayo hete hino bakatanga mo ka gangan, ngan "alang". Souk, Matahaya lomu wayo ofo ne petak bakating hino. Matahaya gasoba fulung-kayu paha' laka hila i. Matahaya gasoba mai waha mo sou-souk di Matahaya ndio batondo. Matahaya gasoba mo sou-souk lau botu tolu mandian.

D. Dina kangha': You walu' ti dina mbeleng, bombon, bali fuho kahila i
Baca Nangkafohun 1:14-19

14 Dina so pasa, dali dina sa samuhi ko, You ndio paling. You ndio mo po baya, "Mai bali naha' badadi dafa' hino alang ne bage di dina bali modong, ne dina pede ti, modong pede ti. Dina bali modong mantai, ne sado matatu ma souk gananou di tempu tempu talo. Di mai dang naha' mo po dang sado matatu rekeng di dina bali modong sado ha' di hino taun ma rekeng talo. 15 Mai naha-naha' mo, ne dage hino dunia mai ne dunia mai naha' di." 16 Dadi You gasoba mai bali naha' hila mo, howo ge naha' haya ti. Mai naha' haya mo, sia haya po parenta naha', ngan dina mbelen. Sia mei po parenta modong, ngan bombon. Bali tempu sa mo You gasoba bali fuho hila i. 17 Dina mbeleng bali bombon mo, You dahu hete alang, ne dage hino dunia mai ne dunia mai naha' di. 18 Matahaya dahu bego ne dina mbeleng po parenta dina, bombon po parenta modong. Bali ti Matahaya dahu bego ne naha' pede ti, basakodo pede ti. Dadi You do You mai gasoba kahila mo pede bia. 19 Di mo, dali dina sa botu ngaha' po dina so.

Baca Mazmur 19:2-3

2 Langit menceritakan kemuliaan Allah, dan cakrawala memberitakan pekerjaan tangan Nya;

KLT Alang haya dang bia mai po ganotun di You mbia sa hete tu mai, bali ti alang biru ganotun gabia di Matahaya nfua' kahila dang bei mai.

Petak bali alang bali mai bali naha' kahila hino alang ndian mai po ganotun di Matahaya nima ngkua' dang walu' mai waha mo sou-souk. Di mai kahila mo ge You nfua' bei.

Dadi You gasoba dina mbeleng ne tuga di kito kananou di tempu talo, besa huko kapak, palamaung, te besa dina galenge, mo ge sou-souk ganotun kito di tempu. Dina sia mago' ge dina yanak hete boko sado dalulu ofo boko. Kito rekeng mo dina sia mago'. Kito kananou di. Te hino mbi, besa tempu batananong. Kemo gananou tempu batananong hino nsoba bara' (pariama). Dadi kemo gananou di tempu tempu talo po di manun dina mbeleng bali bombon, hino mbi kemo pake di pariama ne sado gananou di tempu tempu. Hino mbi You do di You mai gasoba kahila mo pede bia.

E. Dina kalima, You walu' mai badadi hino gehe, bali mai doban hete

Baca Nangkafahun 1:20-23

20 Dina so pasa, dali paling dina sa samuhi ko, mohon You gaising ti gehe bali wayo di mai paha' lakahila dang badadi hino gehe bali wayo mo. Bali ti You gasoba di mai doban hete alang. You gasoba mai waha mo po ndio baya, "Badadi dafa" 21 Dadi You gasoba mai waha mo sou-souk po bego. Mai haya haya dang badadi hino gehe, mai paha' kahila badadi hino wayo, mai paha' kakila dang doban hino alang, You gasoba gasou-souk. You dahu ne You mai gasoba kahila mo bakaanak ne mpaha' paling po hemung besa You mai gasoba kahila mena mo. 22 You bei gabia ka hino You mai gasoba waha mo. You bei gabia ko po ndio, baya, "Badadi bia bia bali badadi sumpa-sumpak." Dadi You do You mai gasoba kahila mo pede bia. 23 Di mo, dali dina sa botu lima po dina so.

You walu' ti mai bali nama-nama' hino wayo bali gehe ge nikan mai bali nama' badadi hino. Mohon mai bali nama' badadi. Di Matahaya mai walu' mena ne Matahaya walu' mai bali nama' dang noson. Dina mbeleng bali nama' dang Bombon bali nama' dang. Fuho hila i bali nama? Mo ge mai dang. Fulung-kayu ge bali nama' dang

24 Dina sa botu lima mo pasa, dali paling dina sa samuhi ko, You ndio baya, "Dunia nikan bali daging paha' kalakahila. Hino ndeha' mahu, ndeha' pakalila, baya mei haya, nikan kaba hino souk." You baya bego ngka ge, lama mote daging paha' kalakahila mai pede hino souk, po besa You ndio ngan baya dang mo. **25** Dadi You walu' daging paha' kalakahila ne mpaha' pede pede ti. Daging ndeha' pakalila, You dahu ne mpaha' pede pede ti, ndeha' mahu ma mpaha' mo pede pede ti. Baya mai lakahila dang dadi lau hino dunia mai mpaha' mo hemung dang ka mpaha' pede pede ti. You walu' mo souk, You do mamai walu' kahila mo pede bia. **26** Dadi You baya, "Di mai ge, Kito walu' ti matatu ne hemung po besa Kito. Ngan matatu mai ne io po parenta kenak, manuk, daging ndeha' mahu, ndeha' pakalila, baya mai lakahila dang dadi lau hino dunia mai ge matatu mai po parenta mai kahila mo sou-souk." **27** Dadi You walu' matatu, walu' matatu mo hemung po besa Matahaya. You walu' matatu ne besa Matahaya mo po walu' mene bali fine. **28** You bei gabia po matatu. Bei gabia ko po ndio, baya, "Kemo ne badadi bia bia. Bakaanak sumpa-sumpak hino dunia mai ne ngan kemo matatu duo' nyohi mote mpo-mpou hino dunia mai ne kemo po mata parenta dunia mai. Mai hila dang dadi ka lau hino dunia sai sou-souk duo' hino kemo ndoik ndian. Baya mai kahila dang hino gehe bali wayo ndian sado dali hino mai kahila dang doban hete alang notun sou-souk ge kemo po mata yaga sou-souk. **29** Mo souk, You notun paling, baya, "Mai ngan tananong, bali kayu ndeha' bali nfuan napa' A kanaten ban kemo ne kemo gan. **30** Madi daging paha' lakahila i baya mai doban hete, mai lau ofo petak, A kanaten po fulung bali mai ndon ne gan." Dadi mai ndeling mo badadi lama mote po besa You ndio ngan dang baya mo **31** Mo pasa, You dutu' ka do nyohi mamai walu' kahila mai, You do pede bia tu. Di mo ge dali dina botu nong po dina so.

Dadi fulung-kayu bali dagi-daging mai, sio mpangadadi mantai. Sio mpangadadi mantai ko po di nun begai, besa kayu ne kito teu, mo ge besa kito singgang tadenge ne to di kayu nfatang dang mohon bukan mo, madi kayu mo gananou di dang. Madi lio mangan besa daging, besa yaba te, kito fene kamate sio, napa' sio do dufu kito ngka. Sio ne do dufu mo ge sio balahi ngka mo! Mo po dang fulung-kayu bali dagi-daging sio mpangadadi mantai ko. Dagi-daging sio gananou bali nate-dadi, ma fulung-kayu ge gananou ka io dadi te nate ge mai hino dang. Nate gananou dang, dadi ma gananou dang.

Dadi mai bali nama-nama' sou-souk manun hino You. You walu' kenak, manuk doban hete, bali dagi-daging lau di ndo', ge You po Mata gasoba. You nfamiking nahu ti hete po dang sado gatuo' nun di mai waha mo, bali ti Matahaya ngkua' ma hete ka hete lau nangkatogu mai po dang sado bei mai waha mai pede talo.

Baca Mazmur 100:3

3 Ketahuilah, bahwa TUHANlah Allah; Dialah yang menjadikan kita dan punya dialah kita, umatNya dan kawanan domba gembalaanNya.

KLT Yaga ne fiking di You ge Yawe. Mata so po Mata dang walu' kito, bali ti Mata so po kita Taminen mai. Kito sou-souk po Mata mo mbala, bali ti dadi di Mata ndomba nsobung dang yuna gabia mai.

YOU WALU' MATATU

You ndio baya, "Di mai ge Kito walu' ti matatu..." Kemo hila hino mbai, fiking Matahaya batondo bali woi po Matahaya baya bego, baya, "Di mai ge, kito walu' ti matatu ne besa kito." Di begai: You ge mata tolu madi mata tolu mo togu-togu ngan sia. Ngan mo po You.

G.
Naha'
sia
kahitu
ge You
wasik.

Baca Nangkafohun 2:1

1 You mai nfaramai sa walu' di petak bali alang hopok manising ne mohon souk po dina sa botu nong mo. 2 Dina so pasa, dali ti dina botu hitu, You karaya paling dang ngka, di You mai waha bei ne ge souk ngka. 3 Dadi You dahu naha' so mano pede ti. Di naha' botu hitu mo, You mai walu' mo ma souk ngka, You ngkaraya ma togu ngka.

Dali dina botu hitu ge Matahaya ngkaraya souk. Dadi Matahaya karaya dang ngka. Dina botu hitu mai mantai di Matahaya mai walu' mo ge souk ngka, po dang Matahaya karaya dang.

SARITA MPANGABANTAN

1. Petak alang, fulung kayu bali mai kahila hino dunia mai ge manun po hino You mai. Matahaya nfua' po mai waha mo. You po walu' dunia mai hopok manising sou-souk.

2. Bene mata sia ne gatepa paling You ge hino dang. Mai ko po di tempu sa dunia mai badadi kanangkafohun ne ge matatu galia' ge hino dang. Bali ti hino mbi, pande nun po hino You. Guru nun tu nising po You mai. Di tempu sa gadadi dunia mai kanangkafohun ne ge You nikan dulok manarang ge mai dang. You walu' mai waha mai ge sara gasoba. Matahaya fiking mai sa, souk batondo di ngan. Lama mote mai so badadi ngka mo.

3. Mai kahila dang You walu' mai ge walu' hino botu nong mandian. Dali botu hitu Matahaya karaya dang ngka. Matahaya wasik. Madi wasik di nun mamahu ge dang. Di You hemung besa kito dang. You ge Mata Kua'.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA YOU GASOBA DUNIA MAI

1: Di nun nangkafohun petak bali alang hino dang noson, ising bali polo' ma hino dang noson madi mata woi sa po napa' mena hino ngka?

S: Ma po You napa' mena hino ngka.

2: Dadi tempu sa di nun nangkafohun mo ge petak bali alang badadi di nangkafohun mo ge mpaha' bebesa?

S: Petak bali alang badadi di nangkafohun mpaha' bakalimbung ma dang, baya bapasagi ma dang, mpaha' datanahun ma dang. Do la besa wayo. You walu' ka mpaha' dang noson.

3: Woi sa po dadoto You ka sado walu' dunia mai talo? Woi po gatepa You di mai

ndeling-deling mo sado You walu' talo?

S: Mata galia' sia ma hino dang. Pede Matahaya hino. Mata galia' gatepa You dang. Togu-togu po hino You nadian nfamiking dang hete ka hete tu mai.

4: Di tempu sa mo, You manarang walu' di dunia mai ge bebesa?

S: Ala po pede la Matahoaya ndio batondo! You ge Mata ngkoyong tu. Mata kua' tu! You ge ngkua' pasa ti kito no. You ge ngkua' pasa ti bidadari mo no. You ge nahu ti hete. Kito mata hino dunia mai, baya bidadari ka hila i mo, hino You ndo' ndian souk

5: Mai ndeling bebesa ne sado Matahaya walu' di naha'?

S: Pede la You ndio batondo napa' dadi naha'.

6: Ndalangon hete bali ndalangon ofo mbakatanga ge mai sa hino?

S: Alang. Di You ndio ngan baya, "Dadi You dahu kafa hino wayo mo mbakatanga ne wayo ofo pede ti ofo, wayo hete pede i hete. You baya bego ngka ge mai ndeling mo pede dadi lama mote po besa You ndio ngan baya dang mo. Dadi ndeha' kafa hino wayo mo mbakatanga mo, You gangan, alang.

7: Petak sado badadi nun nangkafohun ge bebesa?

S: You do mai pede ndalangon haya mo, Matahaya baya, "Wayo ofo lomu mpou sia ne petak bakating di." You baya bego, wayo mo lomu mpou sia sado petak bakating talo!

8: You do di You mai gasoba kahila mo ge Matahaya do bebesa?

S: You do di You mai gasoba kahila mo pede bia.

9: Di mai a fene nikak, manun bebesa po sado fulung-kayu bali mai ngan di daging kahila mai ge pede pede ti? Sio mpangadadi ge mantai ko po di nun bebesa?

S: Dagi-daging sio gananou bali nate-dadi, fulung-kayu, sio mpangadadi sio gananou ka dang. Nate gananou dang, dadi ma gananou dang.

10: Dadi You bene walu' ti matatu ne hemung sa You. Matatu pede ti, daging pede ka mangale bebesa?

S: Kito kananou You ge talo, kito talian bali mbaruku You ge talo, hino mbi kito fei mote You ndian suka talo, kito fei mote dang ge talo.

5

You Walu' Matatu

Nangkafohun 1:26-2:29, 15-25

LIO

TUJUANG PALAJARANG SA MAI PO BEGAI:

- Matatu mpaha' hemung besa You ka mangale.
- You walu' matatu kanangkafohun ge bali pangadadi baraasan ma hino, di matatu nyawa denge ndian mo ge dadi baraasan.
- Matatu bei ndeha' mangkahela hino nfamiking diti ge talo dang, di kito nun bali labo' po You, po dang kito nikan mine paling po hino Matahaya.
- You dahu pangaago sa hino Adang di kayu gananou nfuan.
- You walu' Hawa mai ge walu' ban Adang.
- Basanudong ka manun po hino You.

NANGKAFOHUN:

Dadi hino palajarang sa mai, kito balajar di mai ndeling sa You walu' matatu kanangkafohun. Kito fene kananou katong mai ndeling mo ka manun tu, mo ge kito kananou togu togu la po hino You Ndio Ngan. Di tempu sa mo ge bene bali matatu galia' besa-sia ne hino ge mai hino dang noson, togu togu la po Matahaya.

I. You walu' Adang (Baca Nangkafohun 1:26-27; 2:7)

A. You walu' matatu mpaha' po hemung paling besa Matahaya, ne tuga di matatu pede ti, mai walu' galia' pede ti.

Baca NF 1:26a

1. You dahu gamenan mangkira-kira di bene walu' matatu.

Ngan di You ge tu tu You sia la, madi You ge mata tolu, po dang kito mine ko ge You sio tolu batondo hemung ne dahu di ngkira-kira bene walu' matatu mo. Dadi kito to Matahaya walu' matatu dang noson, madi napa' You sio tolu batondo hemu-hemung gamenan di sio ngkira-kira dang bene walu' matatu mo.

2. You walu' matatu ka mampaha' hemung besa Matahaya ka mangale-ngale.

You walu' kito matatu kanangkafohun ne ge bene souk ma kito faramei lama mote hemung paling po besa Matahaya manfaramei mo.

a) Lio ngan sa "paha' " mo ge dali hino kanangi teba mpaha' dang.

Paha' dang mai ge hemung besa kanangi teba mpaha' ge mai dang. You bali

ngkanangi ge dang. Lio ngan sa walu' hemung sa You mpaha?" mo ge mangale po kito nyawa gusu po mpaha' hemung besa Matahaya. Bali ti hino kito lian nfamiking ma hemung sia bali You. Madi dali hino kanangi mpaha' ge dang mai ko po di nun You bali ngkanangi ge mai hino dang.

b) Lio ngan sa paha' besa You ko ge bia notun kito kua' hemung besa You mai ge dang

You walu' kito matatu nyawa ne mpaha hemung besa You, madi kito kua' hemung besa You ge mai hino dang di You ge pede ti. Bene mata woi sa sia ne hemung besa You ge mai hino dang. Kito ngan di matatu ge bene nyohi mote mpo-mpou kahila i ge mai hino dang, madi You ge nyohi mote mpou mpou kahila i pede hino souk. Hino mbi, kito ngan di matatu ge fene to kasia ne to nyohi mote mpou-mpou kahila i, te mine kasia ne mine nyohi mote mpo-mpou kahila mai mo ge mai hino dang. Madi You ge do kasia ge do nyohi mote mpo-mpou kahila i ma talo, bali ti mine kasia ge mine nyohi mote mpo-mpou kahila i sou-souk ma talo. Dadi You walu' matatu mpaha' hemung besa You mo ne bene ngan di matatu badadi you waha ge mai dang, di You ge togu togu sia la.

c) Matatu mpaha' besa You mai ge bali mangale galia' ma hino

Matatu nfamiking

Matahaya walu' matatu ne kito ngan ka di matatu mai kananou di You ma talo. Mai waha dang You walu' mena ne ge gananou You talo dang, po dang kito ngan di matatu ge pede ti. Kito ngan di matatu gusu po kananou di You, ngan "You". Kito matatu kananou kito kanangi ngan "matatu". Daging ge gananou ka "aku ngan daging" ge gananou ka dang, bali ti daging gananou ka You ma dang.

Mai waha dang walu' mena ne ge mampaha' pede ti, kito ngan di matatu mpaha' pede ti. Kito matatu gusu walu' famiking denge ndian talo, madi ngan di daging paha' kahila i, te baya fulung kayu waha mai ne bene rai mai sa sia hino ndian, te baya tahi mai ndeling sa sia hino ndian ge mai hino dang, po dang kito matatu pede ti, mai waha mo pede ti.

Ngan di matatu gusu po ndian bali mpangananang hino.

Pede la ngan kito matatu gusu po talian di You talo. Besa daging dalian te gananou gatong ka You ge dang. Daging ge gananou bali mbaruku You ge talo dang, ma di matatu ge gananou mbaruku bali sayang You ge talo.

Ngan di matatu bali ndian mpamili hino.

Matatu bei mote You ndian suka ma talo bali bei galia' You ndian suka ma talo. Mai ko po di You walu' matatu kanangkafohun ge Matahaya yati ne matatu bali ndian mpamili hino. Hino You mai walu' ka mwahan mai ge togu togu matatu gusu po ndian sia bali You talo.

B. Matatu badadi kanangkafohun po di nun You. (1:27; 2:7)

Baca NF 1:27; 2:7

1) Nyawa mpangadadi nun ma po hino You

You walu' nangkafohun po mena mene sa. You walu' mata mo di petak. Hino mbai, faya ka matatu mena ne notun kito bali kanangi petak. Mo ge tu. Di You walu' kito di petak. Dadi You

walu' matatu mo souk, bu hino mango, mohon nama' hino. Kito matatu mai ge badadi ka nangkafohun po bebego! Kito hama' nun po hino You. Bali ti lio batondo nun po hino You. Madi kito ngan di matatu ge fene walu' bali mai sa sia ne sado bali nama' hino te bali ndio batondo hino, mo ge talo dang.

2) Matatu gusu po bali pangadadi baraasan hino.

You walu' matatu kanangkafohun ne ge bali pangadadi baraasan hino. Madi ngan ka di daging paha' lakahila i, mo ge sio bene bali pangadadi baraasan ge mai hino dang. Besa sio nate, mo ge sio nangkotugu po di tempu sa sio nate mo, bene dumpak paling hino mbo ge mai hino dang ngka. Madi You walu' kito matatu mai ge bali nyawa baraasan hino, di kito matatu ge mpaha' hemung po besa You. Kito paha' besa You ko po di kito nyawa mo ge nyawa baraasan. You walu' kito matatu ge pede ti.

3) You walu' matatu ge bene mai walu' matatu mo bei ndeha' mangkahela po hino You.

Matatu ge bei ndeha' mangkahela po hino You, di ngan ka di matatu mpangadadi nun togu togu la po hino You.

C. You gahako matatu ne parenta ban mai waha hino dunia mai.

Baca NF 1:26b

Dadi You dahu ne ngan di kito matatu mai bali mparenta hino. Madi daging mpaha' kahila i ge bene parenta paling mai sa sia ge mai hino dang. Di You dahu ne matatu gusu po bali mparenta hino. Ngan di matatu po parenta ban You mai walu' kahila i. Matahaya ganafu mai kahila i hino Adang nima ndian ne mata mo po mata dang parenta mai waha mo sou-souk.

Jika aku melihat langitMu, buatan jariMu, bulan dan bintang bintang yang Kau tempatkan: apakah manusia, sehingga Engkau mengingatnya? Engkau membuat dia berkuasa atas buatan tanganMu; segala-galanya telah Kau letakkan di bawah kakinya: kambing domba dan lembu sapi sekalian, juga binatang-binatang di padang: burung burung di udara dan ikan ikan di laut, dan apa yang melintasi arus lautan. Ya TUHAN, Tuhan kami, betapa mulianya namaMu di seluruh bumi. Mazmur 8:4

II. Adang mampangadadi hino Lodong Edeng ndian mo (NF 2:8-9, 15-17)

A. You ganaten Lodong Edeng po di Adang

Baca NF 2:8-9

You ganaten Lodong Edeng mo po ganaten ban Adang. Matahaya ganaten ban kayu bali nfuhan bia-bia po di fiking di Adang mo mpangadadi. Dadi hino lodong ndian mo ge bia tu. Mai hu' ma hino dang. Mai bali nsina' ma hino dang. Mai bene dapu' ma hino dang. Mai sa sia ne gamate lodong mo ge mai hino dang. Mai nina bene gan lodong mo mandon te manfuhan ma hino dang. Puso ma hino dang! Pangadadi ndeling susa dang kito bakamun di hino dunia ndoa' sa mai ge mai hino dang. Pangamate sai ma hino dang Pangadadi bia tu kalau po hino Lodong Edeng ndian mo. Mai ndeling bia kahila mo ge You po Mata bei. Bei mo ge bei ban di Adang.

B. You gatuo' Adang hino Lodong Edeng mo

Baca NF 2:15

You, Ke ge Mata sa dang haya po Ke, bali ti Mata kua' po Ke, bali ti Ke ge Mata dang bia tu po Ke, bali ti Mata dang hete tu po Ke. Di mai kahila dang hete alang i, Bali mai kahila hino dunia mai sou-souk ge Ke mparenta. Hino mbi raja sa hete ka hete lau togu tu po Ke, di Ke ge pasa ti hino mai kahila i sou-souk. 1 Tawarikh 29:11

Dadi You ganaten ban lodong mo sou-souk mohon yala Adang mo ka gatuo' di hino. You nikak gamenan Adang mo dang di Matahaya po parenta Adang mo. You mai walu' po Adang. Dadi You fiking bene nikak Adang ge dang, di You ge gananou mai kahila i sou-souk. Mai sa sia ne You gananou dang ge mai hino dang. You nikak dang, ma po yala la Adang mo ka gatuo' hino lodong mo ndian.

C. You mpangaago dang dahu hino Adang
Baca NF 2:16-17

Dadi Adang mai ge You po Mata parenta io, po dang sado You po Mata dang ganotun gamenan Adang di mai ndeling-deling dang hino Lodong Edeng mo ndian ne sado Adang mo bei mote di. Dadi You notun di mai ndeling ndeha' dang Adang bei talo, bali ti mai ndeling dang Adang bei talo dang ma You notun gasou-souk. Hino mbi, sado You ma notun di mai ndeling dang io bei talo dang mo, ne besa Adang mo padu bei, mo ge notun bali nsalak ma hino. Dadi kito to di You ndian sa dalian Adang mo po dang sado You notun gamenan di mai nfamei kahila hino Lodong Edeng ndian mo. Dadi mo po dang Adang ge nikan dahu soho manulu po hino You, te baya bei ndeha' mangkahela togu togu la po hino You, ne tuga di mai ndeling bia te baya mai ndeling etan ma io gananou gasou-gasouk po hino You Mata dang walu' io mo.

1) Kayu baraasan bali kayu gananou ka mandeli-ndeling
Baca NF 2:9, 17

Dadi hino lodong mo mbakatanga, Matahaya danong kayu howo hino. Kayu howo mo sia ngan po "kayu baraasan". Kayu baraasan mo nfuane gan ge dadi baraasan. Mo ge kayu baraasan nfuane mo mandeling po bebegu. Ma hino lodong mbakatanga mo, bali kayu galia' nggohon sa ma hino. Kayusa mo ge bali ngan hino. Ngan mo po "Kayu gananou". Besa matatu ne gan kayu gananou mo nfuane, mo ge lama mote mandian gaufa', sado mai etan gananou ti etan, mai bia gananou ti bia. Bali ti besa matatu ne gan, mo ge lama mote mandian gaufa' ngka mo. Madi You napa' sasi Adang di kayu sa mo po baya ban hino Adang, baya, "Duga po kayu sia mo gusu po kou gan nfuane talo dang, di dina sa kou gan mo ge kou nate po dina so.

2) You ndio bali Adang

You batondo bali Adang mo di mai ndeling-deling kahila dang hino Lodong Edeng ndian mo ne io gananou gamenan di mai waha mo nfamei dang You dahu mo. Di tempu sa You gatuo' Adang hino Lodong Edeng ndian mo, You dahu pangaago sa hino Adang. You mpangaago mo dali po hino kayu gananou mo nfuane, bene tuga di Adang mamongo di kayu nfuane mo dang. Ndasi la po Adang nikan bei mote Matahaya ntanefa mo.

Dadi hino dunia ndoa' sa mo ge kito to Matahaya ndian sa dalian matatu ge lau ndeha' sia, sado Matahaya ndio bali Adang mo ge lau ndeha' sia. Matahaya Ndio Ngan dang yati hino Adang mo po dang gadadi di Adang mo mpangadadi. Bali ti dunia ndoa' sa mai paling po sa go. Matahaya ndio bali kito matatu ma lau ndeha' sia. Kito dalo hino Buku You mai. You dahu gamenan Matahaya ntanefa hino matatu kahila hino dunia mai. Mai nfamei dang bia ge Matahaya notun di kito, bali ti mai nfamei etan ma napa' Matahaya notun gamenan di

kito ngka. Mo sou-souk po di nun bene gadadi mamai walu' kito mai mpangadadi.

Baca Mazmur 119:105

Firman Mu itu pelita bagi kakiku dan terang bagi jalanku."

Ngkaponon': Ke Ndio Ngan mo po dang dadi obi hino a loik nun, bali ti naha' dang dage nining ban a leling lau ko.

3) You walu' Adang mo souk, You bene gadele Adang sado harak di nfamiking diti ge dang.

Adang mai ge You po Mata yusa' io, po dang sado You pake notun Adang di pangadadi mai ka manfamei dufu. Besa Adang mo bene dulok diti nfamiking pede ti hino mandian ge mai hino dang. Dadi hino kito mai po sa go paling. You po Mata walu' kito, po dang kito nikan fei talinga beleng hino Matahaya, ne Matahaya po Mata ganotun kito di mai ndeling-deling hino kito pangadadi mai. You walu' Adang hopok kito ngan di matatu sou-souk ne bene souk ma kito pake la kito famiking diti ge mai dang. Ndasi la po kito fei leha' mangkahela hino Matahaya nfamiking dang hete tu mai. Dadi di nangka fohun ne ge Adang harak di nfamiking diti ge dang, ka harak soho la po hino You Mata dang walu' io. You po rio di mata mo mpangadadi. Baya hino ngkangan gan te baya hino mandian famiking ma You rio gasou-souk. Noson po Adang galung ngkanangi hino You ne Matahaya parenta ban io ndian.

III. You walu' fine (1:27-28; 2:18-25)

Di tempu sa Matahaya walu' mai waha mo di nangkafohun ne sado ha' di hino dina sa Matahaya walu' Adang mo ge mamai walu' mo sou-souk pede Matahaya notun, baya "Mai ge bia." Matahaya do pede bia souk. Ma di souk Matahaya do Adang pede, gusu po mohon gasupu lio ngan sa baya, "Bega ge bia dang." Ngan di kito matatu ngkurang gakoa' ge Matahaya napa' gananou gamenan ngka. Di tempu sa Adang mo nfamiking ha' hino mbo dang noson, napa' You fiking gamenan di Adang ngkurang gakoa' mo noka.

A. You ntanahu dang bene rio di Adang mpangadadi mo po yati io bali nsawohi sa.
Baca NF 2:18

You do Adang mpangadadi bali ngkurang gakoa hino po dang sado Matahaya dahu mangkirkira hino ne rio di Adang mo. You gasukuk Adang mpangadadi mo po yati bali nsawohi sa.

B. Adang dalo nsawohi mo hino daging paha' lakahila mo ge dang.
Baca NF 2:19-20

Dadi yaga mine. You bene rio Adang mo, mbi Adang mo ge mamongo noson di io ngkurang gakoa' mo, po dang sado You galau di daging paha' lakahila i hino Adang mo mbeleng ndian ne Adang mo gangan nyohi nyohi. Masing ti Adang gangan nyohi nyohi bego, madi Adang bene do daging sa sia ne dadi io nsawohi ge mai hino dang Adang nikan bali mamfalituha sa hino. You ma napa' gananou di mai ndeling mo ngka. Madi Adang dulok diti sawohi ndeha' dang dali bali mandian suka ma dulok talo dang. Duga po You po Mata dang rio Adang di mai ndeling mo ge talo.

C. You walu' Hawa mo ge yala hino Adang
Baca NF 2:21-23

Dadi You walu' Hawa mai ge mandeling hemung besa mai kahila dang You walu' mena ne, ge

mai dang. Bali ti You walu' Hawa mai ge manfaremei walu' mo hemung besa Adang mpangawalu' ne ge dang. Dadi Hawa mai ge pede ti. You walu' Hawa mai ge mandeling po yala hino Adang ngkanangi nfatang. Bali ti Matahaya walu Hawa mo ge walu ban di Adang. Mo gusu po mohon Adang bali nsawohi hino.

IV. Basanudong ka manun nangkafohun (2:24-25)

A. Basanudong ge nun po hino You
Baca NF 2:24

You do mene ne pede, mo ge Matahaya do bia dang. You ndian suka po mene bali nsawohi sa hino. Bali ti You ndian suka ge mene nsawohi mo, mo ge pede fine sia la. Mo ge You do tadenge ge napa' duo' ngka. Dadi basanudong mai nun nangkafohun po Adang sio howo Hawa mai. Basanudong mo po dang lau sumpa-sumpak sado ha' di dunia ndoa' sa mai: fine sia, mene sia. Mai ngan basanudong ka manfaremei dufu po bebegu.

B. Sio howo duo' nohe ma mahi dang
Baca NF 2:25

Masing ti Adang sio howo Hawa di tempu sa mo ge sio howo nohe, madi sio howo bene nanang mahi ge mai hino dang. Sio howo pede duo' sana-sanang di sio howo bene bali famiking dang etan yanak hino sio howo ndian mo ge mai hino dang.

C. You bei gabia sio howo po yago sio howo bakaanak bia bia
Baca NF 1:28

You walu' Hawa ne duo' bali Adang mo po di bene sio howo bafalituha bia bia, bali ti bakaanak bia bia. You yago sio howo ne sio howo bakaanak lau sumpa-sumpak sado dunia mai bonu di matatu. Dadi mai ndeling sa hino fine bali mene mai ge ngan dosa dang. Dosa dang ko po di You ntanahu diti po mai ndeling mo. Hino mai ndeling sa hino fine bali mene mai mo ge togu togu po nikan matatu ndeha dang napa basanudong noka, gusu po bei mai ndeling mo talo, madi nikan soho po hino io nsanudong diti mo.

Baca Mazmur 119:73 *"TanganMu telah menjadikan aku dan membentuk aku, berilah aku pengertian, supaya aku dapat belajar perintah-perintahMu"*

Ngkapono: "Ke nima po mata dang walu' di aku ka sado a badadi di mai. Ke ati a famiking ne sado a balajar di hino Ke ntanefa kahila mai ma talo."

SARITA MAI MPANGABANTAN

- You ngkua' ge hete tu. You sio tolu po dahu putu' di walu' matatu, bali ti You po dahu di mai nfamei sa walu' matatu.

- Pangadadi teba mai bali pangadadi baraasan mai ge nun sou-souk po hino You. You po walu' matatu ngkanangi teba, bali ti You po walu' matatu nyawa.

- Matatu ge nikan duo' hino You parenta ndian. Di You po Mata walu' kito, po dang kito nikan tahu ulu hino You. You ndian suka bebesa sia ge pede badadi la se. You gatuo' Adang hino Lodong Edeng. You dahu pangaago hino Adang di mai ndeling kahila dang io nikan bei mote. Mai ndeling-deling dang You sasi di kito ma You napa' notun gamenan di kito ngka.

-Matatu ge nikan dahu soho ngangano nun po hino You. Matatu walu' diti io ngkangan ma talo dang, bali walu' diti io nsawohi ma talo dang. Nikan You po Mata walu' mai waha mo. You walu' matatu ge bene souk ne matatu bei ndeha' mangkahela hino ntamiking diti mai dang. Io nikan bei ndeha' mangkahela togu togu po hino You.

-You dalian tu po matatu. You walu' ban Lodong Edeng mo di matatu. You walu' Hawa ge walu' ban Adang mo. You batondo tadenge sai bali matatu ne notun di mai ndeling-deling dang sio nikan bei mote.

PANGANIKAK HINO PALAJARANG SARITA NUN YOU WALU' MATATU

1. You sado gasoba bali gaising dunia mai sou-souk ge bene ganaten ban woi?

S: You gasoba bali gaising ban dunia mai sou-souk ganaten ban di kito ngan di matatu.

2. You mai walu' besa dagi-daging bali matatu ge mantai te hemung sia? Mantai ko ge mantai bebesa?

S: You walu' matatu ne mpaha' hemung po besa You. Matahaya walu' dagi-daging ge hemung besa matatu dang. Yakobus 3:9-10, "Dengan lidah kita memuji Tuhan, Bapa kita; dang dengan lidah kita mengutuk **manusia diciptakan menurut rupa Allah**, dari mulut yang satu keluar berkat dan kutuk. Hal ini, saudara saudara, tidak boleh demikian terjadi."

3. Mai ngan matatu ge You walu' matatu mpaha' besa You mai ge bali mangale ngha' hino. Mai ndeling ngha' mai ge bebesa?

S: 1) Matatu nfamiking 2) Matatu mpangananang 3) Matatu ndian mpamili 4) Matatu ndio batondo.

4. You ganaten ban Lodong Edeng di Adang mo gafa', souk Matahaya bei besa bali Adang mo?

S: You ganaten lodong mo souk, yala Adang mo ka gatuo' hino.

5. Di tempu sa You gatuo' Adang hino Lodong Edeng dang noson, mo ge You nikak mena Adang mo ndian te dang?

S: You nikak paling Adang mo dang. You mai walu' po Adang mo.

6. Hino Lodong Edeng ndian mo ge nfamei ge bebesa?

S: Lodong Edeng ndian mo ge pede bia sou-souk. Kangan gan hino souk. Mai hu' hino dang. Mai ndeling etan ma hino dang. Mai bali nsina' ma hino dang. Hino mbi, pangamate sai ma hino dang. Pangadadi hino Lodong Edeng ndian mo ge ngan pangadadi mura.

7. You dahu ne mata woi sa po parenta ban Matahaya mai walu' kahila i?

S: You dahu ne matatu po dang parenta ban dunia sai.

8. Hino Lodong Edeng mbakatanga mo ge mai besa-sa hino?

S: Dadi hino lodong mo mbakatanga, Matahaya danong kayu howo hino. Sia ngan "Kayu baraasan." Sia galia' ngan po "kayu gananou."

9. Besa matatu ka gan kayu gananou nfuhan mo, mo ge souk mai sa sia badadi hino io?

S: Besa matatu ne gan kayu gananou mo nfuhan, mo ge mandian gaufa' lama mote sado mai etan gananou ti etan, mai bia gananou ti bia. Madi You napa' baya ban Adang, baya, "Duga po kayu sia gusu po kou gan nfuhan talo dang. Di dina sa kemo gan mo ge, kemo nate po dina so."

10. Tempu sa You walu' ban Adang nsawohi mo, ge You walu' ban Adang nsawohi hila?

S: You walu' ban Adang nsawohi sia la. Mene sia, fine sia ge sukuk ngka.

6

MATATU BEI DOSA KANANGKAFOHUN

NANGKAFOHUN 3:1-6

Guru:
Ulang
paling
lio
ngan

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

- Matatu mbalawan You sado bei dosa hino Lodong Edeng ndian.
- Lusifa mo ge do etan po You, hino mbi mata mo mahara tu tu po matatu ndeha' dang bei mote You ndian suka.
- Lusifa mo lelong Hawa sado fine mo bei rekeng dang di hino You ntanahu. Fine mo iko la famiking diti sado bei dosa hino You.
- Lusifa nfamei di tipu matatu lau sumpa-sumpak ge sado ha' di dina sai.

pokok/ penting hino palajarang sia nangkatoğu ne.

Lio nangkafohun hino palajarang sia fohu mai.

Fayaka pangadadi teba mai ge mai ngkachelek waha. Kito matatu dang dadi lau hino dunia mai napa' kananou katong di mai ndeling mo. (**Guru: notun dafa' kemo nanak gatepa di sonto-sonto hino pangadadi teba mai ngkangela besa pangahu' bali mai ndeli-ndeling susa galia'.**) Mata sa ngan Ayub di mena ne notun di susa sai po begai, baya: "Kito dabe talowo ge bapamu' di susa sai. Dina sai mohon kami fene notun nana' kabia di susa sai ka mandeli-ndeling. Yaga ne mine kabia.

I. Hino Lodong Edeng ndian

A. Adang sio howo Hawa mpangadadi mura hino Lodong Edeng mo.

Hino Lodong Edeng ndian mo ge ngan di bia ka bia lau togu tu, bali ti bene mai ndeling susa sa sia ne hino ge mai dang. Ngan ka di mai kahila dang You dahu hino Lodong Edeng ndian mo ge bene sia ne bei gaetan di Adang sio howo Hawa mpangadadi ge mai hino dang. Sou-souk ge You dahu ne bei gabia di sio howo mpangadadi. Bali ti mai kahila dang sio do hino Lodong Edeng ndian mo, ge pede Adang sio howo hino Lodong Edeng Ndian dali bali sio howo ndian souk. Hino mbi besa naha' te kadage dang hino Lodong Edeng ndian mo, ge dali sio ge pede nanang bia sou-souk. Dadi hino mai ndeling kahila hino Lodong Edeng ndian mo, faya ka mai ndeling kahila mo bia sou-souk. Besa hino kangan gan, mo ge sio gananou la yala ka gan, bene lau dulo-dulok paling ge mai dang. Mai ngan pangamate ma hino Lodong Edeng ndian mo ge mai dang. Dadi besa mene mo bene yala kangan ge nikan gamate mena kangan mo dang. Pede gananou la gan tananong hino Lodong Edeng nfuang mo la. Hino mbi, besa hino Lodong Edeng ndian mo, mo ge bene nanang bali kanangi mpangananang etan te, nanang bali mamuhu te, baya nanang besa kanangi ndian hu', ge mai hino dang sou-souk. Adang sio howo mo ge bene bakataro hemung te, besa sia ndian mangkanao hino sia te, mo

ge mai hino dang. Sio duo' mo ge togu-togu po sio pake la lian hemung sia. Adang sio howo Hawa mo ma bakalemak tadenge sai bia-bia bali You, bali ti batondo tadenge sai bia bia bali You. Sio nseing sanang bali nseing.

B. Lusifa ndian haya dang di Adang

Di tempu sa You walu' dunia mai nangkafohun ne ge, Lusifa po mbeleng gaha-gaha' hino. Sado dali hino You mai walu' sa matatu mai ma Lusifa do bali. Lusifa napa' do di You nfamei sa bei gabia di Adang sio howo. Lusifa dang ngan sia Mai Nton Nene mo do mai waha mo gasou-souk. Dadi mata mo do go, ndian haya dang di. Nun lian sa haya dang dang mo, po dang Lusifa mahara di You sado hangkik di hino You mai walu' kahila mai. (hopok Adang.)

II. Sarita di Habai sa hino Lodong Edeng ndian mo

A. Habai so nfamei ka mandeli-ndeling

Habai sa dang lelong fine mo po di Lusifa gampik hino. Io gampik hino habai mo, ne lau sado ha' fine sa mo, ne lelong di fine so talo.

1) Di tempu sa mo, Lusifa mo gangayak mpaha' tu dang, ka ha' di mbalik mpaha'.

Dadi kito to habai so ha' Lodong Edeng mo bene lelong fine sa mo. You walu' habai mpande pasa ti matatu ge dang! Matahaya walu' matatu gusu po mpande pasa ti hino daging daging paha' kahila i sou-souk. You ganafu parenta hino Adang ne Adang po mata dang parenta daging paha' kahila i mo sou-souk. Madi besa po sado habai so ha' lelong fine sa mo? (Habai so yala ti mampande hino mbi po sado habai so lelong fine mo?)

Dadi Lusifa mo nfamei di bene lelong matatu mo ge io ha' di gangayak diti mampaha' ge mai dang, ka io ha' mo ge ha' di balik io mampaha. Dadi tempu sa io ha' hino Hawa mo ge io pake habai mo di habai mo ge io mpaha' bia tu. Dadi Hawa mo ge bene gananou di bidadari sa dang You gasupu hino You Ndipu ne ge mai dang. Hawa do di habai mo ge mpaha' ma bia tu bali ti mine di lio dang supu hino habai mo ge lio dang mangasing tu. Lio ngan mo ge lio ngan dang darik di Hawa mo nfamiking ne sado Hawa mo ndian yanak badaduk ne bei mote di.

2) Asi-asi nun hino dunia mai po Lusifa

Lusifa ne pake lio ngan ge mata mo yala di lio ngan dufu ka gasampa di lio ngan asi-asi. Mata mo nfamei sa kakalelong sia po bebego.

B. Lusifa nfamei di lelong Hawa

1) You mpangalarang ge Lusifa sahete

Dadi masing ti You napa' yati kayu bali nfuhan paha' kalakahila i hino Lodong Edeng ndian ne bei gabia di sio howo mo, madi hino kayu kahila mo sou-souk, sia gusu po You sasi di sio howo ne dele ka gan. Souk, Lusifa ha' sai ka lelong paling Hawa mo di kayu sia dufu dang You sasi di sio howo ne sado Hawa mo mantalingun di mai bia kahila dang You notun mai kahila mai ge kemo gan bia sou-souk. Madi Hawa bei rekeng dang You ndio mo. Io iko ti Lusifa mpangabuju mo. Dadi mo ge Lusifa nfamei ge lelong matatu po mata mo pake You

mpangalarang mo ge sado lelong paling di matatu. Lusifa mpangabuju dang diak hino Hawa po notun baya, "You ge yelek paling mai ndeling bia di matatu."

2) Lusifa ngaku ka You ndio ngan dang sado notun You ge mata asi-asi.

Lusifa nfamei sa lelong matatu po begai. Io bei asi-asi hino Hawa notun mai ndeling bia ge notun begai etan. Souk mai ndeling etan io notun ti bia. Io mpangalelong po bebego

3) Io garembak matatu ndian sado sio ndian ofo hete paling di hino You mai nfamei bia kahila mai.

Dadi Lusifa nfamei di gahekok matatu sia paling po bei begai: Lusifa mo lelong fine so ndian sado fine mo ndian ofo hete paling. Asi-asi nun po mata so.

Souk habai mo notun, baya, "Kemo gan kayu gananou nfuana mai ge nate dang." Baya, "A! Mo ge You po gananou. Kemo ka gan mai nfuana mo, mo ge kemo hemung paling po besa You, bali kemo ma ndian gaufa' di."

Dadi Lusifa nfamei di gahekok matatu sia paling po bei begai: Lusifa io lelong fine mo ndian sado fine mo ndian ofo hete, mohon io notun, kira-kira mo po io ndio batondo po baya begai, baya, "Mai nfuana so da You galikung! Mai ndeling bia ge You galiku-likung kemo. Di You do kou etan. Mai nfuana mo, mo ge mai ndeling bia tu po hino mai nfuana mo." Baya, "Hombik ne kan dafa' mai nfuana sa mo, mo ge mai ndeling bia tu po hino mai nfuana mo." Baya, "Hombik ne kan dafa' mai nfuana sa mo. Mo da You komo mai nfuana so di kou, di do kou etan po yago kou bia gan mai nfuana so. Bia kou gan. Kou gan dafa' ma bia." Lusifa notun/lelong di Hawa po bebego. Dadi kemo hila sou-souk mine Lusifa nfamei sia paling po bebego. Lusifa gahekok matatu sado matatu fiking You komo mai ndeling bia di kito.

4) Lusifa lelong fine mo ne bei ndeha' mangkahela hino You dang

You walu' Adang sio howo Hawa ne ge sio howo nikan bei ndeha' mangkahela togu togu po hino You, bali ti sio howo nikan ngaku soho po You. Besa sio howo ne You walu' Adang sio howo Hawa ne ge sio howo nikan bei ndeha' mangkahela togu togu po hino You, bali ti sio howo nikan ngaku soho po You. Besa sio howo ne dahu ngangano nun hino You, mo ge souk Matahaya notun nana' sio howo di mai ndeling-deling bia bali ti mai ndeling etan. Noson po sio howo ngaku soho po hino Matahaya. Dadi sio nikan mbalawan You mpangaago mo ne gan di kayu gananou nfuana ne tuga di gananou di mai bia, mai etan ge dang ka You perlu po nikan sio howo bei ngangano nun togu-togu po hino Matahaya. Lusifa mo lelong sio howo bebego ne sado sio howo dahu ntakolo nun hino You ne sio howo pake ti sio howo nfamiking diti. Sio ngaku You dang ka ngaku ti Lusifa ndio mo.

C. Lusifa nfamei di tipu matatu ge sado ha' di dina sa mai

Lusifa nfamei kahila dang kito balajar ko ge mata mo bali bidadari etan dang iko Lusifa mo sou-souk ge pake noson di tempu sa nun nangkafohun ne sado lau dali dina sa mai ge sio pake lau ndeha' sia. Lusifa perlu ge kito fiking You nfamei ge etan.

1) Lusifa notun ge You po Mata dang dahu pangalarang waha.

Lusifa sio bene sado matatu bei di dosa. Sio perlu po sado kito fiking di You po Mata dang dahu pangalarang waha. Sado kito fiking di mai ndeling bia kahila dang You napa' dahu hino

kito mai dang ngka. Bali ti yago kito fiking soho la mai ndeling dang You larang di kito ne.

2) Lusifa notun ge You po Mata asi-asi

Lusifa nfamei bei po lelong kito ne sado kito fiking di mai ndeling bia mo ge notun etan. Bali ti kito fiking mai ndeling etan, notun mai ndeling mo ge bia. Sado besa kito fei mai ndeling etan mo ge nanang besa bia, madi besa kito fei kito mai ndeling bia mo ge nanang etan, te nanang susa.

3) Lusifa notun ge You po Mata kakalelong

Dadi Lusifa mo nfamei di lelong kito bene sado kito fiking di You mpanganotun hino kito ge sukuk dang noson. Besa mai ndeling dang bia hino You mo ge nseing ge You galikung noson di kito matatu.

4) Lusifa notun ge You bei ntamangan matatu

Lusifa mo nfamiking mo ge bene sado kito tuo' kafa bali You hopok You ndio ngan bali dele dang sado kito fei mote gaha' You Ndio Ngan te safo ngkanangi hino You, di besa kito safo kito kanangi hino You mo ge You parenta gaha' kito. Lusifa bene lelong kito sado kito fiking besa supu hino You nima ndian mo ge kito nanang kito dalo sanang di You bei tamangan kito dang ngka. Madi besa supu hino You nima ndian mo ge dadi ti Lusifa mo ntamangan.

III. ADANG SIO HOWO HAWA BEI DOSA

A. Pangabuju

1) Kanangi teba nafisu

Tempu sa Hawa nafu hino pangabuju mo, io do mai nfuan mo sado io ndian nafisu gaha'.

2) Do dali ndian

Tempu sa Hawa nafu hino pangabuju mo, io do mai nfuan mo ge dali ndian suka.

3) Gihak mpangadadi diti

Tempu sa Hawa nafu hino pangabuju mo, io fiking, baya, "Besa a ne kan mai nfuan mo, mo ge a lian gaufa' ngka mo." Gihak diti ngan po bego.

B. Dosa ka mandufu

1) Dosa ka mangale hino You ndio ngan

Dadi dosa po mbalawan You bali ti dahu ntakolo nun hino You, bali ti kafa bali You, bali ti dahu ka ndian hino You dang, bali ti musu You. Mai kahila mo sou-souk po ngan dosa ko. Dosa manun po bene parenta diti kito pangadadi. Dadi matatu baradosa po matatu dang fiking soho la mangkanangi diti ka nsanang, ma di bene fiking ha di matatu galia' nsanang ge dang ngka. Matatu baradosa ge walu' fiking ha' di You ge dang, ka fiking soho la sio ngkanangi diti ne sanang.

a) You po Mata dang parenta mamai walu' kahila i sou-souk.

b) Matatu ne mbalawan You mparenta mo, mo ge bei dosa ko po mo.

c) Kito pangadadi notun paling kito di kito dosa mo ge mai dang ngka.

You po mata dang gananou kito di dosa. Kito pangadadi diti mpanganotun kito di dosa ge mai

dang. Kito usi kobi ganotun kito di dosa sai ka mandufu ge talo dang. Te baya kito famiking diti bene yufa' ban kito lian di dosa sai ka mandufu ge talo dang. Kito famiking diti po ganotun paling kito di dosa ge mai dang. Togu-togu po You ndio ngan Mata ganotun kito di dosa sai ka mandeling dufu.

2) Kito po pili fei dosa

Tempu sa matatu bene bei dosa mo ge io bili diti hino mandian. Besa kito fene fei dosa mo ge napa kito fiking kamenan, bali pili kamena-menan hino lian ne sado kito fei kalia' hino mai ndeling dang You napa' larang di kito mo. Dadi Adang sio howo bei putu' ne sio howo bei dosa. Besa Hawa mo, io nafu hino pangalelong sado mata mo bei dosa. Madi Adang ge nafu hino pangalelong dang ka mata mo bili diti ne bei dosa.

SARITA MPANGABANTAN

-Matatu baradosa:

Matatu ntanu' duo' hino Lodong Edeng ndian mo ge pede bia lau ndeha' sia. Masing ti bego madi sio howo bili sado mbalawan You. Mo ge ngan di dosa ko po mo.

-Lusifa mahara You bali matatu:

Lusifa mpangabuju ndeling kahila i ne io bopo' di mai ndeling bia dang You bene ganafu hino matatu. Lelong bali bei asi asi hino matatu ne sado gamate di matatu.

-Lusifa nfamei buju di matatu sado ha' di dunia ndoa' sai ge lau ndeha' sia:

Lusifa nfamei di buju matatu di tempu sa hino Lodong Edeng ndian ne sado ha' di hino dunia ndoa' sa mai io pake noson nfamei mo ne buju di matatu ne sado matatu butu' bali You, bali ti matatu dahu ti nulu hino io.

-Adang bali Hawa bei dosa:

Sio howo bei mote Lusifa ndio asi-asi mo sado bei galia' You ntanefa dang dahu hino sio howo. Mai ko po di sio bei harak nun hino You dang ka bei ti talinga beleng hino Mai Nton Nene.

PANGANIKAK HINO PALAJARANG SARITA NUN MATATU BEI DOSA
KANANGKAFOHUN

(Sanek maaf. Sado ha' di mai panganikak mai bei dang noson)

7

DOSA NSALAK *NANGKAFOHUN 3:7-24*

TUJUANG HINO PALAJARANG

- Adang sio howo Hawa bei dosa di tempu sa duo' hino Lodong Edeng ndian mo, mo ge gatuo' nun di mai ndeling susa kahila hino dunia mai po di tempu sa mo ngka.
- Pangamate sai ge pede mandeling sia dang, mo ge mai ndeling howo hino, kanangi teba mpangamate bali pangamate baraasan.
- Adang sio howo Hawa gau' mai ndon mo bene dahake yopok di sio howo ndosa, madi talo dang.
- You sado dahu tanuda hino matatu tu po di manun Adang sio Howo ndosa ne. Matahaya ma dahu pangayanji hino matatu. Pangayanji mo po notun di Matahaya bene galau Mata Pahala sa ne pahala matatu hino mai ndeling susa kahila i ntakolo.

ULANG PALING HINO POKOK PENTING HILA HINO PALAJARANG NE

LIO NGAN NANGKAFOHUN

Dadi Adang sio howo Hawa napa' bei dosa. Sio howo ngaku habai mo ndio sado sio mbalawan You ntanahu di Kayu Gananou nfuun. Sio howo ndosa mo ge bali nsalak hino. Dosa nsalak mo lau sumpa-sumpak sado ha' di hino dunia ndoa' sai, lau ndeha' sia.

I. Mai ndeling sa mantai lau bali You.

Baca NF 2:16-17, 3:6

A. Pangamate Sai

You notun baya, "Di dina sa kou gan kayu nfuun sa mo ge kou nate po dina so." Pangamate mo mangale sia po mantai lau. Madi pangamate ge pede mandeling sia dang ka, mandeling howo hino.

1) Pangamate sai dali bali kito kanangi

Pangamate ka mangale sia mo ge mantai lau. Besa pangamate dang dali kito kanangi haya mai, mo ge mangale po kito nyawa supu lau hino kito kanangi sado nyawa mo pede ti, kanangi haya pede ti. Mo ge ngan di pangamate ko po mo. Mo po dang kanangi haya mai bali numun hino. Di nyawa baraasan ge napa' mantai lau bali ngkanangi haya ngka mo po dang sado kanangi haya sado nsanubun tofo ge nikan mutok.

2) Pangamate sai ma dali bali kito nyawa

Pangamate sa dali bali nyawa mo ge mangale po begai. Nyawa mo pede mantai lau bali kanangi haya ge mai dang, ka mantai lau bali You. Di nun Adang sio howo ndosa mo po dang sado sio hopok manuhu-nanak kito basamuhi mai ge butu' bali kito pangadadi nun sa You mai.

(Guru: Sibik dafa' fiak ndon sia hino kemo nanak gatepa mo mbeleng ndian. Palajarang gafa' ge yodi dahu. Souk, besa belajar paling ge kanotun di mai ndon mo ne sio kaba do.)

B. Adang sio howo gananou di sio howo nohe
Baca NF 3:7a

1) Sio howo gananou ngkanangi haya nohe

Dadi tempu sa Adang sio howo Hawa mo bei dosa dang noson ge sio howo duo' nohe, madi sio howo nanang mahi dang. Sio howo mahi dang mo po di sio howo nfamiking dang lau tadenge mai ge pede bia souk. Di sio howo fiking soho la po hino You. Famiking dang etan bebesa sia ne yanak hino sio howo ndian ge mai hino dang. Madi di tempu sa sio howo bei dosa gafa', mo po dang sio howo bali famiking etan ma hino ngka, po dang sio howo nanang di mahi. Di sio howo fiking soho di You dang, ka famiking waha sa mai namu'.

2) Sio nanang nohe madi sio ge mamongo di nyawa napa' mantai lau bali You ngka.

Nohe dang mo ge mangale begai. Bia fiking sio howo nohe di besa sio howo nsalana, bali sio howo nsinang hino dang. Mo ge tu, madi pede bego dang. Sio howo nohe, mo ge nohe di You supu galinga hino sio howo, po dang sado sio howo nanang sio howo ngkanangi kabarising, sio nanang mahi.

C. Sio gau' mai ndon ne yopok di ngkanangi
Baca NF 3:7b

Dadi sio howo nanang mahi mo ge lama mote dulok mai ndon ne yopok di sio howo mbeleng ndian. Sio howo bene yopok dosa nsalak dang mo ne sado do dang. Sio howo nfamiking dang pake di mai ndon mo po bene do dang You yala gabia paling di sio howo.

1) Sio bei ndeha' mangkahela hino You dang ka sio tatasone diti hino sio mpangadadi.

Di tempu sa Adang sio howo bei dosa dang noson mo, besa sio bali paralu mo ge You po Mata dang riwo sio. Baya hino sio ndeha' duo' te baya hino sio ngkangan gan, hino mbi mai ndeling kahila dang sio bene kurang gako' mo, mo ge togu togu You po Mata dang ganaten ban mai ndeling kahila mo sou-souk. Madi tempu sa sio howo bei dosa ka gafa' noka mo ge sio howo bei ndeha' mangkahela hino You dang ngka. Sio howo tatasone diti sio mpangadadi. Madi sio howo ngkira-kira mo, ge bene bei gasukuk di sio howo mparalu mo ge mai dang, ka togu-togu la po You gusu Mata dang gasukuk ban matatu mparalu kahila i talo.

2) Matatu tatasone diti bene duman dosa nsalak, madi talo dang.

Adang sio howo Hawa sone duman diti dosa nsalak mo talo dang. Talo dang ko po di manun pede la sio ngkanangi haya dang kabarising mo, te nohe, mo ge mai dang. Sio kabarising hino sio ngkanangi haya, sado dali hino sio nyawa ge kabarising po dang masing ti mai ndon mo

ge sio yopok di sio ngkanangi haya, madi hino sio nyawa ge kabarising noson. Matatu bene tatasone yopok diti sio nyawa, mo ge talo dang. Dele besa You dang pasa ti hete mai gusu yopok ban, mo ge talo. Mai sa ngan dosa ge mbalawan You, po dang nikan You po mata dang yopok ban dosa mo.

D. Adang sio howo Hawa supu galinga hino You mparenta ntakolo.

Dadi tempu sa sio yala ka gan kayu gananou nfuana mo, sio bei mote Lusifa ndian suka. Tempu sa sio bei dosa mo lama mote sio mantai lau bali You, hino mbi, Kakatipu Nene napa' parenta Adang sio howo Hawa mo ngka. Sio howo mo po mata bili diti dang sado mbalawan di You mparenta. Nsanubun tofo sio ma supu galinga hino You mparenta ntakolo. Sio howo bili ne ngaku Lusifa mpangabuju po dang Lusifa po mata parenta sio howo mo.

E. Lian sa hemung sia bali You ge butu'

Baca NF 3:8-11

1) Matatu bene dapik You

Sio howo mohon gananou pakataku' po dang dapik di You. Di tempu sa sio bei dosa dang noson, mo ge sio howo mine You ngkadutu ge sio howo lau tadenge di sio sanang po di do Matahaya ha'. Sio batondo hemung tadenge sai bia-bia bali Matahaya. Madi sio howo bei dosa noka mo ge sio howo napa' seba hino You dang ngka. Sio howo ntaku' ka lahi bene dapik You. Sio howo ntaku' ka You do, po dang sio howo dapik matahaya mo.

Baca Amsal 15:3 *"Mata TUHAN ada di segala tempat, mengawasi orang jahat dan orang baik." KLT: You mbeleng ge do nyohi mote mpo-mpou kahila i ge do souk. Bene Matahaya do nana' di matatu sou-souk nfaramai. Baya ndeha' nfaramai etan te baya ndeha' nfaramai bia ma Matahaya do gasou-souk kito matatu faramai kahila mai.*

Dadi sio dapik You talo te? Mo ge mai dang. Sio dapik You, madi You mbeleng ge do dufu.

2) You yago sio ne dangaha do Matahaya.

You yuang sio howo ge bene tangadak hino Matahaya mbeleng ndian ne notun gatong di sio howo nfaramai dang napa' bei galia' mo. Masing ti Matahaya nikak Adang bego, madi You ge tu tu napa' do dufu ngka. Di tempu sa sio howo yala mai nfuana mo ka gan, ge napa' Matahaya do ngka! Madi Matahaya sado nikak paling bebegu po di mai ndeling begai. Matahaya bene mine di dang Adang mo notun gatong di io nfaramai bei galia' Matahaya ntanefa mo, po dang Matahaya nikak bei bego. Madi Adang mangaku di dosa mo dang.

Baca Ibrani 4:13 *"...Tidak ada suatu makhlukpun yang tersembunyi di hadapan Nya, sebab segala sesuatu telanjang dan terbuka di depan mata Dia, yang kepadaNya kita harus memberikan pertanggung jawab."*

KLT: Ngan di hino You mai walu' kahila mai ge bene sia ne gapenek hino You mbeleng ne sado Matahaya do dang ge mai hino dang, ka mai kahilai sou-souk ge lente gangayak hino Mata so mbeleng ndian. Di hino Mata so po dang souk ka kito nikan manyawo hino ko.

Baca Wayhu 20:12 *"...aku melihat orang-orang mati, besar dang kecil, berdiri didepan takhta itu. Lalu dibuka semua kitab. Dan dibuka juga sebuah kitab lain, yaitu kitab*

kehidupan. Dan orang-orang mati dihakimi menurut perbuatan mereka, berdasarkan apa yang ada tertulis di dalam kitab-kitab itu."

Masing ti You napa' gananou Adang sio howo bei dosa, bali ti dapik Matahaya madi You yuang sio howo la se. Matatu bene sone dulok You ge mai dang, togu-togu po You Mata dang dulok matatu. Matatu ge tatasone dapik You, madi You sone dulok matatu. You ge Mata dang dalian tu tu matatu, di masing ti matatu bei dosa, madi You ganotun di mandian sa yala gabia noson matatu.

F. Dosa nsalak ge dali hino mai ndeling waha

1) Adang sio howo ndian hemung sia mo butu'.

Dosa nsalak sia po kito mantai lau bali You. Madi pede bego ge dang. Dosa nsalak galia' paling ma hino. Dosa nsalak sado kito pede mantai lau bali You mo ge mai dang, ka sado kito matatu bali matatu ma sado nseing mantai lau bali nseing. Sonto po hino Adang sio howo mo. Di tempu sa sio howo bei dosa mo, sio howo nseing gasoso di nseing. Mangale po sio howo ndian hemung sia dang ngka.

2) Sia digun di sia
Baca NF 3:12-13

Adang gasoso di hino Hawa...

Adang mangaku di dosa mo dang. Adang manyawo hino You baya, "Fine sa Ke yati a mo po yati mai nfuana so hino a, po dang sagado a kan ko." Adang digun di fine so, madi Adang ndio mo sado hangkik bali You, di You po Mata yati fine so hino io.

Mo souk, Hawa gasoso di hino habai..

Matahaya bene mine dang Hawa mo mangaku, baya, "Aku fei kalia' Ke ntanefa ne." Madi bego dang. Hawa mo manyawo besa? Hawa mo gasala habai mo po manyawo hino You, baya, "Habai po gahekok a sagado a kan mai nfuana mo."

3) Sio howo bene mangaku di dun bali leba di sio ndosa mo ge dang.

Adang sio howo Hawa mo ne mata sia mangaku gangayak di sio ndosa dang bei hino You mo, mo ge mai dang ngka. Sio howo nanang mai ndeling etan sa doda sio howo, madi hino sio howo mpangananang ge nanang besa sio howo bei galia' ge mai dang. Masing ti sio howo mapa' gananou You ndian suka ngka, madi souk sio howo bili ka bei galia'.

II . YOU MPANGAYANJI

A. You ntanuda hino habai mo
Baca NF 3:14

Dadi Matahaya do di mai ndeling dosa mo, ka matahaya dahu di dadoto. Dadoto sia po duda di habai mo. Matahaya duda pede habai so dang, ka duda hopok Lusifa dang gampik hino habai mo. Matahaya ntanuda mo dali haya haya po bali Lusifa.

B. Mata sa You yanji
Baca NF 3:15

Dadi You Ndio Ngan dang mai bali mangale hino. Mangale begai. Lusifa bali bidadari etan kahila mo ge sio rusu gaha' bali kito matatu. Dadi di tempu sa hino Lodong Edeng mo, You notun Lusifa, "Tadenge-denge Mata sa, ne dabe hino fine sa ge Mata so po souk ka barusa' kou nulu ntalan ko. Mata sa mo po ganafu di kou." Madi pede bego dang. Mata sa dang mo souk ge gasupu matatu-tu hino susa sai ntakolo. Susa sai ka manun po dosa nsalak.

III. YOU NTANUDA HINO MENE BALI FINE

A. You ntanuda hino fine

Baca NF 3:16

1) Anamei bene dabe talowo ge manina nikan hu'.

Matahaya wai do fine so notun baya, "Di kou bei mote A tanefa ne dang ka sado kou gan mai nfuana sa dang A sasi di ne, mo ge A dadoto kou po begai. Kou ge souk ntuka ma oli, dabe ma hu'." Dadi pangadoto sa dang dadoto di fine so po lau sumpa-sumpak sado ha' di hino kito mai. Dadoto mo lau ndeha' sia.

2) Babu ndian susa

Dadi You notun paling Hawa di mene gusu po parenta io. Nikan fine mine paling po hino nsanudong mene. Lio ngan sa mai labe ngkoyong mpousa. Lio ngan parenta dang mai ge mangale hemung sa leling manulu ge mai dang. Lio ngan parenta mai ge hino ayat sa mai bali mangale po begai. Mene bene padu fine ndian dang yanak parenta paling io, sado mene mo bene yipik paling ti fine. Mangale ge bene yusa' gabia-bia fine mo ge dang. Mangale ge mene mo bene barusa' fine mo, ne fine mo dadi besa io ntamangan. Mai ndeling sa mai po dosa nsalak dang riwa' You ntanahu dang Matahaya dahu hino mene bali fine ne. You ntanahu mo po parenta bali lian safo.

Dadi tempu sa Hawa mo bei dosa, Hawa mbalawan pede You ge dang ka fine mo napa' gasorok paling mansanudong mene mparenta. Adang ge bei sala pede hino You dang ka Adang napa' gabalik paling You ntanahu dang dahu hino mene bali fine sado Adang po bopa bopa ti Hawa. Sio riwa' You ntanahu ne, lama mote sio nanang di nseing butu' bali di nseing.

Nyohi mai ndeling susa kahila dang pake dali hino kito matatu babu mai mpangadadi ge manun hino kito riwa' te kadele Matahaya ntanahu dang dahu hino babu nfamei ka mandeling dufu mai.

B. You ntanuda hino mene

Baca NF 3:17-19

- 1) Kangela hino petak dang You sasi
- 2) Kanangi haya nikan baling hino petak

IV. YOU NFARAMEI SA DUMAN DOSA

Baca NF 3:20-21

A. You busu Adang sio howo nfamei dang dahake duman di sio ndosa.

Sio howo gan mai nfuon mo nangkafohun, lama mote sio howo do sio ngkanangi nohe. Nohe mo di nising dang. Sio howo do nohe bego, sio howo gau' mai ndon bene bei sio howo mai pake. Sio bene gahira di dosa nsalak mo. Tuga di yopok di mbeleng ndian, madi sio howo nanang mahi noson. Mo ge sio gahira di dosa nsalak mo talo dang.

B. Dosa ntanuman ge nun hino polo'

You dahu mai ndeling di duman dosa ge pede ti. Matahaya do sio howo gau' mai ndon ne bei sio howo mai pake, madi Matahaya busu. Mo ge mai ndeling bego dali Matahaya ndian dang. Souk, Matahaya dahu ti no.

Baca Yesaya 64:6 "...kami sekalian seperti seorang najis dan segala kesalehan kami seperti kain kotor; kami sekalian menjadi layu seperti daun dan kami lenyap oleh kejahatan kami seperti daun dilenyapkan oleh angin."

Dosa nsalak ge nfaha' tu. Mate sai manun po dosa. Dadi bene duman di dosa ge mandeling po iko besa Adang sio howo Hawa bei mo ge talo dang. Mai ndon ge duman di dosa ge talo dang. Nikan mai bali mampolo' hino. Labe nfaha' mpou sa. Dadi You gamate daging sala dang sia ne bei ban mai howo mai pake. Sio ndosa ntanuman po daging ngkulik dang bei ban di sio mo.

Baca Ibrani 9:22 "...hampir segala sesuatu disucikan menurut hukum Taurat dengan darah, dan tanpa penumpahan darah tidak ada pengampunan."
KLT ... Mai kahila i ge nikan yano' di polo' sou-souk, sado bei bego po di polo' ne basarabik dang mo ge dosa ngkahira hino dang.

C. Dosa ntanuman ge badadi togu-togu po hino You

Dadi hino dunia mai, lau dali dina dage togu, matatu sou-souk tatasone ne gahira di dosa nsalak mai madi gahira talo dang. Sado ha' hino petak mai, matatu bene dulok po doi dosa mo, madi kito sou-souk hoi dosa mo talo dang. Dosa ntanuman ndeha' dang You yala gabia ma po ndeha' dang nun hino You. Madi kito no dang tatasone diti mo ge buhung la se. Buhung ko po di kito matatu mai nfamei di tuman dosa mo ge You dang walu' kito mai yala dang. Kito nikan harak di Matahaya hino mai ndeling mo. Kito katanong ti kito no ma talo dang. Nikan kito mine po hino Matahaya Mata dang walu' kito.

V. YOU GATAGA ADANG SIO HOWO HINO LODONG EDENG

A. You yelek sio howo di kayu baraasan

Baca NF 3:22

B. You gataga sio howo hino Lodong Edeng ndian

Baca NF 3:23-24

SARITA MAI MAMPANGABANTAN

- Mai ndeling susa ka hila hino dunia mai, besa bakataro, bayahak, batotok, besa pangahu' ndeling kahila mai, sado nsanubun tofo hino pangamate sai, manun togu-togu po Adang sio howo ndosa dang hino Lodong Edeng ne ka nsalak po mai ndeling kahila mo sou-souk.
- Dunia mai ge bonu bali matatu ndeha' dang tatasone ne duman te yopok dosa nsalak mo. Sio duo' hino lian sa pakataku' ndian sado sio tatasone dulok ndeling besa hino pangahu' sado ha' di pangamate, sio bene benteng sio mpangadadi hino mai ndeling kahila mo. Madi togu-togu po You gusu po Mata dang duman te gahira dosa nsalak mo talo. Dosa dang mo ge mbalawan You po dang nikan You po Mata dang galono' paling mai ndeling mo talo.

Hino You ntanuda, bali hino mai ndeling susa kahila dang Adang sio howo dalo mo mbakatanga, ge You dahu pangayanji sa hino. Pangayanji sa mo po You bene galau Mata Pahala sa ne pahala matatu hino You ntanuda bali hino mai ndeling susa kahila mo. Mata so ge, masing bebesa, ma souk ha' la se. Ha' ko po di You Ndio Ngan ge pede mukung, bene lunsung sia ge dang.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA DOSA NSALAK

1: Adang sio howo Hawa gan kayu nfuun mo souk, lama mote do ngkanangi ge bebesa?

S: Gan kayu nfuun mo souk, lama mote do ngkanangi mo ma nohe. Sio ndian gaufa' ka gananou di sio nohe.

2: Sio howo gananou sio howo nohe sado sio nanang mahi gusu po sio bene bebesa?

S: Sio bei ngkira-kira gau' mai ndon, di sio bene pake besa mai pake.

3: Sio howo bei mote woi dang po dang bei dosa mo?

S: Sio howo bei mote You ndian suka dang ka sio howo gan ti kayu gananou nfuun dang You sasi di sio. Matatu waha baya sio howo ndosa po di sio luku' hemung, madi You Ndio baya bego dang. You Ndio Ngan notun di sio howo bei dosa di tempu sa sio mbalawan You Ndio.

4: Dali palamaung tofo mai howo mo mine You ngkadutu hino lodong ndian mo ka mai howo mo bebesa?

S: Mai howo mo balahi. Balahi mo, dapik hino mai roto' ndian. Sio howo balahi dapik hino mai roto' ndian mo po balahi You.

5: Besa po sio howo balahi You?

S: Adang ndio diti po notun kito, baya, "A balahi Ke ko po di a ntaku', di a nohe ngka, po dang a balahi sapik di Ke." Dadi sio balahi You di sio taku'.

6: Pangamate ka mangale ge bebesa?

S: Pangamate ka mangale mo ge mantai lau.

7: Pangamate sai ge pede mandeling sia te?

S: Pangamate sai dali kito kanangi, bali pangamate sai dali kito nyawa.

8: Pangamate sai dali kito nyawa ka mangale bebesa?

S: Pangamate sai dali nyawa mo ge mangale po kito nyawa mo mantai lau bali You

9: You nikak nana' hino sio, di bene mine sio mangaku di sio ndosa mo, madi sio howo nseing bei besa hino nseing?

S: Nseing digun di nseing. Sio mangaku di hino sio ndosa mo dang ka gasoso hino mata galia'. Fine gasala di habai, mene gasala di fine.

10: Dadi You do go bali mine sio nseing digun di nseing souk Matahaya fiking hino sio ndosa mo ge bebesa?

S: Dufu nun ma po You. Matahaya ge manining bali balamping. Baya dosa te sala sia ge You gananou dang, dadi You do sio ndosa ge do etan.

11: Hino You ntanuda dang Matahaya dahu hino Lusifa mo ge bali pangayanji sa hino. Pangayanji sia mo ge bebesa?

S: Tadenge-denge Mata sa ne dabe hino fine ge Mata mo po souk ka barusa' Lusifa nulu ntalan, ne gasupu di matatu hino susa sai ntakolo. Susa sai ge dosa nsalak.

12: You ntanuda hino fine ge bebesa?

S: Bulehaya ntuka ma oli, dabe ma hu'. Bali ti mene gusu parenta io.

13: Mene sado parenta fine ka mangale bebesa?

S: Lio ngan parenta mai ge hino ayat sa mai bali mangale po begai. Mene bene padu fine ndian dang yanak parenta paling io, sado mene mo bene yipik paling ti fine. Mangale ge bene yusa' gabia-bia fine mo ge dang.

14: You ntanuda hino mene ge bebesa?

S: 1) Kangela hino petak dang You sasi 2) Kanangi haya nikan baling hino petak.

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

- Adang ge matatu kahila i ka manun. Kito ngan di matatu sou-souk dabe hopok dosa, bali dabe di mantai lau bali You po dang di manun kito nun Adang ge matatu baradosa. Mai ko po di nun kito usi kobi ka nangkafohun ge matatu baradosa.
- You dahu mai ndeling sa ne basanaho di polo'. Pede polo' gusu duman matatu ndosa talo.
- Hino dunia mai ge pede leling howo hino. Sia gatun hino pangamate, bali sia ge gatun ti hino pangadadi

ULANG PALING HINO POKOK PENTING HILA HINO PALAJARANG NE

I. Kan sio howo mpangadabe bali mpangahaya tete

Baca NF 4:1-2

Mai ge sarita di matatu bakaanak ka nangkafohun hino dunia mai. Adang sio howo duo' lau-lau dang sado Hawa ntuka Kan mo. Dali ntanohon betak, Hawa nanang oli, nanang kangela tu. Dadi io fiking ha' di You ntanuda ne, fiking, "Mai ge tu. You ndio baya ge lungsung dang. To mai po napa' a dalo ngka mai." Souk, dali hino Habe mpangadabe paling po sa go. Dabe di hu' bali oli. Dadi Adang sio howo Hawa bali nanak howo, ngan po Kan bali Habe. Adang sio howo yuna namei howo mo sado namei howo mo haya, notun di mai nfaramai-meai hino batananong, hino makan daging, ne tuga di sio howo dulok di sio mpangadadi talo. Sio mparauna ne po daging sa ngan domba. Dadi Kan ge matatu batananong, madi Habe ge matatu makan parauna.

II. Kan sio howo nsanaho

Baca NF 4:3-5a

Dadi masing You napa' gataga Adang sio howo Hawa hino Lodong Edeng ntakolo mo, madi Matahaya dalian noson ma mai walu' matatu. You nfamiking po gaha' noson hino matatu. Masing ti kangalang dosa benek di hino matatu bali You mbakatanga, madi You dahu ngkira-kira ne sado matatu bakalemak paling bali You talo. Mai ndeling mo po basanaho. Basanaho mo, madi hemung sa matatu basanaho di dunia ndoa' sai ge dang. Sio howo ma napa' mine di You ntanahu di hino duman dosa sai ka mandeli-ndeling ngka. Adang sio howo Hawa mo napa' gananou gatong di besa sio bene bakalemak bali You ge nikan bei mote You ntanahu, dang ge bakalemak paling bali You talo dang. Dadi besa sio ngaku di You Ndio, mo ge souk sio bei iko. Dadi bei sanaho ge sio bei tanda sa sio napa' ngaku paling You ngka. Dadi mai nfaramai sa basanaho ge bene gahira sou-souk dosa ge talo dang. Sanaho mai

mutung duman la di sio ndosa mo.

A. Kan sio howo Habe nsanaho ge lau fara howo

1. Habe nsanaho ge You yala gabia

Habe basanaho mo ge basanaho di ndian nising. Mata mo ngaku tu tu po You hino basanaho nfaramai, io ngaku You po dang sado mata mo basanaho di sanaho dufu, bene io do ka dufu bali You ndian suka. Habe mine You Ndio Ngan, souk, mata mo dolon gabia-bia hino ndian. Dolon gabia bia mo po bei iko You ntanahu dang mo. You do Habe ndian sa ngaku mo, po dang sado Matahaya duman io ndosa bali ti yala gabia di io.

2. Kan nsanaho ge You busu

Bebesas po sado You busu Kan nsanaho mo? You sado busu Kan nsanaho mo po di nun Kan bei galia' You ntanahu di basanaho dufu ka nfaramai. Kan ge ngaku You ndio dang. Kan ge daho ti You, madi daho di ndian ngkulik. Kan nfamiking ge susa! Kan ngaku You ndio mo dang, ka iko ti manfamiking diti. Besa matatu bei iko You ndio dang, mo ge ngan dosa ko po mo. Dadi You yala gabia Kan nsanaho mo dang, sado hangkik di Kan ngkanangi mo ma You yala dang. You ge busu dosa. Bali ti dosa ntanuman dang kito matatu nafan fei diti hino kito lian ma You busu.

B. You mai nfaramai ge hino

(Amsal 15:8, 21:27; Yesaya 1:11-17)

1. Basanaho di polo'

You dahu tanahu sa ne sado ngan ka di matatu baradosa ma bakalemak paling bali You talo. Mai ndeling mo po basanaho di daging mpolo'. You po Mata dahu mai ndeling sa mo. You ntanahu po bebego, bene tuga di matatu bei mote Matahaya ndian suka di basanaho di polo', di mo ge dali bali Matahaya ndian. Mo ge togu-togu mai ndeling sa basanaho di polo' gusu po matatu bakalemak paling bali You ge talo. Dosa nfamangu po fangu di polo'. Dadi matatu bene bakalemak paling bali You talo, dele besa sio daho You di polo'. Nikan mai nate sa hino gusu po mohon bakalemak paling bali You talo. Dadi Kan sio howo Habe manina-nama mo napa' notun sio howo di sanaho mo ka mandeling dufu, bali gatepa sio howo sou-souk di mo, ne tuga di mananak howo mo gananou gatong di daho You ka mandeling dufu. (Imamat 17:11)

Ibrani 9:22 “...hampir segala sesuatu disucikan menurut hukum Taurat dengan darah, dan tanpa penumpahan darah tidak ada pengampunan.”

KLT: ...mai kahila i ge nikan yano' di polo' sou-souk, sado bei bego po di polo' ne basarabik dang, mo ge dosa ngkahira hino dang.

2. Ndian sa ngaku You ka manfaramai

Ibrani 11:4 “...Iman Habel telah mempersembahkan kepada Allah korban yang lebih baik dari pada korban Kain. Dengan jalan itu ia memperoleh kasaksian kepadanya, bahwa ia benar; karena Allah berkenan akan persembahannya itu dang karena iman ia masih berbicara, sesudah ia mati.”

KLT: manun lian sa ngaku po dang Habe nsanaho dang daho di You ge yipik ti Kan nsanaho.

Manun Habe ndian sa ngaku mo po dang sado You yala gabia di Habe mo hemung besa matatu bia. Yala gabia ko po di io nsananaho mo ge You yala gabia. Habe ge napa' nate ngka, madi manun di io ndian sa ngaku mo po dang sado di ndoa' sa mai ma mata mo batondo lau ndeha' sia noson.

Kan sio howo Habe kaba daho You di sanaho. Madi sanaho howo mo sia gusu po dali bali You ndian. Ndeha' dang dali You ndian ko po begai. Nikan ndeha dang bei sonto di lain sa ngaku You bali bei harak nun hino You. Mo gusu po mohon dali bali You ndian suka ko. Madi sanaho baya mpaha' bebesa sia ne bei di ndian ngkulik ge You yala dang.

C. Kan ndian darusok
Baca NF 4:5b

Dadi Kan mangkanao You. Io ndian darusok di do You yala mansanaho mo dang. You nikak mbala-mbala' mata mo. You ge Mata mantalian. You yati nsolang ne Kan ngali io nfamiking ne sado Kan mangaku di dosa mo. You defa mbala-mbala', Kan gamate Habe notun gatong Kan di io ndosa. You bene do di dang Kan ngali io nfamiking mo. Matahaya notun Kan besa io ngaku You bali bei mote You mpanganotun ne, mo ge Matahaya souk yala gabia-bia di mata so. Madi Kan ndian darusok lau ndeha' sia la se.
(Amsal 22:24-25; 29:22; Yesaya 3:9-11)

III. Kan ndosa

A. You defa Kan
Baca NF 4:6-7

You ge Mata bakaosu. You yati nsolang ne Kan ngali io nfamiking ne sado Kan mangaku di dosa mo.
[Guru: Belajar hino Amsal 1:20-23; Yesaya 1:18; Yehezkiel 18:30-32; 33:11]

B. Mangakamate nun
Baca NF 4:8

Kona! Ngan ka di gamate matatu ka nangkafohun hino dunia mai po sarita ndik dang mohon baca mai. Kan mo gamate manulik tuka sia. Mata mo ngali io nfamiking dang, ka bei tamba paling dosa. Io galono' io ndian dang ka gamate manulik diti!
[Amsal 14:12; 29:10-11; Pengkhotbah 8:12-13; Yohanes 8:44; i Yohanes 3:8a, 3:10-12]

C. You ntanuda
Baca NF 4:9-10

1. You do dufu Kan nfaremei

You do Kan gamate Habe. Baya nyohi ka mote mpou-mpou kahila i ge You napa' mena hino souk ngka. Bali ti Matahaya ntalinga ge baya nyohi ka mote mpo-mpou kahila i ge Matahaya mine sou-souk. Bali Matahaya mbeleng po sa go paling. Bene mai ndeling sa sia badadi hino dunia mai ne Matahaya do dang ge mai hino dang. Baya dapik hino popang ndian ma You do, te baya dapik hino tuyu ndian ma You do. Madi Kan fiking io pede bali manulik mo, sado io gamate manulik mo. Madi You napa' do ngka. Di tempu sa Habe darik nama' mo, ge You mine io baroa'. Hino mpou sia bi ne bene dapik di You ge mai hino dang.

Dadi You nikak gatong Kan ne bene mine di dang Kan mangaku di io ndosa. Madi Kan bei asi-asi hino You. Bei asi-asi ko po io sango You baya, "A kananou ka dang." Souk, io bei lagu-lagu tingkai hino You, baya, "Aku yaga io dang!"
[Yeremia 16:17; Ibrani 4:13]

Amsal 15:3 "Mata TUHAN ada di segala tempat, mangawasi orang jahat dan orang baik."
KLT: You mbeleng ge do nyohi mote mpou kahila i ge do gasou-souk. Matatu nfaramai bei ma You do bali. Bali ti matatu nfaramai bia ma You mbeleng do bali.

2. You bala' mai nfaramai etan
Baca NF 4:11-16

Kan bei dosa. Dosa ko po gamate matatu. Matatu ka bei dosa, nikan io mpangahukung hino. Kan mai ge sala tu! Io mangaku di io susa, madi mangaku di io ndosa mo dang. Masing ti You galau dadoto hino Kan, madi io mangaku di mandosa mo dang. Te baya mandaha di io ndosa mo dang, ka io mangkoyong lau ndeha' sia.
(Mazmur 1:4-5; Yeremia 5:26-29; Roma 2:5-6; 6:23a; Yudas 1-15)

Yehezkiel 18:4 "Sungguh, semua jiwa Aku punya! Baikjiwa ayah maupun jiwa anak Aku punya! Dan orang yang berbuat dosa, itu yang harus mati."
KLT: Tu tu ngan di nyawa kahila i ge A no sou-souk. Baya manama nyawa te mananak nyawa ge A no sou-souk. Madi matatu ndeha' dang bei dosa po dang nikan nate la se.

IV. Soan lau fara howo

A. Soan nun sa Kan
Baca NF 4:17-24

Kan napa' supu galinga hino You ka duo' ti hino mpousa ngan Nodo. Lio ngan sa Nodo ka mangale ge duo' tubu-tubu. Dadi soan nun sa Kan mo, mo ge iko You dang ngka. Dadi sio dulok sio mpangadadi hino mai ndeli-ndeling ndeha' mangale hino dang. Kan bali manuhu-nanak kahila mo, sio nfaramai bei po begai:

- Gahangun kota sa (4:17)
- Basanudong tabulong (4:19)
- Sio bei kacapi bali suling ne bei di pangarame (4:21)
- Sio bei pakaka' hino ase bali tambaga ne tuge di batotok di talo (4:22)
- Sio gihak diti ngan po besa gamate matatu mo ge sio souk bei gegeng mpente. Bei gegen mpente po besa sio lau ne gamate matatu, mo ge sio bei pangadoson ne gahanak di sio ngan (4:23-24)

Mai ndeling kahila dang sio bei mo ge sou-souk mbalawan You. Dadi soan sa Kan sio mpangadadi nfaramai po bebego.

B. Soan nun sa Sete
Baca NF 4:25-26

1. Habe ngganti

Dadi mo souk, Hawa ntuka paling. Ntuka paling mo po di nun You. Di You bene ganti paling di Habe mo. Namei so ngan po Sete.

2. Matatu yuang You

Dadi hino soan nun sa Sete mai, gusu po mohon matatu yuang di You ge, ngan You. Mo ge mangale po begai. Sio mine po hino You bali ti Matahaya Ndio Ngan kahila i ge sio dahu gabia-bia hino ndian, bali ti bei mote po hino You Ndio Ngan mo. Sio ge duo' kafa bali Kan nuhu nanak kahila mai. Soan sa Sete mo ge duo' pede ti, soan sa Kan mo ma duo' pede ti.

LIO NANGKATOGU

Dadi bidadari ma dadi la fara howo. Farasia ge bidadari bia. Souk, farasia paling ge bidadari etan (mai nton). Fara sia bei mote You ndio ngan. Sia ge mai dang.

Dadi kito to di hino dunia mai, soan howo ma hino, bali ti leling howo ma hino. Masing ti hino leling howo mo sia ge matatu lau hino waha, hemung besa Kan nuhu nanak ne, madi leling sia gusu po sado dumpak bali baraasan talo. Dadi leling sa tapak haya dang Kan nuhu nanak lau hino mo, mo ge lau hino ge mura. Madi leling sa batakipik bali gipo' dang Sete sio lau hino mo, mo ge gatun hino baraasan.

***Matius 7:13-14** "Masuklah melalui pintu yang sesak itu, karena lebarlah pintu dan luaslah jalan yang menuju kepada kebinasaan, dan banyak orang masuk meleluinya, karena sesaklah pintu dang sempitlah jalan yang menuju kepada kehidupan, dan sedikit orang yang mendapatinya."*

KLK: Siak dafa' po hino leling sa batakipik mo, mai ko po di leling sa gatun hino pangamate sai ge mananta bali ti kabarising haya, sado matatu waha ge lau po hino leling so. Madi leling sa gatun hino pangadadi sai ge batakipik bali ti daroto', sado matatu ndeha' dang lau hino ge waha dang.

SARITA MPANGABANTAN

You ge Mata mantalian...

Masing ti matatu bei dosa madi You yati leing sa ne sado matatu dumpak paling bali Matahaya ma talo.

You pake hukung dosa...

Kan gamate manulik, souk You hukung Kan.

You mata bakaosu matatu...

You napa' gananou Habe ge nate ngka, madi You bakaosu Kan sado yati nsolang ne Kan mangaku di io ndosa.

You Ndio Ngan ge pede muling...

You notun besa mata woi te woi ne basanaho di polo' mo ge souk bakalemak paling bali You talo. You ndian sanang dele besa lian sa ngaku hino.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA MAI

1: Kan sio howo Habe ge dabe hino mbi?

S: Kan sio howo Habe dabe hino Lodong Edeng ntakolo ngka.

2: Besa po Kan sio howo Habe mo dabe hino Lodong Edeng ntakolo, bali ti napa' mantai lau bali You ngka?

S: Manina-nama ndosa ne sado hangkik bali sio howo.

3: Besa po kito dabe hino Lodong Edeng ntakolo, bali ti dabe di napa' mantai lau bali You ngka?

S: Ngan di matatu ndeha' dabe dumpak samuhi paling ge pede dabe hopok dosa. Sado dali di kito usi-kobi, lau sumpa-sumpak sado ha' di matatu hino dunia ndoa' sai. Ngan di kito matatu sou-souk ge kaba dabe hino Lodong Edeng ntakolo.

4: Besa po You yala gabia Habe hopok mansanaho mo?

S: Habe mine You Ndio Ngan, souk mata mo dahu gabia-bia hino ndian, souk mohon mata mo bei mote di. You do Habe ndian sa ngaku mo, ka bei tanda di basanaho di polo' po dang You yala gabia Habe hopok mansanaho mo.

5: Besa po You busu Kan hopok mansanaho mo?

S: You busu Kan hopok mansanaho mo di Kan bei galia' You mpanganotun di basanaho nfamei. Kan ngaku You ndio mo dang, ka bei iko manfamiking diti.

6: You napa' gananou di Kan nfamei bei mo. Besa po Matahaya nikak nana' paling Kan mo?

S: You ge Mata mantalian. You yati nsolang ne Kan ngali io nfamiking ne sado Kan mangaku di dosa mo.

7: Kan mpangaala hino You ntanefa mo ge bebesa?

S: You defa mbala-mbala', notun gatong Kan di io ndosa. Madi Kan ndian darusok lau ndeha' sia.

8: You ntanuda dang dahu hino Kan ge bebesa?

S: Kan batananong ma nising dang, hino mbi, nikan duo' po duo' tubu tubu.

9: You galomok Adang sio howo Hawa ndian di ganti Habe mo ge yati mansa?

S: You yati Sete hino Adang sio howo ne dadi Habe ngganti.

10: Matatu yuang paling woi ngan di tempu sa Sete sio mai? Mai ndeling sa mo ge bebesa?

S: Hino soan nun sa Sete mai, gusu po mohon matatu yuang paling di You ge ngan You. Mo ge mangale sio mine You Ndio Ngan sado sio dahu gabia-bia hino ndian, bali ti bei mote You Ndio Ngan mo, di basanaho paling di polo'.

(Guru: Tule di matatu dang duo' mine ne basarita mpousa di Kan bali Sete soan fara howo mo, souk nikak di panganikak ka-11 mai).

11: Sio nsoan nun ge bei besa? Bali ti sio nfamei bei ge bebesa?

S: Kan po dadi di soan sa Kan mo. Sete po dadi soan sa Sete mo. Soan howo mai ge nfamei bei sia pede ti, sia pede ti. Soan sa Kan ngaku sado bei mote sio ndian famiking diti. Soan sa Sete ge ngaku sado bei mote You ndian suka kahila.

12: Dadi kemo fiking besa? Hino dunia ndoa' sa mai ge, soan Kan bali Sete mo ge lau noson fara howo te? Mo ge kemo kaponu' di sanango sa mai ge pake kemo ndio diti.

TUJUANG HINO SARITA SA MAI: (Guru ntujuang)

- Matatu ndeha' dang duo' kafa bali You sa Pangadadi Nun mai ge bene faramei bia ge dang, ka faramei pede baradosa la.
- You nfamiking sa nahu mai ge bali nsipa'. You ge faya ka Mata mantalian, madi You ma Mata manining, po dang You do etan tu po mai nfamei dosa. Matahaya mahara dosa. Mahara dosa ko po di nun dosa ka mandufu tu po mbalawan Matahaya. Dadi mata woi te woi ne bei dosa ge You hukung sio. Mai ko po di nun You mbeleng nduling po do dosa.
- You Ndio Ngan ge dufu laun sia. Bali Matahaya Ndio Ngan mai ge ngali ngali dang.
- Leling supu hino dosa nsalak ge nun togu togu la po hino You. Leling pasa mo ge sia la.
- You yuna gabia-bia matatu ndeha' dang dahu harak nun hino Matahaya, bali ti bei mote Matahaya Ndio Ngan kahila mai.

Guru: Ulang paling mai ndeli-ndeling pokok hino palajaran sia nangkatoğu ne, ne souk belajar hemu-hemung.

I. AWAN HAYA DANG YANAK MO KA MANUN

A. Dunia ndoa' sa Nu

Di tempu sa You walu' Adang kanangkafohun ne sado ha hino ndoa' sa kito mohon belajar mai ge napa' man tu ngka. Napa' lau taun ribu sia bali ratu' lima ngka. Dadi di tempu sa mo ge napa' dunia mai bonu di matatu ngka. Matatu nusi kobi kanangkafohun Adang mo ge napa' gafoleng man ngka. Masing ti mata mo numun sado ha taun ratu tasia bali lakatolu, madi Adang gafoleng la se, po hemung besa You mpanganotun di tempu sa dahu tanuda hino io di Lodong Edeng ne. Dadi kito mine ko ge You Ndio Ngan ge pede mukung. Bene ngali ma dang, te baya bene lungsung ma dang.

1) Soan nun sa Sete: Sonto di You yuna gabia mambala diti
 Baca NF 5:3-5, bali ti 21-32

Hino soan nun sa Sete mai gusu po dali hino mai ndeling sa mbaruku You, bali ti bei mote mai nfamei-meı dang You dahu hino kito mai. Kito mine ko ge Sete nuhu nanak sa ngan

Henok mpangadadi ge bia tu. Mata mo bakalemak tadenge sai bia bia bali You. Bali mai ndeling kahila dang mata mo bei ge pede dufu ka bali You ndian suka. Mo po dang mata mo sado ha' di mampangadadi nsanubun ge nate dang, ka You yala hopok ngkanangi haya mago-mago'. Madi matatu-tu galia' di tempu sa Henok mo ge nate bayasa-yasa lama mote po bali You ntanuda dang dahu hino Adang sio howo ne.

2) Soan nun sa Kan ge pede ti. Sonto di matatu ndeha' dang kafa bali You.
Baca NF 6:5-6, bali ti ayat 11-12

Dadi kito mine ko ge soan nun sa Sete ge manfamei pede ti, soan sa Kan ka manfamei ge pede ti. Soan nun sa Kan ge mai nfamei etan ge lau ndeha sia. Mai ko po di sio duo' kafa bali You ngka. Sio mbalawan You lau ndeha sia sado nsanubun tofo ge sio bene walu' mai nfamei dufu te bia ge mai hino dang. Sio ge matatu baradosa. Faya ka matatu sou-souk hino dunia mai di tempu sa mo ge ngan di matatu baradosa. Di sio sou-souk dabe hino Lodong Edeng ntakolo. Bali ti hino mbi, sio dabe talowo mo ge napa' bapaluman di dosa ngka. Sio napa' mantai lau bali You ngka. Dadi kito mine ko ge dosa hino dunia mai ma napa' dogo nuli dogo ngka, sado You poha dang ngka. Matahaya dutu' do ge do mamai walu' kito matatu mai ge napa' dipang yao ngka. Matahaya ndio notun po begai baya, "Matatu nfamiking dang yanak hino mandian ge bene sia ne bia te dufu ge mai hino dang souk." Dadi You dutu' ka do, do matatu hino dunia mai sou-souk ge bei mote You dang, ka pede la iko nfamiking diti.

B. Mata sa ngan You mai ka manfamei
Baca NF: 6:5-13

Guru: Katepa di: You ge Mata Manining

You nfamiking di hino sio nfamei bei mo ge bebesa? Matahaya sanang te sanang dang? Yaga ne fiking You nfamei mai ge manining tu. Matahaya ge Mata Manining po You mai, po dang Matahaya mbeleng nduling tu po do mai nfamei dosa, bali ti Matahaya ntalinga nduling po mine mai nfamei dosa. Mo po dang Matahaya dadoto mata woi te woi ne bei dosa. Dosa bali mampangahukung hino. You sa manining mai po mata galau dosa pangahukung mo.

1) Guru: Katepa di: You ndian sa yanak susa di tempu sa mo.

Di tempu sa mo You do dunia mai pede bonu di dosa ge Matahaya bene notun baya: "Mo ge kadele go" ge dang, ka Matahaya ndian yanak susa tu di mamai walu' kito matatu mai. Matahaya notun manyesal te taduba di mamai walu' ka sala bali Matahaya ndian suka ko. Mai ko po di mamai walu' napa' bei ti mano ngka. Sio napa' dipang yao hino You sa Mata walu' sio ngka.

2) Guru: Katepa di: You Mai ge Mata Nfamiking Nahu Tu (Sabar)

Kito mine ko ge masing ti matatu-tu hino dunia nfamei etan lau ndeha' sia, madi Matahaya hambik galau dadoto hino sio mo dang. Galau dadoto dang ko po di Mata sa You mai ge ndian nahu tu. Matahaya yipik noson ndian sado yati nsolang taun ratu' bali lakahowo ne do di dang matatu-tu ngali sio nfamiking ka gabalik paling hino You. Mo ge sonto di Matahaya dalian noson mamai walu' mo.

3) Guru: Hino Sakiel 33:11

You ndio baya "Matatu ndeha' dang ngkalakuhan etan ne nate, madi A lian bene yanak sanang di sio mpangamate mo ge dang. Aku lian bene yanak sanang di matatu mpangamate ge mai hino dang. Duga po matatu ndeha' ngkalakuhan etan ne ngali nfamiking hino sio ndosa mo gusu mohon a lian yanak sanang ko. Dadi manun belbesa po sado kemo hila bene dulok mate ko? Ngali dafa' kemo hila mo nfamiking da!"

4) Guru: Katepa di: You ge Mata Hukung te Dadoto Dosa

Mbalawan You ge ngan dosa. Dadi besa kito fei dosa mo ge mangale po begai. Nun kito napa' fei kalia' hino Mata dang walu' kito mai ka ndian suka po dang dosa ko po mo. You ge Mata Manining. Dadi di tempu sa You dutu' do hino dunia mai ge Matahaya do napa' bakeho di dosa ngka. Di matatu-tu sou-souk ge nfamei etan tu ngka, po dang Matahaya bene hukung dunia mai sado sapu gasou-souk dunia mai. Baya matatu, baya daging paha' kalakahila i, baya mai bali nama' kahila i ge nikan nate gasou-souk.

5) Guru: Katepa di: You Ndian Sa Nafan Bei Gabia Matatu

Di dunia ndoa' sa mo ge mata sia gusu po You nafan bei gabia. Bei gabia ko po mata so bei harak nun hino Matahaya. Mata sa mo ngan po Nu. Nu mai gusu bei You ndian ka yanak ka sanang. Sanang ko po di mata mo tu tu taka You, bali ti manfamei bei ge pede la ndeha' dang dufu ka bali You ndian suka. Dadi You bene pake mata so hopok ulun sa mata so ne tuga di dunia mai do dufu di You nfamei sa nafan bei gabia di matatu-tu mai.

II. Awan Haya Yanak

A. You yago Nu ne bei lage haya sa

Baca hino NF 6:14-22

You notun gamenan Nu di bene gadadi mai ndeling sa hino dunia mai ne tuga di hukung matatu-tu. Mai ndeling mo po Matahaya bene galau awan haya sa hino dunia mai. Masing ti bego, madi You bene pahala gabia ulun sa Nu sio. You dahu mai ndeling sa ne tuga di Nu sio howo nsanudong, bali mananak tolu bali mamehek tolu mo pasa hino awan haya mo nsalak. Sio sado pasa talo po di nun lage haya sa dang You yago Nu bei mo. Dadi hino You Ndio Ngan dang kito mohon mine ko ge ndeha' dang kito tahi kabia hino kito lian po mai:

1) Nu bene pasa ge nikan mata mo bei mote po You ntanahu dang dahu hino lage mo nfamei bei.

Faya ka Nu nfamiking hemung besa manusi-kobi Adang sio howo Kan nfamiking mo ge dang. Nu mine You ndio mo ne souk fiking denge ndian baya, "A. Lage mo ge a fei ha lakalima la ne tuga di bakaiha di kayu mo", madi Nu fiking bego dang. Mata mo bene pasa hino You ndadoto dang souk galau mo ge nikan io bei lage mo lama mote po bali You ntanahu ne, dang ge mata mo pasa dang. Bese You ntanahu ne matatu gatong ti mano ge souk sio nsanubun di susa.

2) You yaga gabia ulun sa sio mo hino lage mo ndian

UYAN MANUN HINO AWAN MO

Di tempu nangkafohun You walu' dunia, sado ha' Adang sio howo Hawa, lau sumpa-sumpak sado dali hino Nu sio, mai ngan uyan ge sio do mpaha' dang. Gatuo' nun mai ngan sa uyan po di tempu sa awan ne. Dadi You ntanahu di awan mo ge uyan nouk ndoa-ndoa' dang sado lau botu laka ngha'. Dadi uyan haya dang mo ge manun po hino wayo hete. Di tempu sa dunia mohon badadi kanangkafohun ne ge dunia pede ka wayo. Dadi You bage wayo hete pede ti hete, wayo ofo pede ti ofo. Dadi uyan haya dang mo, uyan sado lau botu laka ngha' mo ge wayo ndeha' hete po dang nafu mo.

Baca hino Nf 7:1,4-9, 11b, 16-17, 21-24

Ulun sa Nu sio sou-souk ngamok hino lage sa dang Nu bei mo. Sio kaba diak hino lage mo gafa', You po mata dutuk ban laloang hino lage mo. Souk, You gadadi di awan haya mo. Mai ngan uyan nafu kanangkafohun po di tempu so. Dadi kito mine di mata hila dang duo' noson hino lage mo ntakolo ge numun po di tempu sa mo. Sio ge hemung po besa Adang sio howo Hawa ne. Adang sio howo Hawa mo sado duo' hino Lodong Edeng ntakolo mo ge sio duo' kafa bali sio mpangadadi nun ngka. Mata woi te woi ne bei mote You ndian suka dang, mo ge mata mo butu' bali You ngka mo. Dadi matatu kahila dang diak hino lage nlaloang mo dang, ge sio loti po dina so. Awan mo yanak ge yanak manintuk, sado mbapeng nahu nahu hino dunia mai sou-souk do ntubu sia ma dang. Di uyan ma nou-nouk denteng dang. Yaga fiking di You ngkua' mai. Mata mo po ndio ndik sia baya tadenge po dang sado mai kahila hino dunia mai badadi ka nangkafohun ne. Nun Matahaya ngkua' sa gasoba mo po dang sado petak alang, ndalangan mei, ndalangan haya badadi ngka mo. Bali mai kahila mo sou-souk mine po Matahaya ndio. Di mai waha mo ge Matahaya mamai walu'. Dadi di tempu sa You ndio gasoba baya: "Awan badadi hino dunia mai" mo ge lama mote mai ndeling mo badadi lama mote la se. Dadi mai kahila dang dadi lau hino dunia mai di tempu sa mo ge gapodok souk. Fulung kayu kahila hino dunia mai baya sia ne hete wayo nfafon ge mai hino dang. Gapodok gasou-souk. Duga po mata hila dang hino lage ndian mo ge sio duo' di sana-sanang. Sio mo ge mai sia sia dang. Di You napa galolung di sio ngka. Sio mata hila dang ngaku You mo ge You pahala di sio. You napa' bobong ban laloang sa hino lage dang sio ngamok hino mo, po dang sio salama' di mo. You fiking ha' sio bali Matahaya dalian sio.

III. Awan mo denteng gafa', Nu sio nouk

Dadi Nu sio mata walu mo supu hino lage ntakolo mo ka nouk hino petak mo. Wai di tofo, wai di tete, do! Wai di toyo, wai di talowo, do! Mo ge kabarising tu. Fulung-kayu ge hino, madi ngan ka mai bali nama' kahila i ge dang. Bakamok tu.

Dadi Nu sio walu fiking, "Mai ge tu! You Ndio baya ge bene sia ne lungsung ge dang. You Ndio baya kahila ge bene sia ne gofang ge dang. Pede mai tu! Pede mai miking gasou-souk la po mo."

A. Nu nsanaho
Baca NF 8:20

Dadi Nu sio nouk hino lage mo, sio lama mote mbaruku You. Sio daho You, di bei tanda sa danek tarima kasi, bali tanda sa taka You.

B. You mpangayanji
Baca NF 8:21-22, 9:12-15

You dahu tatoho sa hino alang mai ne tuga di kito matatu kananou katong di Matahaya bene bei paling awan ge dang ngka. Kito matatu ne to tandaho hino alang i tete mai ge lama mote fiking ha' di hino You mpangayanji di Matahaya bei awan togu po kasia ne. You dahu tanda sa mo di tempu sa hino Nu ne lau sumpa-sumpak sado ha' dunia ndoa' sai ne tuga di dele ka kito mantalingun You mpangayanji mo.

C. You barakati ulun sa Nu
Baca NF 9:1-2

Dadi awan mo gafa', You yati barakati hino Seme, Hama bali Yafek, ne ulun sa sio dadi dumpa-dumpak. Madi You yago sio baya, "Bia duo' soho hino mpou sia. Sio ne bakaanak nikan mananak mo supu lau. Nanak mo ne bakaanak paling, nanak farasia mo ma supu lau ne tuga di duo' nyohi paling mote mpou mpou, sado dunia bonu paling di matatu." You ndio notun di sio ne po bebegu.

SARITA MPANGABANTAN

You ndian sa nahu...

You dahu sonto di Matahaya ndian sa nahu mai po di sarita di Nu ne. You yati nsolang man tu di tempu sa mo. Nsolang mo lau sado taun ratu' bali laka howo ne sio ngali di sio nfamiking hino dosa mo.

You ndian sa nahu bali nsanubun hino...

You ge pake hukung dosa, masing ti kito rai fiking besa Matahaya mantalingun matatu ndosa, madi bego dang. Matahaya yati nsolang po di nun Matahaya nfamiking nahu. Ma do besa matatu hambik ngali nfamiking dang, mo ge Matahaya nikan hukung dosa mo la se. Di You ge Mata Manining Tu.

Dosa nfamangu po pangamate sai...

Matatu ndeha' dang ntano-duo' kafa bali You, mo ge nsanubun tofo ge sio mpangadadi pede etan la se.

Leling ha' You pede sia la...

Di tempu sa Nu mo, leling pasa la po lage mo. Pede lage sia la. Hino mbi, lage mo bali laloang pede sia la. Mo ge hemung besa nsanaho dang You yala gabia ma po nsanaho mpaha' sia la.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA AWAN HAYA

1: Banding soan Sete bali soan Kan ge bebesa?

S: Hino soan sa Sete mai gusu po matatu mine bali ti mbaruku You, sado bei mote You. Soan nun sa Kan ge duo' kafa bali You sado sio mbalawan You ge sio mbalawan dogo mbalawan sado sio nfamei bei ge pede la nfamei etan.

2: Matatu nfamiking tempu sa di Nu ge bebesa?

S: Sio duo' kafa bali You sado sio mbalawan You ge sio mbalawan dogo mbalawan, sado sio nfamei bei ge pede la nfamei etan, bene nfamei bia sia ne hino ge mai dang.

3: You rencana bene dahu pangahukung bebesa sa hino matatu kahila di tempu sa Nu ne?

S Tempu sa Matahaya dutu' ka do ma mai walu' matatu nfamei bei bego, Matahaya do go Matahaya bene sapu di awan haya.

4: You dahu pangaago bebesa hino Nu?

S: You yago Nu bei lage sa. Tadenge-denge sado sio pasa po di lage so.

5: Hino sarita ndoa' sa mai, kito to You ndian sa nahu ge hino mai ndeling bebesa?

S: You dahu mai ndeling sa hino matatu-tu hino dunia ndoa' sa mo. Matahaya notun, baya, "A ati kemo ne ngali nfamiking po noson taun karatu' bali laka howo, ne kemo ngali di nfamiking ne sado bei mote di A lian suka."

6: Hino sarita ndoa' sa mai kito to You Ndio Ngan pede miking di mandeling bebesa?

S: You notun Matahaya bene sapu dunia mai sou-souk di awan. Awan yanak sado sapu dunia

ma sou-souk. Matahaya notun bene pahala Nu sio walu mo. You Ndio Ngan kahila ge bene sia ne lungsung ge dang. You Ndio Ngan kahila ge bene sia ne gofang ge dang. Pede mai tu!

7: Leling supu hino pangahukung sa mo ge bebesa?

S: Besa Nu bene pasa hino awan mo, nikan ngaku sado bei iko hemung sa Matahaya ndio.

8: Lage mo bali laloang hila? Matatu pasa tempu sa mo ge mata hila?

S: Pede la sia la. Pede mata walu la.

9: Mai besa po badadi bali sio mata dang hino lage ntakolo mo?

S: Matatu duo' hino lage ntakolo ge nate la se.

10: Mai besa po badadi bali sio mata dang hino lage ndian mo?

S: Matatu duo' hino lage ndian mo ge sio ge aman la se.

11: You dahu pangayanji hino Nu sio ge bebesa? Mai besa po Matahaya dahu tatoho di pangayanji mo?

S: You mpangayanji di Matahaya bei awan togu po kasia ne. You dahu tatoho hino alang ne kito matatu kananou di souk ne Matahaya bei paling awan ge dang; ne kito matatu to tandaho sa mo ma kito fiking You mpangayanji.

12: You dahu barakati bebesa hino Nu hopok mananak sio tolu mo?

S: "Bia duo' soho hino mpou sia. Sio ne bakaanak ma nanak mo supu lau. Bakaanak paling, nanak mo supu lau ne duo' nyohi paling mote mpou mpou ne bakaanak sumpa-sumpak sado dunia bonu paling di matatu."

TUJUANG HINO PALAJARANG DANG MAI

Lio
Ngan

- Matatu ndosa sia po gahanak diti ngan. Dadi hino sio ndian sa gahanak diti ngan mo ge kito to dadaba (to dufu) dang. Duga po You Mata dang do dadaba matatu ndian talo. Madi kito fene to matatu nfamiking denge sio ndian mo ge talo dang. Mo po kito to la matatu nfamei bei gusu po kito kananou di.
- You bene gadele go ne matatu bei gaha' dosa, mo ge mai hino dang. Nyohi dosa kahila dang matatu bei mai ge mantempu dalo dadoto pede hino sou-souk. Bene mata sia ne lu bali lenggo sado gafa' hino dosa mpangadoto ge mai hino dang. Dina sia dang ka sia ge dosa nsalak mo lulu mata mo sado dali.

Nangkafohun:

Dadi awan mo gafa', You yati barakati hino Seme, Hama bali Yafek, ne ulun sa sio mo dadi sumpa-sumpak. Ulun sa sio mo ge mpangadadi balalundak. Madi You yago sio baya, "Bia duo soho la hino mpou sia." Sio ne bakaanak nikan mananak mo supu lau. Nanak mo ne bakaanak paling, mananak farasia mo ma supu lau ne tuga di duo' nyohi paling mote mpo-mpou kahila i, sado dunia mai bonu paling di matatu.

I. TEMPU SA AWAN GAFA'

Baca NF 10:1-9, 21-24, 11:1

Dadi rekeng Nu nanak tolu mo po gatuo' nun dumpak paling matatu hino dunia mai di awan gafa' ne. Di tempu sa You gahanak awan ne ge rekeng You dahu dadoto hino dunia mai. Pangahukung dang You galau mo lama mote po bali matatu-tu famei dang bei gaha' dosa. Mo po dang You sapu gasou-souk matatu-tu hino dunia mai. Dadi tempu sa awan mo gafa', mo ge gatuo' paling dunia ndoa' fohu sa. You gasadang paling dunia ndoa' fohu sa paling, bene souk ma do di matatu fara sia samuhi paling mo ge mpangadadi nfamei bebesa. Dunia ndoa' fohu mo ge nun tu tu po di tempu sa Nu nouk hino lage mo ka bei sanaho sa. Sanaho mo bene danek di tarima kasi hino You di Matahaya napa' galolung sio walu ne sado sio pasa hino awan mo ntakolo. Mo po dang sado sio daho di You ne.

Dadi Seme, Hama bali Yafek sio bakaanak paling, lau sumpasado matatu hino dunia mai nuli dogo, waha tamba waha dunia mai bonu paling di Dunia ndoa' sa mo ge matatu batondo sia la. Lio galia' besa Taliabo, te lio Melayun ge mai dang. Sio pake lio sia ko po di souk tuka sia. Dadi masing ti hino dunia mai ge waha ti bego, sio sou-souk ge pake lio sia

II. Leha' nising nahu Babilonia ne

Dadi Seme, Hama, Yafek sio ge di tempu awan mo gafa' ge gatepa ganotun gabia-bia sio nanak mo di You. Sio gatepa mo begai baya: "Yaga fiking di ne. Dele mbalawan You, di mbalawan You ge dosa ko po Nikan kemo taka You bali ti bei nun po hino Matahaya". Mo ge gahei gahaya manuhu-nanak di famiking bebego. Faya ka sio sado ha di manuhu-nanak ge matatu baradosa, madi di tempu sa sio ne ge sio fiki-fiking noson di You. Sio mbaruku noson po You. Madi soan sa sio mo bakaanak lau sumpa-sumpak paling sado ha' di dunia ndoa' sa kito balajar di dina sai ge soan mo nseing waha ge fiking ha' You dang ngka.

A. Ising bali polo' nfamiking etan dang yanak hino mandian
Baca NF 11:2-4

1. Kota Babilonia

Dadi Nimoro mata dang nfamei etan mo po mata dang gahangun di kota Babilonia mo. Matatu dang duo' hino kota mo ge sio mbaruku po pariamma (fuho) kahila hete alang i, bali ti daging mpaha' kahila hino petak mo nseing ma sio mbaruku paling. Sio mbaruku Mata dang walu' sio mo ge dang ngka, ka sio mbaruku ti mai waha dang Matahaya walu' mo. Mo ge susa ko po mo. Bali ti yaga ne mine kabia. Sio gahangun kota kalang haya mo po di manun bene dulok ngan. Sio bei nggegeng mpente po dang sado sio walu' ngkira-kira dang bei di kota haya mo, bali ti gahangun di leha' nising nahu sa dang hino kota mo mbakatanga. Di tempu sa mo ge sio waha mo gamago' hemung di sio nfamiking gusu po mohon sio bei di ngkira-kira mo. Sio sado gamago' di famiking bebego talo po di nun sio mo nseing batondo tadenge sai pede bia bia bali nseing ma dalo mai ngkahelek dang. Dalo mai ngkahelek dang ko po di sio sou-souk pede lio sia la.

NIMORO, MATA DANG GAHANGUN KOTA BABILONIA BALI NINIWE

Mata dang gahangun kota Babilonia bali Niniwe mo ge mata sa ngan Nimoro. Nimoro mo ge Hama nuhu bali Kusi nanak po mata so. Mata mo ge dadi matatu ngkoyong. Dadi Kusi gangan mananak mo, ngan Nimoro. Lio ngan Nimoro mo ge mangale po "mae ne kito mbalawan"! Nimoro manama mo ndian famiking ge etan sado bene mbalawan You, po dang sado gangan di mananak mo, ngan Nimoro.

Dadi mata dang gahangun kota haya howo mo po Nimoro mai. Nimoro mai po iko Kan nfamei, di Kan ge mata dang gahangun ka kota hino dunia mai kanangkafohon po Kan ne. Nimoro ndian sa mbalawan mo sado ha' hino You, po di manun kito to di hino io ngkota dang gahangun mo. Kota Babilonia bali hino kota Niniwe mo ge sio nfamei bei po mbalawan gaha' You. Dadi hino petak mo ge rekeng kota mpuse po Babilonia mo. Bali ti hino petak Siria mo ge kota kalang haya sia po Niniwe mo. Dadi kota howo mo ge mata parenta po Nimoro mo.

mo
sumpak
dogo
sado
matatu.
pake lio
lio
hino
sio sou-
matatu
madi
dufu la.

hino

tolu mo
sio
nuhu
kira
awan

mo.
harak
sio

tolu mo

2. Leha' nising nahu mo ka mandeli-ndeling

Matatu Babilonia sado gahangun di leha' dang nising nahu mo po di bene ganotun di sio mpande mai. Sio kira fiking baya, "To dafa' di kami fua' dang daduhu mai." Bali ti kira sio nfamiking sia paling po begai. Bene bei leha' nising nahu mo ne dosun bali alang ne tuga di ganotun di sio ge dulok hemung sa Mata dang duo' hino alang i hete mai te? Te sio bene duo' hino leha' nising nahu mo ne dosun bali pariama kahila dang sio mbaruku mo te?

3. Gahanak ngan ge mbalawan You

Yaga fiking di lian sa gahanak ngan. Yaga fiking di hino You ndio ngan dang yati hino manusi kobi Seme, Hama, bali Yafek ne. Matahaya ndio ne po baya: "Kemo duo' ge dele duo' soho hino mpou sia, ne tuo' sasa dafa' nyohi mote dunia mai mpou mei haya ne tuga di dunia mai bonu paling di kemo ngka." You ntanefa hino sio ne po bebegu. Madi sio mbalawan di Matahaya ndian suka mo. Sio sone bene duo' lomlu mpou sia. Sio dahu ka ndian hino You ndian suka mo dang. Matatu ndeha' dang ngaku You dang ka nfamei po bebegu. Sio harak di You dang, ka harak ti di sio nfamiking dang nahan rai hino sio ndian mo. Sio iko Lusifa nfamiking ne. Lusifa nfamiking etan ne po bene ganotun mata mo hemung po besa You. Sio matatu hino Babilonia mai po sago paling. Sio sado bei leha' nising nahu bebegu ne tuga di matatu waha do sio nahu hemung po besa You mai. Mo ge dosa ko po mo.

B. You po mbeleng do do sio

Baca NF 11:5-7

Dadi You fiking ha' sio ka nouk do sio nfamei bei (karaya) mo. Masing ti sio fiking ha' You dang, madi Matahaya fiking noson sio. Matahaya bene do di sio ngkaraya dang mo po dang nouk di mo. Dadi Matahaya do gatong sio nfamei sa mbalawan Matahaya ntanahu ne ka Matahaya ndian yanak mangkanao. Matahaya ne do dosa nfamei ge busu tu. Di mai nfamei kahila dang mbalawan Matahaya ndian suka ge ngan dosa ko po mo. Faya ka kito matatu rai hino kito lian faya: "O. Bei begai-gai ge ngan dosa ko po mo." Kito ising bali polo' sara saduga mai ndeling mo. Madi kito nikan mine katong di You Ndio Ngan mai. Di besa kito ne mine, bali ti hino mbi kito ngaku, mo mohon kito lian gaufa' di mai ndeling dosa sai ka mandufu tu. Dosa sai ka mandufu tu po mai ndeling sa mbalawan You Mata sa walu' kito mai ka mandian suka.

Sio ndosa nsalak po You buhak matatu-tu

You busu dosa. Matahaya nfanamei ge manining lau ndeha' sia, dadi Matahaya rampa' bali dosa ge talo dang. Dosa ge Matahaya dadoto. You bene gadele go ne matatu bei gaha' dosa, mo ge mai hino dang. Nyohi dosa kahila dang matatu bei mai ge mantempu dalo dadoto pede hino sou-souk. Bene mata sia ne lu bali lenggo sado gafa' hino dosa mpangadoto mo ge mai hino dang. Dina sia dang ka sia ge dosa nsalak mo lulu mata mo sado dali io. Dadi sio Babilonia mai ge mpangahukung po You bage di sio ndio, sado sio mo nseing gananou nseing ndio dang ngka. Kira kira mai ndeling mo badadi po begai. Mata howo gahangu-hangun noson leha' nising nahu mo ka sia wai yago sia baya, "Ala ban batu tela mo sai." Dadi mo souk, manfalitua mo mine dufu dang ka yala ti wayo. Souk, sia mena ko do begu, ndio baya, "Kou ntalinga mo dahu hino mbi, po sado mine di a lio mo dang ko?" Mo souk, sio bakataro hemung. Dadi tempu sa mo ge hino Babilonia mo ge takaruang tu. Mo mohon sio gananou di sio ndosa nsalak, sado nsanubun tofo kota sa sio gahangun mo ge buhung di. Bei man mou, ulun sia gapika' hino kota mo bei sia bei sia sado souk. Lau-lau sado sio duo' nyohi mote dunia mai mpou mei mpou haya lama mote po bali Matahaya ntanahu dang dahu hino sio ne. Matatu bene bopo' You ndian suka ge talo dang. Matahaya ntanahu dang dahu di dunia mai

SARITA MPANGABANTAN

1. Matatu ge matatu baradosa

You napa' sapu gasou-souk matatu ndeha' mbalawan You di awan haya ne. Dadi Matahaya gatau' paling soan nun po hino Seme, Hama, bali Yafek sio tolu mo. Madi awan mo gafa', man tu ka dang ge matatu lomu hemung ka sio mbalawan paling You. Dadi mo ge bukti matatu dabe talowo ge napa' bapaluman di dosa ngka. Dadi besa You ne diak ban ne rio di matatu nfamiking mo dang, mo ge matatu pede mbalawan gaha' You lau ndeha' sia.

2. You mbeleng do do

Masing ti matatu sone bene mantalingun Matahaya, madi You fiking noson sio. Bene mai ndeling sa sia ne gapenek te bobong You mbeleng ge mai hino dang. Matahaya mbeleng mai ge do dunia mai lau dali dina dage togu.

3. You po Mata parenta dunia mai sou-souk

Matatu hino Babilonia mo bene mbalawan You, sado bopo' di You ndian suka, madi talo dang. Masing ti matatu bali manjuta dahake bene yipik You, madi You ge yipik talo dang, di You ge Mata kua' ngkua' hete ka hete lau togu tu po You mai. Besa matatu bene gahangun leha' sa dele besa You po mata dang rio ka gahangun ban, dang ge nsanubun tofo ge boho la se.

4. You po Mata dang dahu matatu ndio batondo

Dunia mai sado bali lio mantai-ntai waha begai po di nun You ngkua'. Nun You po dang sado soan bali maribu hino. Dosa nsalak sia po mai ndeling sa You buhak di matatu-tu bali ti bage sio ndio batondo sado soan sia ndio pede ti, soan sia paling ndio pede ti.

5. You ndian suka kahila i bene dadi sou-souk

You mpangaago hino Seme, Hama bali Yafek ne, yago sio ge nikan duo' pakapuhak sado sasa hino dunia mai. You ndian suka po bego, ne tuga di dunia bonu di matatu. You ndian suka kahila i ge pede badadi lama mote po bali Matahaya Ndio Ngan kahila i. Kito fene kahutu' You ndian suka ge talo dang.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA BABILONIA

1: Di tempu sa awan gafa' ngka, You dahu pangaago sa hino Nu bali mananak mo. You yago sio bebesa?

S: You yago sio ne sio duo' soho hino mpou sia dang. Hino mbi, do sio ne bakaanak, mo ge nanak mo supu lau. Bakaanak paling, nuhu mo ma supu lau ne duo' nyohi paling mote mpou kahila hino dunia mai ne sado dunia mai bonu paling di matatu.

2: Dadi matatu waha hino sarita dang mai ge manusi kobi po woi?

S: Nusi kobi po Seme, Hama, bali Yafek, Nu nanak tolu mo.

3: Seme, Hama, bali Yafek gatepa nananak di You ge mangkatepa bebesa?

S: Sio gatepa di You mpangaago hino sio. Gatepa di tempu sa You bei awan haya ne po di dosa nsalak.

4: Di dunia ndoa' sa mo ge matatu pake lio hila?

S: Sio ndio sia la. Lio sia ko po di Seme, Hama bali Yafek mo ge tuka sia.

5: Matatu waha di dunia ndoa' sa mo ge bei ngkira-kira bene lomu hino petak mpou sia. Petak mpou sa mo ge ngan sa?

S: Matatu duo' soho la hino petak mpou sa ngan Babilonia.

6: Matatu hino Babilonia mo nfamei bei ge bebesa?

S: Sio mbalawan You Ndio. Bali ti sio mbaruku dina mbeleng, bombon, bali fuho hila i.

7: Sio bene gahangun mai sa sia hino petak Babilonia mo?

S: Sio ndian ge bene gahangun kota sia, bali leha' nising nahu sia, ne tuga di leha' nising nahu so mbuhung ma ha' hino You ndipu.

8: Sio nfamiking bebesa po sado gahangun di kota kalang haya mo bali leha' nising nahu mo?

S: Matatu mo bene padu You, bali bene gahanak diti sio ngan. Matatu hila mo bene pasa You.

9: Dadi You nouk do sio nfamei bei ge souk Matahaya dahu pangahukung besa sia hino sio?

You sio tolu nouk bage sio ndio ne sio sia gananou sia ndio dang. You ma buhak nyohi sio mote mpou mpou ka sio duo' pakapuhak nyohi mote mpou mpou hino dunia mai, sado sio ngkota dang bei mo ma buhung di.

10: Lio kahila hino dunia mai ge manun nangkafohun po hino mbi?

S: Hino kota Babilonia mai.

11: Matatu hino dunia ndoa' sa mai po hemung sa sio hino dunia ndoa' sa mo di mai ndeling besa sia?

S: Matatu hino dunia ndoa' sa mai ma mbalawan Mata walu' sio ka ndian suka.

12: Hino palajarang dang mai ge kito to di You ngkua' pasa ti hete di hino mai ndeling bebesa?

S: Matahaya do dufu matatu nfamei etan ma talo, bali do dufu matatu ndian famiking ma talo. You ntanahu kahila mai ge badadi sou-souk la se.

TUJUAN HINO PALAJARANG SA MAI

LIO

1. You dahu pangayanji sa hino Adang sio howo Hawa ne. Pangayanji mo po begai. Dali tadenge-denge Mata sa ha' bene barusa' Lusifa nulu ntalan. Mata so po pahala matatu-tu hino Lusifa ngkua ntakolo. Dadi You Ndio Ngan mai ge pede mucking. You bili mata sa ne gasadang soan nun fohu sa. Hino soan sa Abarang mai po dang sado Mata Pahala sa You yanji mo ha' hino ko.

2. Matatu ge nikan bei ngangano nun po hino You. Matatu nikan dahu ngangano nun hino You ntanahu dang dahu hino dunia mai. Bebego ge sio dalo dadi. Kito sado to dufu di matatu ndian sa ngaku You mai po hino sio nfamei bei.

NANGKAFOHUN:

Dadi hino sarita ndoa' sa mai ge kito mine sarita di matatu penting sa. Mata sa mai ngan po Abarang. Hino You nsarita mai, matatu dadi ka hino dunia mai nangkafohun sado lau ha' You nsarita mai nangatogu, You yuang soba' togu togu po Abarang mai.

I. Dunia ndoa' sa tempu di Abarang ne

Baca NF 11:27-32

A.

You walu' dunia nangkafohun ne sado ha' di tempu sarita ndoa' sa mai ge napa' taun ribu sia bali ratu' nong lasi ngka. Besa kito rekeng hino tempu sa awan mo gafa', mo ge napa lau taun ratu' ngha', gusu po dali sarita ndoa' sa mai.

B. Kota Uru

Abarang ngkota duo' po ngan Uru. Di tempu sa mai matatu-tu hino dunia mai waha napa' dipang yao hino You ndian suka. Dipang yao ko po di sio waha napa' mbaruku you-you galia'. Sio nyou-you galia' mo ge ribu howo bali ratu' lima lasi. Madi sio nyou penting ge ngha' la. Sio nyou sia po alang haya mai. Sia kahowo po you sa parenta wohe kahila mai. Sia katolu po you sa parenta wayo ndeha' mangasing hino petak ndian. Sia nangatogu po bombon. Hino mbi, sio gangan you sa mo ngan Huruki, po dang sio gangan di kota sa mo ge ngan Uru. Ngan iko paling sio nyou mo ngan.

Dadi matatu waha hino dunia mai di tempu sa mo sou-souk ngaku You Ndio ma dang, bali ti bei mote You Ndio ma dang, hino mbi, fiking ha' You ma dang. Sio pede mbalawan You lau ndeha' sia. Mai kahila dang sio bei mo ge bei hino sio nfamiking diti.

C. Ulun sa Abarang

Abarang nama ngan tu po Tera. Tera mo mangkobi po Seme. Mata sa ngan Tera mo ge bali mananak mene tolu: Abarang, Nahor, bali Arang. Arang mo gafoleng di tempu sa manama Tera dadi noson. Arang mo mananak mene sa ngan Loik. Abarang yala paling Loik mo ka

yuna. Abarang mo nsanudong ngan Sara, madi Sara mo matatu bakaanak dang. Masing ti Abarang mai ge mbaruku you you galia' mo dang, madi hino io nsei-nseing mo ge sio pede mbaruku you you galia' waha mo. [Yosua 24:2,15]

II. YOU MPANGAUANG DALI HINO ABARANG

Dadi You bili mata sa hino petak sa ngan Uru mo, You mpamili dali po hino Abarang. Bili mo, You bene dahu mai ndeling sa hino mata so. You do gasou-souk matatu sado lau dali dina dage togu, do Abarang gusu po dali bali Matahaya ndian suka. You mpanganotun hino Abarang mo ge mai ndeling howo. Sia ge tanefa sia. Sia paling ge pangayanji sa.

A. Matahaya ntanefa

Baca NF 12:1

You ntanefa dang defa hino Abarang mo ge mai ndeling tolu:

- 1) Supu galinga hino mambaba ndeha
- 2) Supu galinga hino mansoan diti
- 3) Supu galinga hino petak duo'

You sado yuang Abarang ne supu galinga hino manama bebegai po di nun You bene pake Abarang mo ne gasadang paling soan fohu sa hino io. Soan sa fohu mai ngan sia po You Mbala Diti. Madi Abarang nsei-nseing kahila i, You ntanefa dang dali Abarang mo ge bene dali bali Abarang nsei-nseing dang mbaruku you-you galia' mo ge dang.

B. Matahaya mpangayanji

Baca NF 12:2-3

You mpangayanji dang ganafu hino Abarang ge bali mai ndeling tolu:

- 1) You yanji Abarang di petak sa
- 2) You yanji nuhu nanak waha
- 3) You yanji hino Abarang matatu-tu hino dunia mai sou-souk dalo bia po di soan nun Abarang mai. (Mo ge mangale Mata Pahala so)

You mpangayanji hino Abarang mo notun bene Abarang souk nuhu-nanak waha. Dadi Abarang mine go, Abarang kage, madi io ngaku. Di tempu sa mai ge Abarang numun napa' taun lakahitu tueng lima ngka. Abarang nsanudong Sara mo ge numun taun lakanong tueng lima ngka. Masing ti bego, madi Abarang ngaku You Ndio. Sio howo basanudong sado lau ma-man mo dalo nanak sia ma dang noson. Madi Abarang ge ngaku togu togu po You Ndio mo.

C. Abarang ndian sa bei mote

Baca NF 12:4-5

Dadi kito mine hino You Ndio Ngan, Abarang sasahati bei mote Matahaya ntanefa. Matahaya supu galinga hino io mpetak duo' mo, lama mote po besa You ntanahu mo. Dadi supu lau mo po Abarang, Sara bali Loik. Abarang sio howo Loik mo ge matatu kaya. Dadi sio lau mo, pede mata howo dang. Lau mo ge lau bali sio nima ndoik dang waha mo bali ti sio ngharta waha mo. Sio howo kaya di parauna besa domba, kabi, bali sapi. Dadi kito to Abarang gusu

po mata ngaku You Ndio. Sio lau mo, bene ha' hino petak You notun di ne. Petak so ngan po petak Kanang, madi di tempu sa Abarang supu hino Uru mo ge mata mo gananou ka petak sa mo ngan dang noson. Madi Abarang mo ngaku You Ndio dang notun, "Kou nikan supu galinga ne ha' ti hino petak sa dang Aku fene kanotun di kou mai." Abarang yako roto' You ndio ngan mo. Petak mo ge You napa' gananou ngan, bali ti You napa' gananou hino mbi, madi Abarang ge mamongo noson. Mising ti Abarang gananou gatong ka io gatun hino petak mpou bibi sia ma dang, madi Mata mo ngaku You ndio ka sado bei mote.
[Ibrani 11:8-10]

Yaga fiking di hino Abarang ndian sa ngaku mo. Mo ge famoyang dang. Famoyang dang ko po di io nikan gadele mansei-nseing, bali gadele manlodong pusaka. Mo ge mamile dang, hedi? Madi mata mo bei ngangano nun hino You. Mata mo bei mandeha' bakatik hino You. Mata mo ge masing ti do ka bukti sa sia dang noson, madi io ngaku gamenan ngka. Mata mo ngaku ko po di fiking souk You bala' io di bia.
[Ibarani 11:6]

III. ABARANG BALI LOIK BAAI LELING

A. Parauna mpangayaga bakataro hemung
Baca NF 13:5-9

Dadi You Ndio Ngan pede mukung. Di kito mine ko ge You yanji gamenan Abarang bene souk barakati Abarang mpangadadi mo. Mo ge You mpangayanji mo lungsung dang. Kito to di tempu sa mai mata mo kaya tu ngka, sado nsanubun tofo Abarang sio howo Loik duo' hemung mpou sia ma talo dang. Dadi Abarang do sio mata yaga parauna mo bakataro hemung bego, Abarang yuang di Loik. Abarang dulok di bia. Dele ka sio bakataro-batotok hemung ka bei paling mai ngkahelek. Abarang bene dulok leling supu sa ne sio howo Loik mo bia.

B. Loik mpamili
Baca NF 13:10-13

Abarang bili petak mpou sia. Loik ma bili ti mano. Loik mpamili mo ge petak mpou sa dosun hino kota sa ngan Sodong. Mata mo fiking denge ndian baya, "Petak mpou sai ge souk bei gabia di ulun sa a." Naki ne kito souk mine di dang Loik mpamili mo ge bei gabia ulun sa sio te bei susa di sio.
[Amsal 14:1]

Dadi kito to Abarang bali Loik mantai lau. Loik bili duo' hino petak nggomon tu kalau, madi petak so ge dosun bali kota sa ngan Sodong. Hino kota Sodong mo ge matatu nfamei etan tu kalau. Sio ge bei dosa gangayak hino You mbeleng ndian. Dadi Loik mo duo nangkafohun mo ge duo' ka hino Sodong mo dang, madi mata mo duo' gasapa' bali Sodong mo. Loik dayak leha' tenda sa, madi souk mata mo ngali mandeha' tenda mo gakihih, gakihih sado mata mo diak ka duo' hino kota Sodong mo ndian. Naki huko huko sia kito to di dang Loik mpamili dang duo' hino Sodong mo ge bia te dang.

C. Abarang mpamili
Baca NF 13:12-17

Abarang bili ne ngaku tu tu You ne You po Mata yaga io, po dang Abarang yati leling hino

Loik ne Loik bili gamenan di petak mpou sa dang dali bali mandian ko. Madi Abarang mpamili po galung ngkanangi hino You nima ndian. Dadi You notun bene yati Abarang petak Kanang mo. Bali ti You ma notun paling Abarang di pangayanji sa souk badadi hino nuhananak mo. Notun mo, notun ka howo po kasia mai.

IV. YOU MPANGAYANJI HINO ABARANG

A. You notun paling Abarang di Matahaya dang yangji di ne
Baca NF 15:1-5

Dadi Abarang mo duo' hino petak Kanang mo napa' taun kahulu ngka. Matahaya mo numun napa' taun laka walu tueng lima ngka, madi dalo ka nanak sa You yanji ne ma dang noson. Di tempu sa mo ge kira Abarang mo ndian yanak ntaku' di musu waha dang hino petak Kanang mo te? Te kira Abarang mo ntaku' di souk dalo nanak dang te? Madi You notun hino Abarang di Matahaya po Mata dang dadi Abarang nworio mo. You yago Abarang ne fiking gaha' di Matahaya mpangayanji dang yanji hino io mo. Yanji mo po notun manuhu nanak souk waha sa pariamahila hete alang i. Masing ti Abarang mo pake nfamiking diti, di notun souk mata yako dumpak paling matahaya mparenta po manima ndoik Eliesa mo, madi You notun mo ge dang. Mata dang souk ka yako dumpak Abarang mparenta mo ma po Abarang sio howo Sara nanak diti dang souk ka You bene yati hino mai howo mo. Po dang You yati di sontohino Abarang di pariamahila hete alang i, ne besa modong Abarang ne dangaha do ge fiking haling di You mpangayanji dang yanji hino io.

B. Abarang ndian sa ngaku
Baca NF 15:6

Abarang mine di You galomok io bebego, bali dahu sontohino di pariamahila mo bebego, Abarang ndian mo yanak sado bei ngangano nun togu togu po hino You. Dadi mo po dang sado You gaduo' di Abarang ngkanangi mo. Di Matahaya napa' do di Abarang ndian sa ngaku mo po dang sado You gaduo' di Abarang ngkanani ko po di manun ndian sa bei ngangano nun hino You mo.

Ibrani 11:1 "Iman adalah dasar dari segala sesuatu yang kita harapkan dan bukti dari segala sesuatu yang tidak kita lihat.

KLT: Lian sa ngaku ge gasadang nun di hino mai kahila dang kito harak kamenan mai, bali ti bukti hino mai kahila dang kito to ka dang nason mai.

Matatu ndeha' dang ngaku You ge bei ngangano nun togu-togu la po hino You. Lian sa bei ngangano nun po lian sa dang dahu harak hino mai ma dang, ka ngangano togu tagu po hino You. You do Abarang bei soho ngangano nun hino Matahaya. You do go, sado gaduo' di Abarang ngkanangi. Lio ngan sa gaduo' di Abarang ngkanangi mo ka nsanubun ge You yala di Abarang.

Dadi Abarang ngaku tu tu You mpanganotun dang notun hino mo. Masing ti Abarang do You mpangayanji mo di mbeleng dang noson, madi Abarang fiking baya, "Mo ge souk muling la se." Abarang mo gananou di You bene bei mai ndeling sa sia, mo ge pede talo. Mai bene fati You ge mai hino dang. Mai bene gahlek You ge mai hino dang. Po dang sado You yuang Abarang mo yuang "soba'," maiko po di You do dufu di Abarang ndian sa ngaku soho Matahaya di Abarang ndian gaha' hino You po dang sado basoba' bali You. Baya mai sa sia ne You yago hino Abarang, pede Abarang bei iko. Baya mai sa You notun bene bei, pede

Abarang ngaku ka bei mote la se.

C. You dahu ntatoho sa hino pangayanji mo
Baca NF 17:1-11

Dadi Abarang mo numun sado lakatasia tueng tasia ge You ha' hino Abarang ka notun paling di mampangyanji dang yanji di ne hino Abarang mo paling. Hino You dahu di tatoho sa hino pangayanji mo. Tatoho mo po mai nfamei sa duna'. Mai ndeling You dahu mai ge dali la po soan Abarang sio mo, sio matatu Isarae Mai ndeling dang You dahu hino Isarae mo ge dali bali kito ge

Baca NF 17:19

You bene yati anamei sa hino

Abarang sio howo Sara mo. Anamei sa mo po ngan Isak. Dadi You Ndio Ngan ge pede mucking la se. Besa You Ndio Ngan notun mai sa begai souk badadi, mo ge masing bebesa ma souk badadi la se. Masing ti Abarang sio howo mo duo' naki You mpangayanji sa mo sado taun laka howo tueng ngha', madi souk sio dalo la se.

LIO NGAN SA NGAKU KA MANGALE

Mai dang kito tahu di kito lian hino, masing kito to di mai mo dang noson, bali ti kito hako di mai mo bali di kito lima dang noson, madi kito lian mbulu' hino, mo ge lian sa ngaku po bego. Lian sa ngaku You ge ma labo' po hino You nfamei, di kito kananou You ge Mata asi asi dang, po dang kito ngaku Matahaya Ndio Ngan bali Matahaya mpangayanji sou-souk. Lian sa ngaku ge gasadang nun hino mai kahila dang kito harak kamenan, bali ti bukti hino mai kahila dang kito to ka dang noson mai. [Ibrani 11:1].

taun
paling

mena
mbi,

dang
sa
ko da.
matatu
dang.

SARITA SA MAI MPANGABANTAN

1. Matatu ge matatu baradosa...

Matatu ge pake bei galia' hino You ndian suka. Adang galalu galia' hino You ndian suka hino Lodong Edeng ndian. Kan galalu galia' hino You ndian suka hino Lodong Edeng ntakolo. Bali matatu-tu hino tempu sa Nu ne galalu galia' hino You ndian suka. Masing ti You dahu pangahukung nfaha' tu di awan haya ne, madi gafa' paling hino mbo ge matatu-tu lomu paling ka dayak leha' nising nahu mo ne mbalawan paling di You. Mo ge ngan di matatu ge matatu baradosa tu tu.

2. You ge Mata ndian soho...

You po mata gaka' ban Adang ndeling supu hino dosa nsalak ntakolo. You po Mata dahu ne Nu sio ngamok hino lage haya mo, bene tuga di sio pasa hino awan mo ntakolo.

3. Mata sa dang You yanji...

You fiking Mata Pahala sa dang You yangji hino adang bali Hawa ge You mantalingun dang. Mata Pahala sai ge souk ha' la se, po hemung besa Matahaya mpangayanji ne, di Matahaya Ndio Ngan ge pede mucking. Mata sa You yanji mai ge ha' po hino soan Abarang mai nsanubun. Hino dunia ndoa' sa mai, Abarang bali ngan matatu ngaku sou-souk hino dunia mai mambaba.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA'SA YOU YUANG ABARANG

1: Abarang kota duo' ge hino mbi? Bali ti hino kota mo ge matatu nfamei bei ge bebesa?

S: Abarang nkota po Uru. Matatu hino kota Uru mo mbaruku you you galia' ge waha tu. Sio nyou you galia' mo ge ribu howo bali ratu' lima lasi.

2: You ntanefa hino Abarang mo ge mai ndeling tolu, mai ndeling tolu mo bebesa?

S:) Supu galinga hino petak duo' 2) Supu galinga hino mansoan diti) Supu galinga hino mambaba ndeha

3: You ganafu pangajanji hino Abarang mai ndeling tolu. Mai ndeling tolu hino pangajanji mo ge bebesa?

S:) You yanji petak sa 2) You yanji nuhu nanak waha 3) You yanji matatu hino dunia mai sou-souk dalo bia po di soan nun sia Abarang mai: Mo ge mangale Mata Pahala so

4: Besa po You dahu pangaago hino Abarang ne sado supu hino mampetak duo' bali hino mansoan diti?

S: You bene pake Abarang mo ne gasadang ti soan fohu sa nun. Madi Abarang nsein-nseing kahila i sado ha' di hino manama ge mbaruku you you galia'.

5: Mai ndeling sa bei ngangano nun hino You sado bei mote You ndian suka ge nfaha' dang te? Kapono' sanango mai.

S: Abarang nikan supu galinga hino manina nama, mansein-nseing, bali hino mampetak duo' sou-souk ne bei iko You Ndio Ngan mo.

6: Abarang yati leling hino Loik, madi Loik mpamili bebesa?

S: Loik po mata dang bili diti hino io ndian di mpou bia dang io fiking mo ge souk bei gabia io, bali ti bei gabia hino ulun sa io sou-souk.

7: You galomok Abarang ndian di tempu sa Abarang ndian yanak ntaku' ge di mai ndeling bebesa sia?

S: You notun hino Abarang di Matahaya po Mata dang dadi Abarang nwori.

8: You dahu sonto bebesa sia di Abarang nuhu nanak mo mwahan ge sonto bebesa sia.

S: You yati di sonto hino Abarang di pariama kahila hete alang i, ne besa di modong, Abarang mo dangaha do pariama kahila mo ma fiking ha' paling di You mpangayanji di hino mata mo ne.

9: Lio ngan sa ngangano nun mangale ge bebesa?

S: Ndian sa bei ngangano nun po ndian ndeha' dang dahu harak hino mai mai galia' sia ma dang. Ndian ngangano mo togu togu po dahu harak hino You.

10: You do Abarang ndian sa bei ngangano nun togu togu hino You, mo ge Matahaya bei besa bali Abarang ndian sa bei ngangano mo?

S: You do Abarang bei soho ngangano nun hino Matahaya. You do go, sado gaduo' di Abarang ngkanangi.

11: You dahu tatoho di pangayanji mo hino Abarang ge, tatoho mo ngan bebesa?

S: You dogo paling di tatoho di hino pangayanji mo. Tatoho mai po mai nfamei sa duna'

12: Di tempu sa You notun Abarang di mananak mo ngan ge, Abarang numun taun - kahila?

S: Abarang mo numun sado taun laka tasia tueng tasia.

12

YOU RUBA SODONG

NANGKAFOHUN 19:1-28

TUJUANG HINO SARITA SA MAI

Lio

1. You mbeleng ge, baya mai ndeling etan te mai ndeling bia kahila i ge, Matahaya do sou-souk.
2. You ge mahara po dosa, bali ti Matahaya ge pake hukung dosa.
3. Matatu hino dunia mai ge tatasone mantalingun You. Sio mpangadadi bebego lau ndeha' sia, sado lau dali nsanubun You mpanahukung dang dahuku sio mohon dolo di sio.

Nangkafohun:

Dadi hino sarita ndik mai, ge napa' dali di tempu sa Abarang sio howo Loik baai (bage) leling mo gafa' sado lau taun laka howo ngka. Dadi hino taun laka howo mandian mo, Abarang lau nana' lolik petak Kanang mo, mpou mei haya. Bia mantalingun You mpangayanji dang yanji hino Abarang ne. You yanji mo po bene yati petak Kanang mo. Dadi hino palajarang ndoa' sa mai, kito fene balajar di mai ndeling sa kito fene pili mai ndeling sa ka sala ge bali nsalak hino. Nsalak mo dahuku gaha' kito sado nsanubun tofo mai ndeling mo dolo kito ngka. Mae ne kito mine kabia di Loik mpamili di tempu sa sio howo Abarang baai leling ne. Kito nikan tahi kabia mai ndeling mai hino kito lian, dele dang ka sado iko paling Loik nfamiking mo. Dadi matatu ndeha' dang yako gaha' dosa ge sio pusing di You mai dang. Sio pusing di You dang ko po di sio rai fiking You dahu ka ndian hino sio ndosa mo dang. Matatu ndeha' dang nfamiking bebego, mo ge mai waha io bene bei ge io bei la se. Io fiking la po bei io ngkanangi diti ne sanang. Io bene pusing di io ndosa mo dang, bali ti bene fiking goko gai di mandosa mo dang. Io napa' gayasa ngkanangi di dosa ngka. Matatu baradosa po bego. Madi hino You Ndio Ngan dang mai ge notun dina sia dang ka sia ge io bei mote io mpangadadi mo ka sado nanang bayasa, fiking ka goko gai ma dang ngka. Madi kito matatu ge, baya hino mene ndeha' matahaya, sado lau dali di hino bulehaya, te baya sado ha' di hino anamei, kito matatu sou-souk nikan goho hino You mbeleng ndian ne notun diti di mangkanangi hino. You ge Mata manining bali Mata mbalamping po You mai. You mbeleng nduling tu po dosa. Ngan di matatu baya sia ne lu bali lenggo sado gafa' hino You mpangahukung dang hukung dosa sai ge mai hino dang.

I. You napa' gananou di matatu Sodong nfaramai ngka.

Baca NF 18:20-21

You napa' gananou di matatu Sodong nfaramai etan mo di tempu sa Loik bili mandeha' duo mo dang noson (NF 13:13). You dahu ngkira-kira bene hukung sio matatu Sodong mo di sio bei gaha' dosa. Kito baca hino Buku You Ndio Ngan ndoa' galia' sa di You ntanahu dang dahu

hino matatu ndeha' dang mandaha di dosa dang. Matahaya bene yati galubak sio ne sio yako gaha' mandosa mo ge mai dang. Faya ka You ge Mata famiking nahu. Masing ti Matahaya do kito fei dosa madi Matahaya yipik mandian ka hambik hukung di kito dosa mo dang. Madi dosa bali nsalak hino la se. Baya hambik te baya man mo ge dosa nsanubun po nikan nsalak hino. Nsalak mo po pangamate sai. Mo ge hemung po besa matatu di hino dunia ndoa' sa Nu ne. You yati nsolang hino matatu-tu di ndoa' sa mo maman po taun ratu' bali laka howo. Mo gafa' mohon You doda sio di pangahukung mo (2 Petusi 3:9). Hino kito matatu baradosa di dunia ndoa' sa mai ge You napa' yati nsolang man sa-sa hino kito ngka? Mo ge naki hino mata sia sia nfamiking. Besa kito dosa nsalak mai ka ha' nsanubun ge bebesa? Lio mangan besa matatu ne kafa noson bali You ge kemo nanang mamile te nfaha? Di kito napa' mine di You nfamiking dang dali hino dosa nfamei ge napa' mine nahu tu ngka.

Loik mo do di ndeha' gaaba haya hino wayo Yoradang nsohing mo, ge do bia, sado dayak di mandeha' tenda hino. Leha' tenda mo gauan hino kota Sodong. Nangkafohun ge mata mo duo' hino Sodong mo dang noson, madi nangkatoğu ge kito mine Loik mo diak ka duo' hino kota Sodong mo ndian. Kona. Kito napa' mine di matatu ndeha' dang duo' hino kota Sodong mo ge nfamei etan tu.

Madi Loik mo, taun kasia io gakhik mandeha' ka dosun bali Sodong mo. Souk, taun kasia paling io gakhik mandeha' mo. Bei bei bebegu sado io duo' hino kota Sodong mo ndian ngka. Dadi tofo, Loik mo ma napa' duo' sola bali sio mata Sodong mo ngka. ***"Sio mata Sodong mo ge matatu ndeha' nfamei etan tu. Sio mata dang bei dosa gangayak hino You mbeleng ndian" (NF 13:13).*** Sio bei dosa ma mahi dang, ntaku' ma dang.

II. Mai nfamei etan dang hino Sodong mo

A. Ulun sa Loik sio
Baca NF 19:1-3

Loik duo' hino Sodong mo napa' taun lakahowo ngka, sado io nanak fine mo ma ha' numun basanudong ngka. Dadi A fene nikak kemo hila. Loik sio duo' hino Sodong mo ge mai nfamei etan dang hino Sodong mo ge sado hangkik bali Loik sio mo talo te talo dang? Kemo hila fiking besa? Naki ne kito mine katong di tempu sa You mbidadari howo mo ha' ne nana' di hino kota mo.

B. Mene mene hino Sodong mo ka nfamei

1) Mene mene hino Sodong mo ge pakakadi
Baca NF 19:4-7

Sio mata Sodong mo ge matatu baradosa. Dadi sio nfamei bei po begai: Nseing pakanako nseing nsanudong. Nseing bei ngkira-kira hino sio nanak diti. Nseing bei paling ngkira-kira hino sio nfoto diti. Sio iko sio nafisu sado sio nfamei etan mo napa' pasa dalo ngka. Mene ma luku' bali mene mahemung sado sio bei rupa rupa. Mo ge sio Sodong nfamci ge sara etan tu kalau.

Hino mai ndeling sa fine bali mene ge You ntanahu dang dahu hino Adang sio howo Hawa di nangkafohun ne po begai: "***Mata mo do fine so, baya: O! Mo ge dufu! Mai ge a talan po dadi io ntalan, a ising po dadi io nising. Dadi a kangan io ngan fine', di a talan po io, a ising po io. Po dang ngan ka di mene nikan supu galinga hino manina-nama ndeha' ne hemu-hemung bali io nsanudong mo, ne sio howo hemu- hemung sado dadi sia (NF 2:23).***" You dahu mai ndeling hino mene bali fine po begai: Mene ge duo' hemung po bali fine sia la, mo ge dufu bali You ndian suka ko. Hino mai ndeling sa fine bali mene mai ge You ntanahu po nseing bei nsanudong hino nseing. Madi sio mata Sodong bei mote Matahaya Ndio mo dang, ka gatanong ti sio no hino famiking diti. Sio iko la sio ngkanangi nafisu. Sio sado bei sio nfamei etan mo po di manun sio busu You ndian suka ka sahete diti sio ngkanangi nafisu.

2) Pangabuju hino Sodong ge hangkik bali Loik
Baca NF 19:8

Dadi Loik mo ndian mbalomo sado bene yati mananak diti mo hino mene mene dang pakakadi mo. Mananak howo mo napa' bakason ngka, madi Loik fiking ha' mananak fine howo mo ngkason mene mo dang ngka. Baya sado mananak diti mo ma Loik fiking ha' dang ngka. Di manun Loik nfamiking napa' butu' ngka. Famiking butu' ko po di nun sio mata Sodong nfamei etan mo ge napa' tagai bali Loik sio mo ngka.

Mo ge tu tu mai ndeling dosa hino Sodong mo ge napa' garedek Loik mpangadadi ngka. Loik nfamiking bene soho la hino You mai nfamei manining kahila mai ge dang ngka. Mai ko po di Loik do sio mata Sodong nfamei etan kahila mo sado nfamiking yanak yatu yatu ngka.

Kito to mene mene hino Sodong mo bene taka Loik ndio mo ge dang, te baya sio bene tabea bali sayang Loik ndio ma dang. Sio pusing di Loik ndio dang ko po di sio waha mo do tadenge do Loik mo hemung sa sio ngkanangi diti. Do hemung besa sio ko po di Loik sio mo ge napa' bakalemak bali sio mo man ngka.

3) You diak rio
Baca NF 19:9-11

You ngkua' ge yipik sio matatu baradosa hino Sodong mo sou-souk ngkua'. You bene ntaku' paling matatu baradosa ge dang. Mo po dang You galafu sio mbeleng ne sado sio dadi fuhuk. Madi sio mo ge tu tu napa' fuhuk gamenan ngka. Fuhuk ko po di matatu baradosa mpangadadi po hino ndeha' basakodo ndian. Sio ge mutung gananou ka You ngkua' sa hete ka hete tu mai dang. You ngkua' sa hete tu mai po dang sado You yaga mambala diti Loik mo. Mata sa You mai ge galolung gaha' po mambala diti.

III. You Ruba Sodong

A. You pahala mamatatu ngka.

1) Loik pahala diti ngkanangi ge dang
Baca NF 19:11

Loik pahala diti mangkanangi hino mene mene hino Sodong mo ngkira-kira etan mo ge talo dang. Mata mo ngkua' ofo ti. Sio ge waha tu. Sio napa' lomu waha hino Loik ndeha' mo ngka. Loik ndeling supu togu togu la po hino You mai, dang ge io nate la se. Baya nate hino sio mata Sodong nima ndian te, te baya hangkik sado nate hemu-hemung bali You mpangahukung dang dolo sio hino kota howo mo te. Mata mo pasa dele besa You po Mata dang pahala.

2) You mpanganotun di bene ruba Sodong bali Gamora i
Baca NF 19:12-14

You napa' notun gamenan di Matahaya ngkira kira dang bene ruba di Sodong bali Gamora mo. Bali ti hino mbi Matahaya ma yago Loik ne lau ha' hino mamehek mai mo ne notun gamenan di sio. You ndian po sio pasa hino pangahukung mo ntakolo, madi Loik mamehek mo ge dahu ka ndian hino Loik ndio mo dang. Sio mamongo noson di mai ndeling susa dang souk ka bene dolo sio mo. Sio mine Loik ndio mo besa lio mangkalekok. Sio sayang bali tabea gabia di Loik ndio mo ge dang. Mo ge kira sio do mantamong mo napa' gaisik ngkanangi hino sio mata Sodong mo man tu noka, po dang sio bene pusing di Loik ndio mo dang te? Te kira sio ngaku tu tu You dang po dang sado sio dahu ka ndian hino Loik ndio mo dang bebego te?

3) You doto Loik sio hino susa mo ntakolo
Baca NF 19:15-17

Dadi Loik napa' mine gatong di You bene ruba Sodong bali Gamoro mo. Masing ti bebego, madi kito to di tempu sa You bene galau mai ndeling mo ge Loik hambik mangkalono' dang, sado supu maling tu. Mo ge Loik mo bei mansa po sado maling bego? Kira Loik mo ndian suka duo' noson hino Sodong mo te? Te kira io fiking You hambik galau di pangahukung mo dang te? Dadi Loik mai ge hemung besa Abarang mo dang ngka. Di tempu sa Abarang mine You mpangauang mo, sasahati Abarang bei mote la se. Madi Loik ge nikan bidadari mo sara yako manima ka doto. Masing ti Loik mo ngaku You madi dosa napa' garembak di mata mo nfamiking ngka Mata mo nfamiking mantong soho hino You dang ngka.

Dadi You dahu tanefa hino Loik sio mo baya, "Supu kalinga dafa' hino mbo. Bali lahi kakoyong, bia wai ka do kemo ntakolo nun." Dadi You notun gamenan bebego go ne tuga di Loik sio mo tagai bali di You mpangadoto mo dang. Bali ti You ma bene do di dang sio dalian noson kota howo dang You duda mo. Po dang You yago sio ne dele wai ka do mote sio ntakolo nun mo. Dadi kito hila hino mbai famiking ge bebesa paling? Hino mai ndeling sa mahara dosa mai ge kito lian hemung sia bali You mai te mai dang? Te kira kito talian noson kita dosa? Kita matatu ge nikan mahara dosa po hemung sa You mahara dosa mai.

Baca paling NF 19:16. Loik pahala diti io ngkanagi talo dang. Io nfamiking ge gako' noson. Nun You ndian sa napan bakaosu Loik mo po dang sado Matahaya doto galinga Loik sio mo sado sio pasa hino pangahukung mo ntakolo. You po Mata dang doto sado gasupu sio hino ndufa ndufa etan ndian mo ntakolo. Mo ge hemung po besa Nu sio ne. You gasiak ulun sa Nu sio mo sou-souk hino lage mo ndian, sado awan mo dali bali sio mo dang. Awan mo dali togu togu po matatu baradosa kahila dang hino You ngkalolung mo ntakolo. You doto sado gasupu ulun sa Loik sio ha' hino koto howo mo ntakolo. Madi matatu kahila dang hino kota howo mo ndian mo, bali mai kahila dang hino kota mo ndian mo, ge bene dulok nsewang ge ha' dang.

B. You hukung matatu ndeha' dang mbalawan gaha' Matahaya
Baca NF 19:23-25

You bene ganouk uton hino kota mo dele besa Loik sio mo supu mena, gusu po mohon Matahaya di pangahukung mo. You ge tu tu mambala diti, bali ti You ge tu tu pangahukung hino matatu ndeha' mbalawan gaha Matahaya. Dosa nfamangu po pangamate sai. Bene sia ne supu galinga dosa mpangahukung ge talo dang. ti kito fiking faya, "dosa nsalak mo dali sio dang", madi souk lulu sio dali la se. Bali ti kira matatu baradosa nseing fiking hemung besa napa' mantalingun sio ndosa mo, You ge fiking lau ndeha' sia. You mpangahukung dang dahuku hino pasti doda sio la se. Di tempu sa bali Gamora ne ge nyohi ka matatu dang mbalawan You ge You mpangahukung mo dali gasou-souk. sia ne pasa hino You mpangahukung mo ge mai hino dang. Matatu-tu di dunia ndoa' sa Loik sio ne ge sio gan bali mangainung, sio manuka bali mangamasak, bali batananong, bali gahangun leha' (Lukasi 17:28-29). Madi dali hino dina sa Loik sio supu galinga hino Sodong mo noka ge uton nouk nfara-nfaran hino alang i bete sai hemung sa uyan nouk sa kakoya mago', sado kota howo mo batera' gasou-souk sado do nsewang ma dang. Di tempu so ge sio matatu Sodong bali Gamora fangu sio ndosa nfoko' di sio ngkanangi diti.

NFARAMEI SA BEI MOTE YOU NDIO

Mai ndeling sa bei mote You di ndian nising, mo ge mandeling ngha' hino. Besa mandeling ngha' mai ne sia ne kito fei mote dang, mo ge napa kito fei mote di lian nising dang ngka. Mai ndeling ngha' mo po mai:

1. Sasahati bei mote
2. Bei mote sou-souk
3. Bei mote di mbalawan ma dang.
4. Bei mote hopok ngkarubu ma dang

Nana' kabia bia Loik nsanudong nfaramai. To dang mai ndeling ngha' mai ge sia bi po Loik nsanudong bei mote dang ko?

Sodong
galinga
galau
pahala
dahu
dang

mata

Masing
hombik
sado

You
madi

sio ge
Sodong
kahila

Bayu

C. Loik nsanudong
Baca NF 19:26

Loik nsanudong ge mbalawan You Ndio Ngan dang notun gadada-dadang hino io mo. Mbalawan mo po sado io wai ka do mote ntakolo nun. Bulehaya mai ge bili diti hino ndian ne mbalawan You. You ndian suka ge io bei mote dang. Loik nsanudong ndian bulu' hino mamai teba kahila hino dunia mai. Bulehaya ndian sa bulu' hino mai teba mo po dang sado yodi paling io hino pangamate sai. Io sado wai ka do paling Sodong mo po di manun io ndian ge dalian noson mai kahila hino kota mo. Nsanubun tofo bulehaya badito di mandosa nsalak mo. Yaga ne mine. Do besa You ne ganotun di mandio ngan hino kito, mo ge You perlu ne kito fei mote. Madi besa kito ne fei mote dang, mo ge masing ti bebesa-sa ma pasti bali nsalak hino.

IV. You ndian sa hukung dosa sai

A. You ndian suka ge pede badadi la se

You ge Mata manining, po dang Matahaya bene gabahak dosa ge mai dang. You pasti hukung dosa la se. Mai ndeling mai ge hemung besa gelas sia ka kito soling di wayo sado pirik hete nfofan. Mo ge hemung po besa sio mata Sodong mo nfaramai dang bei dosa mo. Nsanubun tofo ge sio ndosa mo labe noka sado You hukung di sio.

Yehezkiel 16:49-50 "...inilah kesalahan Sodom... kecongkakan, makanan yang berlimpah-berlimpah dan kesenangan hidup ada padanya dan pada anak-anaknya perempuan, tetapi ia tidak menolong orang-orang sengsara dan miskin. Mereka menjadi tinggi hati dan melakukan kekejian di hadapanKu; maka Aku menjauhkan mereka sesudah Aku melihat itu."

KLT: "Sio matatu Sodong ndosa po begai... pede la gahanak ngan, sio ngkangan gan batatumbung sado sio dalo di mpangadadi sanang, madi sio ge bene rio di matatu ndeha' susa bali matatu ndeha' misiking ge dang. Sio ndian haya, bali ti sio ge nulu ntalan ngkoyong hemung besa nggaha' sado mai ndeling kahila dang A busu ge sio bei la se. Dadi mo po dang sado A lau kadosun sio mo dang ngka. A to sio nfaramai etan mo ka a busu di sio."

B. You ndian soho di gasupu matatu hino pangabuju ndian.

Mai ndeling sa You ruba Sodong bali Gamora mo ge ganotun di pangahukung bebesa-sia dang badadi hino matatu ndeha' dang duo' kafa bali You mai. Kito mine katong di dosa sai ge bali mpangahukung hino. Sarita di Sodong bali Gamora mai ma ganotun paling di You ndian sa mantalian mai. Dalian ko po di Matahaya gasupu rio ban Loik sio hino susa sa mo ntakolo.

C. You ndian soho di yati pangaeling hino dunia mai

Dadi uton dang nafu hemung sa uyan hino Sodong bali Gamora mo ge You bei sonto hino kito matatu ndeha' dang mine sarita mo. Besa kito ne mine kabia ge souk kito kananou katong di You ndian nfamiking dang dali hino dosa sai. Mo ngka ge kito taka di You ngka. Di You ge hukung mata woi te woi ndeha' dang mbalawan Matahaya. Dali dina sia dang kasia nyohi ka matatu kahila dang bei dosa ge nikan goho hino You mbeleng ndian ne dun bali leba di sio nfaramai mo. Sio nyawa dang bakeho di dosa mo ge nikan nate la se.

Mampangabanding di Abarang bali Loik

ABARANG

LOIK

1) Abarang duo' pede hino Mamere (18:1)

1) Loik duo' bali matatu waha hino kota Sodong mo ndian. (19:1)

2) Abarang yala gabia Tuhang, bali makan Matahaya (18:3-5)

2) Bidadari howo mo bene diak hino Loik ndeha' mo dang (19:2)

3) Abarang ge ndian gaha' hino You mpangayanji (15:6)

3) Loik ge lulu mai kahila dang io do di mbeleng. Madi mantalingun You mpangayanji (13:10-11)

4) Abarang ge kaya di mai ndeli ndeling dang nun hino You (15:1)

4) Loik ngkaya sou-souk ge batera' souk (19:26).

Khusus Guru:

Yudas 7 "sama seperti Sodon dan Gamora dan kota-kota sekitarnya, yang dengan cara yang sama melakukan percabulan dan mengejar kepuasan-kepuasan yang tak wajar, telah menanggung siksaan api kekal sebagai peringatan kepada semua orang."

KLT.. Yaga ne fiking di matatu-tu hino kota Soding bali Gamora bali kota kota dang mote ngking bali ngking mo. Sio nfamei etan hemung sia nmo po begai. Sio ge bei la pakakadi bali hulu la mai ndeli-ndeling ndeha' dang bei sio ngkanangi nafisu ne sanang. Mo po dang sio bapaluman di uton togu-togu dang mai. Sio ndosa nsalak mo po dang sado matatu sou-souk kaba gananou gamenan di dosa mpangahukung sai ge souk nfaha' bebesa.

SARITA MPANGABANTAN

1. You ge mbeleng gaha' hino matatu nfamei bei...

-You do gada-dadang matatu hino Sodong mo sio nfamei bei kahila dang pede etan mo. You mbeleng hemung besa kito ge dang, di Matahaya do kasia lau dali dali dunia mai nsohing. Matahaya ntalinga ge mine kasia, ma mine lau dali dali dunia mai nsohing, sado ha' di kito lian famiking dang fiking denge ndian ma You napa' mine gasou-souk.

-You gananou gatong Adang sio howo Hawa ndosa dang bei ne.

-You gananou gatong Kan ndosa dang bei ne sado gamate manulik Habe mo.

-You gananou gatong matatu di ndoa' sa Nu sio ndosa dang bei ne.

-You gananou gatong matatu Babilonia ndian mbalawan Matahaya di bei leha' nising nahu mo.

-You gananou gatong Matatu Sodong mai nfamei etan dang bei di tempu sa sarita ndoa' sa mai.

2. You mantalingun di matatu ndosa ge dang...

-Masing ti matatu tatasone ne mantalingun You, madi You ge mantalingun matatu baradosa ndosa ge dang. You bene dahu mai ndeling ne sado sio tada diti mata sia sia ndosa sou-souk.

3. Nyohi dosa kahila i ge You pede hukung sou-souk...

-Nyohi ka palajarang kahila dang kito balajar mai, kito to ngan di matatu bei dosa ne mandaha dang mo ge souk pangahukung dali sio la se. Hino dunia ndoa' sa mai ma dosa sou-souk bali pangahukung hino.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA YOU RUBA SODONG

1: You ge gananou gatong di sio mata Sodong bali Gamora nfamei bei mo, te mai dang?

S: You napa' gananou matatu Sodong sio nfamei etan bei dang mo di tempu sa Loik bili mandeha' duo' dang mo dang noson (NF 13:13).

2: Loik duo' hino Sodong ntakolo mo ge souk Loik bei bebesa?

S: Loik mo taun kasia io gihik duo' dosun Sodong mo kasia, souk taun kasia paling io gihik duo' dosun paling Sodong mo kasia, sado diak duo' hino kota Sodong mo ndian.

3: Matatu ndeha' duo' hino Sodong bali Gamora mo ge sio nfamei bei bebesa?

S: Nseing pakanako nseing nsanudong. Nseing bei ngkira-kira hino sio nanak diti, nseing bei paling ngkira-kira hino sio nfoto diti. Mene ma luku' hemung bali mene.

4: Sio mata Sodong bali Gamoro nfamei dang bei dosa mo ge sado yodi paling Loik sio mo nfamei te mai dang?

S: Mo ge tu tu mai ndeling dosa hino Sodong mo ge napa' garedek Loik mo ngka. Loik nfamiking napa' sola bali matatu Sodong mo nfamiking ngka.

5: Mai ndeling sa sia badadi di tempu sa mo sado kito kananou katong di You ndian sa nafa bakaosu ulun sa Loik mo?

S: You doto Loik sio hino ndufa ndufa etan ntakolo.

6: Besa po sado You bakaosu ulun sa Loik sio mo?

S: You nafan bakaosu Loik bali sanudong nanak mo. You yaga mambala diti.

7: Di tempu sa Loik nikan supu hino Sodong mo ge mata mo nfamei bei ge bebesa?

S: Di tempu sa You bene ruba Sodong mo ma kito to Loik mo ge maling tu.

8: You doto Loik sio mo sado ha' hino mbi?

S: Matahaya doto Loik sio mo, doto gasupu hino ndufa ndufa etan mo ndian ne sado gatuo hino ndeha' dang sanang.

9: Loik pahala diti mangkanangi hino pangahukung dang You ganafu hino sio mata Sodong bali Gamora talo te talo dang?

S: Loik pahala diti io ngkanagi talo dang. Loik sio nikan bei ndeha' mangkahela togu togu hino You ne sado sio supu hino mai ndeling susa mo.

10: You naki mai ndeling bebesa gusu po mohon Matahaya ganafu di uton hino Sodong bali Gamora mo?

S: You naki sado Loik sio napa' supu galinga hino Sodong mo, gusu po mohon uyan nouk nfara-nfaran hino alang i bete sai ka ruba di kota howo mo, sado gamate sio matatu Sodong bali Gamoro mo sou-souk.

11: Mai ndeling besa sia badadi hino Loik nsanudong mo?

S: Loik nsanudong ge mbalawan You Ndio Ngan dang notun gadada-dadang hino io mo sado io wai do takolo nun. Bulehaya souk dadi gehe mago'.

13

ABARANG DAHO DI ISAK

NANGKAFOHUN 21:1-3; 22:1-19

TUJUANG HINO PALAJARANG NDOA' SA MAI

LIO

1. You mpangayanji ge pede musing.
2. Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti lowo ntakolo po hino faramei bei dang bei mote You ndian suka.
- 3 Besa You ne diak riwo ban di matatu dang, mo ge matatu bene nate parasuma dang.

NANGKAFOHUN:

You mpangayanji ge pede musing. Tempu tempu kito to tadenge besa gahaling tu. Madi Matahaya ge bene gahutu Matahaya mpangayanji te gapehek Matahaya mpangayanji mo ge mai dang. Matahaya napa' notun hino Adang sio Hawa, notun besa sio howo ne gan kayu gananou nfuang mo, mo ge souk sio howo nate. Dadi sio gan hino kayu so, souk sio nate. Souk Matahaya notun ti hino Nu di Matahaya bene gahanak awan haya ne sapu dunia mai sou-souk. Souk awan haya mo yanak sado sapu dunia mai sou-souk, sado ndasi mata walu po mata pasa mo. Souk Matahaya notun ti Loik di Matahaya bene ruba Sodong bali Gamora. Souk Matahaya sadadi panganotun mo sado ganouk uton ka ruba di Sodong bali Gamora mo. Tempu sa kito mohon balajar di hino Abarang mai, kito mine You yanji hino Abarang nuhanak souk waha sa pariaman hete alang i. Dadi hino sarita ndoa' sa mai ge, You mpangayanji notun Abarang mo ge napa' gafa' taun laka howo tueng lima. Masing ti bego madi Abarang ge bali nanak dang noson. Kemo ge fiking bebesa? You napa' mantalingun Matahaya mpangayanji ne te? Mo ge mai dang.

I. Isak mpangadabe

A. You mpangayanji

Baca NF 17:15-19

Dadi kito mine You yanji hino Abarang bali Sara di anamei mene sa. Hino anamei mene sa mo nsoan nsanubun mo ge souk Mata Pahala sa dang You yanji hino Hawa ne bene dabe hino. Dadi kito mine You notun Matahaya mpangayanji sa mo sado katolu hino Abarang mo. Masing ti bego madi napa' taun lakahowo tueng lima ngka madi Abarang sio howo dalo anamei sia mo dang noson. You ndio bali Abarang sia nangatogu mai, mo ge Abarang numun napa' taun lakatasia tueng tasia ngka. Dadi You ha' Abarang mo notun Abarang di taun samuhi mai ge Abarang bene dalo anamei mene sa, bali ti yago Abarang gangan io ngan Isak. Dadi Abarang mine bebego, Abarang dangei yopo-yopok nsung. Dangei mo po di matahaya

fiking besa mene napa' taun ka ratu' ngka, fine numun taun lakatasia ngka mo ge sio bene dalo nanak bebesa? Madi Mata sa You ge bene mai ndeling nfaha' hino ge mai hino dang.

Mazmur 115:3 "Allah kita di sorga; la melakukan apa yang dikehendakiNya!"

KLT: Kito You ge hino You Ndipu; Mata so ge bei mote po mandian suka diti sou-souk.

B. You sadadi mampangayanji

Baca NF 21:1-3

Taun laka howo tueng lima gafa', You sadadi Matahaya mpangayanji hino Abarang mo. Masing ti kito to pangayanji mo napa' man ngka, madi Matahaya mpangayanji mo ge Matahaya sadadi la se. Masing ti Abarang sio howo mo ge napa' ntika' ngka, madi You bei bukti hino Matahaya mpangayanji mo di hino You ge mai ndeling nfaha' sa sia ge mai hino dang. Matahaya ge po You Yawe. Matahaya mpangayanji mo ge iko paling po Matahaya ntanohon mo di You bali ngkira-kira, bali ti You bali ntanohon hino.

Yesaya 55:8-9 "Sebab rancanganku bukanlah rancanganmu, dan jalanmu bukanlah jalanKu, demikianlah firman TUHAN. Seperti tingginya langit dari bumi, demikianlah tingginya jalanku dari jalanmu dan rancanganKu dari rancanganmu.

KLT: "You ma notun gatong paling po begai, baya, "...Aku faramai fei ge nahu ti hete ma kemo nfaramai bei ge nitok ti ofo. Kemo nfamiking ge ofo ti madi Aku famiking ge nahu ti hete po hemung paling sa alang bali petak."

Dadi kito to Abarang bei mote noson You mpangaago di anamei mo dabe talowo, Matahaya gangan po besa You mpangaago ne ngan Isak. Lio ngan sa Isak ka mangale ge sangei. Dadi kito mine dufu di hino Abarang mpangadadi po matahaya bei mote You mai nfaramai, bali ti bei mote You mpangaago kahila.

II. Basanaho di Isak

A. You uji Abarang ndian sa ngaku

Baca 22:1-2

Abarang bei ngangano nun hino You di mena ne sado You gaduo' Abarang kanangi po di manun Abarang ndian sa ngaku You ne (NF 15:6). Madi tempu sa di mai, You bene soba Abarang ndian sa ngaku mo ne bei bukti di tu tu Abarang ndian sa ngaku mo ge rampa' osik hino Matahaya. Dadi You dahu pangauji hino matatu ne bene do matatu sado nafu mo ge mai dang. ka You sado dahu pangauji hino matatu po di bene bei bukti di mata mo ndian sa ngaku denge ndian mo. Abarang ndian sa ngaku denge ndian mo, madi You bene yati nsolang hino Abarang mo ne sado Abarang gangayak matahaya mpangangu sa denge ndian mo lowo ntakolo, ne bei bukti di matahaya ndian sa ngaku mo. Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti lowo ntakolo po hino faramai bei dang bei mote You ndian suka. Nu ndian sa ngaku mo po dang bei bukti lowo takolo po di hino lage haya mo. Di Nu mine You mpangaago di bei lage haya mo, lama mote mata mo bei mote You mpangaago kahila mo sou-souk. I o bei bego po di manun hino io ndian sa ngaku denge ndian mo. Dadi Abarang napa' bei ngangano nun

hino You, bali ti dahu harak togu togu po hino You mpangayanji mo. Madi kito fene to di tempu sa mai You bene uji Abarang ndian sa ngaku mo.

B. Abarang ndian sa bei mote

Baca NF 22:3-8

1) Hino mai ndeling sa bei mote ge mandeling ngha' ge hino:

Sasahati bei mote

Bei mote sou-souk

Bei mote di mbalawan ma dang

Bei mote hopok ngkarubu ma dang

Mai ne kito saduga Abarang nfamei sa bei mote

You mpangaago mo hino mai ndeling ngha mai.

Abarang sasahati bei mote te? Ihi!

Abarang bei mote di ndian sa karubu te? Mo ge mai dang!

Abarang bei mote di ndian sa mbalawan te? Mo ge mai dang!

Abarang bei mote sado souk te? Mo ge dang noson!

Dang noson po di Abarang tu tu daho di Isak dang noson, di sio mohon gadadi sio mpangalaun mo.

2) Abarang nfamei sa bei mote nlabo' po hino lian sa ngaku

Abarang napa' naki anamei sa mai taun lakahowo

tueng lima ngka gusu po mohon dalo anamei sa

mai. Hino mbi, hino You mpangayanji kahila i sou-

souk mo ge nun po hino anamei sa mai. Souk You yago Abarang daho dafa' di Matahaya. Isak po bukti di Abarang ndian sa ngaku You mpangayanji kahila mo, madi You bene uji Abarang ndian sa ngaku. Pangauji sa mai ge famoyang dang. Mo ge mai ndeling bebesa ne Abarang bei mote You mpangaago sa mai talo? Do besa bei mote talo mo ge togu togu po hino lian sa ngaku. Abarang sado bei mote You mpangaago mai talo po di manun Abarang ngaku You Ndio Ngan. Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti lowo ntakolo po hino famei bei dang bei mote You ndian suka.

3) Abarang ndian sa ngaku mo nlabo' po You mpangayanji

Dadi Abarang fiking ha' di hino You mpangayanji di mananak sa Isak mo ge souk dadi soan nun. Di soan nun mo ka nsanubun po Isak mo nanak sado waha sa pariama hete alang i. You ge bene hemung besa matatu ne sado bei asi asi mo ge mai hino dang. Matahaya Ndio Ngan ge pede muing. Abarang nfamei sa bei mote mo ma nlabo' po hino You mpangayanji ne. Lian sa ngaku You ge ma nlabo' po hino You nfamei.

Ibrani 11:17-19a "Karena iman maka Abraham, tatkala ia dicobai, mempersembahkan Ishak. Ia, yang telah menerima janji itu, rela mempersembahkan anaknya yang tunggal, walaupun kepadanya telah dikatakan: 'Keturunan yang berasal dari Ishaklah yang akan

**KITO TO LIAN SA NGAKU PO
DI HINO FARAMEI BEI**

Lian sa ngaku ge susun hino.

Susun lian sa ngaku mai ge iko hino mai ndeling tolu...

1) You dahu pangayanji sa hino matatu.

2) Mata sa mo ngaku You mpangayanji di ndian nising.

3) Ndian sa ngaku mo You uji. Besa ndian sa ngaku mo ne ngaku di ndian nising, mo ge souk do pasa hino pangauji mo talo. Kito to io pasa hino pangauji mo po di hino io nfamei bei dang lowo ntakolo.

Sonto bia di mai ndeling mai po hino Habe, Nu bali Abarang mai.

disebut keturunanmu.' Karena ia berpikir, bahwa Allah berkuasa membangkitkan orang-orang sekalipun dari antara orang mati."

KLT: Manun lian sa ngaku po dang You uji Abarang ndian sa ngaku mo po di basanaho di Isak hemung besa sanaho ne, masing ti anamei so po anamei sa dang You yanji hino Abarang ne, madi Abarang gota di mananak sia dufu mo dang. Masing ti You notun hino Abarang baya, 'Manun soan nun sa Isak mai po sado Mata Pahala sa A yanji hino kou ne ha' hino.' Mai ko di Abarang fiking baya You ge masing ti matatu dang duo' hino mate sai ndian madi You ge gadadi paling talo.

Dadi Abarang notun hino manima ndoik howo mo, baya sio howo lau mbaruku You souk sio howo kaba baling paling ha' hino mbo. Madi Abarang napa' gananou gamenan di You yago Abarang ne gamate Isak ne dahō di Matahaya. Madi mo ge bebesa po sado Abarang notun paling hino manima ndoik mo po baya, "Kami howo lau basanaho You mai souk kami howo kaba paling paling." Mo ge Abarang sado baya bego talo po di manun hino mata mo ndian sa ngaku. Abarang ngaku di masing ti besa matahaya gamate mananak Isak mo, mai souk You gadadi paling talo la se. Mai ko di begai, You mpangayanji kahila dang hino Abarang ge nun gasadang po hino Isak mai.

III. Isak dalo pasa

A. Isak bali nfamei sa safo ngkanangi hino

Baca NF 22:9-10

Isak ge mei dang. Tempu sa di mai ge Isak numun ge taun lakahowo tueng lima te sa. Masing ti bego, madi kito to Isak mo bei mote manama ndio mo bali ti safo ngkanangi hino manama. Dadi kito to mai ndeling dufu po ngan di anamei nikan safo ngkanangi hino manama bali manina. Hino mbi, kito to Isak bali ndian sa ngaku You po di hino io famei bei dang mai.

B. Abarang madung bali bape Isak hino sananho ndeha' nfafon. Leling supu hino dang

Yaga ne fiking di Isak mai. Mata mo ngaku manama bali ti bei mote manama mo ndian suka po di manun io ngaku manama mo. Besa Isak ngaku manama mo dang, mo ge besa po sado Isak mo galung kanangi hino manama mo ka sado manama mo madung bali ti sado danata ka bape hino sanaho ndeha' mo nfafon talo? Tempu sa madung Isak gafa' mo, bali ti mata mo napa' gabuling hino sanaho ndeha' nfafon mo, mo ge leling supu hino dang. Isak ge togu po mo. Di Isak mo bene gasupu diti io ngkanangi hino mai ndeling mo ge talo dang. Io ge faka nate la se. Dele besa You po Mata dang diak ka riwo ban io. Madi You fiking ha' di Matahaya mpangayanji dang janji hino Abarang ne. Pangayanji mo ge bene lau po di manun Isak mo.

Baca NF 22:11-14

Fiking noson di famei dang bei mote ka mandeling ngha' dang kito kaba balajar mo. Abarang napa' bei mote mai ndeling ngha' mo ka souk ngka. Di Abarang napa' bei mote You mpangaago mo sado sukuk ngka. Dadi You mpangaui hino Abarang mo ge napa' souk ngka. Matahaya napa' bei bukti ngka. Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti io ntakolo po hino famei bei dang bei mote You ndian suka. You notun Abarang, "Di mai ge A kananou katong kou ndian. Di kou ge matatu dang taka tu Aku po kou. Di kou ge bali ndian sa galung kanangi ne bei mote A pangaago mai." Abarang ge gota mananak sia dufu mo di You dang. Besa mai

sa sia ne Abarang gota di You ge mai dang. Hino mai ndeling kahila mai ge Abarang galung sou-souk hino You po di manun Abarang ge ngaku You. Mo po dang di tempu sa mena ne Abarang sio howo Loik bage leling, madi Abarang dahu ka ndian hino mbo dang, madi yati leling hino Loik ne Loik po mata bili di. Abarang sado bei bego talo po di Abarang yati io ngkanangi hino You talo. Io nikan dulok mai ndeling bei besa sia ne bei sanang diti io ngkanangi ge mai dang, di io ngaku soho po hino You la. You do bego, mo ge dali bali Matahaya ndian.

1) You nsanaho

Kito nikan fiking kabia-bia di sanaho sa dang You ganaten gamenan ban di Isak mai. Mo ge tu tu You po Mata ganaten ban sanaho sa mo. Sanaho mo po domba mene sa. You yati sio di mai sala dang ne sio basanaho di You.

2) Isak ntayadi

Domba mene sa mo po dadi Isak mo ntayadi, di domba mo po mata sa souk ka gafoleng, ne Isak dadi di. Dadi Isak mo ndeling supu hino mampangamate mo togu togu po domba mene sa nate ne ganti ban di Isak mo. Mo ge hemung besa Adang sio howo hino Lodong Edeng ndian ne. You gamate daging sa ne daging sa mo ngkulik po You gataman ban di Adang sio howo ne duman di sio howo ndosa mo. Dadi sio howo sado bakalemak bali You talo po di manun daging sa mo nate ban di sio howo.

D. You notun paling mampangayanji sa hino Abarang ne
Baca NF 22:15-19

You galomok Abarang ndian di pangayanji mo, sado Matahaya notun paling Abarang nuhu ge souk waha sa pariamah kahila hete i, bali ti waha sa una' ntalan kahila hino una' nun. You yanji di Abarang nuhu nanak kahila mo ge You po Mata benteng ban. You notun di Matahaya bene bei gabia soan kahila hino dunia mai po di manun Abarang nuhu nanak mo. Dadi mai ndeling kahila mai souk badadi talo po di manun Abarang nfaramai sa bei mote You Ndio Ngan mo.

Dadi besa hino mai ndeling sa kito matatu pangadadi mai ge penting tu. Penting ko po di begai: Baya hino kito mbalawan You te baya hino kito fei mote You mpangaago, mo ge kito fei pede la hino kito kanangi dang ka mai ndeling mo sado hangkik bali hino matatu galia'. Hino lian sa ngaku ma sado hangkik bali matatu galia', bali ti hino lian sa mbalawan You ma sado hangkik bali hino matatu galia'. Bia mantalingun Adang sio howo ndosa hopok dosa nsalak mo po lau lau sado hangkik bali kito matatu hino dunia ndoa' sa mai.

SARITA SA MAI MPANGABANTAN

1. You mpangayanji ge mukung.

Abarang naki anamei sa You yanji mo sado taun lakahowo tueng lima, madi souk Matahaya sadadi mpangayanji mo sado Abarang dalo di anamei so.

2. Bukti hino lian sa ngaku po hino faramai fei.

Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti la ntakolo po hino faramai bei dang bei mote You ndian suka. Abarang bei ngangano nun hiho You souk sado di tempu sa You uji mo gafa', mohon You ntoun Abarang di Matahaya gananou gatong di Abarang ndian sa ngaku You. You baya bego po di hino Abarang nfaramai bei mo ka bei bukti di io ndian sa ngaku You.

3. Matatu ngkua' sa pahala diti ngkanangi ge gako'/katanga ti ofo.

Isak duo' hino pangamadung mo ndian, mo ge io mutung naki la pangamate sai. Madi You diak sola hino mai ndeling mo ne ganaten ban Isak ntayadi di domba mene mo. Mo ge Isak mo dadi po di ntayadi di domba mene mo

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA ABARANG DAHO ISAK

1: Besa po You yago Abarang daho Matahaya di Isak?

S: You bene soba Abarang ndian sa ngaku mo ne bei bukti di tu tu Abarang ndian sa ngaku mo ge rampa' osik hino Matahaya.

2: Abarang naki You mpangayanji di anamei mo sado lau man sa nsa?

S: Taun lakahowo tueng lima.

3: Di tempu sa You yago Abarang daho Matahaya di Isak mo ge Abarang sango bebesa?

S: Abarang ndio ndik sia ma dang.

4: Tempu sa You yago Abarang daho Isak di Matahaya mo ge Abarang nfaramai bei bebesa?

S: Abarang yangun, deka kayu, souk lau ne bei mote You mpanganotun ko.

5: Abarang nfaramai sa bei mote You ge sukuk di tempu sa dali huko ka mata mo deka kayu mo te?

S: Di tempu sa mo, Abarang bei mote sou-souk ka dang noson. Io mohon bei mote You mpanganotun.

6: Faramei bei mote ka mandeling kangha' mo ge bebesa?

S: 1) Sasahati bei mote 2) Bei mote sou-souk, sado sukuk 3) Bei mote di mbalawan ma dang 4) Bei mote hopok ngkarubu ma dang

7: Abarang dahu ndian sa ngaku hino manima ndoik mo ge dahu bukti bebesa?

S: Abarang notun paling hino manima ndoik mo po baya, "Kami howo lau basanaho You mai, souk kami howo kaba paling paling." Abarang ngaku di masing ti besa matahaya gamate mananak Isak mo. Madi souk You gadadi paling talo.

8: Mai ndeling bebesa ne sado kito kananou katong di kito ge bali lian sa ngaku hino te hino dang?

S: Lian sa ngaku di ndian nising ge bei bukti lowo ntakolo po hino faramei bei dang bei mote You ndian suka.

9: Susun ndian sa ngaku nfaramai ge mandeling hila?

S: Susun lian sa ngaku mai ge iko hino mai ndeling tolu.: 1) You dahu pangayanji sa hino matatu 2) Mata sa mo ngaku You mpangayanji di ndian nising 3) Ndian sa ngaku mo You uji. Besa ndian sa ngaku mo ne ngaku di ndian nising, mo ge souk do pasa hino pangauji mo talo. Kito to io pasa hino pangauji mo po di hino io nfaramai bei dang lo ntakolo.

10: Abarang ndian sa ngaku nlabo' ge hino mbi?

S: Abarang ndian sa ngaku mo nlabo' po hino You mpangayanji.

11: Di tempu sa Abarang madung Isak mo ge Isak nfaramai bebesa? Besa po io mbalawan manama ne sado galahi ngkanangi dang?

S: Isak mo safo ngkanangi hino manama. Isak bali ndian sa ngaku You po di hino io nfaramai bei dang mai.

12: You do Abarang ndian sa ngaku Matahaya mo ge Matahaya ndio bebesa?

S: You notun Abarang. "Di mai ge A kananou katong kou ndian."

13: You riwo Isak mo bebesa ne sado io dadi di?

S: Mo ge tu tu You po Mata ganaten ban sanaho domba mene sa. Domba mo po gafoleng ne Isak dadi di.

14: Abarang pasa hino You mpangauji mo gafa' ge You galomok Abarang ge notun bebesa?

S: You galomok Abarang ndian di notun paling Abarang di Matahaya mpangayanji mo ka mandeling

15: Besa po sado You yuang Abarang ka yuang *soba*'? You yuang kemo *soba*' ngka te?

S: You sado yuang Abarang ka yuang *soba*' po di Abarang bei ngangano nun togu togu hino You.

14

ESAU SIO HOWO YAKO

NANGKAFOHUN 25: 19-34, 28:10-19a

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

1. You bene ganafu Matahaya mpangayanji di Mata Pahala mo hino Isak ne souk nafu ti hino Yako.
2. Hino dunia sa mai matatu fara howo ma hino: Fara sia mo ge dalian You mai nfamei kahila i, bali ti dalian You mpangayanji. Madi fara sia ge dalian la sio ngkanangi diti, bali bene bei sanang sio ngkanangi diti.
3. Leling hino dunia mai sado ha' hino You Ndipu ge hino ngka.

LIO NGAN NANGKAFOHUN:

Dadi hino sarita ndik mai ge napa' Abarang dahu Isak di You gafa' man ngka. Di tempu sa mo, You dau' Isak di domba mene sa ne tuga di Isak mo gafoleng dang. Dadi mo gafa', duo-duo' sado lau taun kahila sa mandian mohon Isak manina Sara mo gafoleng. Dadi Sara gafoleng mo, Isak nanang susa tu. Abarang do Isak susa bego, Abarang yago manima-ndoik mata sia lau ha' hino Abarang mpetak dabe ne yala fine sa hino mboko, ne yodi ha' petak Kanang mo. Bei bebegu ne souk ma bei Isak mo nsanudong. Bene galomok di Isak mo ndian. Dadi fine sa sio yala mo ge ngan Ribaka.

I. Esau sio howo Yako mpangadabe bali mpangahaya tete

A. Sio howo manina-nama: Isak bali Ribaka

Baca NF 25:19-21

Dadi Isak mo fiking ha' di You mpangayanji hino manama Abarang ne. Pangayanji mo ge sado nafu paling hino Isak, di Mata sa dang souk ka yipik Lusifa mo ge manun po hino soan sa Isak mo ka nsanubun. Dadi dali tempu kasia ge Isak babeto hino You. Babeto mo po danek tulung hino You ne You rio. Isak mo sado babeto hino You talo po di manun io taguhu po hino mai ndeling sa basanaho. Mata mo yaga gaha' hino mai nfamei sa bei dosa ntanuman mo. Mo po dang sado io bakalemak bali You ma talo, bali ti Isak ma ndio tadenge sai bia bia bali You ma talo. Masing ti Isak mo ge ngan matatu baradosa, madi io bei mote You mpanganotun di hino mai nfamei sa sanaho polo' mo, po dang sado io bakalemak tadenge sai bia bia bali You talo mo. Besa matatu baradosa ndosa ne duman dang noson, mo ge io bene babeto hino You mo ge talo dang. Talo dang ko po di You ge Mata manining, dadi mata

sa You bene dosun hino dosa mo ge talo dang, bali ti bene rampa' bali matatu baradosa mo ge talo dang. Madi You mine Isak mbabeto mo sado Matahaya samote.

B. Ribaka nfamiking ofo hete di ntuka mo ka nikak hino You
Baca 25:22-26

Fine sa Ribaka mo ma ngaku You hemung besa nsanudong mene Isak mo. Masing ti Ribaka mo matatu baradosa, madi io bei mote You ndio sado basanaho di polo'. Io ma pakatua hino mai nfaramai sa dosa ntanuman mo. Mo po dang sado Ribaka mo ma babeto hino You ma talo, bali ti You ma dahu ndian hino io ndio babeto mo.

Dadi hino sarita ndoa' sa mai kito to paling di You ngkua' sa hete ka hete tu mai. Matahaya ganotun di mangkua' mo po hino mai ndeling sa Matahaya gananaou gamenan di mai ndeling kahila dang souk ka badadi hino dunia mai. Dadi kito mine di namei howo hino manina ntuka ndian mo noson madi napa' You do dadaba ngka. Bali ti sio dabe dang noson ma You napa' gananaou gamenan di sio ngkanangi nduga bali sio nfaramai dang souk ka bei di dina basamuhi ko. You ge pede ti. You ge mai ndeling hila dang dali tadenge-denge ko ge napa' Matahaya do gamenan souk ngka.

Matahaya notun di sio howo mo ge souk sia nulik mo po parenta paling sia ngkaka mo. Yaga ne fiking. You ge do dufu nyohi bali kito mata hila hino mbai lian nising. Kito fene komo famiking hino You ge talo dang, di You do kito dadaba. Kito famiking dang walu' diti hino kito lian mai ge You do dufu. Mai dang kito tahi denge kito lian ge You do dadaba gasou-souk. Kito fene kalikung mai sa sia hino You ge talo dang.

Dadi namei howo mai mohon dabe, manulik yako mangkaka ndoik ntunok. Dadi kito napa' to di tanda sa sia ndeha' nulik mo bene parenta paling mangkaka, po dang sado yako kota di mangkaka ndoik ntunok mo. Isak sio howo Ribaka do go, sio gangan mananak howo mo sia mantuan ngking ngan Yako.

C. Namei howo mo ka nfaramai
Baca 25:27-28

1) Esau

PARENTA MANTUAN MAI KA NGKAPONO'

Di mena o notun *parenta mantuan*. Besa mata sia ne nanak tolu te ngha', nanak mantuan gusu po yako manama mparenta. Mp parenta mo po besa hino lodong te petak. Manama ganafu parenta mo hino mananak mantuan mo ne io po mata parenta mai waha mo. Hino mbi, manuli-nulik mai mo mine paling po hino mangkaka mo.

Dadi di matatu di tempu sa hino sarita mai ge dosun besa kemo hino Taliabo mai. Baya ndeha' mantuan nikan manina-nama ganafu parenta hino. Dadi hino soan sa Abarang sio mai po bego. Mai waha dang Abarang parenta, ganafu po hino nanak mantuan Isak. Hino mbi, You mpangayanji hino Abarang mo nafu po hino Isak. Mo ge mangale begai: Isak manuhu nanak lau sumpa-sumpak sado dali Mata sa dang souk ka ganafu Lusifa ne.

Sia ngkaka nfamiking ge taguhu la po hino mangkanangi diti mo ne sanang, po dang fiking haya haya la po hino io ngkangan gan. Nyohi naha' io sone la ngkangan gan. Io pakatua po lau mangailak. Io fiking la po mo. Io dulok mai ndeling bebesa sia ne io bei io ngkanangi mo ne sanang. Madi hino You mpangayanji kahila mo ge io dahu ka ndian hino dang.

2) Yako

Sia nulik ge bego dang. Io nfamiking sado ha' bali You ma hino. Yako ge fiking gaha' po hino You mpangayanji dang yanji hino manene Abarang ne. Mata mo yako galua-lua dang po You mpangayanji mo. Bali ti Yako mo ge bene leleani goko gai ge mai dang, ka mata mo duo' soho hino leha'. Mata mo duo' ogo ogo.

II. Esau masak mamparenta mantuan mo

A. Esau ndian nafisu

Baca 25:29-30

Lian sa nafisu mai po dang parenta gasorok paling Esau ndian mo. Dadi Esau mo ge parenta io ngkanangi diti dang ka io ndian nafisu po mata parenta gasorok paling io. Di tempu sa io ndian nafisu yanak mo ge io samote la se. Io sasahati samote di mandian nafisu mo sado io ndian nafisu mo parenta paling di io. Tofo, io nfamiking di hino mamparenta mantuan mo ge fiking ha' di dang ngka. Yaga ne mine. Matatu ndeha' bali nfamei bebego mo ge nsanubun tofo ge souk sio dalo susa la se, di sio bei paling sio nyau po sio ndian nafisu mo. Lian nafisu mai ge bene dali soho mai ndeling sia besa hino nafisu kangan gan ge mai dang. Lian sa mo ma dali bali mai ndeling galia' ma hino, besa hino nafisu pipi, bali nafisu mai mai, sado ha' di hino pakakadi ma hino. Madi hino mai ndeling mai sou-souk manun tu po ngan mbalawan You. Mai ndeling kahila dang sio bei mo ge sio tatasone la po mai ndeling teba kahila hino dunia mai. Matatu ndeha' bebego ge fiking ha' Mata sa walu' mai waha mo dang ngka.

[Filipi 3:19]

B. Esau ganafu ndio hino Yako

Baca 25:31-32

Yako ge pede ti, Esau ge pede ti. Yako gananou gatong di Esau mo dahu ka ndian hino parenta mantuan mo dang, bali ti dahu ka ndian hino You mpangayanji mo ma dang. Mo po dang Yako tatasone ne sado parenta mantuan mo nafu ti hino io.

Di tempu sa Yako danek parenta mantuan mo, Esau pusing di dang. Io nfamiking haya nahun la po hino mantuka ndian. Io pusing la po di kangan gan. You mpangayanji mo ge Esau bei rekeng dang ka bafoti mote ntakolo nun. Dadi pangayanji mo nafu ti hino soan nima sa Yako. Yako gananou di pangayanji mo muking bali ti pangayanji mo pede tu. Madi Esau ge tayadi parenta mantuan mo di kaheuk, sagado Yako yala di parenta mantuan mo sou-souk. Esau ge gananou ha' bali dang ngka. Maiko po di Esau mo bei ngangano nun hino You mpangayanji mo dang ka bei ti ngangano nun hino pangadadi teba mai. Madi Yako bei ngangano nun po hino mai sa dang You yanji mo. Masing ti io yako di nima ma talo dang, bali ti io do di mbeleng ma talo dang, madi io ngaku lau ndeha' sia.

C. Esau mpangayanji hino Yako
Baca 25:33-34

You mine Esau ndio ngan dang ganafu hino Yako mo. Dadi besa ganafu ndio bebegu noka, mo ge bene darik paling lio mo, ge talo dang ngka. Masing ti lau man nsa-sa ma Esau bene darik paling ndio ngan mo, te bene gabalik paling ndio ngan mo, ma talo dang ngka. Sado io duo' bali ntanangik, madi io bene dalo nsolang ne galono' mai ndeling mo ge talo dang ngka. Di io ndio ngan dang ganafu hino Yako mo ge togu po mane ngka.

Ibrani 12:16-17 Janganlah ada orang yang menjadi cabul atau yang mempunyai nafsu yang rendah seperti Esau, yang menjual kak kesulungannya untuk sepiring makanan. Sebab kamu tahu, bawah kemudian, ketika ia hendak menerima berkat itu, ia ditolak, sebab ia tidak beroleh kesempatan untuk memperbaiki kesalahannya, sekalipun ia mencarinya dengan mencururkan air mata.

KLT: Dele ka sado matatu pake faramei sa pakakadi, bali ti dele ka pake lian nafisu haya hemung besa Esau di tempu sa masak di mamparenta mantuan ne. Nun kangan mangko sia po dang sado masak paling di mamparenta mantuan mo. Dadi dele ka Esau nfaramai etan mo yodi paling kemo nfaramai ge dele. Di kemo ma napa' gananou gatong di masing ti, Esau tatasone bene yala paling mamparenta mantuan hino manama ne madi napa' talo dang ngka. Masing ti io tatasone basamuhi paling madi talo dang ngka. Baya tanangik sado lengo ofo petak madi io bene dulok paling mai ndeling sa sia ne galono' mai ndeling mo, madi nsolang hino dang ngka.

Kito ngan di matatu baradosa nikan fiking katong di mai sa dang kito mohon mine ko. Kito mine ko besa kito kasupu lio ngan sa, mo ge nikan yaga dang bali nsalak hino. Mai dang kito fiking hino kito lian po dang sado supu lowo ntakolo. You ma mine bali. Ndeha' bia ma You mine, ndeha' etan ma You mine. Dali tadenge-denge sado ha' di hino dunia mai nsanubun, mo ge nyohi kito lio ngan kahila dang supu hino kito sung, baya ndeha' dang kito dalo di kasala ma hino, bali ti ndeha' dang kito dalo di kaduo' ma hino. Mo sou-souk manun po hino kito lian nising mai ka sado supu lo ntakolo.

[Matius 12:36-37]

MAI NDELING SA YOU MPANGANOTUN

Hino dadopon

Dadi hino You nsarita mai, kito mine di You mpanganotun ndeling sia po sara dadopon. Di mena ne, besa You bene notun matatu di Matahaya ndian suka ge matatu sara dadopon Matahaya ndio mo. You po Mata dahu dadopon mo.

Hino bidadari ndio

Mpanganotun ndeling sia ge galau bidadari ne ha' notun ban di Matahaya ndio.

Hino You ndio langsung bali matatu

Sia paling ge You sara batondo tadenge sai bali matatu. Di mena o ge Matahaya dahu mai ndeling po bego.

Sara Buku You sa mai

Madi hino dunia ndoa' sa mai ge bebegu dang ngka. You mpanganotun togu togu po hino Buku You. Dadi hino dunia ndoa' sa mai, besa kito matatu fene kananou di You nfamiking hino You ndian suka hila, mo ge kito kananou po hino You Ndio Ngan dang napa' lefo sou-souk hino Buku You mai.

III. Yako dadopon

A. Peheng ha' hino You Ndipu Baca 28:10-12

Dadi tempu sa mai ge napa' gafa' hino tempu sa Esau ganafu parenta mantuan mo hino Yako mo ngka. Yako mine ngangaje di mangkaka Esau mo bene gamate io ka Yako balahi sado ha' hino Arang. Dadi ha' ka hino Arang dang noson, modong riki ka mata mo luku'. Luku' mo, mata mo dadopon di peheng sa mo.

Dadopon mo ka mangale ge begai: Hino dunia mai sado ha' di You Ndipu ge leling hino ngka. You dahu mai ndeling sa ne sado matatu hino dunia mai bakalemak bali You. Peheng sa mai ge tanda, di mai sa ngan dosa po dang matatu sado butu' bali You. Madi peheng sa mai ge You dahu tatoho di matatu baradosa ge souk dumpak paling bali You talo, bali bakalemak paling bali You talo. Dadi Mata sa You yanji ne, Mata dang souk ka dabe hino soan Yako mai ka nsanubun mo ge Mata so po Mata dang souk ka ganotun di leling sa yanak hino You ndipu mo ka mandeling.

B. You notun paling di Matahaya mpangayanji dang nafu hino ulun sa Yako mo Baca 28:13-19a

You mpangayanji dang souk ka bei gabia di dunia mai ge gatuo' nun po hino Abarang ne, souk Matahaya ganafu paling ti hino mananak Isak mo. Mo souk pangayanji sa mo ge You ganafu paling hino Yako mai. Dadi pangayanji mo ka mandeli-ndeling po begai:

- Petak sa dang You yanji hino Abarang ne, mo ge souk nafu paling hino manuhu Yako mai.
- Abarang nuhu nanak ge souk waha sa una' ntalan kahila i.
- Soa-soan kahila hino dunia mai ge souk dalo bia po di nun soan sa Yako mai ka nsanubun. Lio ngan mo ka mangale po begai: Mata sa dang You yanji mo ge souk dabe po hino soan nun sa Yako mai ka nsanubun.
- You yanji hino Yako di masing ti bebesa-sa ma You gatuha ulun sa Yako sio lau ndeha' sia.

SARITA MPANGABANTAN

1. You fiking noson Matahaya mpangayanji dang hino Abarang ne sado ganafu hino Yako mai. Matahaya yaga gabia pangayanji mo. Dele dang sado nafu hino matatu nfamei etan besa Esau ne ge dang, ka nikan nafu hino matatu ndeha' dang dahu nulu hino You.

2. Yako bei sonto di matatu ndeha' dang ngaku You bali ti ndeha' dang bei mote You. Masing ti mata mo do ka pangayanji mo nising dang noson, madi mata mo ngaku gamenan la se. Esau mai ge pede ti. Mata mo ge ngaku la po mai dang io do di mambeleng talo. Matatu ndeha' dang ngaku dang hino dunia mai po hemung besa Esau mai, di sio taguhu la po hino mai teba waha mai. Sio upa tu tu po hino mai ndeli-ndeling bebego.

3. Tempu sa You ganotun di peheng so hino Yako ne ge You notun Yako di leling hino dunia mai sado ha' hino You Ndipu ge hino ngka. Naki dali tadenge-denge Mata sa dang You yanji mo po Mata dang ganotun gatong hino matatu-tu di peheng sa mo ka mangale.

PANGANIKAK HINO PALAJARANG YAKO BALI ESAU

1. Isak sio howo Ribaka mai ge matatu baradosa. Sio dabe hino Lodong Edeng ntakolo. Mo ge nun mai ndeling bebesa po sado sio howo babeto hino You ma You mine bali?

S: Masing ti Isak sio howo mo ge ngan matatu baradosa, madi sio ngaku, sado bei mote You mpanganotun di hino basanaho di polo'. Po dang sado sio bakalemak tadenge sai bali You bia bia ma talo mo. Po dang sio babeto hino You ma talo.

2. Di tempu sa Ribaka ntuka mo, ge mata mo nanang susa di bebesa?

S: Namei howo penda mo bahoso hino manina ntuka ndian mo sagado Ribaka mo talo talo dang.

3. Di tempu sa anamei penda howo mo haya tete ge sio nfamei bei ge bebesa?

S: Sia ngkaka Esau mo nfamiking ge io taguhu la mangkanangi diti bali io ngkangan gan. You mpangayanji kahila i mo ge io dahu ka ndian hino dang. Yako ge fiking gaha' po hino You mpangayanji mo. Yako ge ngaku gaha' po You, bali You mpangayanji dang dahu hino manene ne.

4. Lio ngan sa parenta mantuan mo ge mangale bebesa?

S: You mpangayanji hino Abarang mo nafu po hino ndeha' mantuan mo. Dadi mata dang dalo di parenta mantuan mo, manuhu nanak lau sumpa-sumpak ge sado dali Mata sa dang souk ka ganafu Lusifa ne.

5. Yako sado dalo parenta mantuan hino Esau mo ge mandeling bebesa?

S: Yako danek parenta mantuan mo di do Esau pusing di parenta mantuan mo dang. Souk Esau yati mamparenta mantuan mo hino Yako di nun kangan mangko sia.

6. Esau masak mamparenta mantuan mo hino Yako gafa' ge souk Esau yala paling parenta mantuan mo talo te, talo dang?

S: Mai dang! Sado dulok hopok io ntanangik, madi io bene dalo nsolang ne galono' mai ndeling mo ge talo dang di io ndio napa' nafu ngka.

7. Yako ndadapon sa peheng ha' hino You Ndipu mo ge mangale bebesa?

S: Hino dunia mai sado ha' hino You Ndipu ge leling hino ngka.

8. You pake mai ndeli-ndeling bebesa ne batondo bali matatu?

S: 1) Hino dadapon 2) Hino bidadari ndio 3) Hino You ndio langsung bali matatu.

9. Mai ndeling bebesa ne sado kito matatu di dunia ndoa' sa mai gananou gatong di You ndian suka talo?

S: Di hino dunia ndoa' sa mai ge kito dalo You ndian suka hino sara dadapon ge dang. You mpanganotun togu togu po hino Buku You.

10. You mpangayanji dang yanji paling hino Yako mo ge dali hino mai ndeli-ndeling besa?

S: 1) Petak sa dang You yanji hino Abarang ne, mo ge souk nafu paling hino Yako mai. 2) Nuhu nanak sado waha sa una' ntalan hila i. 3) Soa-soan kahila hino dunia mai, sio ma souk dalo bia po di soan nun sa Yako mai ka nsanubun. Mangale po Mata sa dang You yanji ne ge souk bene dabe po hino soan nun sa Yako mai ka nsanubun. 4) You yanji hino Yako di baya lau lahi-hi ma Yako ngkatuha po You.

15

YOSEK #1

NANGKAFOHUN 37:1-36; 39:1-23

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

1. You gapa noson leling sa dang souk ka Mata Pahala ha' hino mo.
2. You gananou gamenan di mai ndeling kahila dang tadenge-denge ka badadi ko. Bali ti mai ndeling mo souk badadi hino mata woi te woi, ma You napa' gananou gamenan di ngka.
3. Matatu dang dadi Matahaya mbala diti, mo ge You yaga gaha' sio. Matahaya ndian suka di sio mpangadadi ge butu' dang.

LIO
NGAN

NANGKAFOHUN:

Dadi kito napa' balajar di hino Adang bali Hawa di You dahu pangayanji sa hino sio howo. Pangayanji mo ka manising po hino Mata Pahala sa You bene galau mo. Souk kito hanak tete paling di hino tempu sa You yuang Abarang. Hino mbo, kito napa' to di Matahaya bene gasadang paling soan nun fohu sa hino Abarang mo, ne soan sa mo nsanubun po sado Mata Pahala sa ha' ko. Dadi pangayanji sa hino Abarang mo souk, nafu paling hino Isak. Souk hino Isak gafa', dumpak paling hino Yako. Dadi hino sarita ndoa' sa mai ge kito mine di sarita di Yako bali mananak mene hulu tueng howo mo. Hino Yako nanak kahila mo, Yako dalian tu po mananak sa Yosek mai. You bene gadadi mai ndeling bia ka bia tu hino Yosek mo mpangadadi ne tuga di Yosek rio paling di soan sa sio mo. Nun Yosek mai po dang sado sio sou-souk pasa hino mai ndeling susa sa ntakolo.

I. You mpangayanji ne ge dumpak paling po hino soan sa Yako mai

A. You mpangayanji hino Abarang ne ge dumpak paling hino Yako mai

You mpangayanji hino Abarang ne ge dumpak paling Yako mai. Dadi nun You mpangayanji sa mai po dang sado galomok di Yako ndian di tempu sa mangkaka Esau bene gamate io ne. You notun Yako di mai ndeling mo ge butu' dang. Pangayanji mo nikan lau sumpa-sumpak sado ha' hino manising tu ko.

B. Isak bali Ribaka mo gafoleng

Dadi sarita mai ge gafa' di tempu sa Yako balahi mangkaka Esau mo ge napa' gafa' man ngka. Dadi Yako napa' duo' hino Uru. Mo ge manene mpetak duo' mo po Uru. Mata mo duo' hino mbo napa' taun laka howo ngka. Souk mata mo baling paling hino petak Kanang mai. Dadi hino sarita ndoa' sa mai ge Yako manina nama napa' gafoleng ngka, bali ti hino mangkaka

Esau mo ma napa' duo' kafa bali Yako mo. Dadi Yako mai duo' pede ti bali mansanudong nanak mo.

C. Yako mananak mene hulu tueng howo mo

Dadi mai ge sarita di Yako mananak mene hulu tueng howo mo. Mananak mo ngan po begai: *Rubeng, Simeong, Lefi. Yuda, Dang, Napatali, Gada, Ase, Isakara, Sebulang, Yosek bali Benyaming*. Dadi Yako mananak mene mo, ndeha' mantuan po Rubeng. Rubeng nulik hila mo sado ha' ndeha' maipu' po Benyaming. Sio mo sou-souk ge mata hulu tueng howo.

II. Yosek bei mote la po You ndian suka ndeling kahila i.

A. Yako nanak mamwahan mo ge Yako dalian tu po mananak Yosek.

Baca NF 37:1-3

B. Mangkaka mahara tu po Yosek mai

Baca 37:4

Lian sa mahara matatu ge ngan dosa ko po mo. Dosa so po ganotun di matatu baradosa ge kafa noson bali You noson mai. Kito matatu lian sa mangkanao bali pake busu mahara matatu mo ge manun po di kito dabe talowo ge dabe bapaluman hopok dosa ngka. Matatu nseing fiking lian sa mangkanao ge dosa nanak sa. Naki souk kito mine kabia di Yako mananak hila mo ndian sa busu mahara Yosek mo ge ha' nsanubun ge sio dalo bebesa. Di mai sa ngan dosa ge You do tadenge, ge do haya nahu hemung bali dosa galia' kahila mai.

C. Yosek ndadapon

Baca NF 37:5-11

Di tempu sa Yosek ne ge You yati ne matatu-tu pake dadapon. You yati ne matatu pake dadapon bebego ne tuga di You batondo bali sio ma talo. Dadi hino Yosek ndadapon howo mai, mo ge You notun gatong di hino Yosek mo di tadenge-denge ge Yosek po mata dang souk ka parenta paling ulun sa sio mo sou-souk. Madi Yosek nulik kaka hila mo ge susa di sio ge ngaku Yosek ndadapon mo dang. Sio ngaku Yosek ndadapon mo dang di Yosek mo ge ngangare noson, bali ti io ge ndeha' mantuan dang. Sio bei rekeng dang mata mo. Mbi, You bene pake mata mo ne gagaha' You mpangayanji dang yanji hino Abarang ne. Faya ka Mata sa You ge baya mai ndeling kahila dang badadi di dunia basamuhi ko ge You napa' gananou gasou-souk ngka. Sonto sia po di namei penda howo hino Ribaka ntuka ne. You gananou gamenan di sio howo mpangadadi nfamei di tempu sa sio dabe dang noson. Souk, dali ti hino Yosek mai po sago paling You ma napa' gananou gamena-menan di mai ndeli-deling dang souk ka badadi hino Yosek mpangadadi basamuhi ko. Baya ndeha' etan ma You gananou. Baya ndeha' bia ma You gananou.

III. Matatu bei ntamangan Yosek

A. Yosek ngkaka mo masak paling Yosek
Baca NF 37:12-36

Besa kito fene nana' hino Yosek mo mpangadadi bali banding di hino You mpanganotun dang notun souk io parenta paling ulun sa sio ne, mo ge kito fiking mo bene badadi ge dang ngka. Badadi dang po di io napa' kafa bali manseing-nseing ge napa' yau tu ngka. Dadi mo ge kito to di Yosek mangkaka mai mo ndian sa mahara Yosek mo yodi di sio sado noson mpousa ge sio gamate manulik mo. Dadi lian sa mangkanao ge dosa nanak dang. Kito to di lian sa mangkanao sia po Kan gamate di mamulik ne. Nun io ndian haya dang bali mangkanao po dang sado gamate di Habe mo. Lian sa mangkanao ge nsanubun tofo po mangkamate. Dadi Yosek mangkaka hila mo ge noson mpousa ge iko paling po besa Kan nfamei ne. Kito matatu famei fei etan ge bali mandeling-deling waha. Yosek mangkaka nfamei etan ndeling sia po gamate manulik tuka sia. Souk, sio nfamei etan ndeling sia paling po gahekok manama notun Yosek mo nate. Nun sio nfamei etan sa mo po dang sado Yako mangkasuka di.

B. You hemu-hemung bali Yosek
Baca NF 39:1-6a

Dadi masing ti Yosek mo nafu togu togu dang hino ndufa ndufa etan ndian, madi mata mo ndian sa ngaku You ge lau ndeha' sia, bali ti You ma yako kota po mata mo. Yosek mpangadadi sa ngaku You mo, po ganotun di mata mo napa' galung ngkanangi hino You nima ndian ngka. Yosek bei ntalinga mbeling tu tu po hino You Yawe mai. Dadi hino sarita dang mai ge kito to di matatu dang ngaku You bali dalian gaha' You, mo ge sio nfamei bia mo po dang sado matatu-tu dang mote sio nsohing mo ma dalo di barakati hemu-hemung bali sio.

[Guru: Yaga fiking di You mpangayanji hino Abarang ne. Pangayanji bia mo ndeling sia po notun "Matatu-tu souk dalo bia po di nun soan sa kou."]

IV. Yosek diak hino bui ndian

A. Yosek dalo paling susa
Baca NF 39:6b-20

Dadi di tempu sa Yosek duo' hino Potifara ka nangkafohun ne, mo ge kito mine di Yosek mo ge napa' dalo bia ngka, madi nsanubun tofo kage kage kito to Yosek dalo paling mai ngkahelek. Mai ngkahelek mo po pangabuju dang bayasa-yasa dadi hino mene bali fine. Dadi besa Yosek ne iko pangabuju mo, mo ge pede talo. Di Yosek mo ge io ngangare noson, bali ti io mpaha' bia. Hino mbi, bulehaya mo ma napa' dule mena mena Yosek mo ngka. Madi Yosek mo ge bego dang ka io dalian noson You mai nfamei dufu kahila i, po dang sado mata mo bei mote di dosa mpangabuju mo dang. Mata mo pede yati ntakolo nun hino, sado galahi di ngkanangi.

Madi tofo, Yosek dalo susa. Susa ko po di Potifara nsanudong kalaki io. Bulehaya bei asi asi notun Yosek hemu-hemung bali io, mbi mai dang.

Yosek mo ge io mpaha' bia. Io ngkanangi darik di bulehaya mo ndian, sado bulehaya mo yudi yudi di Yosek mo nyohi naha'. Masing ti Yosek ngangare noson madi io napa' gananou di bili mai ndeling bia, mai ndeling etan ma pede talo. Io sado bili dufu talo ko po di manun You ngkua' dang sakua' di io. Yosek nfamiking mai ge rampa' gaha' po hino You. Mo po dang masing ti pangabuju mo ha' hino io, madi io yipik di ndian talo. Masing ti nyohi naha' Potifara nsanudong mo yudi gaha' Yosek mo lau ndeha' sia, madi io pusing di Potifara nsanudong mpangabuju mo dang.

KALAHI KANANGI HINO
PANGABUJU DOSA FINE BALI
MENE

Dadi hino palajarang di Yosek mai ge kito dalo mai ndeling tolu. Mai ndeling tolu mo ge kito nikan pake ne dele ka sado kito nafu paling hino pangabuju di hino mai ndeling sa fine bali mene.

- 1) Dele ka kito pede hemu-hemung bali fine te mene ndeha' kito fei sanudong diti dang.
- 2) Hako roto' ndian sa busu pangabuju mo. Bia ngaku lio ngan nduga mo.
- 3) Kalahi kanangi hino mai ndeling dosa fine bali mene mai. Bia mahi.

Matatu nseing hino dunia mai do besa fine ne yudi gaha' mene noka, te mene ne buju gaha' fine noka, mo ge masing ti nangkafohun mo sio mote dang, madi mai ndeling mo ne lau ndeha' sia, mo ge nsanubun tofo sio bei mote di pangabuju mo la se. Famiking mo ge dufu dang! Famiking mo ge nun togu togu po hino Lusifa. Di Kakatipu Nene buju kito lian begai baya, "Fei dafa'. Kemo ge nate dang!" Pede la hino Matahaya ndian suka po kito ngan di matatu ge fei dosa dang. Yaga ne fiking. Kito matatu ge nduga di fei dosa ge mai dang. You walu' kito ne ge walu' kito bali lian mpamili hino. Noson po kito fei mote You ndian suka te kito pili ne fei mote dang. Tempu sa bulehaya mo yako Yosek, mo ge pangabuju ngkoyong mo fatak dalo ka io, madi mai dang. Io balahi la se. Io samote ngkanangi nafisu dang. Nun bebesa po sado io galahi di ngkanangi talo ko? Di manun io ndian sa taka You bali io ndian sa dalian You po dang sado io pasa hino pangabuju ntakolo talo.

Dadi masing ti Yosek mo ge io sahete di You sado bei mote di pangabuju mo dang, madi mata mo dalo mai ngkahelek. Mai ngkahelek mo po sado sio diba Yosek mo hino bui ndian. Io dalo mai ngkahelek mai po di manun io bei mote dosa mo ge dang, ka io bei mote You ndian suka. Dadi masing ti matatu bei lio asi asi bebegu sado Yosek mo duo' di hino bui ndian, madi mata mo ndian sa ngaku You ge gaha' lau ndeha' sia. You ma bene gadele Yosek mo dang.

Kemo hila fiking besa? Mai ndeling howo dang souk ka a kasupu mai ge sia bi po bia ti ko? Kito tuo' lowo bui ntakolo madi kafa bali You. Te kito tuo' hino bui ndian ne hemu-hemung bali You. Kemo fiking, mai ndeling howo mo sia bi po bia ti ko?

B. You ge hemu-hemung bali Yosek mo
Baca NF 39:21-23

You ge hemu-hemung bali Yosek mo. Tempu sa Yosek mangkaka mai mo mahara io sado masak hino Masiri mo, madi You ge gadele Yosek mo dang. Sado ha' di hino tempu sa Potifara nsanudong bei ndio asi asi sado gasiak di Yosek hino bui ndian mo, ma You gadele Yosek mo dang. Di hino Yosek mpangadadi mai, mo ge You dahu ngkira-kira sa hino You po

Mata dang yaga mambala diti. Madi Yosek ma napa' kafa bali ulun sa sio mo ge kafa yau tu ngka bali duo' paling hino bui ndian bebegai, mo ge souk io parenta paling mansoan mo sara besa? Yaga ne fiking. You napa' gananou mai ndeling bebesa po souk badadi bali Yosek mo, po hemung besa You napa' gananou mai ndeling bebesa po souk dali nyohi kito matatu hino dunia ndoa' sa mai. Di You Yawe mai ge Mata Kua'.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA YOSEK #1

1: Yako ge nanak mene hila?

S: Yako bali nanak mene hulu tueng howo.

2: Hino nanak hila mo ge Yako dalian tu sia mbi?

S: Yako dalian tu po Yosek.

3: Yosek ngkaka hila mo sio nfamiking dali Yosek ge bebesa?

S: Mangkaka lian sa haya dang bali mahara tu po Yosek mai.

4: Yosek ndadapon howo mo mangale ge bebesa?

S: Yosek ndadapon howo mai, mo ge You notun gatong di hino Yosek mo di tadenge-denge ge Yosek po mata dang souk ka parenta paling ulun sa sio sou-souk.

5: Ulun sa Yosek mo yala Yosek ndadapon mo ge bebesa?

S: Madi hino ulun sa io mo, mo ge susa di sio ge ngaku Yosek ndadapon mo dang. Sio ngaku Yosek ndadapon mo dang di Yosek mo ge ngangare noson, bali ti io ge matatu mantuan dang.

6: Yosek mangkaka hila mo ndian sa haya dang mo ge yodi sio sado ha' hino mai ndeling bebesa sia?

S: Yosek mangkaka ndian sa mahara Yosek mo sado yodi di sio sado noson mpousa ge sio gamate manulik mo. Lian sa mangkanao ge nsanubun tofo po bene pangamate.

7: Yosek mangkaka mo masak io, mo ge Yosek yala sio nfamei bei mo ge bebesa?

S: Dadi masing ti Yosek mo nafu togu togu dang hino ndufa ndufa etan ndian madi mata mo ndian sa ngaku You ge lau ndeha' sia.

8: Tempu sa Yosek mohon duo' hino Potifara ndeha', Potifara mo mpangaala hino Yosek ge bebesa?

S: Mata dang parenta io mo ma bei gabia di Yosek mo.

9: Mai ndeling tolu dang nikan pake ne yati ntakolo nun hino dosa fine bali mene mo ge mai ndeling bebesa?

S: 1) Dele ka kito pede hemu-hemung bali matatu dang kou nsanudong dang. 2) Hako roto' ndian sa busu pangabuju mo 3) Kalahi ngkanangi hino mai ndeling dosa fine bali mene mai.

10: Besa po sado Yosek nafu hino Potifara nsanudong pangabuju mo dang?

S: Yosek mo yati io ngkanangi hino nduga mo dang, bali ti yati io ngkanangi hino nafisu mo dang, ka io yati io ngkanangi togu togu po hino You. Di manun io ndian sa taka You, bali io ndian sa dalian You, mo ge yipik paling io ndian sa nafisu mo.

11: Potifara dahu mai ndeling bebesa hino Yosek mo di manun mansanudong fine ndio asi asi mo?

S: Sio diba Yosek mo hino bui ndian.

12: Di tempu sa Yosek diak hino bui ndian mo ge Yosek mangkanao You te dang?

S: Dadi masing ti Yosek mo nafu togu togu dang hino ndufa ndufa etan ndian madi mata mo ndian sa ngaku You ge lau ndeha' sia.

13: Yosek ge napa' dadi mata parenta hinoulun sa sio te mai dang noson?

S: Mai ka dang noson di io duo' hino bui ndian bali ti duo' kafa yao hinoulun sa sio mo.

16

YOSEK #2

NANGKAFOHUN 41:1- 46:7

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

LIO

1. Mai kahila i sou-souk ge duo' po hino You mparenta ndian, bene mai sa sia ne duo' hino You mparenta ntakolo ge mai hino dang.
2. You po Mata dang yaga mambala diti. You po Mata dang gahanak matatu, bali ti You po Mata dang ganafu matatu.
3. You yaga gabia soan Isarae mo. Matahaya sado yaga gabia ko po di manun Mata Pahala ge souk ha' po hino soan sa mo ka nsanubun.

NGAN NANGKAFOHUN:

Dadi hino palajarang sa mai Yosek duo' hino Masiri mo po di manun io mangkaka masak io ne. Yosek ge dalo mai ngkahelek waha, madi nyohi ka mai ndeling etan kahila dang dali Yosek mai, mata mo lu sado pasa. Pasa mo po di Yosek bei ndeha' mangkahela togu togu po hino You bali You ge gatuha gaha' po mata mo. Masing ti Yosek duo' hino bui mo ndian, madi mata dang yaga bui mo dalian Yosek sado ganafu paling parenta hino Yosek. Dadi Yosek duo' ka hino petak Masiri mai ge napa' taun kahulu tueng lima ngka, bali ti Yosek numun di tempu sa mo ge napa' taun laka tolu ngka. Madi You mpangayanji dang dahu hino Yosek mo ge dadi dang noson. Hino palajarang sa mai ge kito to You mpangayanji mo bene dadi la se, hemung besa Matahaya mpanganotun di hino dadopon ne.

I. You gahanak Yosek ngan

A. Raja Masiri ndadopon

Baca NF 41:1-8

1) Dadopon sapi bali padi gandung ka mangale

Hino petak Masiri mo, wayo haya sa hino. Wayo so ngan po Nili. Dadi Wayo Nili mo bei petak Masiri sado nggomon tu. Batananong ma dadi bia po di nun wayo so. Dadi matatu Masiri mo daho po wayo so. Sio ma daho bali dina mbeleng, bombon, fuho hila i, di sio gananou ka You dang. Dadi dadopon howo mo manun po hino You. Raja Masiri mo ma gananou You dang. Raja Masiri mo sado gananou diti ndadopon mo mangale dang, po di manun Raja Masiri mo ge mata gananou ka You dang. Io sahe ka dadopon mo mangale.

2) Matatu pande hino Masiri gako'

Raja Masiri dulok di dadopon mo mangale sado yuang di sio mata dang pande hino petak Masiri mo. Madi sio mo ma gananou ka dadopon mo mangale dang, po di manun sio mata dang pande hino Masiri mo, mo ge gananou ha' You dang. Sio matatu pande mai ge pande pede la hino sio nfamiking diti, po dang sado sio gananou di dadopon mo mangale talo dang.

B. Yosek ge gananou dadopon mo ka mangale

1) Yosek ge mata saofu ngkanangi hino You
Baca NF 41:14-15

Yosek ge hemung besa sio matatu pande waha hino Masiri mo ge dang. Di Yosek bei ndeha' mangkahela hino io mpande diti ma dang, ka Yosek mo bei ndeha' mangkahela togu togu po hino You. Yosek mangaku hino Raja mo mbeleng ndian, notun baya io gananou dadopon mo mangale ge talo dang, togu togu la po You gusu po mata notun di dadopon mo mangale hino Yosek. Yosek ha' Raja Masiri mo, Raja mo gahanak io ngan sado notun Yosek mo ge gananou dadopon mangale-ngale. Yaga fiking, Yosek mohon dalo mandeling supu hino bui mo ndian, madi Yosek mo dahu harak po hino Raja mo dang ngka. Io fiking di besa You bene gasupu io hino bui ndian mo, mo ge Matahaya gasupu io la se. Woi sa mbalawan You talo? Dadi Yosek mangaku di Raja mo ngkua' ma dang, te baya dang. Mangaku di io mpande diti ma dang. Yosek mo mine di Raja gahanak io ngan bebegu madi io gasoso di You ne tuga di You po Mata ngan yanak di. Di Yosek bei ndeha' mangkahela togu-togu po hino You. Dadi Yosek mo mine Raja mo gahanak io ngan mo, mata mo saofu diti mangkanangi.

2) You ganotun gamenan di mai ndeling dang souk ka badadi basamuhi ko
Baca NF 41:16, 25-36

Dadopon howo ne ge mangale dalo po hino petak Masiri mo. Mandeling po begai. Taun kahitu mura kangan, souk, taun kahitu samuhi paling ko ge lara'. Dadi Yosek notun Raja Masiri mo di dadopon howo mo mangale talo po di nun You riwo Yosek. You notun gamenan hino Raja Masiri mo, di mai ndeling susa dang souk dali hino petak Masiri mo bene tuga ti mata mo yaga yaga gamenan di. You dahu ngkira-kira sa hino Yosek mo ne Yosek po mata rio sio di tempu sa sio bakamun di susa mo. Mai ndeling hila dang badadi di tempu basamuhi ko ge You gananou gamenan sou-souk. Mai ndeling kahila mai sou-souk sado You gananou gamenan talo bebegu, po di You po Mata gadadi di mai ndeling waha mo. Baya di dunia mai nun nangkafuhun ne sado ha' paling di hino nsanubun nangkatoğu ko ge napa' You gananou gamenan di mai ndeling kahila mo sou-souk ngka.

C. Raja Masiri ganafu parenta hino Yosek
Baca NF 41:37-49

Dadi Yosek duo' hino Masiri mo napa' taun kahulu tueng lima lasi ngka. Madi hino taun kahulu tueng lima ka nangkatoğu taun kahowo, mo ge Yosek duo' hino bui ndian. Souk You gasupu ban Yosek hino bui ndian di Matahaya bene pake Yosek mo. Raja Masiri mai ge matatu ngaku You ge mai dang. Masing ti begu, madi You ge gasun Raja mo ndian ne iko You ndian suka ma talo. You pake Raja Masiri mo ne sado Raja Masiri ganafu parenta hino Yosek ma talo.

Amsal 21:1 "Hati raja seperti batang air di dalam tangan TUHAN, dialirkanNya kemana la ingini"

KLT: Ngan ka di raja ge duo' hino You nima ndian. Baya io bene bei mansa-nsa dele besa You po Mata dahu, po hemung besa wayo dang You dahu hino dunia mai. Wayo ma sado dopu talowo po di You po Mata gatopu.

II. Yosek ngkaka ha' hino Masiri

Dadi taun kahitu dang kangan mura mo ge badadi po hemung besa You mpanganotun hino Raja Masiri ndadapon ne. You ndio ge pede muing. Madi di tempu sa mai, taun kahitu dang lara' kangan mo, mohon dali. Lara' mai ge dali soho la petak Masiri ge mai dang ngka, sado petak galia' dang hino Masiri ngking bali ngking mo ma lara' bali. Lara' mo po gakang sado dali bali hino Yosek manama Yako ndeha' duo' hino petak Kanang mo. Dadi Yosek manama bali mangkaka mai mo ma susa kangan gan po di lara' mo.

A. Yosek mangkaka mai mo ha' sia nangkafohun hino petak Masiri
Baca NF 42:1-4, 9b

Dadi Yosek mangkaka mo lau sado ha' Masiri. Madi nikan sio ganotun kanangi hino Yosek mo. Di Yosek po parenta haya dang masak kangan hino matatu-tu. Dadi sio ha' Yosek, Yosek ge do dufu mangkaka mai mo, madi mangkaka mo ge do dufu Yosek mo dang. Sio gananou Yosek mo dang di Yosek napa' duo' hino Masiri mo lau taun kahulu tueng lima ngka. Yosek mai pake mai iko besa sio Masiri mo no. Mata mo mpaha' besa sio mata Ibarani mo dang ngka, po dang mangkaka mai mo do dufu io dang ko. Madi Yosek do dufu sio. Dadi sio ha' mo ge sio dutu' ka tabe paling Yosek mo, dutu' sado nulu dali ofo petak ka tabe Yosek. Mo mohon Yosek fiking ha' di ndadapon ne.

Dadi Yosek notun io ngkanangi hino sio dang. Mata mo komo noson. Yosek napan nikak sio, baya, "Di ulun sa kemo ge mata hila?" Sio manyawo, "Kami mata hulu, kadi ndeha' maipu' ge hino petak Kanang noson, bali sia ge hira ngka." Yosek nikak dang manama dadi noson. Sio manyawo, "Ihi, dadi noson." Souk, Yosek dahu mai ndeing sa hino sio. Yosek dahu mo, bene do bali manulik Benyaming mo. Dadi Yosek gasala sio di notun sio ge ha' mo ge ha' di bei nakan. Dadi Yosek mo gapaling paling sio mo, bali ti yati sio nsananek mo, bene sio ha' hino petak Kanang mo ne sado ulun sa sio dadi di. Madi Yosek mo gota sio mo sia hino mbo, notun bei bukti di sio mo ge bene bei nakan sio Masiri mo dang, souk yago sio ne ha' paling ge nikan yodi bali ndeha' maipu' Benyaming mo.

B. Yosek mangkaka mai mo ha' paling sia kahowo hino petak Masiri
Baca NF 43:1-5, 11, 13, 15-17

Yosek mangkaka mai mo notun hino Yako di besa sio ha' paling hino Masiri ne duka paling kangan dele besa sio yodi bali Benyaming mo. Mai ndeling mai ge bei bukti di sio tu tu napa' taka Yosek mo ngka. Dadi mo ge kito to di You Ndio Ngan ge pede muing. Di tempu sa mai, hino ulun sa sio sou-souk, ge Yosek po mata dang parenta, bali ti sio napa' taka Yosek ndio hila mo sou-souk ngka.

C. Yosek ganotun ngkanangi hino mangkaka hila mo
Baca NF 45:1b-4

Yosek mangkaka mai mo gayakon (kage). Sio ge ntaku' tu kalau. Sio fiking ha' di tempu sa sio bei gaetan Yosek ne, madi di tempu sa mai sio napa' goho gauan hino mata mo mbeleng ndian ngka.

Dadi mai ge hemung besa nyohi kito matatu kahila dang hino dunia mai ndeha' dang kafa bali You noka. Dali tadenge-denge matatu-tu bebego nikan goho gauan hino Mata sa walu' kito mai mbeleng ndian.

Dadi besa kito koho hino Mata walu' kito mbeleng ndian, ge souk kito pangananang hemung besa Yosek mangkaka mai mo goho hino Yosek mbeleng ndian mo te? Te kito ge koho hino You mbeleng ndian di lian sa kabarising? Kito nikan yaga eling, di Mata sa You ge bene bobong mbeleng di hino kito dosa ge mai dang, ka Matahaya nikan dahu pangahukung hino dosa mo la se.

Madi, yaga ne fiking, You galau Yosek ne ha' hino Masiri mo ne souk dahu paling pangahukung hino mangkaka mai mo ge mai dang ka bene pahala di soan sa sio. Naki You po Mata dang fato ban sio mai ndeli-ndeling mo. Yosek ge ngaku You bali ti bei ngangano nun hino You. You yaga gabia Yosek mpangadadi mo hino petak Masiri sado taun kahulu tueng lima mo, ne tuga di Yosek po pahala di manulik-kaka hila mo. Mo ge hemung besa You mpangayanji dang hino Yosek ndadapon ne.

III. You pahala soan Isarae

A. You ntujuang hino soan Isarae mai
Baca 45:5-7

Mai kahila hino dunia mai sou-souk ge duo' po hino You mparenta ndian. Dadi Yosek notun di hino mangkaka mai mo di You ntujuang po dang sado Yosek duo' di hino petak Masiri mo. Masing ti Yosek mangkaka mai mo bei gaetan Yosek, madi You pake mai ndeling sa mo ne sado bei gabia di soan Isarae mo. Di besa Yosek hino petak Masiri mo dang, mo ge Yako bali manuhu nanak mo sou-souk nate di galak haya mo, sado sio soan mo butu'. Mo ngka ge You mpangayanji dang yanji hino Abarang ne ge togu po mo.

B. You po Mata pahala di Isarae mai
Baca NF 45:8

Yosek mo bene gasala paling mangkaka mai mo ge dang, di mata mo sahete You ngan. Yosek bene gahanak diti mangan po di nun Raja Masiri ndadapon ne mo ge mai dang, ka mata mo sahete po You ngan. Di You po Mata dang yati io nfamiking ka sado io gananou di dadapon mo mangale talo. Te baya io bene gahanak ngan di tempu sa Raja Masiri ganafu di mparenta hino io ne ge mai dang. Mata mo pede sahete You ngan lau ndeha' sia. Yosek gananou gatong di nun You ntanahu dang dahu hino io ngkanangi mo po dang sado mai ndeling kahila sado badadi bebego. Nun You ndian suka po dang sado Isarae pasa di hino lara' mo ntakolo.
[Guru: To hino Roma 11:33-36]

C. Isarae diak hino Masiri

Baca NF 45:9-11, 25-28; 46:5-7

Isarae diak hino petak Masiri mo po hino sarita ndoa' sa mai. You galau gamenan Yosek mo ne ganaten ban soan Isarae mo ndeling ne sado sio sou-souk kaha lau di hino. Bia mantalingun You ndio hino Abarang, Isak bali Yako ne. You bene dahu soho mai ndeling sa dang Matahaya yanji ne po hino Yako mananak hulu tueng howo mai. Po dang sado You yaga tu tu sio ne sado sio pasa hino lara' mo ntakolo. Dadi sio mata Isarae dang diak hino petak Masiri mo sou-souk ge mata laka hitu.

SARITA MPANGABANTAN

1. Mai kahilai sou-souk ge duo' hino You mparenta ndian...
You dahu gamenan ngkira-kira ne souk Yosek po mata parenta hino ulun sa sio, po dang You dahu mampanganotun di hino Yosek ndadapon ne. You pake Raja Masiri, matatu ndeha' ngaku You dang, ne sado pahala di soan Isarae mo ma talo.
2. You ge yaga gabia-bia Yosek mo mpangadadi. You po Mata gahanak matatu bali ganafu matatu. Hino mai ndeling susa kahila dang dali Yosek mo, You yaga gaha' Yosek mo lau ndeha' sia. Di hino Yosek mangkaka mai mo masak Yosek mo ma You po hemu-hemung bali io, sado ha' di hino Potifara nsanudong bei ngkira-kira etan hino io mo po You po hemu-hemung bali io, bali ti sado io diak hino bui ndian mo ma You po hemu-hemung bali Yosek mo. You bene gadele Yosek mo ge dang.
3. You yaga gabia soan Isarae mo po di manun Mata Pahala ge souk ha' hino soan sa mo nsanubun. You yaga gabia Yako bali mananak mene hulu tueng howo mo po di manun You mpangayanji dang yanji hino Abarang ne ge manising po hino soan sa sio mo ka nsanubun. You napa' bili sio ka bei mambala diti po soan sa Isarae mo, po dang Matahaya yaga gaha' sio mpangadadi, dele ka sado butu'. Di Mata pahala matatu hino susa sai ntakolo ka manun ko po hino soan sa sio.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA YOSEK #2

1: Raja Masiri ndadapon mo ge mandeli-ndeling bebesa?

S: Dadapon sapi bali padi gandung.

2: Mata mo dadapon mo ge manun hino woi?

S: Dadapon howo mo manun po hino You.

3: Besa po sio mata pande hino Masiri mo ganotun di dadapon mo mangale-ngale talo dang ko?

S: Sio matatu pande mai ge pande la hino sio nfamiking diti, po dang sado sio gananou di dadapon mo mangale talo dang. Sio mo ge butu' bali You Yawe, po dang sado sio mo gananou di dadapon ndeha' dang nun hino You Yawe ge sio gananou talo dang.

4: Tempu sa Raja Masiri yuang Yosek bali gahanak io ngan, mo ge Yosek sango bebesa?

S: Yosek mangaku di Raja ndio mo dang. Mangaku di io mpande diti ge dang. Yosek mo mine Raja gahanak io ngan ge, io gasoso di You po Mata notun dadopon mo mangale talo

5: Raja Masiri ndadapon howo mo mangale ge bebesa?

S: Hino petak Masiri, taun kahitu mura kangan, taun kahitu lara' kangan.

6: Bebesa po sado Yosek supu di hino bui ndian mo talo?

S: Matahaya sado pake Raja Masiri ne gasupu di Yosek hino bui ndian mo, bali ti ganafu di parenta hino Yosek mo.

7: Manun besa po sado Yosek mangkaka mai mo nikan lau ha' hino Masiri?

S: Dadi Yosek manama bali mangkaka mo ge susa kangan gan di lara' haya mo.

8: Yosek mangkaka mai mo nfamiking bebesa di tempu sa Yosek notun gatong di mangkanangi hino sio ne?

S: Yosek mangkaka mo gayakon. Sio ge ntaku' tu kalau.

9: Yosek galomok sio ndian sa pakataku' mo ge di ndio ngan bebesa?

S: Di Yosek notun sio baya, "Dele ka kemo ndian susa paling bali dele ka kemo mangkanao diti paling kemo ngkanangi. Bia pusing di kemo masak aku hino Masiri mai, di manun You po dang dahu mai ndeling mai, bene souk ma matatu hino mbai sou-souk kaba dadi po di manun aku ha' hino Masiri mai (NF 45:5)."

10: Manun bebesa po sado Yosek nafu hino ndufa-ndufa etan ndian sado waha bego?

S: Mai ndeling susa hila dang Yosek dalo mai po hino You ngkira-kira dang dahu hino Yosek mpangadadi, madi masing bebesa sa ma You ge hemu-hemung bali Yosek mo lau ndeha sia.

11: Isarae ge woi sa?

S: You napa' ngali Yako ngan fohu sa, ngan mo po Isarae.

12: Mai ndeling bebesa po sado Yako sio ha' hino Masiri mo?

S: You dahu gamenan ngkira-kira sado lara' mo buju sio sado sio nikan dulok kangan hino Masiri.

13: Sio ngali ti hino Masiri nangkafohun ne ge matatu Isarae ge mata hila sou-souk?

S: Dadi sio mata Isarae dang diak hino petak Masiri mo sou-souk pede mata laka hitu la.

17

YOU YUANG MUSA

MATATU ISRAE SUPU 1:1- 4:31

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

1. You fiking gaha' po hino Matahaya mpangayanji dang yanji hino Abarang, Isak, bali Yako ne. Bali ti pangayanji mo ge masing ti bebesa ma Matahaya sadadi la se.
2. You ge yaga gaha po Matahaya mbala diti. Masing ti sio dalo susa, madi You fiki-fiking noson di sio.
3. Lusifa ge musu gaha' po You mai ndeling bia kahila i, bali ti mata mo dahake bopo' You mai ndeling kahila mo sou-souk.
4. You ma pake matatu ne galau di Matahaya ndian suka hino dunia mai.

I. DI NANGKAFOHUN NE GE SOAN ISARAE BADADI BIA BIA HINO MASIRI

A. Petak Masiri bonu di matatu Isarae
Baca Matatu Isarae Supu 1:1-7

KLT *1-5 Isarae hopok nanak dang ha' Masiri ne sou-souk sio ngan po begai: sia ngan Rubeng, sia ngan Simeong, sia ngan Lewi, sia ngan Yuda, sia ngan Isa-kara, sia ngan Sebulang, sia ngan Benyaming, sia ngan Dang, sia ngan Gada, sia ngan Ase. Di mo Yosek ge mena hino Masiri ngka Yako mananak mai sado ha' hino manuhu, sou-souk ge sio mata laka hitu*
6 Dadi duo-duo' hino Masiri mo sado Yosek gafoleng bali mansein-nseing mo ma nate bei sia sia sado tempu kasia sio ulun so nate souk, ka sio hino dang ngka. Dadi lape sa Yosek nulik-kaka mo ge gafoleng souk. 7 Madi sio nuhu-nanak mai mo ge dadi sumpa-sumpak, badadi bia bia sagado tamba nuli tamba, dogo nuli dogo. Isarae nuhu-nanak mo waha tu bali soan fara sia mo ngkoyong tu sado petak mo gapodok di sio.

1. Bia mantalingun You mpangayanji hino Abarang mo. Pangayanji mo ge mandeling tolu:
 - a) You yanji Abarang manuhu-nanak souk waha sa una' ntalan hino una' nun.
 - b) You yanji Abarang notun lipu mei, lipu haya, sado dalo bia po di soan nun sa Abarang mo.

c) You yanji Abarang notun di petak Kanang mo ge soan sa Abarang mo souk dadi petak mo ntaminen.

B. Raja Masiri bei ngkira-kira bene yipik matatu Ibarani
Baca Matatu Isarae Supu 1:8-14

C. Raja Masiri bagiging sio matatu Isarae
Baca Matatu Isarae Supu 1:15-22

1. Raja Masiri mo dahu ngkira-kira ndeling tolu ne bopo' sio matatu Isarae mo mpangadadi

a) Raja Masiri bei ntamangan sio. Yago sio gahangun kota howo. Karaya mo ma lau ndoa-ndoa' dang.

b) Raja mo tatasone ne gamate matatu Isarae nanak mene mo sou-souk. Raja mo yago fine mantamuan hino mbo ne gamate dafa' sio Isarae mo nanak mene sou-souk. Masing ti bego, madi Raja mo do sio Ibarani mo ge waha dogo waha, tamba nuli tamba.

c) Sia nangkatoğu po Raja Masiri yago matatu Masiri sou-souk, baya, "Kemo do matatu Ibarani mo, nanak dabe ka mene ge, kemo kamate, hodi ne tiba yoyok hino wayo. Dele dang sia ka dadi. Dele ka sio dogo paling." Mata mo yago po bebego. Ngan ka di matatu Isarae ge Raja mo mahara tu.

2. Lusifa bei ngkira-kira bene bopo' soan sa Isarae

Dadi kemo hila yaga ne fiking, mata woi sa po bene bopo' matatu Ibarani mo mpangadadi? Mo ge pede Raja Masiri dang. Woi sa po buju Raja Masiri mo ndian ne io gamate di matatu Ibarani nanak mene sou-souk mo? Kemo hila gananou! Mo ge Lusifa! Di Lusifa ntaku' mata sa dang You yanji ne ka sado badadi hino soan sa mo nsanubun. Lusifa gananou, di besa You mpangayanji mo ne badadi, mo ge mata so po dang souk ka barusa' io nulu ntalan ko. Madi masing Lusifa bei ti bego, bene gahutu' matatu Ibarani mpangadadi mo, madi talo dang. Talo dang ko po di You mbeleng do sio bali yaga sio mpangadadi mo ne butu' dang.

Dadi Lusifa nfamiking dang dali hino sio Isarae mo, mo ge sado ha' bali di kito matatu di dunia ndoa' sa mai. Mata mo ndian suka po kito butu' bali You lau ndeha' sia. Mote mata mo ndian ge bene kito mate hopok dosa, ne sado kito siak hino Lipu Hukung. Masing ti Lipu Hukung ge You ganaten ban togu togu po Lusifa bali bidadari etan kahila mo, madi besa mata woi te woi ne mbalawan gaha' You, mo ge sio ma souk duo' hemu-hemung bali hino mbo.

II. YOU BILI MUSA

A. Hino Musa mpangadabe bali mpangahaya tete mo ge You yaga lau ndeha' sia
Baca Matatu Isarae Supu 2:1-10

Dadi hino Musa pangadabe bali mpangahaya tete ge You yaga gaha'. Raja Masiri nanak fine mo yodi Musa ha' hino Raja ndeha'. Namei so haya tete, haya po hino Raja ndeha' ndian. You

po Mata dang dahu mai ndeling sa Musa manina diti po gatete ban bali ti souk fangu gasorok paling hino bulehaya mo. Raja Masiri nanak fine mo gangan anamei sa mo ngan Musa, di lio ngan sa Musa ge mangale po gahanak hino wayo.

B. Musa dalo nsakola hino Masiri
Baca Surat Matatu Nfamei Bei 7:22-23

22 Dan Musa di didik dalam segala hikmat orang Mesir, dan ia berkuasa dalam perkataan dan perbuatannya. 23 Pada waktu ia berumur empat puluh tahun, timbullah keinginan dalam hatinya untuk mengunjungi saudara-saudaranya, yaitu orang-orang Israel.

KLT 22 Dadi pande ndeling kahila hino sio mata Masiri mo ge gatepa paling di Musa mo sou-souk, sado Musa mo ge pande tu di hino lio batondo bali ti pande di hino mai nfamei bei. 23 Dadi sado Musa mo numun taun lakangha' mohon mata mo ndian yanak badaduk bene lau do manulik kaka sio mata Isarae mo.

Musa ge mata dang sakola nahu ka nahu tu hino petak Masiri mo. Hino mbi, mote Raja Masiri mo ndian bene Musa souk dadi parenta haya hino petak Masiri mo. Madi dali tempu kasia Musa bene riwo mansoan diti madi nsanubun tofo io gamate paling di matatu Masiri sa. Souk Raja Masiri do go, bene gamate Musa.

C. Musa gamate matatu Masiri sia
Baca Matatu Isarae Supu 2:11-15

[Persiapan Guru: Banding Kisah Para Rasul 7:23-25]

23 Pada waktu ia berumur empat puluh tahun, timbullah keinginan dalam hatinya untuk mengunjungi saudara-saudaranya, yaitu orang-orang Israel. 24 Ketika itu ia melihat seorang dianiaya oleh seorang Mesir, lalu ia menolong dan membela orang itu dengan membunuh orang Mesir itu. 25 Pada sangkanya saudara-saudaranya akan mengerti, bahwa Allah memakai dia untuk menyelamatkan mereka, tetapi mereka tidak mengerti.

KLT 23 Dadi sado Musa mo numun taun lakangha' mohon mata mo nanang ndian badaduk lau do manulik kaka sio mata Isarae mo. 24 Di tempu sa Musa ha' mo, mata mo do manseing diti sa mo matatu bei bego, mata mo bene pahala io, pahala mo po mata mo gamate sio Masiri sa mo. 25 Musa mo yala mangale fiking baya manulik kaka mo ge gananou di You po pake io ne sado pahala di sio Isarae mo, madi sio mo ge mutung gananou ka dang.

Raja Masiri yako roto' po matatu Isarae mo. Matatu Isarae mo bene gasupu diti sio ngkanangi hino Raja Masiri nima ndian ge talo dang. Masing ti Musa mo ma bene gasupu sio matatu Isarae hino Raja Masiri nima ndian mo ge talo dang, di Musa mo pake diti hino manfamiking diti. Dadi ngan matatu ge masing woi sia ne bene gasupu matatu Isarae mo hino Raja Masiri mo nima ndian mo ge mutung talo dang.

Mo ge hemung po besa matatu di hino dunia ndoa' sa mai. Kito ge tuo' po hino dosa ngkua' ndian, te dosa mparenta ndian. Dadi kito fene kasupu diti kito kanangi hino dosa parenta ndian mo ge mutung talo dang. Baya bene mata sia ne gasupu paling mata sia hino dosa mparenta ndian mo, mo ge talo dang. Dadi kito ma hemung paling po besa matatu Isarae

dang duo' hino Raja Masiri mparenta ndian mo. Kito ma tuo' hino mai sa mparenta ndian. Mai so po dosa mparenta.

D. Musa Balahi Sado Ha' Midiang
Baca Matatu Isarae Supu 2:15-22

15 Dadi Raja sado mine di mai ndeling mo ngka ge Raja sone bene gamate Musa mo. Musa mine bego, mata mo balahi sado ha' petak Midiang, bene duo' hino Midiang mo. Ha' mbo, Musa duo' hino sumu sa nsohing. 16 Dadi fine hitu ha' ne daku wayo. Fine hitu mo, mata rame hino Midiang nanak fine. Daku souk, doling hino pakik, bene gainung di manama mparauna. 17 Kadi parauna galia' mpangayaga ha' gari sio. Musa do go, riwo sio ka gainung ban sio mparauna mo di wayo. 18 Sio baling paling ha' manama Yero mo, manama nikak, baya, "Besa po kemo man dang baling mai?" 19 Dadi sio baya, "Mata Masiri sa pahala kami, di parauna galia' mpangayaga gari kami ka mata Masiri sa riwo kami. Hino mbi, mata mo gainung ban kami parauna mo di wayo." 20 Manama mine bego, nikak sio, baya, "Io hino mbi?" Baya, "Besapo kemo gadele io hino mboko? Tule io ne io gan kangan bali kito. " (Dadi sio lau yala Musa.) 21 Dadi Musa ha' mbo, Musa duo' mbo ka sanang sado Yero yati Musa mananak fine sa ngan Sipora, ne bei io nsanudong. 22 Duo-duo, Sipora mo ntuka, dabe namei mene sa. Dadi Musa do go, fiking baya, "Aku matatu teba hino mbai." Dadi Musa gangan namei so ngan Geresong.

Dadi Musa duo' hino Midian mo sado lau taun laka ngha'.

III. YOU BENE GAHA KO MUSA

A. You fiking paling mambala diti
Baca Matatu Isarae Supu 2:23-25

23 You yuang Musa di sio Masiri bei noson ntamangan. Dadi sio baroa' bali dangik sado sio danangik yanak ha' You. 24 Dadi You mine sio mangkaade mo, You fiki-fiking noson di You mpangayanji ne, You fiki-fiking noson di pangayanji hino Abarang, Isak, Yako ne. 25 You do bego, Matahaya fiking di sio Isarae matatu mo.

B. You yuang Musa

1. Uton laduk duman kayu nubu sa
Baca Matatu Isarae Supu 3:1-9

a) Musa mo do uton duman kayu nubu so, madi do batera' dang. Mandon sia ma batera' dang. Pede You po bei bego talo. Uton dang duman kayu nubu mo, io mangale hino. Uton dang duman kayu nubu so po hemung sa susa dang duman matatu Isarae hino Masiri mo. Dadi uton duman ti kayu mo bebego, madi batera' dang. Bater a' dang ko po di You hino. You po yaga sado batera' dang. Dadi mo po hemung besa matatu Isarae. Sio mpangadadi susa tu di matatu Masiri mo bagiging sio, bei ntamangan sio, madi You yaga gaha' po sio. Lusifa bene gahutu' sio mpangadadi, madi You yaga gaha' po sio.

(Guru: Fiking di sio dang bei harak nun hino You noka po bagai) Mo ge hemung po besa kito hino dunia teba mai. Masing ti kito tuo' ti hino susa ndian, madi susa mo bene sado yipik

paling kito mai ge talo dang--hiti You hemu-hemung bali kito. Mo ge hemung besa kayu nubu dang ndon sia batera' dang dang mo. Bateru' dang ko po di manun You ge hino kayu nubu ndian mo. Kito ma hemung. Masing ti susa kahila i buyu kito, ma besa You ne hemu-hemung bali kito, mo ge kito bali leha' patahak ma hino.

b) Dadi You notun Musa nikan yoi gamenan io nsandali mo gusu po mohon goho gauan di hino You mbelen ndian talo. Mo ge tanda sa tabea bali sayang You po dang sado Musa saofon ngkanangi hino. Di mata sa You ge ngan hete ka hete lau togu tu.

2. "Aku hino po di Aku."

Baca Matatu Isarae Supu 3:10-15

3. You bei tanda tanda hino Musa ne gagaha' di mandian

Baca Matatu Isarae Supu 4:1-9

4. Musa ntaku'

Dadi Musa mo, io ntaku' baling paling ha' di petak Masiri mo. Io ntaku' Raja Masiri mo gamate di io, di io napa' gamate matatu Masiri sa di mena ne. Hino mbi, io ntaku' di mai ndeling sia paling po dele dang souk ka matatu Isarae mo bei mote io ndio mo dang. Kira Musa fiking ha' paling di sio Isarae baya io di tempu sa gamate mata Masiri sa ne. Dadi masing ti You bene galau Musa mo ne riwo matatu Isarae hino petak Masiri, madi Musa mo digun di mai ndeling sia ha' sia di io ntaku' noson Raja Masiri mo.

5. Musa bei nsung po Harung

Baca Matatu Isarae Supu 4:10-17

Dadi mai ndeling hila dang Musa digun di mo, You galomok sia souk sia lau lama mote, bene tuga di Musa ndian mo gaha' di. Bei-bei bebegu sado Musa mo mangaku di You ndian suka, gusu po mohon Musa bei mote.

C. Musa bei mote You ndian suka

1. Musa ha' paling Masiri

Baca Matatu Isarae Supu 4:18-19

2. Musa goho gauan hino Matatu Isarae dang hino Masiri

Baca Matatu Isarae Supu 4:27-31

SARITA MPANGABANTAN

1. You fiking noson di Matahaya mpangayanji dang yanji hino Abarang ne po dang sado galau di Musa mai, ne io po mata pahala ban matatu Isarae hino Raja Masiri nima ndian. You ndian soho ne pahala mambala diti.
2. Lusifa tatasone bene bopo' matatu Isarae mo po di mata mo gananou di Mata Pahala souk dabe po hino soan Isarae dang mo.
3. You bili mata sa ne pahala di sio matatu Isarae mo. Masing ti mata mo ge matatu baradosa besa kito mai madi You bene pake io. You yanji bene gatuha Musa mo po dang masing ti io ndian nfamiking diti ne riwo matatu Isarae ne, madi di mai You po hemu-hemung bali Musa sado io pahala matatu Isarae mo hino Raja Masiri nima ndian ma talo.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA YOU YUANG MUSA

1: Besa po Raja Masiri bei ntamangan matatu Isarae ne?

S: "Mai ge nikan kito tahu kira kira hino sio, dang ge sio dogo waha paling ngka ge, besa kito musu ne ha' ka sio Isarae mai ngking bali musu dang bene bei kito mo ge dali nsanubun tofo sio Isarae dalo di ndeling supu hino kito petak mai." Po dang Raja mo dahu ne parenta goho yaga ne deking sio ne tuga di sio karya mai nfaha-nfaha' ne sado sio mpangadadi mo ma susa. (Matatu Isarae Supu 1:10-11)

2: Woi po mata dang gasun Raja Masiri nfamiking ne sado mata mo bene bopo' di sio mata Isarae mo?

S: Mo ge Lusifa.

3: Besa po Lusifa bene bopo' soan Isarae mo?

S: Di Lusifa ntaku' Mata sa dang You yanji ne ka sado badadi, di Lusifa gananou, You mpangayanji dali soho hino matatu Ibarani mo ne sado ha' Mata sa dang bene barusa' io ne, Mata dang bene ganafu io.

4: Besa po sado You yati mai ndeling sa ne sado Raja Masiri nanak fine dalo di Musa hino wayo nsohing mo?

S: Hino Musa dabe bali mpangahaya tete ge You po mata yaga.

5: Lusifa bali bidadari etan kahila i hopok matatu ge ngkoyong ka ngkoyong tu, madi sado bopo' di You ndian sa mantalian talo, te talo dang?

S: Baya Lusifa, bidadari etan, te ising bali polo' ge ngkoyong ka ngkoyong tu kalau besa Raja Masiri ne, madi bene yipik paling You Yawe bali wege Matahaya ngkira-kira ge mutung talo dang.

6: Matatu Isarae mo po supu galinga diti sio ngkanangi hino Raja Masiri nima ndian mo te bebesa?

S: Dadi ngan di matatu ge--masing ti mata woi sia ne bene gasupu matatu Isarae mo hino Raja Masiri mo nima ndian mo ge--mutung talo dang.

7: Mai ndeling bebesa po kito matatu di ndoa' sa mai hemung besa sio matatu Isarae ne?

S: Dadi kito fene kasupu diti kito kanangi hino dosa parenta ndian mo ge mutung talo dang. Te baya bene mata sia ne gasupu paling mata sia hino dosa mparenta ndian mo, mo ge mutung hino dang. Dadi kito hemung po besa matatu Isarae dang duo' hino Raja Masiri parenta ndian mo.

8: Pede Mata sia gusu po gasupu sio Isarae hino Raja Masiri nima ndian talo, Mata so ge woi sa?

S: Mapo You Yawe.

9: Besa po Musa nikan yoi gamenan sandal, gusu po mohon goho gauan hino You mbelen ndian talo?

S: Mo ge tanda sa ngan saofu ngkanangi. Madi ngan di matatu ndeha' dang gahanak ngan mo ge bene goho gauan hino You mbelen ndian mutung talo dang, di You ge ngan di Mata hete ka hete tu.

10: Besa po Musa ntaku' baling paling ha' hino Masiri mo?

S: lo ntaku' Raja Masiri mo bene gamate paling io, di io napa' gamate matatu Masiri di mena ne. Hino mbi, io ntaku' di mai ndeling sia paling po dele dang souk ka matatu Isarae mo bei mote io ndio dang, po di iko sio nfamiking di tempu sa io gamate matatu Masiri ne.

11: Dahake notun di Musa alasang kahila dang bene galahi ngkanangi ne ha' di hino Masiri dang mo?

S: 1) Aku ge talo dang. 2) Sio nikak, "You ge ngan sa?" 3) Sio baya, "You ha' ka kemo dang." 4) Aku pande lio batondo ma dang. 5) A sanek dele galau aku.

12: You nsanango hino Musa alasang kahila mo hino te mai dang?

S: You manyawo nyohi hino Musa alasang dang bei mo sou-souk.

18

MUSA BALI RAJA MASIRI

MATATU ISRAE SUPU 5:1- 10:29

TUJUANG HINO PALAJARANG SA MAI

1. You ndian suka ge napa' notun gadada-dadang hino matatu ngka.
2. Masing ti You ndian suka ge notun gadada-dadang hino matatu ngka, madi matatu bayasa mbalawan Matahaya ndian suka. Mo ngan dosa ko po mo.
3. Dosa ge bali pangahukung hino.
4. You tu ge pede You sia la, mo ge You Yawe mai. You you galia' hino dunia mai ge mangale hino dang bali ti You Yawe ngkua' yipik di sio sou-souk.

LIO NGAN NANGKAFOHUN

Matatu Isarae dang duo' hino petak Masiri mai ge io duo' napa' man ka man tu ngka, mo ge taun ratu ngha'. Dadi di mai You bene gamago' sio ne sio dadi soan mago' sia. Dadi masing ti sio mata waha tu mo, sio dadi soan mago' sia madi sio bali mai ngkahelek sa hino. Mai ngkahelek mo po matatu Masiri bei ntamangan sio sado sio bene goho diti talo mo ge mai hino dang. Dadi You Yawe bene pake Musa ne gasupu matatu Isarae mo hino sio Masiri mo nima ndian.

I. RAJA MASIRI MPANGALAWAN

A. Musa baling ha' Masiri

Baca Matatu Isarae Supu 4:27-31

B. You dahu pangaago hino Raja Masiri

Baca Matatu Isarae Supu 5:1

1) You notun gadada-dadang mandian suka hino matatu:

- Adang bali Hawa: "Dina sa kemo gan kayu mo nfuun mo ge kemo nate po dina so."
- Nu: Dadi Nu notun You ndian suka di tempu sa mo sado lau taun ratu' bali laka howo. "RohKu tidak akan selama-lamanya tinggal di dalam manusia, karena manusia itu adalah daging, tetapi umurya akan seratus dua puluh tahun saja."

- Leha' Nising Nahu: Sio bene duo' lomu hemung hino mpou sia ge talo dang di You mpangaago hino Seme sio ne. A ati kemo ne kemo nuhu nanak waha nuli waha, dogo muli dogo sado dunia mai dutu-dutuk di kemo nuhu nanak. "
- Sodom bali Gamora: Loik napa' notun mamehek mo ngka. "Ha' mamehek mai mo yago sio baya, Supu kalinga hino kota mai. Di You Yawe souk ruba kota mai ka mutok."

2) You mpangaago hino Raja Masiri ge badadang:

- You yago Raja Masiri, baya, "Ati ne A matatu mai sio lau ha' una' tangan ne mbaruku Aku hino.
- You yuang mata Isarae, baya "A matatu, di A no pede."

C. Raja Msiri mo mbalawan You ndian suka

Baca Matatu Isarae Supu 5:2

1. Raja mo mbalawan You po di io mangaku di You Yawe ge hino dang.
2. Raja mo mbalawan You po di io bei mote You ndian suka ge dang.

II. YOU GANOTUN DI YOU TU PO PEDE MATAHAYA LA

A. You ganotun hino matatu Isarae di You tu po pede di Matahaya

Baca Matatu Isarae Supu 6:1

You bene ganotun sio Isarae di You tu po Matahaya, di sio Isarae mo duo' hino petak Masiri mo napa' taun ratu' ngha' lasi, sado sio mine ti You ngan, madi sio sado do You ngkua' ge mai dang noson. Po dang sado You bene ganotun di Matahaya ge ngan YAWE. Lio ngan sa YAWE mo mangale po, "Aku hino po di Aku." You gananou, besa Matahaya bene gasupu matatu Isarae hino Raja Masiri mo nima ndian, mo ge nikan Matahaya galomok sio ndian ne sado sio gananou gatong di You ge Mata dang hemu-hemung bali sio.

B. You ganotun hino matatu Masiri di You tu po pede Matahaya

Baca Matatu Isarae Supu 7:4-5

Dadi sio matatu Masiri ne sado sio gananou You tu pede po Matahaya, po di You bene ganotun sio di Matahaya ngan Yawe. Dadi lio ngan sa You Yawe mangale po, Aku hino. Sio matatu Masiri mo mangaku di baya, "Musa nYou ge hino dang." hemung besa sio nRaja ndio dang baya, Aku kananou ka You Yawe ko dang!" Po dang You bene ganotun sio Masiri di Matahaya ngan po Yawe.

KHUSUS GURU: Dadi hino sarita mai, kami ala pede ndoa-ndoa' la hino You Ndio Ngan ne notun di pangahukung dang You ganafu hino Raja Masiri mo. Madi bia sa besa kemo mata dadi guru baca dafa' hino Keluaran 7:14-10:29 hino Alkitab Bahasa Indonesia, ne kemo do mago-mago' di hino pangahukung mo sou-souk.

III. YOU DAHU PANGAHUKUNG HINO RAJA HINO MASIRI

Dadi hino sio matatu Masiri mo sou-souk, bali ti ha' di hino Raja Masiri mo sio ge mbaruku you you galia' waha. Dadi pangahukung dang You ganafu hino Raja Masiri sio mo ge tujuan po ganafu di you you galia' waha dang sio mbaruku mo.

A. Pangahukung sia
kanangkafohun: Wayo badadi
polo'
Baca Matatu Isarae Supu 7:20-21

Matatu Masiri bali nfamiking di sio mpangadadi nun po Wayo Nili mo. Dadi You mpangahukung sia kanangkafohun po dali Wayo Nili mo ne matatu Masiri gananou gatong di You ge pasa ti Wayo Nili. Hino mbi, You mai walu' po Wayo Nili. Kenak hino Wayo Nili mo ma you mai gasoba.

B. Pangahukung sia kahowo:
Masiri bonu di tumpa-tumpak.
Baca Matatu Isarae Supu 8:5-6

C. Pangahukung sia katolu: Petak ntafolung yanak ne dadi takinok una'.
Baca Matatu Isarae Supu 8:16-17

Takinok una' mo bungu matatu sado mamparakang di. Bodok ntalinga. Bodok mbeleng. Bodok nsung. Dadi takinok una' dang bungu matatu hino Masiri mo sado ha' di hino dagi-daging mai ma souk. Hino petak Masiri ge bonu pede di takinok una'.

You mpangahukung hila dang bei di petak Masiri mo, pangahukung mo togu-togu la tumu tu po hino petak Masiri. Madi hino petak Masiri mpou sa ngan *Goseng* ge You mpangahukung mo dali dang. Matatu Isarae duo' hino *Goseng* mo. Hino sio mparauna ma mai mo ha' dang You mpangahukung mo dali soho la hino matatu Masiri. Matatu Isarae ge pede ti.

YOU YOU GALIA' HINO MASIRI

Raja Masiri sio mo ge mbaruku you you galia' waha hino petak Masiri. Sio nyou sia po;

Raja Masiri: Sio yala sio nRaja hemung besa you sa. Hino mbi, Raja mo nanak mene mantuan souk dadi paling mangganti

Wayo Nili: Wayo Nili mo nyohi taun ne lobo' ge yodi petak nggomon baredek ka yeha hino petak Masiri mo, sado sio Masiri mo ntananong dadi balalundak bia di. Mo ge sio mbaruku wayo mo besa sio mpangadadi nun, ka sio bei Wayo Nili mo besa you sa.

Sio nyou mbaruku nseing ge dagi-daging, nseing po ndik matatu, ndik dadi daging. Sio nyou sia po;

Hekt: Sio nyou ngan Hekt mai so ge ngkanangi ge besa fine sa, madi nulu ntalan ge tumpak.

Seb: Sio nyou sa Seb mai so ge mpaha' besa tuma. Mo ge sio gangan mata mai petak ntaminen.

Sakarabeus: Sio nyou sa mai mpaha' besa mai nina besa sagila' nina.

Apis: Sio nyou sia po ngan Apis mai so ge mpaha' besa sapi mene.

Sio nyou-you galia' paling po dina mbeleng, bombon, pariama bali ndeha' ntangan haya mai;

Shu: Sio nyou sa mai parenta po ndeha' ntangan haya mai.

Ra: Sio nyou sia mai po dina mbeleng.

Dadi You mpangahukung dang ganafu hino matatu Masiri mai mo ge bei sonto di You Yawe ngkua' ge yipik ti you you galia' kahila mo sou-souk.

D. Pangahukung sia kangha': Mangong duman petak Masiri.
Baca Matatu Isarae Supu 8:24

Dadi takinok, mangong dang diak bungu soho la matatu Masiri mo. Matatu Isarae ge mangong mo bei dang di You dahu tanda hino sio. You bene matatu Masiri gananou matatu Isarae mo ge pede ti. Matatu Isarae mo ge You Yawe no. Sio matatu Masiri ge pede ti. Pangahukung hila mai sou-souk sia ne dali matatu Isarae ge dang.

E. Pangahukung sia kalima: Parauna mpangahu'.
Baca Matatu Isarae Supu 9:2-4, 6-7

Matatu Masiri mparauna mo ge nate, madi sio Isarae no ge dadi souk. Raja Masiri mo do, madi Raja mo ndian ngkoyong noson ka yati sio lau dang. Souk You dahu paling pangahukung hila sa hino sio.

F. Pangahukung sia kanong: Pisun
Baca Matatu Isarae Supu 9:10

G. Pangahukung sia kahitu: Uyan es
Baca Matatu Isarae Supu 9:22-26

Dadi souk, Matahaya ganafu ti uyan es. Uyan es dang mo, sio matatu Masiri mohon do po kasia mo. Dadi uyan es mo bei tananong dang mangong gan ka ndasi ngkakai mo sado mutok souk. Ndasi petak gabuling Madi pangahukung mai dali Goseng ge mai dang.

H. Pangahukung sia kawalu: Fako
Baca Matatu Isarae Supu 10:13-15s

I. Pangahukung sia katasia: Basakodo lau botu tolu mandian
Baca Matatu Isarae Supu 10:21-23

IV. RAJA MASIRI MBALAWAN GAHA'

A. Raja Masiri ndio bali Musa
Baca Matatu Isarae Supu 10:28-29

B. Raja Masiri ngali nfamiking mpou sa. Io bene gari Musa, madi galua matatu Isarae ge dang.

- You yati nsolang waha hino Raja Masiri mo.

Nyohi pangahukung kahila mo nafu dang noson, Musa mo ha' notun gamenan di Raja Masiri, baya, "Ke kasupu dafa' matatu Isarae, dang ge souk You bei paling pangahukung sia bebegai." Raja Masiri mine go, baya, "Matatu Isarae ge a kasupu dang." You yati nsolang ne Raja gasupu di matatu Isarae mo, madi Raja mo mangkoyong ndeha' sia. Sado ha' pangahukung sia nangkotogu, gusu po mohon Raja Masiri baya ban Musa, baya. "Musa, supu

kalinga dafa' kou hino aku. A to kou mbelen ndian talo dang." Madi mo ge tu tu Raja Masiri gasupu io ngangano nun.

- Raja Masiri ge bei sonto di matatu ndeha' mbalawan You.

Raja Masiri mo ge matatu sa mbalawan You. You dahu pangahukung ndeling tasia mo, madi Raja mo mangkoyong noson. "Kasupu dafa' A matatu!" Madi raja mo mbalawan gaha' Matahaya mpangaago mo. Madi kemo hila hino mbai yaga ne fiking. Woi sa ge pasa ti? Raja Masiri mo, mo ge You gusu pasa ti.

SARITA MPANGABANTAN

1. You notun gadadang Matahaya ndian suka hino Raja Masiri mo po notun, "Kalau dafa' A matatu." Matahaya pake notun gadadang Matahaya ndian suka di hino kito ngan di matatu. Ndasi po kito nikan fei mote.
2. Raja Masiri mbalawan You Yawe di hino mai ndeling howo:
 - Io mangaku di You Yawe ge hino dang.
 - Io bei mote You Yawe ndian suka ma dang.
3. You ganafu pangahukung hino sio Masiri sou-souk, sado ha' di hino Raja mo. Dadi kito to mai sa ngan dosa ge pake bali pangahukung.
4. You pake pangahukung kahila dang hino petak Masiri mo ne notun gatong di You tu ge togu tu po pede Mata sia la. Madi you you galia' ge mangale hino dang.
5. You bage matatu po You mpangahukung kahila mo ge dali soho po matatu Masiri mo sou-souk. Madi sio mata Isarae mo ge bene pangahukung mo sia ne yeding sio ge dang, di You ndian soho hino mambala diti.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA' SA MUSA BALI RAJA MASIRI

1: Raja Masiri nsanango di tempu sa Musa yago io gasupu matatu Isarae ge, nsanango bebesa?

S: "Aku kananou ka You Yawe ko dang."

2: You mpangaago hino Raja Masiri ge badadang te dang?

S: You mpangaago hino Raja Masiri ge badadang.

3: Besa po sado Raja Masiri galua di matatu Isarae mo dang?

S: Raja mo mbalawan You po di io mangaku di You Yawe ge hino dang. Hino mbi, sio pake matatu Isarae mo besa sio ntamangan ne sio nikan karaya dang.

4: You bene ganotun di Matahaya ngan hino woi?

S: Matatu Isarae hopok matatu Masiri mo sou-souk.

5: Matahaya ganotun di Matahaya ngan sia bi hino matatu Isarae hopok matatu Masiri?

S: You bene ganotun sio Matahaya ngan Yawe. Dadi lio ngan sa You Yawe mangale po, "Aku hino."

6: You bene gangayak di Matahaya ngkua' mo ge hino mai ndeling bebesa?

S: You bene ganafu matatu Masiri nyou you galia' sou-souk po di mai ndeling sa pangahukung kahila dang Matahaya bene ganafu hino sio.

7: You you galia' dang matatu Masiri mbaruku mo ge bebesa? Sio nseing mpaha' ge bebesa?

S: Sio nyou you po iko ising bali polo, dagi-daging, bali Matahaya mai wahu' besa dina mbeleng, bombon, hopok pariama kahila i.

8: Mai ndeling bebesa po sado You notun gatong di matatu Masiri di sio nyou you mo ge mangale hino dang?

S: Matahaya ganafu sio mata Masiri nyou kahila mo po di mamun pangahukung dang Matahaya ganafu hino sio. You ngkua'ge hete ti, sio nyou you mo sou-souk ge mangale hino dang.

9: Pangahukung dang You ganafu hino Masiri mo ge nseing ge bebesa?

S: Pangahukung dang You ganafu hino Masiri mo po wayo Nili dadi polo', tumpak gapodok sio, takinok una' bali mangong duman sio, parauna mpangahu', pisun, uyan es, fako, bali basakodo.

10: You dahu tanda sa matatu Isarae pede ti, matatu Masiri pede ti. Tanda mo ge bebesa?

S: Matatu Isarae duo' ti hino petak mpou sa ngan Goseng. You bene matatu Masiri gananou matatu Isarae nmo ge pede ti. Matatu Isarae mo ge You Yawe no. Pangahukung hila mai sou-souk, sia ne dali matatu Isarae ge dang.

11: Raja Masiri nsanango hino pangahukung sia kanangkatogu ge bebesa?

S: Sado ha' pangahukung sia nangkatogu, gusu po mohon Raja Masiri baya ban Musa, baya, "Musa, supu kalinga dafa' kou hino aku. A to kou mbeleng ndian talo dang."

19

DOMBA PASA

MATATU ISRAE SUPU 12:1- 13:22

TUJUANG HINO SARITA MA

1. You ge bali ndian sa nahu ma hino bali ndian sa bakaosu ma hino, madi You ndian nahu bali ndian bakaosu mo bali nsanubun ma hino.
2. You ge hukung gaha' po dosa. Hino mbi, mata woi te woi ne yako gaha' dosa mo, mo ge tadenge-denge You bene hukung la se.
3. You bakaosu po mambala diti. Bali ti You ma benteng ban sio mpangadadi.
4. Dosa mpangahukung mai ka mandeling supu ge togu togu po hino You. You po Mata dang gapa ban leling lau mo, madi ngan di kito matatu mai ge fene kasupu diti kanangi hino pangahukung mo ntakolo, mo ge talo dang.
5. Dosa nfamangu po panganmate sai. Fangu mo ge fangu hopok kanangi haya bali nyawa.

I.
MUSA

GANOTUN DI PANGAHUKUNG SIA KAHULU

Baca Matatu Isarae Supu 11:1, 4-7

KLT: 1 You notun hino Musa, baya, "A fene tahu panghukung sia paling hino Raja Masiri bali manuhu nanak kahila mai. Mo gusu mohon mata mo ndian yati di kemo lau. Madi kemo supu lau mo ge sara gataga..."

4 Musa notun hino Raja Masiri, baya, "You notun po begai, baya, Di modong bakatanga haya ge A lau rong hino petak Masiri mai. 5 A lau rong mo ge ngan ka di nyohi anamei mantuan hino petak Masiri mai ge nate gasou-souk Baya hino Raja nanak mantuan dang bene dumpak paling manama mparenta mo sado ha' di hino fine ndeha' dang dadi matatu nima ndo' dang giling ban gandung mo ka mananak mantuan ge nate gasou-souk. Baya sado ha' di hino daging ka nanak mantuan mo ma nate gasou-souk. 6 Modong sa dang A lau rong mo ge mine tanangik sado baroa ' hino Petak Masiri mai lau dali dali nsohing. Tanangik bali mparoa' sa mo bene mine paling hino petak Masiri bebego ge dang ngka. Baya di mena ne sado ha' di dina basamuhi paling ko ma bene yipik paling tanangik bebego ge dang ngka. 7 Madi hino sio Isarae ge mai dang. Mote mpou sa dang sio duo hino mo ge mutung bakamok la. Baya asu gakoho di ndio ndik sia ma dang." Baya, "A fei fego ne sado kemo gananou gatong, di matatu Masiri mai ge pede ti, matatu Isarae ge pede ti.

II. YOU DAHU NE BEI NGALE PASA

A. You ntanahu dang Matahaya dahu di hino Ngale Pasa mo
Baca Matatu Isarae Supu 12:1-7

1-2 You mpanganotun hino Musa sio howo Harung hino Masiri ne po begai, "Kemo matatu Isarae ge nikan rekeng hino bombon nangkafohun po bombon sa mai. Rekeng dumpak paling hino bombon sai sado ha' di bombon hulu tueng howo, mohon kemo matatu Isarae rekeng taun kasia. Taun kasia mpangarekeng po bego." 3 Bali You ndio, baya, "Kou mo souk notun ban di A pangaago sa hino matatu Isarae mo sou-souk. A pangaago mo po begai, bombon sai sado ha' tanggal hulu ge mene hino mbai sou-souk nikan yala nyohi domba nanak bei sia, bei sia, ne sado nyohi ulun mo ma bali domba nanak bei sia, bei sia. 4 Ma bese ulun sia ne matatu waha dang ka gan domba Sia souk dang, mo ge nikan yala bali matatu hino leha' duo' mo nsohing ne gan riwo domba nanak sa mo ne souk. Iko mata hila ka gan domba mo talo mo ge bopo' domba waha iko po sa matatu hila dang gan domba talo mo." 5 Baya, "Yala daging mo, domba te kabi ma bia, madi nikan mumun taun kasia. Bali ti daging mo nikan daging mene molong. 6 Dadi ndeha' kemo bili ka dalo noka ko ge nikan kemo dahu dele gusu. Dahu dele mo sado tanggal hulu tueng ngha' mpalamaung mohon pangalomu haya hino Isarae mai sou-souk kaba mohon gamate di domba hila mo. Sio kaba gamate domba mo po di naha' sa tangga hulu tueng ngha' mo dali mpalamaung. 7 Dadi gamate souk nikan dagong domba mo mampolo. Dagong mampolo' mo souk ge nikan yala mpolo mo ne sosi di yarung howo hino laloang ngking bali ngking. bali sosi hino palati notun. Sio bei mai ndeling mo po bei hino ndeha' dang souk ka sio gan di domba hino mo.

Di tempu sa You gasupu mandio batondo mai ge nikan kito matatu lian soho hino You ndio ngan mo. Dele dang kito matatu mine You ndio ka kito fiking besa anamei ndio batondo ge talo dang. Besa You ne dahu mai ndeling sa hino kito matatu mo ge bali mangale hino. You mpanganotun kahila ne ge f amoyang dang. Ndeha' dang kito fei mote ge be You ndian ka sanang, madi ndeha' dang kito fei mote dang ge gahanak Matahaya ndian. Dadi mai ngan kito matatu ne mine You ndio, nikan kito iko You ndian suka mo, dang ge souk bali nsanubun hino. Nsanubun mo po dosa nsalak. You sanang bali kito dang, bali souk kito fene nanang Matahaya mpangahukung. You napa' ganotun sontu waha di hino kito:

- Lusila (gahanak diti manngan, souk You ganafu io)
- Adang sio howo (Sio gan kayu nfuang dang You sasi mo, souk You sasi sio di pangadadi baraasan.
- Kan (basanaho galia', souk gamate manulik diti sado duo' soho dang ka duo' tubu tubu hino dunia mai.
- Matatu-tu di tempu sa Nu (Bei dosa galua-lua dang hino You mbeleng ndian sado You gahanak di awan)
- Sodom bali Gamora (Mantalingun di You sado bei mai ngkohu' ndeling kahila mai, sado You ruba sio ngkota howo mo di uton)
- Esau (Dahu ka ndian hino mamparenta mantuan mo dang, bali ti bene gamate manuik diti mo. You ganafu ti parenta mantuan mo hino manuik)
- Raja Masiri (Mbalawan gaha' You nsananek dang bene gasupu di matatu Isarae mo, sado nsanubun tofo hino raja mo ndeha' bali hino leha' kahila hino Masiri mo ge bali ntanangik.

You ntanahu dang Matahaya dahu hino matatu Isarae mo po begai:

- 1) Nyohi ulun ge nikan yala domba sia.
 - Nikan domba mene sa
 - Nikan domba mo ndeha' dang molo-molong
 - Nikan gamate domba so
 - Nikan dagong ne lomu domba mo mpolo' hino loyang
 - Nikan dosi polo' mo hino yarong ngking bali ngking bali palati notun
- 2) Nyohi ulun sia nikan bei iko You ntanahu dang dahu hino polo' mo

Lio ngan sa mai ge penting tu kalau, di You yago sio nikan dagong lomu polo' mo hino loyang sa, ne souk dapu di hino yarong hino laloang ngking bali ngking bali hino palati notun. Besa You ntanahu kahila dang mena ko ka sio bei mote sou-souk, madi sio mantalingun dapu polo' mo hino laloang, mo ge sio pasa talo dang. Nikan sio bei mote lama mote bali You ntanahu dang dahu hino mai nfamei mo.

B. Ngale Pasa mo ka mangale
Baca Matatu Isarae Supu 12:12-13

12-13 Di modong sa mo ge A fene lau nana' hino petak Masiri ne kamate matatu nanak mantuan hino Masiri mo sou-souk. Bali ti daging ka nanak mantuan ge A kamate kasou-souk Baya you hila hino Masiri ma A hukung kasou-souk, di Aku gusu po ngan Yawe. Madi Aku ne to tatoho polo' dang A notun di hino kemo mai ne kemo bei mote ne, A to ngka ge Aku lau kadufiu hino kemo. A pangahukung mai ge dali hangkik bali kemo dang. Aku fei kasouk sio mata Masiri madi mai ndeling sa panganmate mai ge dali hangkik bali kemo dang.

Hino pangahukung sia nangkatogu mai ge You nfamiking howo hino, madi Matahaya nfamiking howo mo ge lau raba hemu-hemung. Sia dali po hino You ndian sa hukung matatu ndeha' dang mbalawan Matahaya. Souk, sia paling po hino Matahaya ndian sa bei gabia di matatu ndeha' dang bei mote Matahaya ndian suka.

- 1) Nun You ndian sa mahara dosa po dang sado galau pangahukung hino matatu Masiri

You nfamei sia kanangkafohun dang kito to hino You mpangahukung sia kahulu mai po Matahaya ndian sa mahara dosa. You ge hukung gaha' po dosa. Di Raja Masiri mo mbalawan gaha' You sado You mpangahukung nikan doda Raja Masiri la se. Masing ti Matahaya notun gamenan Raja Masiri mo, madi You mpanganotun mo ge mata mo mbalawan gaha' lau ndeha' sia. Mbalawan You ge bali nsanubun hino. Hino mbi, You mpangahukung mo ma hangkik bali Raja Masiri manuhu nanak mo sou-souk. Faya ka nyohi kito matatu mai ge nikan tada diti kito dosa. Madi kito mine ko, sado matatu hino Masiri mo lau dali dali nsohing ma tagai bali raja Masiri mo ndosa nsalak. Dosa nsalak ge famoyang dang. Tempu tempu sado matatu galia' ma dali bali.

- 2) Nun You ndian sa bakaosu mai po dang sado benteng di mambala diti

You nfamei sia kahowo dang kito to hino You mpangahukung sia nangkatogu mai po Matahaya ndian sa bakaosu. Masing ti You ndian sa mangkanao bubu' tu hino sio matatu

Masiri ndosa sa mbalawan mo, madi kito ma to di Matahaya ndian sa bakaosu ma hino. Kito to dufu ko po di mai nfamei sa You dahu hino sio Isarae mo ne sado sio pasa hino pangahukung ntakolo mo talo. Nun You ndian sa mantalian mai po dang sado Matahaya gaka' ban sio Isarae mo ndeling supu. Matahaya galolung gaha' po mambala diti. Hino mbi, Matahaya yako roto' po hino Matahaya mpangyanji dang yanji hino Abarang, Isak, bali Yako ne.

C. Ngale haya domba pasa mo ka manun
Baca Matatu Isarae Supu 12:14

14 Dadi dina sai ge A katuo' nun dina haya mbaruku You Yawe Aku mai po dina sai, sado ha' di kemo nuhu nanak ge nyohi dina sa mai ge nikan bei ngale po nyohi dina sa mai, sado lau Sumpa-sumpak. "

You dahu ne matatu Isarae bali dina haya fohu sa. Dadi nyohi taun ka ha' di dina sa You pahala sio hino Masiri ne ge sio nikan bei ngale haya sa ne fiking bali sahete di You ngan po hino dina so. You dahu bebego ne dele ka sado sio mantalingun di dina sa dang You gasupu sio hino Raja Masiri nima ndian ne. You dahu ne sio Isarae nuhu nanak lau sumpa-sumpak sado ha' di dina basamuhi ko ma mantalingun di dina so dang.

D. Isarae ndian sa bei mote You ntanahu
Baca Matatu Isarae Supu 12:21-24, 28

21 Mo souk, Musa lomu gasouk mantika' hino Isarae mo. Lomu souk, yago hino sio, baya, "Kemo mo sou-souk nyohi ulun ge nikan yala domba pasa mai. Ulun sia ganmate sia, ulun sia gamate sia sado nyohi kemo ulun hila mai ge gamate nyohi domba pasa mai bei sia, bei sia. 22 Gamate domba pasa mai ge, lomu mampolo' hino loyang. Souk, yala fangaho nubu ne dobu hino domba mpolo' mo ne dosi di yarong hino laloang ngking bali ngking bali dosi hino palati notun, sado dali huko ge kemo mata sia ne supu hino laloang mo ge talo dang." 23 Baya, "You bene lau nana' hino petak Masiri mai ne gamate matatu Masiri nanak mantuan ne sado souk. Ma bese You ka do polo' hino kemo nyarong ngking bali ngking bali do polo' hino palati notun, mo ge You do go ge You lau gadufu la se. Bali ti You Mambidadari Mate mo ma You gasiak ka gamate kemo ge dang. 24 Bali Musa notun sio, baya, "Mai nfamei mai, sado ha' di kemo nuhu nanak lau sumpa-sumpak nikan bei iko po mai nfamei dang mai."

KLT 28 Dadi matatu Isarae supu bali ti bei mote You mpanganotun dang notun hino Musa sio howo Harung mo.

You bene dahu pangahukung hino matatu Masiri. Pangahukung mo po anamei mantuan nate souk. Madi You ge bene pahala po matatu Isarae, hiti la sio nikan dahu di tanda sa tataho polo' mo. Sio bene pasa pangahukung so, dele besa sio iko You mpangaago mo ne dufu tu. Di Matahaya notun, "Besa A ne to tanda sa tatoho polo' mo hino, ge A lau kadufu hino kemo ndeha'."

Dadi yaga fiking, besa matatu Isarac sa ne mine You mpangaago mo, yago gamate domba molong molong bego, souk fiking, "A, domba molong begai ge a kamate dang. Bia sa a so' dafa' hino laloang ntakolo." Mo ge kemo hila fiking besa? You do domba do' bebego, You lau gadufu sio ndeha' te dang? You notun, "Besa A to tatoho polo' mo, mo ge kemo pasa." Madi

domba gofo' mo ge mpolo' hino mbi? Polo' hino dang! Besa matatu ne pake manfamiking diti bebego, mo ge pasa dang, di mata mo bei mote You ntanahu dang dahu hino domba mo dang.

III. YOU MPANGAHUKUNG SIA KANANGKATOGU MOHON DALI HINO MASIRI

Baca Matatu Isarae Supu 12:28-30

28 Dadi sio mata hila hino Isarae mine go, sio lau bei mote ka mai ndeling mo. Mai ndeling hila dang You yago hino Musa sio howo Harung mo ge sio Isarae bei mote gasou-souk. 29 Dali modong tofo, hino modong so mandian, namei mene mantuan hino petak Masiri mo, lau dali dali nsohing ge You gamate gasou-souk. Baya hino raja mo mananak mantuan, sado ha' di hino matatu hukung hino bui ka nanak mantuan ma nate gasou-souk. Bali ti hino dagi-daging ka nanak mantuan ma nate gasou-souk. 30 Hino modong so, hino raja bali ti hino raja mo ka mparenta mei mei bali ti hino matatu hino Masiri mo ka lau dali dali nsohing. yangun gasou-souk. Sio yangun gasou-souk mo po di sio susa di sio nanak mantuan nate souk. Sio do go, sio dangik ka baroa' ganahu nahu. Hino Masiri mo, lau dali dali nsohing, modong sa mo ge yangun gasou-souk, di leha-leha' hino Masiri mo ne baya nate sia dang, ge darng. Nyohi leha' ka hino Masiri mo, ngan ka di nanak mantuan ge nate gasou-souk.

You ndio pede miking. Di modong so mandian, namei mene mantuan hino petak Masiri mo lau dali-dali nsohing ge You gamate sou-souk. Dadi kemo yaga fiking di hino matatu Isarae di modong sa mo, bali matatu Masiri di modong mo. Matatu Masiri di modong sa mo ge sio ntanangik goha sado baroa' haya haya. Baya hino leha' sia sia ndian ne luku' ge mai dang. Sou-souk leha' hino Masiri mo lau dali dali nsohing kaba yalu di tanangik po modong sa mo.

Madi matatu Isarae ntaku' nsa ne yeding paling sio? Sio duo' gananou la gan domba pasa nising mo, di sio napa' dahu tanda polo' nyohi hino laloang ngka. Dadi You do polo' mo, Matahaya darik gadufu hino sio nlaloang. Sio nanak mantuan mo ge nate dang. Sio ge salama' po di polo'hino domba pasa mo.

Dadi kito matatu nikan kananou kabia bia You Ndio Ngan, di You Ndio Ngan ge bali mangale hino. Di tempu sa mo ge You ndio napa' notun gamenan gabia di Matahaya mpangahukung mo, bali ti You ma napa' notun gadada-dadang matatu Isarae di sio ndeling pasa hino pangahukung mo ntakolo ngka. Dadi souk Matahaya bei mote paling po besa Matahaya ndio baya dang notun di sio ne. You Ndio Ngan ge pede miking! Dufu nun po You. Matahaya ge bei asi asi dang. Dadi mata woi te woi ka ngaku You ndio dang, mo ge baya You besa mata asi asi.

IV. YOU GASUPU MATATU ISARAE

A. Raja Masiri saofu ngkanangi
Baca Matatu Isarac Supu 12:31-36

31 Modong sa mo sado raja ma yuang di Musa sio howo Harung. Sio howo ha' raja mo yago, baya, "Lau. Kemo howo bali soan Isarae mo sou-souk ge lau. Supu kalia' kemo

hino kami petak mai. Kemo lau ne mbaruku You Yawe dang besa kemo danek hino aku ne. 32 Ala kemo daging sou-souk ne kemo hodi. Kemo mparauna hila ge hodi kasou-souk " Bali raja mo yago Musa danek hino You ne You bei gabia io. 33 Dadi matatu Masiri ma gasun matatu Isarae mo ne hambik supu hino sio mpetak mo, sado sio mata Masiri nseing notun sio, baya, "Kemo ne hambik lau hino mbai dang, mo ge kami ge souk mate souk " 35 Matatu Isarae mo bei iko Musa mpanganotun ne ka danek sio Masiri mo mai pake besa sinang, sio masi, sio mperak, mo ge sio danek gasou-souk. 36 Dadi You yati bene sio mata Masiri dalian sio Isarae sagado mai sa ka sio Isarae danek mo ge sio Masiri yati, sagado sio Masiri mo ngharta mo ge sio mata Isarae yala ka yodi gasou-souk.

You notun gamenan Musa di tempu sa You yuang Musa hino kayu nubu dang laduk mo, notun di bene gasupu matatu Isarae. Dadi You ndio ngan ge pede mucking. Hino mbi, pede You po Mata dang dahu tanda herang di pangahukung bebagai hino Raja Masiri mai ma talo.

Tu tu Matahaya ganotun gatong di Matahaya ngan sa Yawe hino matatu Masiri mo. Dadi di tempu sa mai ge sio mangaku gangayak di You noka. Hino mbi, Matahaya ganotun matatu Isarae di Matahaya ngan Yawe po di tempu sa Matahaya bene gasupu sio hino Masiri mo. Dadi baya matatu Masiri te baya matatu Isarae ge sio sou-souk napa' do dufu di You Yawe ngkua' di tempu sa Matahaya bei tanda herang waha hino petak Masiri ne.

B. You gasupu matatu Isarae bali dadi sio ndeling manulu
Baca Matatu Isarae Supu 12:51; 13:21-22

51 Dina sa mo ge You yodi matatu Isarae ne supu hino petak Masiri.

21-22 Naha' ge, You dahu wana nsungkang sa hino sio mbelen ndian. Wana nsungkang so yanak bei nggohon. You po hino wana nsungkang so ndian po lau mena mena hino sio mbelen ndian ne ganotun sio. Uton mo yanak nsumbo-nsumbo'. You po hino uton mpuri mo ndian po lau mena mena. Sio lau iko basamuhi-muhi, lau di uton mo naha'. Tuga di dina ma lau bia, modong ma lau bia. Nyohi naha' wana nsungkang so po hino sio mbelen ndian. Nyohi modong ge uton laduk mpuri mo po hino sio mbelen ndian.

You pede gasupu la sio matatu Isarae hino sio Masiri nima ndian mo ne souk gadele di sio ge mai dang, ka You po Mata dang dadi leling manulu hino sio matatu Isarae mo mbeleng ndian. Matatu Isarae mo ge You mbala diti. Po dang Matahaya ganotun sio di leling dang sio nikan lau hino mo. Bali ti Matahaya po lau hemu-hemung bali sio.

1. You notun gamenan raja Masiri di Matahaya bene dahu pangahukung sa namei mantuan nate. You yati mena nsolang hino Raja Masiri.
2. You yago matatu Isarae bei mote gasou-souk di mai ndeli-ndeling dang You dahu hino ngale domba pasa mo. Mai ndeling kahila mo po begai:
 - nyohi ulun ge nikan yala domba sia, domba mene;
 - domba so nikan domba molo-molong, bakombeng dang;
 - sio Isarae mo ge nikan gamate domba so, souk yala mpolo'; polo' dang mo ge dapu di yarong hino laloang ngking bali ngking, bali hino ambang notun.

3. Besa matatu Isarae bei iko You ndio ne sado dahu tatoho polo' mo, souk Matahaya lau gadufu hino sio nlaloang. Sio sado pasa hino pangahukung mo ntakolo po di nun polo' mo.

4. Tofo, Raja Masiri galua matatu Isarae hino io nima ndian. Sio supu sou-souk hino petak Masiri. You pahala sio Isarae bia bia. You ndio ge pede musing. You mangkahekok ge mai dang.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA'SA DOMBA PASA

1: Besa po sado pangahukung kahila mo dali bali sio Isarae mo dang?

S: You pake lian sa bakaosu hino mambala diti bali ti sado You benteng ban di sio.

2: A fene nikak kemo hila. You sado galau pangahukung kahila mo hino matatu Isarae mo dang po di nun sio nfamei etan besa matatu Masiri mo dang te?

S: Mai dang. Matatu Isarae ge matatu baradosa hemung besa matatu Masiri, madi sio Isarae ge You napan bakaosu sio sado Matahaya benteng ban sio. Hino mbi You fiking di Matahaya mpangayanji dang Matahaya ganafu hino Abarang ne.

3: Raja Masiri mo padu sado ganafu di You talo?

S: Mai dang. Woi ganafu paling You talo? Mata dang ganafu You ge mutung hino dang.

4: You mpangahukung sia nangatogu dang galau hino sio Masiri ge ndeling bebesa?

S: You bene dahu pangahukung hino matatu Masiri. Pangahukung mo po anamei mantuan nate souk.

5: You ntanahu dang dahu hino sio Isarae ne sado sio pasa hino pangahukung nangatogu ntakolo mo ge bebesa?

S: “Kemo mo sou-souk nyohi ulun ge nikan yala domba pasa mai. Ulun sia gamate sia ulun sia gamate sia sado nyohi kemo ulun hila mai ge gamate nyohi domba pasa mai bei sia, bei sia. Gamate domba pasa mai ge, lomu mampolo' kino loyang. Souk, yala fangaho nubu ne dohu hino domba mpolo' mo ne dosi di yarong hino laloang ngking bali ngking bali dosi hino palati notun.”

6: Besa matatu Isarae ne bei iko You ntanahu dang dahu di tatoho polo' mo ge You yanji souk bei besa bali sio?

S: “Besa A to tatoho polo' hino, mo ge A lau kadufu hino kemo ndeha.”

7: Besa matatu Isarae ne bei mote You mpanganotun mo dang, mo ge souk mansa badadi hino sio?

S: Pangahukung dang You bene galau hino sio Masiri mo souk hangkik bali sio.

8: Mansa-sa po badadi hino sio Masiri di modong sa You galau pangahukung nangatogu mo?

S: Di modong so mandian, namei mene mantuan hino petak Masiri mo lau dali-dali nsoring ge You gamate sou-souk. Matatu Masiri di modong sa mo ge sio ntanangik goha. Baya leha'

sia ne luku' ge dang. Sou-souk leha' hino Masiri lau dali dali nsohing kaba goha mamodon di tanangik di modong sa mo.

9: Mansa-sa po badadi paling hino sio Isarae di modong sa You galau pangahukung nangkatogu mo?

S: Sio duo' gananou la gan domba pasa nising mo, di sio dahu tanda polo' ne nyohi ka laloa-loang ngka. Dadi You do polo' mo, Matahaya darik gadufu hino sio nlaloang. Sio nanak mantuan ma nate dang. Sio ge aman po di polo' hino Domba Pasa mpolo' mo.

10: Besa po sado Domba Pasa mo mpolo' nikan penting?

S: Dosa nfamangu po pangamate sai. Mai ngan polo' dang supu hino domba mo bei tanda di pangamate sai. Mai bali nama' kahila mai ne bene dadi ge nikan mampolo' hino. Dadi You ne do tatoho polo' mo dang, mo ge leha' ntaminen bene pasa ge mai hino dang.

11: Dadi kito to hino pangahukung sia nangkatogu dang You galau mo ge Matahaya ndian famiking ndeling howo. Famiking howo mo ge ndeli-ndeling besa?

S: Kito to Matahaya ndian sa mangkanao ge hino, bali Matahaya ndian sa bakaosu ma hino.

12: Matatu Isarae mantai bali matatu Masiri mo ge mandeling bebesa?

S: Dadi You dahu tanda sa matatu Isarae pede ti, matatu Masiri pede ti. Matatu Masiri nanang You ndian sa mangkanao, madi matatu Isarae ge nanang You ndian sa bakaosu.

13: Di tempu sa. You gasupu sio matatu Isarae hino petak Masiri ntakolo gafa' ne ge souk You bei besa bali sio?

S: You pede gasupu la sio matatu Isarae hino sio Masiri nima ndian mo ne souk gadele di sio ge mai dang, ka You po Mata dang leling mamulu hino sio matatu Isarae mo mbeleng ndian

20

MATATU ISARAE DOA TALAGA BAGASAK

MATATU ISRAE SUPU 14:1- 15:11

TUJUANG HINO SARITA SA MAI

1. You ge pede la pahala sio Isarae hino Raja Masiri nima ndian mo ge dang, ka Matahaya ma doto gabia bia sio hino una' tangan mo bali ti Matahaya benteng gabia-bia sio mpangalaun lau mo.
2. Kito ngan di matatu mai ge sasahati mantalingun di Mata sa walu' kito mai. Nsanubun tofo, kito dalo di susa.
3. Besa kito matatu ne dalo susa mo ge kito nikan harak togu togu la po hino You. Besa You ne do kito fei leha mangkahela hino Matahaya mo ge You rio di kito.
4. You ge Mata Kua' dang mangkua' hete ka hete lau togu tu, po dang Matahaya pahala di mambala diti hino mai etan hulu ratu' kahila i ge pede talo.
5. Ngan di matatu ge baya sia ne mbalawan You sado io pasa ti hete Matahaya ngkua' ge mai hino dang. Mata woi te woi ne mbalawan gaha You, mo ge souk io dalo mpangahukung la se.

l.

YOU DOTO MAMBALA DITI

A. You doto sio Isarae sado sio supu galia' hino Raja Masiri mo nima ndian

Baca Matatu Isarae Supu 12:51

Dadi sio matatu Isarae mohon supu galinga hino petak Masiri mo. Soan sa sio mo ge waha tu kalau. Sio mata soan Isarae mo ge matatu juta howo lasi. Kemo fiking noson di tempu sa You notun gamenan Abarang ne ge notun po begai baya, "Tadenge-denge kou nuhu-nanak souk waha sa fuho hila i!" Mo ge You pangayanji sane ge napa' mucking ngka.

B. You doto sio hino sio mpangalaun lau hino una' tangan mo

Baca Matatu Isarae Supu 13:21-22

Dadi sio supu lau hino Masiri mo, pede la Musa po mata yaga sio ge dang. You po Mata dang yaga tu sio mpangalaun lau mo. You po Mata dang dadi sio ndeling manulu. You dadi leling manulu mo ge Matahaya lau mena mena hino sio mbeleng ndian mo. You dahu wana nsungkang sa. Wana nsungkang sa mo ge lau mena mena: sio po bopa basamuhi-muhi. Madi besa modong ge do ti uton nggohon haya sa po ganotun sio di leling lau mo. Uton nggohon haya so po lau mena mena, sio po lau basamuhi-muhi di uton haya mo naha'. Madi wana nsungkang bali uton nggohon haya so ge nohe dang. You po hino wana nsungkang bali uton haya ndian mo. You ge lau hemu-hemung bali sio. You gadele sio lau pede dang.

C. You yodi matatu Isarae mo sado ha' hino ndeha' batakipik sa.

Baca Matatu Isarae Supu 14:1-2

Dadi kito mine Musa sio mo lau lau sado ha' leling mbakatanga. Ha' hino mbo, You ndio bali Musa, baya, "Kemo hila kawai, lau gai ne kemo ha' hino Talaga Bagasak." Dadi sio lau hino leling so, ge Talaga Bagasakhino sio ngking wori, hino sio ngking wanan mbapeng nahu bali babiri. (Matatu yanak hino ma talo dang.) Dadi sio lau mo, gatun hino Kanang. Madi lau dali leling bakatanga, kage kage, You yago sio, baya, "Kawai dadi sio dipang. Dipang mo, dipang hino ndeha' gahantuk tu. Lio mangan, besa sio ne dalo musu hino mbo, mo ge sio balahi hino ma talo dang. Madi masing bego, You nsagaro nun Musa mo mine go, pede bei mote la se. Yago sio gawai.

You ngkira-kira dang dahu mo ge dufu bali matatu ndian dang, di You ndeling dang gapa hino sio Isarae mo, mo ge matatu lau hino ge susa di mo gatun hino ndeha' dang batakipik. Masing ti bebego, madi You dahu ngkira-kira hino ne sado Matahaya ngan yanak di, ndasi po sio mata Isarae mo nikan dahu ngangano soho po hino Matahaya la. Dadi You bene bei mai ndeling howo po dang sado galau di sio ne ha' hino ndeha' batakipik mo. Mai ndeling howo mo po begai:

- 1) Raja Masiri nafu
- 2) You ngan yanak

Baca Matatu Isarae Supu 14:3-4a

You gananaou gamenan Raja Masiri nfamiking dang Raja Masiri mo fiking ha' ka dang noson. Matahaya gananou gamenan ge Raja Masiri nfamiking dang souk ka lulu paling sio matatu Isarae mo, madi nsanubun tofo You ganafu Raja Masiri mo hopok tentara sou-souk ne Matahaya ngan yanak di.

Pede la po You gusu po Mata gananou kito matatu famiking hino lian. You gananou kito lian famiking sou-souk. Kito nikan yaga dele sado kito nseing digun di nseing ka baya, "O, kemo gusu You gananou kemo ndian nfamiking." Besa kito bali famiking bego ge sala tu kalau. Kito nikan fiking diti kito lian. You gananou nyohi mata sia sia ndian nfamiking sado ha' di kito hila mata dang kaba tuo' mine sarita mai. Dadi hino You nsarita notun kito mai ge bia kito gasala nseing gasoso pede di nseing, di You ge do nyohi kito mata sia sia, mo ge hemung besa You do gamenan Raja Masiri nfamiking ne.

Baca Matatu Isarae Supu 14:4b

You galau matatu Isarae ha' ndeha' batakipik mo ne matatu Masiri fiking paling di Matahaya ngan po Yawe. Sio ge napa' mantalingun di pangahukung kahulu dang You ganafu hino sio hino Masiri ne. Sio mantalingun You Yawe po di manun sio dahu sio ndian hino di mai ndeling sa lulu paling matatu Isarae ne bei ntamangan paling sio mo. Madi di tempu sa You ganafu sio nRaja hopok mantentara sou-souk, mo ge matatu Masiri fiking paling di Matahaya ngan Yawe ka mangale: You ge hino!

Mai ge hemung besa kito hino dunia ndoa' sa mai. Tempu tempu You yodi kito sado ha' hino ndeha' dang batakipik bebego. Tempu tempu besa kito kangan kan ma hino dang, te kito dalo pangahu', te tempu tempu sado kito falituha dang talian (besa anak, te sanudong te ulik-kaka) dang kito talian tu ka sio gafoleng You pake ndeha' batakipik dang kito dalo mo ne sado kito kananou katong tu tu You pahala kito hino mai ndeling susa kahila i sou-souk ma talo. Tempu sa kito dalo ndeha' batakipik bebego, You perlu kito fei ngangano togu togu po hino

Matahaya la. Mo ge hemung po besa sio matatu Isarae di hino Talaga Bagasak nsohing dang mai.

II. RAJA MASIRI LULU MATATU ISARAE

A. Sio Masiri mantalingun You ngkua

Baca Matatu Isarae Supu 14:5-9

You dahu pangahukung hila i hino matatu Masiri sado sio susa tu kalau, sado sio galua di matatu Isarae. Madi mo gafa', sio fiking paling, "Bia sa kito lulu dafa' matatu Isarae mo ne ala paling sio, ne fei paling kito tamangan." Dadi sio napa' mantalingun di You Yawe ngkua'. You dahu pangahukung hila ne ma sio mandaha dang noson, sado sio lau ratu matatu Isarae mo. Madi lau ratu pede la sio Isarae dang ka sio ratu You di sio mbalawan noson You.

B. Sio Isarae ma mantalingun You ngkua

Baca Matatu Isarae Supu 14:10-12

Dele fiking pede sio matatu Masiri po mata dang mantalingun You ko, ne fiking bali matatu Isarae ma sio mantalingun You ngkua' po di tempu sa sio dalo susa hino ndeha' batakipik mo. You bei gabia sio matatu Isarae mo, madi sasahati la ge sio napa' mantalingun You ngkua' dang gasupu di sio hino matatu Masiri nima ndian ne. Matahaya po dahu mai ndeling hino domba pasa mo. Bene sio sado pasa hino You mpangahukung mo. Madi gafa' hino susa mo ntakolo lama mote sio mantalingun You, sado sio baya gaetan Musa hino Talaga Bagasak nsohing. Madi kemo hila yaga fiking. Musa mo ge matatu besa? Musa mo, You nsagaro nun. Matatu Isarae mo baya pede la Musa dang ka sio baya You.

Tempu tempu kito matatu di ndoa' sa mai ma sado dalo pangabuju ne kito faya te karubu matatu dang You yati hino kito ne dadi leling manulu ma talo. Madi kito nikan fiking kabia di matatu Masiri ndio ngan karubu Musa ne ge tu tu dali soho Musa dang ka sio ndio mo sado hangkik bali hino You. You po Mata dang gahako Musa mo ne dadi sio ndeling manulu.

C. Musa dalo susa, wai bahangin hino You

Baca Matatu Isarae Supu 14:13-14

- 1) Nu ndeling supu po di lage---manun hino You.
- 2) Isak ndeling supu po di You ganaten domba sa ka bei mata mo ntanau--manun hino You.
- 3) Sio Isarae nanak mantuan ndeling supu po di domba pasa mo mpolo-mai ndeling mai manun hino You

III. YOU PAHALA SIO ISARAE SIA NANGKATOGU

A. You yago matatu Isarae maju dafa' tadenge

Baca Matatu Isarae Supu 14:15-18

You bene gadele Matatu Isarae ne duo' ma-man hino ndeha' batakipik mo ge mai dang. Matahaya dahu pangaago hino sio ndeling manulu Musa mo ne yago matatu Isarae mo maju dafa' tadenge. Dadi kito to di la hino Matahaya ne sio nikan lumpa' tadenge la se. Sio ndeling pasa hino mai ngkahelek mai po sio sara bopik hino Talaga Bagasak mo nsohing, mo ge mai dang, te bene yanak galinga linga ne sado pasa hino mai ngkahelek mo mfafon mo ge mai

dang, ka sio nikan diak po hino mai ngkahelek mo ndian, gusu po sio pasa talo. Sio pasa hino mai ngkahelek mo talo po di You ge hemu- hemung bali sio.

B. You benteng ban sio Isarae di wana nsungkang

Baca Matatu Isarae Supu 14:19-20

Dadi You mbidadari mo po dadi sio mbenteng te sio mpangalama. You Mbidadari sa mo po bidadari dang yuang Abarang di tempu sa Abarang bene gamate Isak ne. Hino mbi, You Mbidadari sa mo po bidadari sa dang yuang Musa dang hino kayu nubu dang laduk haya ne. Dadi mo ge You mbidadari sa mo po mata dang duo' hino wana nsungkang mo ndian ne dadi pangalama hino matatu Isarae bali matatu Masiri mbakatanga mo. Wana nsungkang sa mo ngking mote matatu Isarae mo ge dadi naha' ne sado sio do dufu di leling dang sio nikan lau hino. Madi ngking mote matatu Masiri mo ge basakodo, sado sio Masiri mo ge sara damo damo dulok leling lau, madi mutung dadoho ka dang.

C. You bage Talaga Bagasak

Baca Matatu Isarae Supu 14:21-22

Pede la You po bei bego talo. You ngkua' ge hete tu. You yago ne wayo mo kafa hino mbakatanga. Lama mote wayo mo kafa ngka mo! Kemo fiking noson di tempu sa You walu' dunia sai? Dina sia kahowo "You gasoba ti wayo ne wayo mo kafa di. Gasoba mo po ndio, baya, "Kafa. " Dadi You dahu kafa hino wayo mo mbakatanga ne wayo ofo pede ti ofo, wayo hete pede ti hete. "

D. You gamate Raja Masiri bali mantentara mo sou-souk

Baca Matatu Isarae Supu 14:23-30

E. Matatu Isarae mbaruku You Yawe

Baca Matatu Isarae Supu 14:31

F. Musa mpangadoson

Baca lio ngkapono' hino Matatu Isarac Supu 15:1-6, 8a, 11a

KLT *A mangadoson notun di You, di You Mata ngan pasa hete, po di sio ngkuda bali matatu dang lau di kuda mo ge You bafoti gasou-souk hino talaga mo. A kalolung po You. A kangihak nun po You. Aku sado pasa po di nun You. Aku You po You mai. A kihak po You ngun. Aku usi-kobi nYou po You mai A sahetepo You sa mai. You ge Mata Kua'. You ngan po Yawe. Raja Masiri mo ngkareta parang bali ntentara sou-souk You diba yoyok hino talaga mo. Raja mo ka mamparawira ndeha' ngkoyong tu ma gapodok gasou- souk hino Talaga Bagasak mo. Ndalangon lowo dutuk sio. Sio gapodok hino ndalangon mo besa nggaha' diba hino ndeha' bonu. You, Ke ge nima ngking wanan ge kua' tu. You, Ke ge nima ngking wanan ge bei di musu sado mutok hopok mpoyok ngkabang. Ke bahama' hino Ke ngo po dang dali wayo ka wayo butu dang yanak besa mbapeng. Wayo hino talaga mo sado bagodon po di nun Ke. You ka mnanwahan mai, you woi sa po besa Ke? Mo ge mai hino dang.*

Dadi matatu Isarae sio musu, Raja Masiri bali mantentara sou-souk ne, ge You napa' gamate sio sou-souk ngka. Dadi di tempu sa mai matatu Isarae sio nanang besa kabarising tu. Mai ko po di Raja Masiri ma napa' hino dang ngka, bali ti mantentara mo sou-souk ma napa' hino dang souk ngka. Po dang sado Musa bei di mampangadoson mo ne sado gahanak di You ngan.

SARITA SA MAI MPANGABANTAN

1. You pahala sio Isarae hino Raja Masiri nima ndian po di hino domba pasa mo, You benteng ban matatu Isarae po di wana nsungkang mo, di You ge dalian mambala diti.
2. Matatu Masiri sio mantalingun You sado nsanubun tofo sio nate hino talaga bagasak ne. Matatu Isarae mantalingun You sado dalo di lian sa pakataku' hino Talaga Bagasak nsohing.
3. Musa ge mantalingun You dang. Di tempu sa dalo susa mata mo bahanging hino You.
4. Matatu Isarae mantalingun You sado nsalak sia po sio bei dosa di sio karubu leling manulu dang You gahako hino sio mo. Sio karubu Musa mo.
5. Masing ti matatu Isarae sio ha' ndeha' dang batakipik dang sio pahala diti ngkanangi talo dang, madi You ge pahala sio talo.
6. You yati bopik, te lumpa' hino mai ngkahelek mo dang ngka, ka sio nikan diak hino mai ngkahelek mo ndian. You hemu-hemung bali sio ne sado sio pasa hino mai ngkahelek mo talo.
7. Raja Masiri hopok mantentara mo parang bali You, madi You yipik ti sio sou-souk. Ngan di matatu ge bene mata sia ne parang bali You ne sado pasa ti hino You te yipik ti You mo ge mai hino dang.

MATATU ISARAE DOA TALAGA BAGASAK

1: Matatu Isarae dang supu hino petak Masiri ne ge mata hila?

S: Sio mata soan Isarae mo ge matatu juta howo lasi.

2: Di tempu sa sio supu hino Masiri ne ge sio sado gananou di sio ndeling lau talo ge di mai besa sia?

S: You dahu wana nsungkang. Wana nsungkang sa mai lau mena mena; sio po bopa basamuhi-muhi.

3: Di tempu sa sio Isarae lau ha' hino leling mbakatanga mo ge You yago Musa yodi sio ne ha' hino mbi?

S: "Kemo hila kawai, lau gai, ne kemo ha' hino Talaga Bagasak." Dadi sio lau leling so, Talaga Bagasak hino sio ngking wori, hino sio ngking wanan mbapeng nahu bali babiri.

4: Besa sio iko Musa bali You mpangaago mo ge souk sio ha' hino mpou bebesa sia?

S: Di You ndeling dang yati hino sio Isarae mo, mo ge matatu lau hino ge susa di mo gatun hino ndeha' dang batakipik.

5: You dahu ngkira-kira ndeling howo po dang yodi di sio Isarae sado ha' ndeha' batakipik mo. You ngkira howo mo ge bebesa?

S: Mai ndeling howo mo po begai: 1) Raja Masiri ngan nafu, You ngan yanak 2) You ganotun mata Masiri di Matahaya ngan Yawe.

6: Raja Masiri do matatu Isarae mo lau loli-lolik hino una' tangan mo ge matahaya dahu ngkira-kira bebesa?

S: "Bia sa kito lulu dafa' matatu Isarae mo ne ala paling sio, ne fei paling kito tamangan."

7: You do Raja Masiri bene lulu paling matatu Isarae mo ge Matahaya kage te?

S: You gananaou gamenan Raja Masiri nfamiking dang Raja Masiri fiking ha' ka dang noson

8: Besa matatu mantalingun You mo ge mai ndeling howo badadi hino talo. Mai ndeling howo mo ge bebesa?

S: Lian sa pakataku' bali lian sa karubu leling manulu dang You gahako hino kito.

9: Di tempu sa matatu Isarae do sio Masiri lulu sio mo ge sio nanang bebesa?

S: Sio ndian yanak pakataku' sado sio karubu Musa.

10: Di tempu sa Musa do sio Masiri lulu sio mo ge Musa nanang bebesa?

S: Musa dalo ndian susa madi Musa bei ndeha' mangkahela hino You.

11: Matatu Isarae bebesa sa ne sio supu hino ndeha' batakipik mo talo?

S: Besa sio dahake gasupu diti ngkanangi mo ge mai mutung talo dang tu kalau.

12: You dahu mai ndeling bebesa sia ne sado riwo di matatu Isarae di tempu sa mo?

S: You galau wohe lau dina hanak i bete sai ka wohe mo lau ngkoyong. Modong mago' kasia, wohe mo bu wayo mo sado wayo mo lau ntuda mago'. Wayo mo dorok ngking bali ngking sado wayo hino talaga mo kafa ka sado petak hino talaga mbakatanga mo kating di.

13: You bage matatu Isarae bali matatu Masiri di mai ndeling bebesa?

S: Dadi mo ge You mbidadari sa mo po mata dang duo hino wana nsungkang mo ndian ne dadi pangalama hino matatu Isarae bali matatu Masiri mbakatanga mo.

14: Matatu ndeha' dang parang bali You ge mai ndeling bebesa souk badadi bali sio?

S: Matatu ndeha' bene parang bali You mo ge You yipik ti sio sou-souk.

15: Hino sarita ndoa' sa mai, matatu Isarae nsanubun tofo ge bebesa?

S: Matatu Isarae sio nanang kabarising tu. Mai ko po di Raja Masiri ma napa' hino dang ngka, bali ti mantentara mo sou-souk ma napa' hino dang souk ngka.

21

YOU NTANEFA KAHULU NDOA' 1 MATATU ISRAE SUPU 19:1-21

TUJUAN HINO PALAJARANG SA MAI

1. You bei iko Matahaya mpangyanji hino matatu Isarae mo.
2. You bene dahu pangyanji fohu sa hino sio Isarae mai.
3. You ganotun sio Isarae di soan dang Matahaya no pede po sio Isarae mo.
4. You ge mata manining ka manining tu sado You ge pede ti , ngan di matatu baradosa pede ti.

I. MUSA BALI MATATU ISARAE HA' MBAPENG YOU

Baca Matatu Isarae Supu 19:1-2

You ndio ge pede muing. Di tempu sa You yuang Musa ne, Matahaya notun hino Musa baya, "Kemo nikan pahala ban matatu Isarae hino petak Masiri. Souk, kemo gabalik paling ha' mbapeng mai ne mbaruku Aku." Dadi di tempu sa mai, sio gabalik ha' mbapeng so ngka. Musa bali matatu Isarae sou-souk mohon ha' hino Mbapeng You.

II. YOU DAHU PANGAYANJI FOHU HINO SIO ISARAE

Baca Matatu Isarae 19:3-6

A. You mpangyanji mo ka mangale

You notun sio matatu Isarae di mai ndeling dang sio napa' do di sio mbeleng ngka. Dadi sio ngaku di You bali ti bei di ndeha' mangkahela hino You talo po di You ge Mata dang ngkua' pasa ti hete. Matahaya po nima doto doto sio hino mata Masiri ne sado ha' ti hino Mbapeng You ndo' nun mai. Dadi di mai mohon Matahaya bene dahu di pangyanji fohu sa hino sio matatu Isarae mai. Dadi pangyanji mai ge hino mai ndeling howo. Mai ndeling sia ge You po Mata dang bei mote, bali ti mai ndeling sia paling sio matatu Isarae po mata dang nikan bei mote. Besa sio ne bei mote You ntanahu dang mai, mo ge sio dalo di mai ndeling bia tolu hino You.

- 1) You bene gahako sio Isarae besa Matahaya mpamili diti

Baca Matatu Isarae 19:5

5 Dadi begai, besa kemo hila ne bei mote A lio bali kemo hila ne bei mote A io ngan pangyanji dang souk notun di hino kemo mai, mo ge A kahanak soan sa kemo ne dadi A matatu pamili diti po kemo. Faya ka dunia mai sou-souk, mo ge pede A no, madi kemo ka mangaku di lio ngan mai ge A kahanak kemo ne dadi A no pede po kemo.

- 2) You bene gahako sio Isarae ne sio dadi soan mata rame

Baca Matatu Isarae 19:6

6 *Hino dunia mai sou-souk soan sa kemo gusu dadi A mata rame.*

Dadi kito ala sonto hino Taliabo mai. Mata rame hino Taliabo mai ndinsi sia po sio goho hino manuhu nanak bali hino sio nyou mbakatanga. Dadi sio mata rame mo po mata dang mine gatong hino sio nyou mo, gusu po mohon sio dadi you nsung dang notun paling di you ndio ngan kahila mo hino manuhu nanak kahila mo. Dadi hino sarita ndoa' sa mai, mo ge You notun sio Isarae di sio po dadi "soan mata rame".

You gahako matatu Isarae dadi mata rame mo ge mangale begai: You bene gahanak sio dadi matatu rame di You bene notun di Matahaya ndian famiking hila i hino matatu Isarae mo sou-souk. Sio kaba mine, souk sio nikan lefo Matahaya ndio mo hino buku sia ne soan hila hino dunia mai, lipu mei, lipu haya, sio gananou You ndio mai mandufu po di soan Isarae mo. Dadi Matatu Isarae mo dadi mata rame mo ne pede mata sia, howo ge dang. Sio sou-souk pede mata rame. Ne tuga di soan hila hino dunia mai, lipu mei, lipu haya, sio gananou You ndio mai ka mandufu po hino soan Isarae mo.

3) You bene gahako Isarae ne sio ge dadi You nsoan pede hino dunia mai

Baca Matatu Isarae 19:6

6 *Soan sa kemo ge A no pede po soan sa kemo.*

Dadi soan Isarae ge bene dadi soan You no pede. Sonto sia dang ganotun kito di mai ndeling mai po di tempu sa sio duo' noson hino petak Masiri ne. Sio duo' hino petak mpou sa ngan Goseng. Dadi hino You mpangahukung kahila dang dali sio matatu Masiri mo, mo ge dali bali sio matatu Isarae dang. Mai ndeling mo po sonto di sio ge soan You no pede, matatu Masiri ge pede ti. Sonto sia paling po hino wana nsungkang hino Talaga Bagasak ne. Wana nsungkang mo goho hino matatu Isarae bali matatu Masiri mbakatanga ne. Dadi matatu Isarae ge pede ti, matatu Masiri mo ge pede ti. Dadi You mpangayanji hino soan Isarae po You bene yako roto' sio ne bei Matahaya mansoan pede po sio Isarae mo, hiti sio bei mote You ntanahu dang Matahaya bene dahu mo.

B. Sio Isarae mangaku gamenan

Baca Matatu Isarae 19:7-8

Dadi di tempu sa sio Isarae mine You mpangayanji hino sio mo, sio ndian yanak matoro ka mantoro tu di. Masing ti sio mine ka You mpangayanji mo ka mandeli-ndeling sou-souk dang noson, madi sio napa' mangaku gamenan di ngka. Sio dahu la famiking hino barakat mai ndeling tolu dang You notun bene ganafu hino sio mo. Madi sio gananou ti sio ntanggung jawab hino pangayanji mo ge mai dang noson. Dadi You bene notun sio di mai nfamei dang sio nikan tada hino pangayanji tolu mo, madi sio nikan ganaten gamenan sio ngkanangi ne sio ma mine di You ndio mo ma talo.

III. YOU BENE NOUK HINO MBAPENG YOU NFAFON

A. Matatu Isarae nikan gananten gamenan

Baca Matatu Isarae 19:9-15

1) You yago sio Isarae bei behang

Dadi behang dang You yago sio bei mai, mo ge dahu sonto di You ge Mata dang manining ka manining lau togu tu, di Matahaya ge pede ti, madi ngan di matatu baradosa mo ge pede ti. Hino matatu baradosa bali hino You mbakatanga ge behang hino. Behang sa mo po ngan

dosa. Dadi besa matatu Isarae mo, sio ne do di behang sa mo, mo ge sio diak talo dang. Matatu baradosa mo ge diak hino mbo talo dang di You ge dufu sia. Dadi ngan di matatu baradosa ge lau gadosun hino You ge talo dang, di You ge bali dosa dang. Madi mai ngan ka di kito matatu baradosa ge hino You ndoik ndian. Matatu baradosa ge mantai lau bali You.

Dadi besa hino behang mo ne mata sia io lolo' sado pasa denge ndian mo ge io mpangahukung ge sara gamate. Matatu hino ntakolo mo dawok di nggaha' te sara pana io sado nate hino behang mo ndian. Madi mata sa ne bene diak ne yala mambangke mo ge talo dang, di mo ge You yaga dang mata sa ka lau dosun hino mbapeng mo ndoik nun, te lolo' sado pasa hino behang mo ge talo dang. Dadi besa mata sa ka io lau sado dosun hino mbapeng ndoik nun, mo ge io numun ko po mo. Dadi kito to dosa nfoko' ge fangu di ngkanangi.

2) Matatu Isarae galono' gamenan sio ndian ne souk ma mbaruku di You ma talo.

Dadi matatu Isarae mo, sio sou-souk lomu ganate-naten di. Hino mbi, sio manapa'. Mai etan dahu ti, mai bia dahu ti, ne sio naki di You ntanohon. You sado yago sio bebegu po di bene sio gananaou gatong di sio ge ngan di matatu baradosa. Bali ti sio nikan gananaou gatong di You ge Mata dang manining ka manining tu. Sio yano' sio ngkanangi di bene gahira di sio ndosa mo ge talo dang. Madi besa sio ne manapa' bali yusuk gabia-bia, bali ti mangkalono', besa mai etan dahu ti, mai bia dahu ti, mo ge sio bei tanda sa sio ge ngan matatu baradosa. Sio gananten gamena-mena ne sio nyalo di You. Ngan ka di matatu baradosa mo ge io bene dalo bia hino You talo dele besa io gananaou gatong di io ge ngan di matatu baradosa gusu po mohon talo.

Mai ngan trompek ka mangale: Tarompek mo, bei sapi ntaduk. Bei besa kemo hino mbai ka bei tafuhi ngkulik, bene yuang di matatu. Sio bu hino nsanubun, ndio haya tu kalau! Bene matatu sou-souk kaba mine.

B. You ntanohon ha' di Matahaya nouk hino Mbapeng You nfafon

Baca Matatu Isarae 19:16-21

You nouk mo, iko mandina dang Matahaya notun ne. You nouk mo, nouk hopok uton, mai nising, rapak, sagila', bali tafolung. Matahaya nouk hino mbapeng nfafon mo. Dadi matatu Isarae sio sou-souk mine tarompek dang ndio mo, madi ndio besa tarompek bayasa dang. Tarompek ndio mo butu-butu' dang. Ndio mo mei sado haya ngkoyong, sado matatu sou-souk ngkanangi baratinding.

[Ibrani 12:18-21, 29]

Dadi Musa batondo bali You, souk Matahaya sango Musa ndio mo. Matahaya ndio mo ge lau sa rapak etan. You mohon yago Musa yanak ne ha' Matahaya hino mbapeng nfafon mo, di You bene notun Musa di Matahaya ntanahu dang You bene dahu hino matatu Isarae mo. Souk, sio matatu Isarae mo nikan bei mote You ntanahu dang napa sio mangaku gamenan noka ne.

PANGABANTAN HINO SARITA SA MAI

1. You iko Matahaya mpangayanji hino sio Isarae di Matahaya yodi sio hino Masiri sado ha' hino Mbapeng You mai, hemung besa Matahaya yanji hino Musa ne (Matatu Isarae Supu 3:12).
2. You dahu pangayanji fohu hino sio Isarae di bene gahako sio ge soan You no pede, madi sio Isarae nikan bei mote Matahaya ntanahu dang Matahaya dahu hino sio mai.
3. You bene gahako sio Isarae ge bei soan You no pede hino dunia mai di sio ge hemung besa soan galia' hino dunia mai ge mai dang.
4. Behang dang You yago sio dahu mai, mo ge bei sonto di hino You bali matatu bakatanga ge behang hino. Behang mo po ngan dosa.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA'SA YOU NTANEFA KAHULU (NDOA' 1)

1: You yanji hino Musa di matatu Isarae supu hino Masiri ge bene doto sio ha' hino mbi?

S: You yanji hino sio Musa di Matahaya bene gasupu sio Isarae hino Masiri ne yodi ha' hino Mbapeng You (Matatu Isarae Supu 3:12).

2: Hino Talaga Bagasak mo gafa' ge You doto sio Isarae ne ha' hino mbi?

S: You iko Matahaya mpangayaji hino Musa ne, di Matahaya gasupu sio hino Masiri ne yodi ha' hino Mbapeng You mai, hemung besa Matahaya yanji hino Musa ne.

3: Hino Mbapeng You ndoik nun mo ge You dahu pangayanji bebesa hino matatu Isarae mo?

S: You mpangayanji mo ge bali mai ndeling tolu: 1) You bene gahako sio Isarae besa Matahaya mpamili diti. 2) You bene gahako sio Isarae ne sio dadi soan mata rame. 3) You bene gahako sio Isarae ne sio ge You nsoan pede hino dunia mai.

4: Matatu Isarae mine You mpangayanji mo ge sio manyawo bebesa?

S: Sio dahu la famiking hino barakati ndeling tolu dang You notun bene ganafu hino sio mo, sado sio mangaku gamenan.

5: Matatu Isarae sio nsanango gamenan mo ge mote mai te?

S: Masing ti sio mine ka You mpangayaji mo ka mandeli-ndeling sou-souk dang noson, madi sio napa' mangaku gamenan di ngka. Sio dahu la famiking hino barakati ndeling tolu dang You notun bene ganafu hino sio mo.

6: Matatu Isarae mo nikan sio bei besa sa ne sio gananten gamenan ne sio nyalo di You?

S: Sio manapa'. Mai etan sio dahu ti, mai bia dahu ti, ne sio naki di You ntanohon.

7: You nfamiking bebesa po sado yago di sio manapa' di mai waha dang bakarak mo?

S: Sio nikan gananou gatong di You ge Mata dang manining ka manining tu. Sio yano' sio ngkanangi di bene gahira di sio ndosa mo ge talo dang. Madi besa sio ne manapa' bali yusuk gabia bia, bali ti mangkalono, besa mai etan dahu ti, mai bia dahu ti, mo ge sio bei tanda sa sio ge ngan di matatu baradosa.

8: Besa po sado You yago sio bei lolik behang hino Mbapeng You ndoik nun mo?

S: Dadi behang dang You yago sio bei mai, mo ge dahu sonto di You ge Mata dang manining ka manining lau togu tu. Matahaya ge pede ti, madi ngan di matatu baradosa mo ge pede ti.

9: Behang mo ge bei sonto di matatu bali You ge mangale bebesa?

S: Behang mo po bei tanda di hino matatu baradosa bali You ge behang dosa ge hino.

10: You nouk hino Mbapeng You nfafon mo ge souk matatu Isarae do ge sio bei besa?

S: Tarompek ndio mo man bali lau sa kayu bagilo sagado sio sou-souk ngkanangi mai golo' souk di sio pakataku'.

22

YOU NTANEFA KAHULU NDOA' 2 MATATU ISRAE SUPU 20: 1-21

TUJUANG HINO PELAJARANG SA MAI

LIO

1. You ge Mata manining bali Matahaya ntanefa kahila mai sou-souk ge dufu laun sia.
2. You sado yati manTanefa ndeling kahulu mo hino kito matatu po di manun bene kito kananou katong di pangadadi manining mai.
3. Mata woi te woi ne bei galia' hino You ntanefa kahila mai mo ge souk dalo pangahukung.

NANGKAFOHUN

You yati pangayanji fohu sa hino matatu Isarae. Hino pangayanji sa mo ge mai ndeling fara howo ma hino. Fara sia po You notun bene barakati sio Isarae mo, madi mai ndeling sia kahowo mo ge sio Isarae nikan mangaku di duo' hino You nima ndian. Tempu sa sio Isarae mine You mpangayanji fara sia dang bene dahu barakati hino sio Isarae mo, sio mine sado sio mangaku gamenan di mai ndeling mo. Madi sio mangaku mo ge mangaku di tempu sa sio gananou gatong di You ntanefa kahila mo dang noson. Dina sai ge kito souk mine katong di You ntanefa dufu kahila dang dahu hino sio Isarae mo. Tanefa kahila mai ge dali bali kito ngan ka di matatu sou-souk hino dunia mai ge dali nyohi. Hino mbi besa sio Isarae te besa kito matatu ne riwa' You ntanefa kahulu mai baya sia la, mo ge souk dalo pangahukung hino You la se.

I. YOU NTANEFA KAHILA MAI MANUN PO HINO YOU NDIO NGAN

A. Tanefa kahila mai manun po hino You
Baca Matatu Isarae Supu 20:1-2

1-2 Dadi You ndio ngan notun po begai, baya, "Aku Yawe mai ge, kemo nYou po aku. Aku po Mata hodi kemo dang sado supu hino Masiri ne. Aku po Mata pahala kemo hino sio matatu dang bei ntamangan kemo ka nima ndian ne.

Lio ngan tanefa kahila mai ge manun togu togu po hino You. You sado ganafu tanefa mai hino sio Isarae talo po di manun mai ndeling howo. Mai ndeling howo mo po begai:

1. Matahaya ge You Yawe. Ngan di you tu galia' dang ngkau' besa You ge mutung mai hino dang kalau. You Yawe po Mata parenta mai kahila hino dunia mai sou-souk. Di You Yawe po Mata walu' mai kahila hino dunia mai sou-souk.
2. You Yawe ge Mata Pahala. Matahaya po pahala matatu hino susa sai ntakolo. Matahaya gasupu sio hino Raja Masiri nima ndian. Dele ka kito fiking You ntanefa kahila mai ka pede la matatu Isarae mo ge mai dang, ka lau sumpa-sumpak sado ha' di dina sa kito matatu hino dunia ndoa' sa mai ma, dali nyohi gasou-souk.

B. Matatu ne riwa' You ntanefa mai ge bali nsalak hino.
Baca Yakobus 2:10

10 Sebab barangsiapa menuruti seluruh hukum itu, tetapi mengabaikan satu bagian dari padanya, ia bersalah terhadap seluruhnya

KLT *Di mata woi to woi bei iko gasou-souk You ntanefa kahila mo, madi dapasalan hino tanefa mo ndeling sia, mo te rekeng faya io napa' riwa' gasou-souk Matahaya ntanefa kahila mo.*

Besa matatu ne riwa' You Ntanefa Kahulu mai baya mai ngan sia la, mo ge You mpangahukung mai dali mata mo la se, bali ti matatu mo sado diak hino Lipu Hukung ma talo. Dadi kito kananou katong di kito ngan di matatu sou-souk hino dunia mai ge susa ka susa tu. Tempu sa You yati ntanefa kahila mo hino matatu Isarae ne, mo ge Matahaya napa' gananou gamenan ngan di kito ising bali polo' bene bei mote gasou-souk Matahaya ntanefa kahila mo ge mampu dang. Baya hino dunia mai mata sia ne bei mote gasou-souk You Ntanefa Kahulu mai sado riwa' sia ma dang ge mai hino dang. Mai ko po di kito matatu famiking ge pede gako'a'.

C. Tujuang hino You Ntanefa Kahulu mai

1) You ge Mata manining ka manining lau togu tu po Matahaya
Guru Baca Mazmur 78:4-7 (To ayat hila mai ne fiking di.)

4 Kami tidak hendak sembunyikan kepada anak-anak mereka, tetapi kami akan ceritakan kepada angkatan yang kemudian puji-pujian kepada TUHAN dan kekuatanNya dan perbuat-buatan ajaib yang telah dilakukanNya. 5 Tela ditetapkanNya peringatan di Yakub dan hukum Taurat diberiNya di Israel; nenek moyang kita diperintahkanNya untuk mempernalkanNya kepada anak-anak mereka, 6 supaya dikenal oleh angkatan kemudian, supaya anak-anak, yang akan lahir kelak, bangun dan menceritakanNya kepada anak-anak mereka, 7 supaya mereka menaruh kepercayaan kepada Allah dan tidak melupakan perbuatan-perbuatan Allah, tetapi memnegang perintah-perintahNya.

Tujuang po hino lio ngan ko: You ge Kangihak nun po You. Matahaya ge manining. Bali ti Matahaya napa' bei tanda herang waha ne rio di matatu Isarae mpangadadi. Mo po dang sio Isarae nikan gatepa nana' manuhu-nanak di You mbia dang bia tu mai. Dele ka matatu Isarae mantalingun di You po dang sio nikan gatepa lau dumpa-dumpak di You.

Kito sado kananou katong Matahaya nfamei dang manining mai po hino Matahaya ntanefa kahila mo. Kito to dufu di You ge Mata manining po di Matahaya ntanefa kahila dang ganafu hino sio Isarae ne. Sonto sa po begai: Besa matatu ndeha' dang nfamei etan, mo ge sio bene dahu tanefa dang bia hino matatu galia' paling mo ge dang. Dadi kito to di You nfamei dufu laun sia mai hino Matahaya Ntanefa Ndeling Kahulu mo ge pede dufu sou-souk.

Dadi You Yawe ge dufu sia nun bali ti bia nun po hino Matahaya. Dadi Matahaya ntanefa kahila dang Matahaya ganafu hino matatu mai ge pede bia bali ti dufu sia.

2) You ganotun kito ngan di matatu baradosa ge bali perlu
Baca Roma 3:10-12, 19-20

10 Po hemung sa lio ngan sa hino Buku You dang notun baya, Bene dalo paling mata sia ne You gaduo' mata mo, baya, Mata so ge mata dufu sia po mata so, mo ge mai hino dang, te baya mata sia ne dulok You ge mai hino dang. 11 Matatu hino dunia mai Sou-souk bene mata sia ne gananou gatong di pangadadi ndeha' dufu ge mai hino dang. Nyohi matatu kahila hino dunia mai sou-souk sio napa' dahu ntakolo nun hino You ngka. 12 Nyohi matatu ge napa' besa kalasewang ngka. Bese mai baraguna dang ngka. Nyohi mata kahila mai pede bei galia' You ndian suka gasou-souk. Baya mata sia ne bei dufu ge mai hino dang.

19 Di mai noka ge kito napa' kananou katong ngka. Nyohi tanefa kahila dang hino You ntanefa kahila mai ge dali bali matatu kahila dang duo' hino You ntanefa kahila mai ndian, ne dele ka matatu galahi paling ngkanangi hino mai ndeling dosa mai, notun sio ge ndosa hino dang. Hino mbi, You Ntanefa kahila mai po dang sado nyohi mata hila hino dunia mai sou-souk ndian gaufa' di sio ndosa mpangahukung dang You bene galau hino sio, maiko po di manun You Ntanefa kahila mai. 20 Bene mata sia ne bei iko You Ntanefa kahila mai ne sado You gaduo' di io ngkanangi ge mai hino dang. Nun You ntanefa kahila mai po dang matatu ndian gaufa' ka gananou gatong di mai ndeling sa sio ge matatu baradosa. You Ntanefa Ndeling Kahulu mai po dang sado yufa' rio ban di kito famiking sado kito kannaou katong di kito ge ngan di matatu baradosa.

Kito sado ngan matatu baradosa ko po di kito ge riwa' Matahaya ntanefa kahila mai. You dahu Matahaya Ntanefa Kahulu mai ne sado kito kananou katong di kito matatu nfamiking ge ngan di susa tu. Kito ngan di matatu ge bene mata woi sia ne riwa' You Ntanefa Kahulu mai dang mo ge mutung mai hino dang. Faya ka You Ntanefa Kahulu mo ge pede bia gasou-souk, duga po kito kua' sa fei mote ge katanga ti ofo.

II. YOU NTANEFKA KAHULU MO KA MANDELI-NDELING

Hino You Ntanefa Kahulu mai kito bage ndoa' howo ma talo. Ndoa' sia ka nangkafohun ge dali hino kito matatu bali You mai. Mo ge Ntanefa 1-4. Ndoa' sia ka howo po tanefa-tanefa dang dali ti hino matatu mahemung. Mo ge Ntanefa sia ka5-10.

A. You ntanefa ndoa' dang dali "Matatu tada hino You mbeleng ndian."

1) You ntanefa sia nangkafohun:

DELE KA MBARUKU YOU-YOU GALIA' NE MBARUKU SOHO LA PO AKU.

Baca Matatu Isarae Supu 20:3

3 Dele ka mbaruku you-you galia' ne mbaruku soho la po Aku.

Dadi You notun di mai kahila dang matatu mbaruku te, matatu daho, besa nggaha' nun, besa wayo, besa kayu, besa mbapeng mo ge talo dang. Te besa matatu danek di umun, barakati hino mai waha mo, mo ge talo dang. Di You tu ko ge mai waha mo dang besa matatu ne mbaruku soho po You, mo ge bene bei paling ntalinga mbeleng hino mai galia-lia' ge talo dang. Besa matatu ne mbaruku tu tu po You Yawe, mo ge do io dahu soho ngangano nun po hino You Yawe.

Besa kito ne riwa' You ntanefa sia nangkafohun mo ko ge mangale po kito mangaku You Yawe ge You dang. Kito sado mangaku You Yawe dang ko po di kito napa' tahu ngangano hino mai-mai galia'. Kito tahu takolo nun hino You. Te besa kito tahu harak hino mai-mai galia' kahila hino dunia mai mo ge hemung sa kito kalahi kanangi hino Mata sa walu' kito

mo. Besa matatu ne mangaku di You Yawe dang, mo ge mata mo pede ti. You ge pede ti. Mata mo ge mago' hemung sia bali mai nton ngka. Maiko po di sio mai nton ma mangaku di You dang Matatu ndeha' dang mpangangaku lau bebego mo ge nsanubun po hino Lipu Hukung la se.

2) You ntanefa sia kahowo:

DELE KEMO BEI TALADAN KA SOUK MBARUKU PALING TALADAN SO.

Baca Matatu Isarae Supu 20:4-6

4 Dele kemo bei taladan ka souk mbaruku paling taladan so. Baya taladan bei iko mai hete alang i ka mampaha', te taladan bei iko ofo petak mai ka mampaha', te taladan bei iko mai hino wayo ka mampaha', mo ge dele kemo bei mai ndeling mo ka souk ka mbaruku paling. Lefo gamba ne souk mbaruku paling ma talo dang. 5 Dele kemo dutu' ka mbaruku paling taladan sa sa paling, di Aku po ngan Yawe, kemo nYou togu togu po Aku mai. Bene bei mai sa ne hemung bali Aku ge A poha dang. Matatu ka mahara Aku ge A hukung. A hukung sio sado dali sio nuhu nanak lau sumpak tolu, Sumpak ngha' ma A hukung ndeha' sia. 6 Madi A talian ndeha' sia po mata dang dalian Aku ka bei mote A pangaago kahila mai. Mata lakahila dang dalian Aku ka bei mote A pangaago kahila mai ge A talian gaha' po matatu ndeha' bego.

Dadi besa matatu ne bei taladan ne souk mbaruku paling taladan sa mo, mo ge hemung sa mata mo ganafu You Yawe ngan. Sio ganafu You Yawe ngan di nyohi ka mote mpou-mpou mai, pede Matahaya hino souk, mo ge Matahaya mpaha' bebesa? Wohe mpaha' besa? Kito napa' mine You ndio ngan notun kito di Matahaya bali mpaha' ge mai hino dang. Besa mai kahila hino dunia mai You mpaha' bebego dang. Besa dina mbelen, You mpaha' bebego dang. Besa bombon, You mpaha' bebego dang. Besa fuho hila i, You mpaha' bebego dang. Mai waha mo ge ofo ti. You ge hete mai waha mo nfafon. Mai kahila mo ge pede You mai walu'

Kito sado riwa You ntanefa sia kahowo mai po di begai: Besa kito fei taladan, souk saho paling taladan sa mo. Mo ge dosa ko po mo. Kito riwa' tanefa sia mai po kito sahete mai walu', madi kito sahete Mata sa walu' mai kahila mai ge mai dang. Dadi besa kito tahu elu' hino wayo ntinan hodun haya hoyo moko, ne souk sanek umun barakati hino, mo ge dosa ko po mo. Bei dosa ko po di begai. Hodun haya sa You walu' mo ge kito tahu ngangano nun hino, madi Mata sa walu' mo ge kito harak di dang. Mai teba ge kito sahete ti hino You Mata sa baraasan mai nfafon.

Dadi You ndio notun po begai, besa matatu ne bei taladan ne sio mbaruku paling, mo ge You do hemung sa mata mo busu mahara po You. Po dang You do, You hukung mata sa madi hukung pede mata sa mo dang. You bene hukung paling po mata so nanak sado ha' manuhu nanak lau sumpak tolu, ngha'. You hukung sio lau ndeha' sia. Madi besa matatu ne bei mote You ntanefa hila mai, mo ge You dalian gaha' po matatu dang dalian You. Mo ge baya lau sumpak bali maribu, madi Matahaya dalian ndeha' sia po mata hila dang bei mote You ndio ngan mo.

3) You ntanefa sia katolu:

DELE BAYA REKENG DANG A NGAN.

Baca Matatu Isarae Supu 20:7

7 Dele baya rekeng dang A ngan, di Aku ngan Yawe, kemo nYou po Aku. Mata sa ka baya rekeng dang A ngan mo ge souk A kasala po mata so.

Bei rekeng dang You ngan ndeling sia po besa kito pake You ndio ngan souk katanong ti di kito famiking diti. Mo ge baya rekeng dang You ngan ko po mo. Sonto po begai. Kito notun: "You Ndio po begai, begai, mbi mai dang. Lio ngan mo ge nun hino kito famiking diti. Souk, kito riwa' paling tanefa mo di begai. Kito lio po begai faya, "A fei mai ndeling mai talo. Talo ko po di a ago you ne rio di a." Mo ge baya rekeng dang you ka ndeling sia po bebego.

Souk, ndeling paling po
Besa kito faya fegai, faya,
You ge a fei fego
dang ngka." Mbi, kito napa'
katong di kito rencana souk
paling mai so!" Mai ndeling
paling po sasi te sumpa ka
You ngan. Lio mantanuda
danek matatu nate ge kemo
fiking besa? Matatu dadi te
nate ge hino Mata woi sa
ndian?

4) You ntanefa sia kangha':
YAGA FIKING DI DINA
Baca Matatu Isarae Supu

*8 Yaga ne talian di dina
dina saba' mo ge kemo nikan
pede ti. 9-10 Dina ka nong
mandian mo ge kemo bei mai
talo. Madi naha' sia kahitu
tahu pede ti A no. Dina so ge
mata woi sa ma karaya talo*

*Baya kemo, te kemo nanak, te kemo nima ndoik, te baya kemo mparauna, te matatu teba dang
duo' hemung bali kemo mo ma karaya paling mai sa sia di dina so ge talo dang. 11 Di dina
ka nong mandian ge aku, You Yawe walu' petak alang, ndalargon mei ndalargon haya, hopok
mandian sou-souk, madi ha' hino naha' sia kahitu mo ge A fei mai waha dang ngka. Po dang
A sahete po dina so, bali dina so ge A tahu pede ti a no.*

You yago mata Isarae mo ne dali hino dina ka hitu mandian mai ge nikan sio dahu pede ti Sia.
You yago sio Isarae mo ne dina ka hitu mo ge sio nikan dahu pede ti dina sia. Maiko po di
begai,

1. Bene sio fiking di You Mata dang walu' sio. Di You karaya lau dina ka nong
ndian, madi dina sia ka hitu ge Matahaya karaya togu.
2. Bene sio wasik hino sio ngkaraya diti mo ne sio duo' ogo ogo fiking di You mai
3. Bene sio wasik hino sio ngkaraya diti ne sio duo? mine di You ndio ngan mai.
4. Bene sio wasik, dele dang sio riwa' sio ngkanangi mo sado souk sio dalo di pangahu'.
5. Bene souk ma sio dalo barakati po di nun bei mote You ntanahu dang dahu di hino
sio.

B. You ntanefa kahila dang dali "hino matatu mahemung"

NYOHI MINGGU GE DAHU DINA SIA PEDE TI

You dahu mai ndeling bia waha ne sado matatu
Isarae bei mote di dina saba' mai. Dadi nana'
gabia hino ayat kahila hino You Ndio Ngan mai,
ne to di matatu ndeha' dang bei mote ndian saba'
mai ge You bene dahu barakati bebesa hino sio.

Yeremiah 17:20-27 You yangji Matahaya
ganafu barakati hino mata ndeha' dang bei mote
Dina Saba' mai. Madi besa mata sa ka bei mote
dang, mo ge You barakati mata mo ge dalo dang.

Yehezkiel 20:12 Woi te woi ne bei mote
Dina Saba' mai mo ge you dau pede ti sio ne sio
dalo bia di.

Yesaya 58:13-14 Kito dalo rampa' bali You,
bali ti You bene dahu di barakati hino kito
pangadadi.

begai.
"Suba

kananou
fei kalial'
sia
pake
dang
hila
matatu
nima

SABA.
20:8-11

saba',
dahu

waha ge
mo ge A
baya
dang.

5) You ntanefa sia kalima:

NIKAN KEMO TABEA BALI SAYANG KEMO NAMA BALI NINA.

Baca Matatu Isarae Supu 20:12

12 Nikan kemo sayang kemo nina bali kemo nama ne kemo numun nahu. Kemo ne bei bego ge kemo numun nahu hino petak dang A souk fene ati kemo mai.

Hino mai ndeling sa matatu tabea bali sayang manina-nama mo ge dulok hemung po besa matatu bali Mata sa walu' matatu. Besa namei sa ne dabe mo ge anamei so ge bei ngangano nun togu-togu po hino manina-nama mo la. Di manina-nama mo po mata dang yati ngkangan gan, bali ti yaga gabia-bia io bali yuna yusa gabia-bia di io. Madi besa manina-nama ne gadele namei mo ne sado sio hino dang, mo ge anamei mo nate la se. Dadi besa anamei mo ne pake ndian sa mantalian hino manina-nama te tabea bali sayang nina-nama mo ge pede mote ka mai.

Hino mbi, You po Mata dang yago kito ne tabea bali sayang kabia-bia kito ina bali baba mai. Dadi besa kito ne tabea bali sayang matatu haya-haya dang, mo ge kito pede mbalawan sio ge dang ka kito napa' riwa' You ntanefa sa mai.

6) You ntanefa sia kanong: **DELE MANGKAMATE**

Baca Matatu Isarae Supu 20:13

13 Dele mangkamate.

Dadi kemo hila hino mbai yaga fiking besa kito sado kamate matatu, mo ge mai nfamei etan mo ge nun hino mbi? Kito sado mangkamate po di nun hino kito lian. Nangkafohun po besa mata sa ne bei mai ndeling sa ne sala bali kito lian, mo ge kito lian yanak mangkanao io. Dadi You do kito lian sa mahara te mangkanao io, mo ge do kito lian sa mo, hemung besa kito kalakuhan sa napa' kamate io ngka. Mata sa ne kito busu mate-mate mo ge hemung sa kito kamate mata so. Kito lian yanak mangkamate po dang sado lima bei bebego. Dadi You sa hete tu mai do dadaba di kito lian. Masing ti kito lima ma mangkamate-mate dang ma You do dufu di kito lian sa mangkamate hino. You do di kito lian sa busu mahara di matatu. Bali ti You ma mine di kito lio mantanuda waha mai.

7) You ntanefa sia kahitu: **DELE LUKU BALI MATATU NSANUDONG.**

Baca Matatu Isarae Supu 20:14

14 Dele luku' bali matatu nsanudong.

You yago dele dang sado mene ndeha' dang basanudong dang noson ka yala paling matatu nsanudong. Te fine basanudong dang ka yala paling matatu nsanudong. Te dele matatu ndeha' dang napa' basanudong noka ka yala paling matatu nsanudong. Mo ge dosa ko po mo. Di basanudong mai nangkafohun ge You po Mata gatuo' nun. Mata howo duo' mo, nikan do bia soho po nsanudong diti mo. Dadi matatu sa ka bei paling ngkira-kira hino matatu nsanudong. mo ge bei galia' hino You mai nfamei dang dahu mo. Mo ge dosa ko po mo.

8) You ntanefa sia kawalu:
**PAKANAKO MATATU GALIA'
MAI.**

Baca Matatu Isarae Supu

15 Dele pakanako.

Dele pakanako matatu galia'
mai. Besa matatu nsanudong,
matatu nanak fine, besa
mparauna, yaba, nasu,
bebego. Mangan ka di matatu
waha mo ge You yago kito
pakanako. Dele pakanako
nelu' te hoka, dele pakanako
ntananong. Baya matatu nele nising te coklat ge dele pakanako.

**SONTO HINO KITO PANGADADI FARAMEI
FEI**

Hino kito pangadadi, besa mata ndeha' pakanako
matatu nsanudong, bei ngkira-kira hino matatu
nsududong, souk mata mo fangu. Mata mo fangu
di io pakanako ko. Dadi hino matatu bali matatu,
sio fiking mai ge sanang ngka. Di io fangu di
denda ngka mo. Madi hino You ge bebesa? You
nfamiking bebesa? Mo ge kito kananou di besa
matatu pakanako matatu nsanudong, mo ge dosa
ko mo. Dadi fangu hino You sara besa? Fangu di
pipi talo te? Mo ge talo dang.

**DELE
MAI-**

20:15

mai-
besa
matatu
manuk,
mai
bia
matatu
matatu

9) You ntanefa sia tasia: **DELE KEMO ASI-ASI.**

Baca Matatu Isarae Supu 20:16

16 Dele kemo asi asi, notun matatu sala dang ka notun sala.

Besa kito notun hino matatu galia', "E, mata sa mo ge napa' bei begai begai." Mbi, mai dang.
Mo ge You poha dang. You busu tu po matatu asi-asi. Maiko di dufu sai nun po You. Dadi
besa kito batondo lio ngan sia ha' sia, madi ndeha' tu sa hino dang, mo ge kito fei dosa ko po
mo.

10) You ntanefa sia kahulu: **DELE DO BIA MATATU MAI WAHA.**

Baca Matatu Isarae Supu 20:17

*17 Dele ka kemo ndian yanak nafisu paling matatu ndeha, te nafisu paling di matatu
galia' nsanudong, te nafisu paling matatu galia' nima ndoik, te sio mparauna ge dele. Baya
ngan ka di matatu mat waha, Be dele ka kemo ndian yanak nafisu paling."*

Sonto matatu mbalawan You ntanefa sia ko po begai: Dadi besa mata sia hino pangalomu
haya begai ndian, do mata sia mai pake bia, io fiking, "E, mata so, io mai pake bia, io nrok
bia tu kalau! A lian ge a no sia mpaha' bego." Besa di tempu bulehaya mo bene luku' po
fiking-fiking noson di rok sa mo bia tu. Fiking, "A no sia bego ge dali bali a lian!" Mo ge
dosa.

Kito riwa' You ntanefa sia mai po di begai; Besa mai waha dang You ganafu hino kito ka kito
nanang besa sukuk dang, kito puas dang. Mo ge dosa ko po mo. Dadi besa kito lian ne gaha'
soho hino mai waha dang kito no dang sa, ne sado kito tahu gaha' lian hino mai so, hino mbi
sado kito ma tatasone fei di kito kanangi ne tatasone mai so, mo ge kito riwa' You ntanefa sia
mai po mo.

II. LIAN SA TAKA YOU

Baca Matatu Isarae Supu 20:18-21

18 Dadi sio matatu Isarae mine rapak haya mo bali tarompek ndio mo bali do mai nising nafu bali mo bali do di tafolung duman mbapeng mo, sio ngkanangi ma baratinding souk, sado sio dorok ka goho gayao. 19 Sio waha mo notun di hino Musa, baya, "Ke ndio bali kami ge kami mine bia, madi dele ka You ndio bali kami ge souk kami mate souk." 20 Musa mine go, baya, "Dele ntaku. You sado ha' lente begai po di bene do di dang kemo ndian mo ge souk bebesa ne sanubun tofo kemo ndian taka gaha" You sado bei dosa dang." 21 Dadi Musa ndio mo souk, Musa dinggang gadosun tadenge hino wana etan mbuling sa You duo' hino ndian mo. Madi matatu Isarae waha no goho gayao noson. Musa gusu po rampa' tadenge hino.

Dadi You notun matatu Isarae bali matatu woi te woi dang mine You Ntanefa Kahulu mai ge ntujuan mandeling howo.

1. Matatu nikan taka You, di You hukung mata woi te woi dang bei galia' hino You ndian suka.
2. Besa matatu ne taka gaha' You mo ge sio bei dosa dang!

LIO NGAN NANGKA TOGU

Kito nikan mine katong You Ntanefa Kahulu mai bali ti kito nikan nana' bali. Bia sa kito nana' diti di hino kito lian di kito napa' riwa You ntanefa kahila mo sia, te howo te, te napa' riwa ka sou-souk. Besa kito ne riwa' tanefa kahila mai baya sia la, mo ge tadenge-denge kito nikan koho hino You mbelen ndian di kanangi sala. Hino mbi Matahaya napa' notun baya mata woi te woi sia ka riwa' tanefa kahila mai, mo ge sio nikan dia' hino Lipung Hukung sado duo' hino mbo lau butu-butu' dang.

YOU NTANEFA KAHULU

“MATATU TADA HINO YOU MBELEN NDIAN”

1. DELE MBARUKU YOU-YOU GALIA'
2. DELE BEI TALADAN KA MBARUKU HINO.
3. DELE KEMO BAYA REKENG DANG A NGAN.
4. YAGA FIKING DINA SABA'.

“MATATU TADA HINO MATATU BALI MATATU.”

5. SAYANG BALI TABEA NINA-NAMA.
6. DELE MANGKAMATE.
7. DELE LUKU' BALI MATATU NSANUDONG.
8. DELE PAKANAKO.
9. DELE ASI-ASI.
10. DELE NAFISU MATATU MAI WAHA.

SARITA SA MAI MPANGABANTAN

1. You ge Mata manining bali Matahaya ntanefa kahila mai sou-souk ge manining. Kito to You ntanefa kahila mai manining po di tanefa mai manun hino Mata manining.
2. You sado dahu Matahaya ntanahu hino matatu po di manun bene matatu bei mote Matahaya ntanefa kahila mai. Matahaya sado dahu ntanahu mai po di manun Matahaya ge Yawe.

3. Mata woi te woi ne riwa' You ntanefa mai ge souk dalo pangahukung la se. Nyohi matatu kahila dang bei mote You Ntanefa kahila mai dang, mo ge You mpangahukung dali po hino sio. Mata woi te woi ne riwa' You ntanefa mai baya pede sia la, mo ge io diak hino Lipu Hukung.
4. Matatu Isarae bali ti kito matatu di dunia ndoa' sa mai bene mata sia ne rwa' You ntanefa ngan kahila mai dang, ge mai hino dang. Kito ge susa. Kito ge matatu baradosa. Kito mbalawan di You ndian suka dang dufu mai. Kito busu po mai nfaramai-meime deha' dufu.

PANGANIKAK HINO SARITA NDOA'SA YOU NTANefa KAHULU #2

1: You dahu tanefa kahulu mai manun mai ndeling howo, mai ndeling howo mo bebesa?

S: 1. Matahaya ge You Yawe. 2. Matahaya ge matatu Isarae ma Mata Pahala po Matahaya

2: You Ntanefa Kahulu mai ge dali soho sio matatu Isarae te?

S: Mai dang, You Ntanefa Kahulu mai ka dali bali kito ngan ka di matatu sou-souk hino dunia mai ge dali nyohi.

3: Besa mata Isarae riwa' You Ntanefa Kahulu mai ge nsalak ge bebesa?

S: Besa sio Isarae ne riwa' You Ntanefa Kahulu mai sia la, mo ge souk dalo pangahukung hino You la se.

4: You Ntaneta Kahulu mai bali tujuan howo hino, tujuan howo mo ge bebesa?

S: 1. You ganotun di Matahaya ge Mata manining ka manining tu. 2. You ganotun kito ngan di matatu baradosa ge bali perlu.

5: Kito bage You Ntanefa Kahulu mai hino ndoa' howo talo, dadi ndoa' howo mo ge bebesa?

S: Ndoa' sia ka nangkafohun matatu nikan souk tada hino You Mbelen ndian. Nianefa 1-4. Ndoa' sia ka howo po matatu nikan souk tada hino matatu bali matatu. Ntanefa 5-10. Hino ndoa' howo mo, mo ge ndoa' sia bi po penting ti ko? Sio penting ge rata rata.

6: Matatu hino kelompok sa mai hafal You Ntanefa Kahulu mai sado notun kito di mai, mo ge hino? Dahake ne kito mine?

S: 1. DELE MBARUKU YOU-YOU GALIA'. 2. DELE BEI TALADAN KA MBARUKU HINO. 3. DELE KEMO BAYA REKENG DANG A NGAN. 4 YAGA FIKING DINA SABA'. 5 TABEA NINA-NAMA. 6. DELE GAMATE MATATU. 7 DELE LUKU BALI MATATU NSANUDONG. 8 DELE PAKANAKO. 9. DELE ASI-ASI. 10. DELE DO BIA MATATU MAI WAHA.

7: You do matatu ndian sa mahara matatu ge bebesa?

S: Besa kito mahara matatu, mo ge hemung sa kito kamate io ngka.

8: Besa mata sa ne bei asi-asi ka sia la, mo ge souk man sa badadi hino io?

S: You bene hukung mata mo la se.

9: Besa po sado matatu bei asi-asi ka sia la You nikan dahu pangahukung hino sio la se?

S: Di You ge dufu nun, dadi besa matatu bei asi-asi mo ge mata mo ganafu You ngan.

10: Mai ndeling bebesa ne sado kito matatu fei mote You Ntanefa Kahulu mai talo?

S: Mai ndeling mutung hino dang.

11: Besa You napa' gamanou gamenan kito matatu fei mote sou-souk You Ntandefa Kahulu mai talo dang, mo ge besa po sado You ganafu ntanefa kahila mo hino kito?
S: You ganotun kito ngan di matatu baradosa ge bali perlu

12: You ntujuan hino You Ntandefa Kahulu mai ge bali mai ndeling howo hino, mandeling howo mo ge bebesa?

S: 1. Souk taka gaha' You! 2. Besa sio taka gaha' You sio bei dosa dang

13: Mata hila dang hino kelompok mai ge napa' bei mote You Ntandefa Kahulu mai sou-souk?

S: Guru guru besa kemo bali mata sia dang baya sio iko You Ntandefa Kahulu mo talo sio mohon riwa' You Ntandefa Kahulu sia ka tasia. "Dele asi-asi!"

23

SAPI MASI

MATATU ISRAE SUPU 24:12-18; 28:1

Lio ngan nangkafahun:

Hino sarita sa mena ne, kito mine hino You ntandefa kahulu mai, mata sa ne bei galia' ge ngan ka di bei dosa ko po mo. Dosa mo nfoko' mo ge nfaha' tu. Bia mantalingun You ntandefa ndeling kahulu mai, di dali soho matatu Isarae dang ka dali bali matatu hino dunia mai sou-souk. Besa mata sa ne bei galia' You ntandefa kahulu mai mpou nia' sa ge You napa' yala mata mo dang ngka, di You yala matatu hopok dosa mago-mago ' ge talo dang. You ge busu po dosa. Dadi di dina sai ge souk kito mine paling di You notun notun di matatu Isarae di mbaruku You ka nfamei dufu tu. You yuang Musa ne yanak hino mbapeng mo ne Matahaya notun di mai ndeli-ndeling mo hino Musa.

I. YOU BENE LEFO MANTANEFA HINO NGGAHA' BAKALABA HOWO

A. Musa do You ngkanilan hino Mbapeng You.
BACA MIS 24:12-18

Dadi kito mine You bene notun Musa di mai ndeli-ndeling ne matatu Isarae mbaruku ma mbaruku mote mai ndeling mbaruku You. Matahaya babondo bali Musa hino mbabeng nfafon mo man tu. Musa hino mbapeng mo lau botu laka ngha'. Bali hino mbo, you yati nggaha' bakalaba howo hino Musa. You ntandefa hulu mo po dahu hino bakalaba howo mo. You lefo mantanefa kahulu mo hino nggaha' howo mo. Dadi Musa hino mbapeng nfafon mo, You batondo bali mata mo hino. Batondo mo, yago Musa ne bei mai ndeling sa. Yaga mine, You nsarita notun po begai:

B. You dahu di mai ndeling sa bei leha' tenda mbaruku You:
BACA MIS 25:8-9

Dadi kito mine ko ge You yago Musa ne sio matatu Isarae bei leha' tenda sa ne mbaruku di You hino. A fene notun katong kemo hila hinno mbai, You ge harak di leha' ge dang. Baya nyohi ka mote mpou-mpou kahila i pede Matahaya hino. Madi You yago sio bei di leha' tenda

sa mo ne tuga di sio mbaruku di Matahaya hino. Matahaya yanji hino sio besa sio bei leha' sa mo, mo ge Matahaya bene duo' hino sio mbakatanga, bene duo' hemung bali sio. Dadi sio bei leha' tenda mbaruku sa mo ge nikan bei lama mote po bali You mpanganotun kahila dang dahu hino sio mo. Mai sa sia ne Matahaya notun di sio ge sio ni kan bei mote po bego. Dadi di angka fohun ge sio nikan bei isa lolik leha' tenda mbaruku You mo. Isa mo ge bei isa sinang. Souk, nikan sio bei bali sanaho ndeha'. Sanaho ndeha mo ge nikan bei di nggaha' dang yoi-yoi paling dang ngka. Souk, You yago sio bei di tambaga. Mo ge ngan "sanaho ndeha' tambaga". Sanaho sa mo ge nikan dahu hino isa haya mo ndian. Madi mo ge hino leha' tenda mbaruku You ntakolo. Dadi hino isa ndian mo bali ndeha' yano' nima-ndoik ma hino. Besa matatu Isarae ne yano ' nima-ndoik souk, nohon diak di hino leha' tenda ndian mo talo. Nikan sio ngkanangi barasi bia bia di You ngkanilan bia duo' hino leha' tenda ndian mo. Hino leha' tenda mbaruku You ndian mo ge hobong howo hino. Hobong sia, You duo' hino. You ngkanilan bia mo duo' hino. Hobong sia, paling ge (mata rame) ndeha' basanaho di hino. Dadi hino hobong howo mo, dahu behang di sinang hino mbakatanga. Di matatu baradosa ge diak ha' You ge talo dang. Sinang hino mbakatanga mo, tatoho kangalang sa. Tatoho kangalang di You ge manining. Matahaya pede ti Matatu dang bakeho di dosa ge pede ti. Bali ti sinang ndik dahu di kangalang mo ganotun di matatu baradosa ge kafa yao bali You. Dadi You ngkanilan bia mo duo' hino leha' tenda ndian mo, madi mata Isarae do pede la wana nsungkang sa hino bubung nfafon. Dadi besa sio ne do wana nsungkang mo ne yanak ka lau, mo ge sio yoi leha' tenda mo ne sio lulu wana nsungkang sa mo. Souk, You dahu ne sio Isarae mo nseing rio di sio mo mahemung ne mbaruku di You. Bali sio gatepa paling matatu Isarae mo di You ntanefa kahulu mo. Bali sio po mata riwo matatu Isarae ne daho You. Sio mata dang riwo mo ge ngan "mata rame".

C. You gatuo' nun hino mata rame ka nangkafohun.
BACA MIS 28:1

Dadi You gahako Harung bali mananak ne dadi di mata rame. You ganotun Harung bali mananak mo di mai ndeli-ndeling hino basanaho mo ka nfamei dufu. Sio po mata dadi You nsagaro nun hino leha' tenda mbaruku You mo. Sio mata rame mo po basanaho ban di sio mata Isarae ndosa. Mo ge ngan di dosa ntanuman ko po mo. Madi sio mata Isarae mo ge bene bei diti sio ndosa ntanuman mo ge talo dang. Fede la mata rame gusu po mata basanaho ban di sio ndosa mo talo. Sio daho diti talo dang. Nyohi naha' kahila i ge baya huko kapa te mpalamaung. Sio mata rame mo po mata dang basanaho ban di matatu ndosa mo. Mata rame mo daho angka fohun ge daho diti di sio ndosa, Samuhi paling ngka ge, mata galia-lia' no. Mae ne kito mine You ndio notun kito di mai ndeling basanaho hino sanaho ndeha' tambaga mo.

D. You dahu mai ndeling basanaho hino sanaho ndeha' tambaga:
BACA IMAMA' 1:1-4

Dadi You gatuo' nun hino mai ndeling sa ngan "sanaho batera'". Sanaho batera' mo mandeling po begai. Besa matatu baradosa bene daho You ge nikan yala sapi, domba, te kabi. Madi daging mo nikan ndeha' mene, hino mbi, ndeha' molo-molong. Souk, yodi ha' mata rame dang yaga sanaho ndeha' ' tambaga mo. Dadi mata baradosa sa yodi sanaho mo nikan bape nima hino daging mo nulu. Souk, mata rame bopo daging mo ntakafuhi sado io mpolo' supu sado basarabik hino sanaho mo nfafon, gusu po mohon mata rame mo dunu sanaho mo sado batera' souk. Dadi You ne do go, You yala sanaho mo bali duman sanaho ntaminen ndosa mo. Di sanaho mo rekeng dosa ntanuman po sanaho mo. Dadi daging sa mo bei mata so ndosa ntanuman. Mata sa baradosa mo, io ndosa ntanuman po daging dang dau' di io mo. Dosa nfoko' ge matatu nikan fangu di pangamate sai. Di dosa nfamangu ge fangu di pangamate. Matatu ka bei dosa ge nikan fangu di ngkanangi. Dadi kanangi mai dadi po di polo', hedi?

Dadi hino basanaho mai nfamei, daging sa mo mpolo po dau' paling matatu baradosa sa mo mpolo'. You ntanahu dang dahu ne matatu duman di sio ndosa po bebego.

II. MATATU ISARAE WALU' TALADAN SAPI MASI SA.

A. Sio Isarae busu naki Musa nouk hino Mbapeng You:

Matatu Isarae do Musa hambik nouk hino mbapeng mo dang ge sio lomu ka ha' hino Harung. Ha' hino Harung mo gafa', sio notun Harung, baya, "Musa ne ge besa-sa ma kami kananou ka dang. Baya, "Fei dafa' kami taladan you sa ne taladan you so po rio kami mai."

Dadi a fene nikak kemo hila. Bebesa sado sio walu' taladan so ge walu' mpaha' besa sapi? Sio bei bego po di sio dalian noson sio Masiri nyoun sapi ne. Sio matatu Isarae mo nseing ndian howo-howo. Ndiand howo-howo mo po di nseing dalian noson petak Masiri. Sio fiking baya, "A faya ka tuo' hino Masiri ne ge kangan kan pede hino. Hino mbi, kangan bia besa samaka, ntimun, bawang, barupa-rupa mai waha bebego ge pede hino souk." Sio nfamiking po bebego. Sio Matatu Isarae bei dosa. Sio ngaku pede la You ndio ge dang. Sio ngaku, nikan do diti di mbeling, gusu po sio ngaku. Masing sio napa' do dufu You ngkua' hino mbabeng nfafon mo ,madi sio ngaku You ge, ngaku la di ndian nfafon. Ngan di matatu gen ikan do diti mbeling gusu ngaku di hino ndian.

B. Harung walu' ban taladan sapi masi sa:

Dadi Harung mine go, yago si, baya, "Pika kemo nganti-nganti masi hino kemo ntalinga mo. Kemo nsanudong-nanak nganti-nganti masi mo ge pika' ne hodi kasou-souk sai." Sio sou-souk mine bego, sio kaba bika' gasou-souuk nganti-nganti hino sio ntalinga mo ka yodi gasou-souk ha' Harung. Dadi Harung mo yala. Yala souk, Harung mo dahu hino uton ne yuhi. Yuhi mo souk, gatotik hino io mpastakang ka walu' mpaha' besa sapi. Sio matatu Masiri nyoun-you waha ne sia po sapi. Matatu Isarae sio sou-souk do go, kaba gahanak ndio tete, baya, "A! Mai gusu kito you po mai! Kito you dang gasupu kito hino Masiri ne po mai." Yaga fiking You mohon yati tanefa kahulu mo hino sio, lama mote sio bei galia'. (Guru: Notun paling You ntanefa kahulu sia kanangkafohon bali sia ka howo.) mata mo Dadi Harung mine sio goha bali mangele bego, gahangun sanaho ndeha sa hino sapi masi mo mbeleng ndian. Bei mo souk, Harung lomu ka notun di hino sio sou-souk, baya, "Huko ge kito fei ngale sa ne tabea di You." Dali huko nafang basolang, sio Isarae kaba yangun. Yangun souk, sio daho sapi masi so di sanah batera'. Souk, sio bei ngale ka duo kaba ga-gan. Mo souk, sio kaba rame sana-sanang di.

C. You do-do sio bei nfamei etan mo.

Dadi You do sio Isarae nfamei etan mo, Matahaya notun gatong hino Musa, baya, "Nouk hambik ne ha' sio, di kou matatu moko bei diti hino sio ndian sado sio ndian dadi etan, sado sio bei galia' hino mai ndeling dang a ago di sio ne. Sio napa' bei sio ntaladan sapi sa ngka. Taladan sapi so mo sio daho, bali mbaruku, bali sio ndio baya, "Kito you po mai. Kito you dang gasupu kito hino Masiri ne po mai." Sio ndio po bebego. Dadi You do mai ndeling hila dang sio bei mo, You do dufu sou-souk, madi Musa ge do dang noson. Musa ge ngan di matatu. Io mbeleng hemung sa You dang, po dang sado You sara notun paling hino Musa.

Dadi You notun Musa, baya, "Matatu mo ge A kananou dang ngka. Matatu mo ge ngan di matatu ndian bopok tu. A fene fei kasouk sio, madi kou bene sone ne yelek paling di Aku ge

dele. Matatu mai ge bei A lian ka mangkanao tu, sado A fene fei kasouk sio. Madi kou ge mai dang. Kou ge souk dahu paling soan nun po hino kou."

Musa mine bego, danek hino You, baya, "Bia Ke ndian sa mata darunga ' paling di uton di Ke matatu mai, di sio po Ke gasupu di Ke ngkua' hino Masiri ne. Dele dang sio mata Masiri ka notun, baya, 'o! You bene bei gaetan sio po dang gasupu di sio hino mbai, bene yodi sio ha' mbapeng, gusu gamate di sio hino.' Sane-sanek hino Ke ge ngali Ke nfamiking ne ala sio di bia-bia. Ke ge bia mangkanao bego. Sane-sanek ne Ke fiking paling di Ke mpangayanji dang yanji hino Abarang, Isak, bali Yako ne. Ke yanji tu-tu hino Ke nsagaro nun ne po baya, 'Kemo nuhu-nanak waha sa fuho hila i', bali Ke yanji hino sio tolu ne, 'Petak dang A yanji mai ge A ati po hino kemo nuhu-nanak. Sio duo hino petak A yanji mai ge lau togu-togu dang.'"

Dadi kito mine ko ge Musa diak ban di sio ndosa, di ntaku' dang You bei gasouk sio. Musa notun paling di You hino You mpangayanji dang yanji hino Abarang, Isak, sio tolu ne. Musa mo fiking, "Dele ka sado You mpangayanji hino sio Isarae ma butu". You ne bei gasouk sio ge dufu po bali sio ndosa mo. Masing ti bego, madi Musa sado diak ban ko po di pangayanji ne, ntaku' faya ka pangayanji mo butu'.

Dadi You mine bego, Mat ahaya ngali di nfamiking ka bei gaetan di sio dang. Mo souk, mohon Musa nouk paling hino mbapeng mo. Nouk mo, yodi bali nggaha' bakalaba howo mo. Nggaha' howo mo ge You lefo ntanefaa kahila mo hino ngking bali ngking.

Dadi Musa nou-nouk, sado ha' dosun sio mpangalomu mo, mohon do sapi masi mo bali do matatu rame-rame. Musa do go, Musa ndian yanak mangkanao, lama mote yegu nggaha' bakalaba howo mo ka nggaha ' howo mo gapuak ka nsewang-nsewang hino mbapeng so ndo' nun.

Souk, Musa yala sapi masi dang sio walu' mo ka dunu. Dunu souk, yala mansewang ka gahutok bia bia. Gahutok sado mutok bia, mohon widening hino wayo. Widing hino wayo mo Souk, gusu mohon yago sio mata Isarae sou-souk ne yinung di! Musa hukung sio di sio bei dosa mo. Io riwa' sio ntaladaan sapi mo, souk dunu, diba hino wayo, dekeng sio ka yago sio yinung. Bei bego ge dufu bali sio ndosa dang bei mo.

Dadi Musa bei bego ngka ge souk gusu po mohon You yuang Musa yanak paling mbapeng mo ne yati paling nggaha' bakalaba howo paling. Matahaya lefo paling Matahaya ntanefa kahila mo hino nggaha' fohu howo mo ne tuga di matatu Isarae ma bali Matahaya ntanefa mo hino.

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG SA SAPI MASSI

1. You yago matatu Isarae ne gahangun leha tenda mbaruku You. Bali You dahu mai ndeli-ndeling hino sanaho niarame i bali mata rame dang basanaho ban mo ne matatu mbaruku di You, mbaruku mo dufu ba.li You ndian.
- 2 Sio Isarae mine ti You ndio di tanefa mo ma, sio dahu ndian hino dang. Mote sio ndian ge nikan do diti di mbelen gusu po mohon sio ngaku di You. Dadi bei beg ge sio bei dosa.
3. You bene bei gasouk sio ge dufu bali sio ndosa madi Musa diak ban ka You bei gasouk sio dang.

--

24 *MATATU ISRAE LANGON DI UNA' TANGAN*

*MATATU ISRAE SUPU 40:36-37, PANGAREKENG
13:1-3, 17-21.25-33, 14:26-33*

LIO NGAN NANGKAFOHUN:

Dadi hino sarita ndik mbaine, kemo hila kaba mine di You dalian tu po matatu Isarae. Dadi kito to di tanda-tanda You dalian tu, sado gasupu sio hino Masiri di domba pasa ne. Souk, sio lau sado ha' Talaga Bagasak. Matatu Masiri lulu sio, bene yala, bei paling ntamangan madi You dahu mai ndeling sa ne sado sio Masiri mo nate souk. Matatu Isarae ge pasa souk. Dadi sio lau paling sado diak duo' hino mbapeng You ndo' nun mo, kaba dayak leha' tenda hino. Souk, You nouk hino Mbapeng You ka notun sio di mai ngan hulu. Bene souk ma sio matatu Isarae bei iko You nfamiking, You ndian suka. Hino mbi, You notun sio mata Isarae di mai ndeli-ndeling di bei leha' tenda mbaruku You, ne You duo' hemu-hemung bali sio. Dadi You dahu tanda di wana mbuling sa duo' hino bubung nfafon, mo ge tanda sa You duo' hemung bali sio.

I. MATATU ISRAE MPANGALAUN LAU HINO UNA' TANGAN:

A. You hino wana mbuling sa mo dadi sio leling manulu: BACA EXODUS 40:36-37

Dadi sio duo-duo' dali naha' kasia, sio do wana mbuling sa hino leha' tenda mbubung nfafon mo, do yanak lau. Sio sou-souk dogo kaba yoi di leha' tenda hila hino mbo, bali yoi leha' tenda mbaruku You ne sio lulu di wana mbuling sa mo. Dadi sio lau-lau hino una' tangan haya mo. Matatu Isarae mo bali manyuta.

B. You ganaten ban sio mwayo yinung bali sio ngkangan gan:

Dadi hino una' tangan mo kangan ma susa, wayo yinung ma susa. Dadi you dahu mai ndeling sa. Matahaya ganaten ban sio mwayo yinung, bali sio ngkangan gan. Dadi kangan mo, nyohi huko kapak ge nahu hino alang i bete sai, besa uyan. Kangan dang nafu mo, mpaha' sa roti. Roti mo ngan "mana". Dadi matatu Isarae mo yala roti mana mo, yala di huko kapa tu, alo kating dang noson. Ma besa alo mo ne kating ngka ge, roti mo ma hino dang ngka. You ganaten ban sio ntanasak di sio lau hino leling tangan mo.

Dadi dali naha' kasia, sio mwayo yinung dulok souk ngka. Dadi You ndio hino Musa baya, "Musa, pung katokon mo di popang ne wayo supu, ne kemo bali mwayo yinung." Dadi Musa mine go, gahangun katokon ka bung di popang mo, wayo supu hino popang mo. Dadi sio yinung bali dahu hino wayo ndeha' ne tuga di ganaten di sio mpangalaun mo. Dadi kito kaba mine You dalian tu po matatu Isarae.

C. Sio dadi po di You yaga sio:

Dadi kemo hila yaga fiking. Matatu Isarae ge You yodi sio, pahala gabia-bia sio. Di besa hino sio mpangalaun mo, ne You ganaten ban sio ngkangan gan dang, wayo ma dang, mo ge souk sio nate, di una' tangan mo ge haya-nahu tu kalau. Dadi sio matatu Isarae ge nekan ngangano po di You. Ma besa You ne yaga sio dang, gadele sio, mo ge sio nate ka tanga ti hino una' tangan mo. Di begai: hino una' tangan mo ge ngkangan gan hino mbi? Mwayo yinung hino mbi? Sio bene bei diti sio ngkangan te sio bene yala diti sio mwayo yinung mo ge talo dang. Sio ngangano togu-togu po di You. Dang ge sado sio nate souk.

D. Matatu Isarae sio karubu Musa:

Dadi sio matatu Isarae mo, sio lau-lau noson hino leling tangan mo. Dali naha' kasia sio karubu Musa. Sio karubu Musa mo di sio gan soho la roti You yati mo ka napa' dunu nsung ngka. Dadi sio sou-souk baya hino Musa, baya, "Kami hino Masiri ne ge, kangan mpaha' sa ne hino dang? Kenak ma hino, bawang paha' kahila i ma hino, bawang puti ma hino, bawang bagasak ma hino, balik samaka ma hino." Dadi sio mata Isarae mo fiking noson di ngkangan gan hino Masiri ne. Madi sio fiking ha' di You bei gabia sio mo dang ngka. Dadi You do bego, Matahaya ndian yanak mangkanao sado Matahaya dahu mai ndeling sa ne matatu mo nseing nate. Di You bene notun sio di dele karubu gaha' You.

II. MATATU ISARAE HA' PETAK KANANG NSOHING:

**A. Musa galau matatu hulu tueng howo ne do nana' petak Kanang:
BACA NUMBERS 13:1-2**

Dadi pangahukung mo gafa', sio gadadi paling mpangalaun. Sio lau-lau sado ha' petak Kanang nsohing.

Dadi kito mine Musa bili nyohi matatu hino soan nun hila mo. Dadi a fene nikak kemo hila hino mbi, hino soan Isarae ne ge soan nun hila? Mo ge soan nun hulu tueng howo. Kemo fiking noson di soan Isarae badadi hino Yako nanak hulu tueng howo mo, hedi? Dadi Musa yago sio ne sio lau nana' petak Kanang. Mae, kito kaba mine You ndio.

**B. Musa sio bene do di dang matatu Kanang fani te dang:
BACA NUMBERS 13:3,17-21a**

Dadi matatu hulu tueng howo mo nekan lau nana' petak Kanang. Sio lau nana' mo di mangale begai: bene do di dang hino petak Kanang mo ge bali matatu fani te dang. Matatu hino mbo ngkoyong te dang, hino mbi, sio bali mbenteng hino te dang? Di matatu hino petak Kanang mo, matatu duo' mena hino mbo waha. Matatu Isarae lau nana' petak Kanang mo bene sio do di matatu hino mbo ge mata ngkoyong hino te dang, matatu fani hino te dang, hino mbi, sio bali mbenteng te dang. Di hino petak Kanang mo ge kota hino. Dadi sio bene do di ne souk ma sio lau rusu. Di You bene yati petak Kanang mo hino sio besa Matahaya yanji ne. Petak Kanang mo ge masing besa sa ma sio nikan yala po petak Kanang mo ne bei sio mpetak duo'.

C. Matatu Kanang nfaramei:

Dadi a fene notun paling kemo di matatu dang duo' mena hino Kanang mo ge nfaramei bei besa. Sio ge soan Hama, madi di tempu sa You gasupu sio hino Babi-lonia mo, sio lau dalo

petak sa. Dadi sio mo ge soan hino Hama. Sio duo' hino petak Kanang nangka fohun ge sio gananou You ndio. Madi sio sone sado mantalingun You ndio sado sio daho soho la You mai walu' besa dina mbelen, te fuho hila i, bali ti sio daho mo di nanak diti. Di matatu duo' mena hino Kanang mo ge sio bei galia' tu ka hino You ndio, po dang You bene yala sio mpetak ne yati hino matatu galia'. Dadi You yamo petak hino matatu talo di begai: ngan ka di petak hino dunia mai, lau dali-dali nsohing, pede You Yawe no. Hino mbi, matatu ma You mai walu' po dang kito matatu ge mbalawan You talo dang. Dadi You yala soan galia' mpetak, yati hino soan galia' talo po di petak ge You mai walu'. Dadi matatu Kanang mo sio nfamei etan tu bebego po dang You bene dahu pangahukung hino, madi You pake matatu Isarae ne hukung sio, sado mata Isarae diak di hino petak Kanang mo ne yala di sio ngginang, bali ti sado duo' hino sio ngkota. Matatu Isarae mo dayak diti sio ndeha' ge dang. Sio bene yala matatu hino Kanang mo ngkota ne duo' hino. Di You yanji petak Kanang mo hino Abarang ne po dang matatu Isarae bene diak petak mo.

III. MATATU ISARAE NDIAN GAHA' DANG DI RUSU MATATU KANANG:

A. Mata hulu tueng howo mo baling paling bali ngangaje: BACA PANGAREKENG 13:25-29

Dadi hino mata hulu tueng howo lau nana' petak Kanang mo ka baling, hulu mpanganotun begai. Baya, "Hino petak Kanang mo, mo ge nggomon tu, yaga to la mai nfuang mai ge haya! Mpaha' ma bia, hino mbi, mangasing tu kalau. Madi matatu hino Kanang mo, sio ngkoyong o! Mata kua'. Sio ngkanangi haya bali nahu, dadi mai ge bia kito ha' hino mbo. Kito ha' ge sio bei kito ka mate. Hino mbi, kito anak ma nate souk." Matatu Isarae mo, baya Musa sio di mata hulu mo ngangaje etan mo.

B. Kalefe bali Yosua yodi ngangaje bia: BACA PANGAREKENG 13:30

Dadi mata howo Kalefe bali Yosua mpanganotun ge mantai ngka. Kalefe notun di hino matatu Isarae bebegai: baya, "Besa You ngking bali kito mo ge kito ratu sio ge sio kala, sado kito hamo di petak Kanang. Di You mpangayanji hino Abarang, Isak bali Yako ne po petak Kanang ge You yati kito matatu Isarae. Dadi mo ge dele kito lawan paling You. Dele kito ntaku' matatu Kanang mo ka sado kito ha' dang. Sio mata Kanang mo ngkua' hino ngkanangi dang ngka. Mae, kito lau ratu sio."

C. Mai ngkalelek gafua' hino matatu Isarae mbakatanga: BACA PANGAREKENG 13:31-33

Dadi a fene nikak kemo hila hino mbai, mata Isarae mo ge ngaku mata hulu mo ndio te? Te ngaku Kalefe bali Yosua ndio? Kemo fiking besa? Kalefe baya, "Mae, kito lau ratu sio," madi mata hulu mo baya, "Kito ge ratu sio mo talo dang".

Dadi matatu Isarae sou-souk sio ngaku mata hulu mo ndio. Madi Musa ndio, Harung, Kalefe, Yosua ndio ge sio ngaku dang. Di sio ntaku'. Sio fiking besa sio diak hino petak Kanang mo, souk mata hino petak Kanang mo gamate sio. Sio ntaku' di sio nanak ka nate souk. Dadi mo ge sio ngaku Kalefe bali Yosua ndio dang, mo ge hemung sa sio ngaku You ndio dang. Madi petak Kanang mo, You yanji di sio ngka. Notun tadenge-denge You bene yati petak Kanang mo hino matatu Isarae. Dadi tempu sa mo, matatu Isarae mohon ha' ntanohon bene diak hino petak mo. Madi sio ngaku You ndio dang po dang sio mbalawan You. Sio ndio ge pede karubu la You.

IV. YOU DAHU PANGAHUKUNG HINO MATATU ISARAE:

A. You mpangayanji hino Abarang ndik sia ntanohon napa' ha': BACA PANGAREKENG 14:26-33

Dadi kemo fiking noson You mpangayanji hino Abarang? Pangayanji mo mai ndeling tolu, hedi? Pangayanji mo notun tadenge-denge Abarang nuhu-nanak waha sa una'. Hino mbi, petak Kanang ge You yati sio. Abarang nuhu-nanak mpetak po petak Kanang. Dadi pangayanji ne po mohon dali sio po mo. Mohon ha' hino ntanohon, You yanji ne po mo.

Dadi matatu Isarae mo, sio napa' hino petak Kanang mo nsohing ngka. Madi sio sone bene dipang galia'. Sio sou-souk kaba gananou You mpangayanji ne madi sio ngaku Matahaya ndio dang. Mo ge hemung besa sio baya Matahaya matatu asi-asi. You notun sio Matahaya bene yati petak so hino sio. Madi sio fiking yala petak mo talo dang. Mo ge sio bei rugi diti ngkanangi.

B. Matatu Isarae nekan langon una' tangan sado taun laka ngha':

Dadi You dahu mai ndeling sa hino sio. Matahaya notun sio di sio mangaku di Matahaya mpangayanji mo dang, mo ge Matahaya bene hukung sio. Nyohi ka matatu ndeha' numun taun laka howo yanak tete mo ge nate hino una' tangan mo souk. Dadi You dahu pangahukung hino matatu Isarae mo begai. Kemo fiking noson di mata hulu tueng howo mo lau nana' petak Kanang mo, sio lau botu lakahila? Botu laka ngha'. Dadi You dahu mai ndeling sa hukung mo, naha' sia ge ngganti taun kasia. Sado nyohi botu laka ngha' dang mena ne dadi taun laka ngha', ne sado sio matatu Isarae mo ndeha' numun taun laka howo lasi mo ge nate gasouk hino una' tangan mo. Sio lau yatu-yatu hino una' tangan mo sado sio nate souk. Madi sio nanak ge tadenge-denge ha' petak Kanang mo ne petak mo dadi sio mpetak duo'.

Dadi kito mohon mine petak Kanang mo You bene yati hino mata Isarae. Madi besa matatu Isarae mo ne sio yala dang mo ge You budyu paling sio ne sado sio yala petak Kanang mo ge dang. Hino mbi, You dahu pangahukung hino sio di sio ngaku Matahaya mpangayanji ne dang. Pangahukung mo mandeling begai: You notun sio matatu Isarae sou-souk, baya, "Petak Kanang ge kemo diak hino talo dang. Kemo hila lau togu po hino una' tangan mai, yatu-yatu hino una' tangan mai sado kemo nate souk. Dele besa kemo ngaku A lio mo ge kemo diak petak Kanang talo. Po dang A tahu pangahukung hino kemo ndeha' dang ngaku A lio dang ne ge nate gasouk hino una' tangan mai."

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. Matatu Isarae ge ngan di You dalian tu, sado Matahaya ganaten ban ngkangan gan bali sio mwayo yinung.
2. Kito to sonto hino matatu Isarae di sio nekan ngangano po di You. Besa sio ngangano hino You dang, mo ge sio ngkangan gan, wayo yinung hino mbi? Mo ge nsanubun di sio nate souk.
3. You ndio pede muing. You mpangayanji ne notun bene yati sio petak Kanang. Dadi ntanohon mo mohon dali sio. You ndio pede muing.

4. Manun sado sio bene diak petak Kanang po di sio ngaku You ndio. Madi besa sio ngaku You ndio dang mo ge sio yala You mpangayanji ne dang. Tofo, sio diak hino petak Kanang dang di sio ngaku You ndio dang. Hino mbi, sio nekan lau lolik hino una' tangan mo sado sio nate souk.

PANGAREKENG

40:36 Besa wana mbuling sa hete leha' tenda mbaruku You nfafon mo ne yanak, lau mo ge sio yoi leha' tenda mo ka sio lau paling.

40:37 Madi do wana mbuling sa ne yanak dang, mo ge sio lau dang. Do wana mbuling sa mo yanak ngka ge, sio lau ngka mo. Sio Isarae lau mo di naha' ge, You hino wana mbuling sa dang hete leha' tenda mbaruku You mbubung nfafon mo ndian. Ma modong ge, You hino uton laduk mpuri dang hino leha' tenda mbaruku You ndian mo. Nyohi dina, nyohi modong You po hino sio mbelen ndian.

PANGAREKENG

13:1-2 You ndio hino Musa, baya, "Kalau matatu ne lau nana' petak Kanang, petak dang A fene ati matatu Isarae mai, soan nun sia lau mata sia, soan nun sia lau mata sia, sado nyohi soan nun hila hino Isarae ge lau nyohi, mata bei sia, bei sia. Matatu dang lau mo nekan mantika' dang hino soan nun hila mo.

13:3 Musa mine You mpangaago mo, Musa bei iko ka galau matatu mo. Galau mo, galau matatu duo' hino una' tangan Paran.

13:17 Tempu sa Musa galau sio lau nana' petak Kanang baya, "Kemo lau go toyo sado ha' hino mpou sa ngan Negefe. Ha' hino Negefe pasa, kemo lau paling ge ha' hino mbapeng.

13:18 To dang petak mo besa. To dang matatu duo' hino mboko ge waha te dang, sio ngkoyong te dang.

13:19 To di petak moko, duo' hino, bia te dang. Bali to di petak ntaminen mo duo' ko ge benteng hino te sio duo' hino benteng dang.

13:20 Kemo lau mo, to dang petak hino mboko nggomon te mutung. Bali to dang kayu waha te dang. Tatasone ne hodi mai nfua-nfuan hino mboko sai"

13:21a Dadi matatu mine bego ngka ge sio ma lau di toyo...

13:25- Sio hulu tueng howo mo lau nana' petak mo sado lau botu 26 laka ngha', mohon sio baling ha' hino sio Isarae mpangalomu dang hino una' tangan Paran. Baling ha' sio mpangalomu hino Kadesi. Sio baling, ha' hino Musa bali Harung hino sio Isarae mpangalomu haya mo ndian. Notun di sio mpangalaun ne. Sio notun di mai dang sio do-do, mo ge sio notun gasouk hino Musa sio howo Harung bali sio Isarae sou-souk. Bali sio gasupu di mai nfua-nfuan dang sio yodi mo ka ganotun di sio Isarae sou-souk.

13:27 Sio notun hino Musa, baya, "Kami lau nana' ne ge kami to petak mo, petak nggomon, petak bia tu. To la mai nfua-fuan hino mboko po mai.

13:28 Madi matatu duo' hino mboko ge matatu ngkoyong. Sio ngkota ma haya, sio mbenteng ma ngkoyong. Bali ti kami ti Enak nuhu-nanak ma duo' hino mboko. (Sio ngkanangi haya bali nahu.)

13:29 Matatu Amalek duo' hino Negefe. Matatu Kanang ge nseing duo' hino una' nun, nseing duo' hino Wayo Yoradang.

13:30 Kalefe mine matatu baya Musa. Kalefe mine matatu baya Musa mo, Kalefe do go, galomok sio ndian, notun baya, "Souk kito lau ratu sio. Kito lau ratu sio ne ala di petak mai, di kito ge ngkoyong ti, kito ge fei kala sio talo."

13:31 Madi matatu baling hemung bali Kalefe baya, "Kito ge ratu sio talo dang. Sio ge ngkoyong ti.

13:32 Dadi sio mo lau gegen nyohi ka bei asi-asi mote matatu-tu Isarae. Sio asi-asi mo, sio notun di petak dang sio lau nana' ne notun baya, "Petak moko mata dadi hino talo dang, batananong hino ma talo dang." Bali sio notun baya, "Matatu dang kami to mboko ne, mo ge matatu nfatang haya."

13:33 "Bali ti kami ti matatu-tu besa Run, (Enak nuhu-nanak) ma hino." Baya, "Kami to di sio mo, souk kami ti di kami kanangi ge besa kalauhong. Bali kami rai faya sio do kami po bego, besa kalauhong."

14:26-27 You ndio hino Musa sio howo Harung, baya, "Matatu mai sara baya asan ka Aku. Matatu mai ge etan tu. Sio ndio mangkarubu mo ge A mine souk. A mine-mine ka napa' talo dang ngka.

14:28 Sio ndio mangkarubu mo ge nekan kou sango hino sio, notun fegai, 'Mai ndeling sa sia ka A notun di kemo hila mai, mai ndeling so ge Aku ngan di You Yawe ge tu po mai ndeling so.

14:29-32 Kemo mbangke souk pakarereng hino una' tangan mai. Kemo sou-souk ndeha' numun taun laka howo yanak tete ge nate gasou-souk hino una' tangan mai. Kalefe bali Yosua, mo ge mai dang. Kemo mata hila dang karubu Aku ne ge mata sia ne duo' hino petak A yanji ne ge dang. Kemo notun ne, notun kemo nana-nanak souk hangkik bali mai ndeling susa mai madi mai dang. Kemo nana-nanak mo ge A hodi ha' hino petak kemo busu mo. Petak mo dadi sio mpetak duo'.

14:33 Ma kemo ge nate hino una' tangan mai."

25

MUSA BUNG POPANG DI KATOKON, BALI HABAI TAMBAGA

PANGAREKENG 20:1-12, 21:4-9

LIO NGAN NANGKAFOHUN

Dadi kemo hila fiking noson di sarita ndik mbai ne? Kito mine matatu Isarae sio napa' ha' petak Kanang nsohing ngka. Di petak Kanang mo You bene yati sio mata Isarae po petak so, hemung besa Matahaya yanji ne. Madi sio ngaku You ndio dang, sio bei mote You ndio mo dang, po dang sio diak hino petak Kanang mo talo dang. Tofo You dahu pangahukung hino sio Isarae. Sio nikan lau loli-lolik hino una' tangan mo sado sio ndeha' ngaku You ndio dang mo ne nate souk. Dadi sarita ndik a kasupu di dina sai, mo ge di sio matatu Isarae mpangalaun lau di taun laka ngha' mandian mo noson.

I. MUSA BEI GALIA' YOU MPANGAAGO SA:

A. Matatu Isarae karubu Musa sio howo Harung: BACA NUMBERS 20:1-5

Dadi kito mine matatu Isarae dalo paling susa. Sio lau-lau hino una' tangan mo sado sio nseing dang ngaku You ndio dang ge napa' nate ngka. Madi dali paling tempu kasia dang mai, sio dalo susa di wayo yinung hino dang. Sio duo' hino Mbapeng Horo.

Dadi di tempu sa sio Isarae dalo paling susa kasia mai, sio bahanging hino You dang. Souk, sio wai gasunga di Musa, sio howo Harung. Mo ge sio matatu Isarae nfamei bayasa po bego. Besa sio dalo mai ndeling susa, souk ge sio mantalingun di You. Madi Musa bali Harung ge bebego dang. Sio howo dalo susa, souk sio howo lama mote bahanging hino You.

B. You yago Musa batondo hino popang mpou sia ne wayo supu hino: BACA PANGAREKENG 20:6-8

Dadi kito kaba mine You nsarita notun di Musa nikan sara batondo la hino popang mo ne wayo supu. Matahaya yago Musa bung popang mo ge dang. Pede la ndio batondo ne sado wayo supu.

C. Musa bei galia' You mpangaago ne: BACA PANGAREKENG 20:9-11

Dadi kito mine Musa mo bei galia' You mpangaago ne. You yago Musa bung popang mo dang. You yago Musa sara batondo la ne wayo supu. Dadi Musa sio howo Harung kaba mine You mpangaago ne, madi sio bei mote Matahaya ndio mo dang. Mo ge susa. Besa matatu bei mote You ndio dang, mo ge ngan sa? Mo ge dosa ko po mo.

Dadi Musa sio howo Harung mangkanao tu ka matatu Isarae mo. Musa sio howo sado mangkanao sio mo di matatu Isarae mo ge sio sara karubu gaha' sio howo. Sio howo mine-mine sio ndio karubu mo sado mine talo dang ngka, tofo sado sio howo mangkanao bali ti bei mote di You ndio dang. Matahaya yago Musa sara batondo hino popang mo ne wayo supu, madi sio howo bung paling popang mo hemung besa di tempu sa mena ne. Sio howo bei galia' mo ge, ngan di bei paling dosa, dosa mo bali nsalak, di Musa sio howo bei mote You ndio dang ka bei diti hino sio ndian diti. Mo ge dosa ko po mo.

D. Matahaya sasi Musa sio howo di petak Kanang po di sio ndosa mo:
BACA PANGAREKENG 20:12

Dadi Musa sio howo Harung yodi matatu Isarae ha' hino petak dang You yanji ne ge talo dang. Talo dang di Musa sio howo Harung ganotun Matahaya ngkua' di matatu Isarae sio dang. Sio howo mo bei ti ma no. Dadi You sasi Musa sio howo Harung di petak Kanang mo. Sio ge diak hino talo dang. Nikan mata galia' sa ganti Musa gusu po yodi sio Isarae sado diak hino petak Kanang mo talo.

II. HABAI TAMBAGA:

A. Matatu Isarae gadadi paling sio mpangalaun lau:
BACA PANGAREKENG 21:4

Dadi di tempu sa Musa bung popang ka wayo supu mo gafa' ge, sio gadadi paling sio mpangalaun. Sio supu lau hino Mbapeng Horo mo, gatun Talaga Akaba. Dadi Mbapeng Horo bali hino mboko ge yao tu kalau. Dadi sio lau-lau hino leling tangan mo sado sio mamuhu, dogo di kayu ma dosun dang, hino mbi, sio mamutung. Bali ti wayo kurang, kangan gan ma dulok souk ngka. Dadi lau-lau dali naha' kasia, sio napa' nanang kangela tu noka. Dadi sio kaba wai baya You bali Musa mo.

B. Sio karubu paling Musa sado hangkik di You:
BACA PANGAREKENG 21:5

Dadi kito mine matatu Isarae mo, sio ndio gahanak tete ge pede la ndio karubu Musa bali You. Sio karubu You ge karubu gangayak ka hino You mbelen ndian. Sio baya You ge baya rekeng dang. Hino sio mpangalaun mo ndian ge, sio susa tu kalau. Dadi besa sio susa mo ne bahanging hino You mo ge dang, ka di wai baya dafa' You bali baya Musa. Dadi kito to You ge Matahaya nfamiking nahu tu, madi Matahaya nfamiking nahu mo bali nsanubun.

C. Matahaya galau habai goki dese:
BACA PANGAREKENG 21:6

Dadi kito mine You dahu pangahukung hino sio. Matahaya galau habai ne goki sio. Dadi kito mine matatu baradosa ne sio bei dosa, mo ge sio ndosa mo nikan bali nsalak. Dadi kito to You nfamei bei besa matatu ka baya rekeng dang You, nikan souk dalo pangahukung. Madi besa bene dapik pangahukung mo ne dali dang, mo ge dapik hino mbi? Yaga fiking di matatu Isarae mo. Sio lahi dapik ma talo dang. Te sio bene lahi galia' ma talo dang. Lahi dapik dosa nsalak mo ma talo dang, di dosa nsalak mo ge buyu mata sa dang bei dosa mo.

D. Matatu Isarae mandaha, souk bahanging hino Musa:
BACA PANGAREKENG 21:7

Dadi matatu Isarae mo dalo pangahukung habai goki dese mo, hino mbi sado sio nate waha,

mohon sio fiking di kangela hino sio mpangalaun mo bali kangela di You mpangahukung mo. Mo ge sio fiking nfaha' tu po You mpangahukung mo. Dadi sio sou-souk kaba ngamok hino Musa baya, "Kemo babeto hino You ne Matahaya yala tiba habai mai."

Dadi matatu Isarae mo nanang You mpangahukung mo dali sio, lama mote sio ngali nfamiking. Sio mandaha. Di sio sou-souk gananou besa sio sone diti bene pasa hino You mpangahukung mo ge talo dang. Te bene lahi dapik habai goki dese mo ma talo dang. Dadi kito mine sio mangaku di sio bei dosa. Dadi sio danek hino Musa, baya, "Kemo babeto hino You ne Matahaya yala tiba habai mai."

E. You do sio mandaha sado sio ngali sio nfamiking, gusu po Matahaya dahu leling supu:
BACA PANGAREKENG 21:8-9

Dadi You mine Musa ndio babeto mo, Matahaya dahu mai ndeling sa ne matatu Isarae pasa hino pangahukung mo ntakolo, tuga di sio dadi. Mai ndeling mo begai: You yago Musa walu' habai tambaga sa ne dahu hino kayu ndik. Mo ge tanda sa hino pangahukung dosa mo po habai tambaga mo. You yago di Musa walu' mai habai tambaga sa ne dahu hino kayu ndik. Dahu hino kayu ndik mo ne sio mata Isarae mo do. Do di dosa mo nsalak ge hino kayu ndik mo noka. Habai dang goki ka dese mo, sado dese dang, hino mbi, sado sio nate dang po di sio wai do gatong habai ase so. Besa sio wai do gatong habai ase so, mo ge You ntanuda dang habai goki dese mo, sado dese dang di. Dadi sio nate dang, hino mbi sio dadi po di sio wai ka do gatong habai ase so. Dele besa matatu Isarae ngaku te dahu ngangano di hino You ndio ge sio gananou di mai ndeling supu sa You ganaten ban mo. A fene fei sonto sa ne kemo fiking You nsarita mai.

Dadi sonto mai di matatu dang habai goki dese napa' dafu' ngka mo. Madi besa mata sa dang habai dafu' mo ne fiking, "O, a susa tu! Aku mai ge nikan lahi ngamok mata sa mboko, di mata mo bayasa riwo aku. Besa a hu', te susa ge mata mo riwo aku ge talo. Di mata moko ge gananou mai goki dese mpangalawan. Kira mata mo riwo di pangadese mai ma talo." Madi a fene notun katong kemo hila di You mpangahukung ge masing matatu gananou kayaka, sara' waha madi gahira di pangahukung mo ge talo dang. You ndio yago sio, "To habai tambaga sa hino kayu ndik, dang ge kemo nate souk."

Te besa sio matatu Isarae dang habai dafu' mo ne sia fiking, "O, kayaka mai dese mpangalawan dang a hodi hino petak Masiri ne hino a leha' tenda moko! Kayaka ngkoyong tu! A fene lau ala ne tolon. Souk, aku bia." Mo ge bebego talo dang di You notun, "Matatu dang habai dafu' mo ge nikan do gatong la po habai tambaga sa dang hino kayu ndik mo ge sio bia paling." Besa matatu Isarae mo ne sio ngangano hino mai-mai galia' mo ge sio nate.

Dadi kito mine di You nfamei bene gasupu matatu hino pangahukung ntakolo pede mandeling sia la. Madi nikan matatu mangaku gamenan di sio bei dosa, bali ti sio nikan gananou gatong di sone diti bene pasa ge talo dang, souk gusu po Matahaya notun sio di mai ndeling sa ne sio di pasa hino pangahukung mo talo.

Dadi a fene notun katong kemo hila di habai sa Musa bei mai. Bia matatu notun habai sai ka io bali ngkua'. Mo ge mai dang. Habai mo ge ma po bei tanda la. Tanda mo besa matatu ne ngaku You ndio, matatu sa ne bei mote You ndio, sado io wai ne do tanda mo. Mo ge sado sio pasa di hino pangahukung dang dali sio mo ntakolo po di tanda sa mo. Madi besa tanda mo ne io bali ngkua' ge dang. Sio pasa togu-togu po di You. Habai tambaga sa mo, mo ge tanda bene matatu Isarae ngaku di You sado fiking You ge Mata kua' tu. Dadi nyohi mata hila dang wai ka do habai tambaga so ge sio pasa hino pangahukung mo souk. Sio mata dang wai

do mo ge nate sia dang.

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. Mai ndeling hino dosa kahila mai ge pede bali nsalak. You ge mahara tu po dosa.
2. Pede You gusu po pahala matatu hino dosa nsalak talo. Yaga fiking di habai tambaga ne.
3. Dele besa matatu Isarae ngaku bali bei ngangano nun hino You ndio ge sio gananou di mai ndeling supu sa You ganaten ban mo.
4. Sio Isarae ndeling supu pede sia la. Madi sio nekan wai do leling supu dang You ganaten ban mo.

26 *MATATU ISRAE MPANGADADI HINO PETAK KANANG*

*Pangarekeng 27:18-23, Ulangan 34:4,6,9,
Yosua 1:12, 11:23, Katua 2:119*

LIO NGAN NANGKAFOHUN:

Notun paling di:

- a) Matatu Isarae yala petak Kanang dang di ngaku You dang.
- b) Sio baya asan You bali You nima ndoik sado You dahu pangahukung hino sio:
 - 1) matatu ndeha' numun taun 20 yanak tete ge nate hino una' tangan.
 - 2) sio lau yatuyatu sado taun 40.
 - 3) sio nanak bene yala petak Kanang ne duo' hino.
- c) Musa bei dosa, tofo yodi sio diak di hino Kanang talo dang.

I. MUSA GAHA KO YOSUA:

BACA PANGAREKENG 27:18-23

Dadi hino sarita ndik mai, kito mine You bili mo, dalo togu togu po Yosua. Musa mo ge napa' ntika', hino mbi You yati Musa ne yodi sio sado diak hino petak Kanang ge talo dang, di manun Musa bei dosa ne. Dadi Yosua po mata souk ka yodi matatu Isarae sado diak di hino petak Kanang dang You yanji mo. You hemu-hemung bali mata so. Dadi Musa bei mote You ndio ka gahako Yosua dadi paling sio mantika' hino Isarae. Musa gahako mo, bape manima hino Yosua nulu ne sio matatu Isarae sou-souk kaba do.

II. MUSA GAFOLENG:

A. Musa do petak Kanang:

Duo-duo' sado dali naha' kasia, You yuang Musa ne Musa yanak mbapeng sa ngan Nebo. Musa yanak mo souk, You notun Musa di petak Kanang, ne mata mo do petak mo manayan, manahun. Do di petak mo mpou mei, mpou haya. Do di petak mo ma bia, do di wayo hino petak mo ma bia.

B. Madi Musa diak hino ma talo dang:

BACA ULANGAN 34:4

Musa ge ngan di matatu bia. You nima ndoik po mata so. Masing bego, dali naha' kasia, mata mo bei galia' hino You ntanefa. Tofo, io ma gafa' hino dosa nsalak mai talo dang...sado Musa ma nanang di dosa mpangahukung mo. Dosa mpangahukung mo sado dalo Musa po di Musa bei galia' hino You ndian suka ne. Dadi kemo mohon

mine di Musa ma tagai bali di dosa mpangahukung. Dadi a fene nikak, ngan di kito matatu ge fei sa ne sado pasa hino dosa nsalak talo? Mo ge mai dang! Kito fene pasa hino dosa mpangahukung ge talo dang. Ngan di kito matatu ge sia ne bene pasa hino dosa mpangahukung ge talo dang.

Balahi galia' ma talo dang.
Bene dapik ma talo dang!
Bene yahak ma talo dang!
Bene yelek diti kanangi ma talo dang.

- C. **Musa gafoleng:**
BACA ULANGAN 34:6: "*You po yala Musa nyawa mo, hino mbi, You po lofu Musa ngkanangi haya.*"

III. **MUSA GAHA KO YOSUA:**

- A. **You yati Yosua mpande:**
BACA ULANGAN 34:9

Dadi Musa gafoleng dang noson, Musa gahako manima ndoik sa ngan Yosua. Mai mohon kito mine sarita di Yosua. Yosua ge Musa ngganti ne mata mo yodi matatu Isarae sado ha' Kanang. Yosua ge mata ngaku You. Kemo fiking noson di tempu sa Yosua lau nana' petak Kanang ne? Dadi mae, kito mine You nsarita notun di Yosua, notun po begai:

- B. **You yago matatu Isarae vala petak Kanang:**
BACA YOSUA 1:12

Mai mohon kito mine You yago sio Isarae diak hino petak Kanang. Di mai sio mata dang baya You hino una' tangan ne ge nate souk. Dumpak di mananak, sio nanak mo, di tempu sai ge kaba ngaku po You.

- C. **Yosua bage petak Kanang ne nyohi soan nun bali petak mpou sia:**
BACA YOSUA 11:23

Dadi kito mine You mpangayanji hino Abarang ne mohon dadi po di sio diak hino petak Kanang mo. You ndio pede mukung, baya mai sa sia ne lungsung dang ge dang. You ndio ge pede tu, pede dadi. Baya mo ge bene lungsung ge hino dang. Dadi sio Isarae ndian gaha' ka diak mo di sio fiking di You mpangayanji bali sio fiking You ge ngking bali sio. Dadi sio lau ratu sio mata duo' hino Kanang. Sio lau mo, sio ndian ngai-ngai dang ngka, di sio gananou You ge hemung bali sio. Dadi sio musu mo, soan nun sia musu sado yala di petak Kanang mpou sia sia...sado nyohi soan nun hulu tueng howo mo, yala petak Kanang mo sado souk.

IV. **MATATU ISARAE BADADUK DI YOU YOU GALIA':**

- A. **Sio bei mote You mpangaago dang:**
BACA KATUA 2:7-12

Sio mata Isarae ha' petak Kanang nangkafohun, You yago sio riwa' taladan-taladan you hila

hino petak mo, madi sio bei mote You mpangaago mo ge dang. Tofo, sio Isarae ma mbaruku you you mo.

- 1) Sio rame-rame bene sio nyou do ne ndian sanang.
- 2) Mata rame di you Baala pake bohik diti sio ngkanangi.
- 3) Sio basanaho nfamei, gamate diti nanak ne daho di you mo.

Sio mbaruku mandeling po bego. Sio fiking bei bego ge souk you so bei gabia sio mpangadadi ka sio mpangadadi bia. Sio fiking bei bego ge souk sio ntananong dadi bia, nising bia bali souk sio ma dadi gaha'. Hino mbi sio mbaruku mo, mbaruku mai dang sio bei di nima. Mai nafan bei di nima ma sio mbaruku. Dadi sio Isarae mbaruku sio Kanang mo nyou. Sio ngaku You tu dang ka ngaku ti taladan you dang sio Kanang walu' di nima diti mo. Dadi sio mata rame notun sio Isarae, notun baya, "E! Yaga mine! Kito talinga beleng po mata sai. Kito ngangano nun po mata sai." Sado matatu waha ngaku sio. Hino mbi, sio gahekok matatutu. Mangkahekok nun ge woi? Lusifa. Mai sado dadi etan begai po di mai ndeling howo:

- 1) Sio matatu Isarae bei galia' You ntanefa kahulu.
- 2) Sio mbaruku you you galia' mo, mangale galia' ma hino.

Sio mbaruku mo, sio mbaruku tu-tu po Lusifa, di Lusifa ndian suka ge bene buju matatu nfamiking ne sado fiking di You Yawe ge dang. Mata mo po dang gahekok matatu ne matatu bei ti ngangano nun hino you-you galia' mo. Sio mantalingun di You Yawe bei gabia sio ne di sio ngaku Lusifa mpangabuju ka sado sio gihak ti you-you galia' mo ngan.

B. Matatu Isarae badaduk di you-you galia' bali nsalak hino:
BACA KATUA 2:13-15

Dadi You do sio bei dosa mo, Matahaya gasala sio. Madi pede gasala sio dang, sado dahu bali pangahukung hino sio. Pangahukung mo begai: besa musu ka ha' ratu sio mata Isarae mo, mo ge sio nwola' hino ngkanangi dang, sado sio kala. Sio sado kala mo po di You goho bene rio ban di sio ge dang ngka, sado musu dang ha' mo ge yamo bali gawon sio mai-mai sado souk, bali ti gamate sio. Madi sio bene padu musu mo ge talo dang.

C. You gahako matatu ne dadi matatu Isarae ngkatua:
BACA KATUA 2:16-19

Mai mohon kito mine You do sio Isarae mo susa tu. You do go, Matahaya bakaosu sio ka dahu sio ngkatua. Dahu katua-katua mo ne bene sio pasa hino musu mo ntakolo. You fiking noson di You mpangayanji ne. You fiking dele ka sio mata Isarae nate souk ka You mpangayanji hino soan Isarae mo butu'.

Masing Lusifa mbalawan You, mbalawan ndeha' sia, madi You yaga dang soan Isarae ka butu'. You fiking di mata sa bene dabe ne Mata sa ganafu Lusifa mo manun po hino soan Abarang ka nsanubun, po dang You dahu katua hino sio Isarae, ne pahala sio. Katua hila mo riwo sio mata Isarae ne sado sio pasa hino musu mo ntakolo. Bali sio katua notun gabia sio Isarae di You tu po You Yawe ne sio gabalik nfamiking ne fiking paling You, ne sado sio mbaruku paling You Yawe.

Madi kona, besa katua mo ne gafoleng, mo ge sio Isarae mantalingun paling You ka dalian paling you-you galia' mo. Sio Isarae sado bei bego ge sio ntalinga beleng tutu po Lusifa. Sio ge ngan di Lusifa nuhu-nanak. Bia notun pede sio, baya ngan di matatu hino dunia mai sou-souk ka ndeha' dang bei galia' You ndio mai mo ge pede Lusifa nuhu-nanak.

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. You yati petak Kanang hino sio Isarae hemung sa You yanji hino Abarang, Isak bali Yako sio ne. Mai sa ka You yanji ge pede dadi, pede tu, lungsung dang.
2. Matatutu ndeha' dang ngaku You ndio dang ge diak hino Kanang talo dang. Hino mbi, Musa ma diak talo dang, po di dosa ne.
3. Mbaruku You nikan mbaruku ndeling dufu. Bene sampun di mai ndeli-ndeling galia' ge You yala dang. You busu.
4. Masing matatu Isarae bei galia' madi Matahaya yati nsolang hino po di gahako matatu ne dadi katua.

27 *MATATU ISRAE DANEK NE SIO BALI RAJA*

*I Sam. 8:1-7, 11:14-15, 13:13-14, 16:1, 11-13, II Sam. 5:1-4, 7:1-3, 12-17, I Tawarikh 22:5-6, 29:26-28,
II Tawarikh 2:1, 5:1, 29:26-27*

LIO NGAN NANGKAFOHUN:

Dadi hino sarita ndik dang mai, kito mine sarita di matatu Isarae hino petak Kanang. Yosua napa' baai petak mo ka napa' mpou sia soan nun sia parenta, mpou sia soan nun sia parenta. Yosua baai petak mo po bego sado nyohi soan nun mo parenta nyohi mpou bei mou, bei mou.

Dadi matatu Isarae sio duo' hino petak Kanang mo, You dahu bali sio ngkatua ne sio dahu nulu po hino mata sa mo. You yaga soan Isarae mo di Mata sa dang yanji ne. Tuga di Mata sa mo sado badadi hino soan Isarae mo. Dadi besa sio ngkatua mo ne dadi noson, sio bei mote noson You ndian suka. Madi besa sio ngkatua mo ne gafoleng ngka, mo ge sio bei paling po besa sio nfaramai etan mena ne. Sio bei dosa gangayak paling hino You Yawe mbelen ndian. Souk, You yati paling sio ngkatua ne sio dahu paling nulu hino katua mo. Madi ngkatua mo gafoleng, souk sio gabalik paling hino sio ndosa mo.

Dadi hino sarita ndik dang mai, kito mine sarita di matatu Isarae hino petak Kanang mo. Sio napa' duo' hino sado lau dali taun ratu' tolu. Sio bali katua-tua waha. Dadi sio mata Isarae ngkatua nangka togu po mai. Mata mo ngan Samue.

I. ISARAE NRAJA SIA NANGKA FOHUN:

A. Matatu Isarae danek raja: BACA I SAM. 8:1-7

Dadi kito mine di Samue mananak mene howo mo, sio nfaramai bei ge etan tu. Sio besa You nima ndo' madi sio pede la dulok untun hino manuhu-nanak ka yala sio mpipi ne sio howo mura di. Sio ngaku tu-tu You dang.

Masing besa, madi You dahu bali katua-tua hino di matatu Isarae mo. You bene sio dahu ngangano togu-togu po hino You Yawe. Madi sio matatu Isarae ngali sio nfamiking ka sado sio bene bili mata sa ne dadi sio nraja. Dadi hino sarita ndik dang mai, kito fene mine di soan Isarae bali raja.

Dadi souk, mantika-ntika' hino Isarae fiking bia ge sio gahako mata sa, ne dadi sio nraja ne parenta sio. Madi a fene nikak kemo hila hino mbai. Sio Isarae bali raja dang noson ge sio dahu nulu hino woi? Sio ngkatua-tua mo. Dadi woi sa po gahako katua-tua hino matatu Isarae mo? You. Dadi yaga fiking! Di mena ne matatu Isarae dahu nulu togu-togu po hino You. Madi di mai ge sio bene dulok mata sa ne dadi sio nraja. Mo ge tu-tu sio Isarae duli-dahak You.

B. Samue gahako Sau:
BACAI SAM. 11:14-15

Dadi Samue dule sio Isarae ne lau ha' Gigala ne gahako sio nraja. Raja sa mai, sio Isarae nraja nangka fohun. Mata sa mai ngan Sau. Dadi sio gahako Sau dadi sio nraja, souk sio basanaho di "sanaho dame". Sanaho dame mo, You dahu mai ndeling hino sanaho dame mo di tempu sa Musa hino Mbapeng You ne. Sanaho dame mo ge begai, bei tanda di matatu ngaku You. Besa matatu bei mote You ndian suka mo ge do sio basanaho di sanaho dame. Mo ge tanda sa ngaku You, bali bei mote You ndian suka. Dadi matatu Isarae gahako Sau dadi raja gafa', sio nanang besa sio bei mote You ndian suka, po dang sio basanaho di sanaho dame mo.

Madi Sau yako parenta hino Isarae man dang, souk io bei mote You mpangaago dang ngka. Dadi You do go, mohon notun Samue, baya, "Mo ge Sau mai bei mote A pangaago dang, po dang A suli-sahak io. A napa' bali pamili diti. Mata sa hino ngka. Mata sa a pili mo po dadi matatu Isarae nraja."

II. ISARAE NRAJA SIA KAHOWO:

A. Sau ntanau' po Raja Dau:
BACAI SAM. 13:13-14, 16:1,11-13

Dadi kito kaba mine di You Yawe fandung po mata bei mote Matahaya ndian suka hila. Sau bei mote You ndian suka dang. A fene nikak, Sau gananou You ndian suka te dang? Gananou ngka. Sau gananou You ndian suka di begai: di tempu sa mo, You Yawe ndio batondo po dahu hino sio Isarae ngkatua mo, souk ngkatua mo notun paling di hino matatu Isarae. Dadi Sau gananou You ndian sagaro di hino Samue mo.

Madi hino dunia ndoa' sai, kito matatu kananou You ndian suka hila talo te talo dang? Talo! Kito kananou You ndian sagaro bebesa? Di begai: kito mine You ndian suka po hino You nsarita dang kami howo notun di kemo hila dang mai, po di You ndian suka hino. You ndian suka ge hino Buku You.

B. Samue damola Dau di minak:
KASUPU GAMBA #41

Dadi kito mine You bili mata galia' sa ne bei Sau ntanau'. Io dadi raja ne parenta paling matatu Isarae mo. Mata sa mo, ngan Dau. Dadi You yago Samue, baya, "Koho ne samola io, di mata soko po mo." Di hino sio mata Isarae mpangadadi ge besa mata sa bene dadi raja ge nekan damola. Samola mo dahu tanda di mata sa mo ge pede ti, di io dadi raja. Mae, kito mine You nsarita:

BACA II SAM. 5:1-4

Dadi kito kaba mine di matatu Isarae mo sou-souk, sio kaba mangaku di Dau dadi raja, sio mangaku mo ge sio mangaku di ndian nising tu.

C. Raja Dau bene gahangun leha' You:
BACA II SAM. 7:1-3

Dadi Raja Dau mo fiking, "Aku tuo' hino kadato bia, ngkoyong, manarang pede kawahu." Dadi Raja Dau mo fiking leha' tenda mbaruku You ge pede leha' tenda la. Po dang Raja Dau

mo ndian ge bei leha' bia sa ne tayadi di leha' tenda mbaruku You. Bene bei leha' bia sa bali ngkoyong. Madi You batondo hino nabi Natan di Dau nfamiking bene gahangun leha' mbaruku You. Leha' sa mo ge You bali famiking galia'.

D. You notun Dau di mananak ge yanak leha' You ge talo:

BACA II SAM. 7:12-17, II TAWARIKH 22:5-6, 29:26-28,

II TAWARIKH 29:26-27, 2:1

KASUPU GAMBA #43

Dadi Raja Dau mine You ndio hino nabi Natan mo, mine di Dau mananak gusu po gahangun leha' sa mo talo. Mananak mo ngan po Salomo. Hino mbi, You notun Dau, parenta raja mai ge lau sumpa-sumpak, ma lau togu-togu dang, di You barakati soan sa Dau. Dadi Raja Dau mananak Salomo bene dadi raja, hino mbi, io bene gahangun leha' You mo.

Dadi kito mine You yanji hino Dau, hino soan Dau mo ge dali tadenge-denge Mata sa dang You yanji hino Hawa, Mata sa dang You yanji hino Abarang ne ge tadenge-denge bene dadi po hino soan Dau mo. Mata so ge barusa' Lusifa nulu ntalan. Mene so bene gasupu matatu-tu hino susa sai ntakolo. Susa sai ge dosa nsalak. Dadi You mpangayanji sa hino Hawa ne po lau sumpa-sumpak sado You notun paling pangayanji mo hino Abarang, Isak bali Yako. Souk, kito mohon mine pangayanji mo nafu paling hino Dau. Mata sa dang You yanji ne ge souk badadi po hino soan Dau.

A fene nikak kemo hila, You mpangayanji hino Abarang mai ndeling tolu tu te dang? Sia nangka fohun besa? Nuhu nanak waha sa una'. Pangayanji ndeling sa mo dadi ngka...bangsa Isarae mo ge matatu bali manyuta. Hino mbi, pangayanji ndeling kahowo ne, di petak Kanang mo, dadi hino sarita mai ngka, tu te dang? Bangsa Isarae duo' hino petak Kanang! Dadi kemo hila fiking besa? You mpangayanji hino Abarang, howo ge badadi ngka. Sia katolu souk dadi te dang? You ndio pede muing. Matahaya ndio ge lungsung dang. Mata sa dang You yanji ne barusa' Lusifa sado pahala di matatu-tu hino dosa nsalak sai ntanohon ge hino. Mata sa dang You yanji bene galono' ban matatu baradosa sado baraasan paling.

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. Bangsa Isarae mo duli-dahak You di sio kari-kari bene gahako raja hemung sa peta-petak galia'.
2. You Yawe fandung po mata dang bei mote Matahaya ndian suka. Kito hino dunia ndoa' sai mine You ndian suka talo po di You nsarita dang mai.
3. You yanji Dau tadenge-denge Mata sa dang You yanji ne barusa' Lusifa nulu ntalan ge badadi po hino soan Dau.
4. You ndio pede muing. Kito kaba mine sonto-sonto waha di Matahaya ndio pede dadi. Dufu nun po hino You. Kito ngaku Matahaya ndio talo di Matahaya mangkahekok ma talo dang. Mangkahekok nun po hino Lusifa.

LIO NGAN NANGKAFOHUN:

Dadi kito iko-iko sarita Isarae hino Yako di tempu sa sio hino petak Kanang noson. Kito iko sarita, sio di tempu lara' mo sado kito kaba mine di You pahala sio Isarae. Yosek dule sio sado sio kaba duo' hino Masiri mo, bene sio pasa hino tempu lara' mo. Souk, soan Isarae duo' hino petak Masiri mo man, lau-lau sado taun ratu' tolu. Mo ge sio dadi sado matatu bali manyuta. Souk, kito mine di sarita Musa. Musa pahala ban sio hino matatu Masiri nima ndian, sagado sio supu hino petak Masiri mo, sado ha' Mbapeng You. Souk, kito kaba mine You notun sio, baya, "A kahanak kemo ne fei kemo ge A matatu pede." Souk, Matahaya yati You ntanefa mai ngan kahulu mo.

Masing bebegu, madi matatu Isarae mo bei mote You ndian suka dang. Kemo fiking noson di bangsa Isarae mo lau loli-lolik hino una' tangan mo, sio lolik mo di sio ngaku You ndio dang, sado sio diak petak Kanang talo dang. Dadi sio lau yatu-yatu hino una' tangan mo taun laka ngha'. Tofo, soan Isarae diak hino petak dang You yanji ne. Sio duo' hino sio mpetak mo man. Madi sio bei mote You ndian suka ndeha' sia dang.

Hino mbi, sio bei galia' tu kalau sado sio bei mote matatu Kanang nfamei etan ne. Sio mbaruku you-you galia', te sio mbaruku sampun. Dadi You ngking bali sio dang sado sio musu ha' ratu sio. Souk, Matahaya bakaosu paling sio sado yati sio ngkatua-tua ne pahala sio. Madi ngkatua mo gafoleng gafa', sio gabalik paling hino sio nfamei etan ne. Tofo, kito mine sio fiking bia ge sio bali raja hemung besa peta-petak galia'. Sio ge tu-tu duli-dahak You Yawe di You Yawe ge besa sio nraja. Kito mine sio nraja nangka fohun bei mote Matahaya ndio dang. Souk, You yati Sau ntanau'. Mata so ngan Dau. Dau ge ngan di bei mote Matahaya ndian suka. Bangsa Isarae nraja katolu po Salomo, Dau mananak mo. Salomo mo gahangun ban You ndeha' ngkoyong sa mo.

I. MATA GEGEN NDINSI:**A. You gahako matatu ne badadi Matahaya nsung:**

Dadi di mai kito sou-souk kaba kananou You nsarita di You po walu' dunia mai. Bali mai kahila hino dunia mai sou-souk pede You mai walu'. Sado ha' kito matatu mai ma You mai walu'. Dadi You ndian ge matatu hino dunia mai sou-souk kaba gananou Matahaya ndian suka. Di begai: hino dunia mai bali matatu gananou You ndian suka dang ma hino. Matahaya bene matatu hino dunia mai sou-souk bei iko Matahaya ndian suka, mote Matahaya ndian famiking. Dang ge, besa sio ne bei mote Matahaya ndio dang, matatu dang mo ge nekan Matahaya hukung la se. Di dufu sai nun po Matahaya. Dadi matatu bei galia' ge Matahaya yala talo dang.

Dadi You gahako matatu ne mata dang mo po notun paling di Matahaya ndian suka. Kito kaba mine di Matahaya pake Nu, Yosek, Musa bali Yosua ne tuga di matatu sou-souk

gananou di bei begai ge dali bali You ndian suka, madi bei begai ge You mahara. Matatu sio mo ge besa You nsung.

B. Mata gegen ge gasala bali gaduo' matatu Isarae nfaramai bei:

Dadi kemo hila fiking noson di matatu Isarae? Sio duo' hino petak Kanang mo, You yati sio ngkatua-tua ne tuga di sio gananou di You ndian famiking, You ndian suka ma sio gananou di. Dadi tofo, matatu Isarae bali nraja sado You gahako sio Isarae mo sia ne dadi mata gegen. Dadi sio Isarae mo dadi sumpa-sumpak sado raja ma waha, mata gegen ma waha. Madi raja mo nseing etan di bei galia' You ndio. Dadi mata gegen mo nfaramai bei begai, sio ndinsi besa raja sia ne bei galia' sio notun, "Bia bei bego. Bei bego ge bei galia' You ndio. You ndian suka ge bei bego dang." Dadi besa raja sa mo bali manuhu nanak mine mata gegen ndio mo ka bei mote dang, mo ge souk You dahu pangahukung hino.

Dadi hino sarita ndik dang mai, kami kasupu sarita di mata gegen sa ngan Yunusi. Dadi You yago Yunusi lau ha' hino matatu soan galia'. Matatu mo soan hino Abarang dang, madi You yago Yunusi lau ha' hino sio ne notun di You ndian suka. Dadi besa matatu mo ne sio mine Yunusi ndio mo ma bei mote dang, mo ge souk You dahu pangahukung hino sio.

II. YOU YUANG MATA GEGEN SA NGAN YUNUSI:

A. You yago Yunusi lau ha' Niniwe:
BACA YUNUSI 1:1-2

Dadi You yago Yunusi lau ha' matatu Niniwe. Matatu mo soan Isarae dang. Hino mbi, matatu Niniwe mo, sio bene lau rusu matatu Isarae. Dadi hino sarita mai kito to sonto. You dalian tu po matatu Isarae, madi dalian pede matatu Isarae mo dang. Matatu hino dunia mai sou-souk You dalian. Po dang You galau Yunusi ne ha' hino kota Niniwe mo, ne notun ban di You ndian suka ne sado sio Niniwe bei mote You ndian suka. Madi besa sio ne bei mote dang, mo ge souk You dahu pangahukung hino Niniwe mo, bene ruba sio ngkota haya mo.

Dadi a fene nikak kemo hila hino mbai, matatu Niniwe mo sio nfamiking hino matatu Isarae bebesa? Sio bene rusu-rusu matatu Isarae. Matatu Niniwe mo po musu matatu Isarae, bene ratu sio. Dadi a fene nikak kemo hila hino mbai, matatu Niniwe mo sio bei besa po sado You bene riwo sio, sado You bene yati nsolang sa ne sio ngali di nfamiking mo talo? Sio mbaruku You Yawe dang, di sio mo ge mbaruku you-you galia'. Sio ngkalakuan bia sia ma dang, sio nfaramai sara etan tu. Dadi besa po You bene galau Yunusi ne notun gamenan sio, ne sio ngali di nfamiking talo? Matahaya bei bego po di You dalian tu sio di sio ge Matahaya mai walu'.

Dadi kito mine sonto hino You Yawe nfamiking. Matahaya pake notun gamenan matatu. Besa Matahaya bene dahu pangahukung, Matahaya notun gamenan ne do besa matatu mo ne bei mote dang, mo ge pangahukung mo souk dadi. Ma matatu ne bei mote ge pangahukung mo dadi dang.

B. Yunusi balahi You:
BACA YUNUSI 1:3-10

Dadi Yunusi mine You mpangaago mo, madi mata mo sone balahi You. Dadi kito to sonto...You dalian matatu Niniwe mo, po dang galau Yunusi mo, ne notun gamenan sio, ne tuga di sio Niniwe mo fiking di Matahaya ndio bali ngali sio nfamiking. Madi Yunusi mo

mote dang di io gananou matatu Niniwe mo bene ratu matatu Isarae, po dang Yunusi mine You mpangaago mo madi mata mo lau dang. Mata mo gananou gamenan ngka sado io fiking besa You dahu pangahukung hino kota Niniwe mo ge Yunusi mo ndian bia. Dadi souk, Yunusi sone balahi You. Madi matatu balahi You ge talo dang.

Dadi Yunusi, mata mo sone balahi You. Dadi hino Yunusi mpangalaun mo, bene lahi ha' hino Tarasisi. Dadi Tarasisi mo kafa bali petak Kanang kilo ribu tolu bali ratu' howo. Io bene lahi ha' Tarasisi di begai, Tarasisi duo' mote petak Kanang ngking, Niniwe duo' mote petak Kanang ngking. Dadi io bene lahi You, madi matatu bene balahi You, lahi ha' hino mbi ne You hino dang? Po You ge mai nyohi ka mote mpou-mpou i pede hino noka. Hino mbi, Matahaya mbelen ge do kasia lau dali-dali dunia nsohing. Dadi mo ge kito fene balahi You ge talo dang.

Kemo fiking noson di Raja Dau? Di tempu sa Raja Dau dadi noson, mata mo gananou mai ndeling dang mai, di lefo. Mae, kito mine mai ndeling sa Raja Dau lefo mai:

"Aku tatasone ne lau la hi ne a supu kalia' hino Hama' You? Mo ge talo dang. Hino mbi a fene kalahi a kanangi hino Ke mbelen ndian ma talo dang. Masing a sado hanak hino alang, Ke po hino alang. Te a sado gafoleng ka nouk paling hino mate ndian ma Ke po hino mate ndian. Hino mbi, basakodo ma benek Ke mbelen ndian ma talo dang. Hodong ge Ke do besa kadage. Modong ge naha' hemung sa dina, basakodo ge hemung sa naha'."

Dadi balahi You ge talo dang. Mae, kito kaba mine mai sa dadi hino Yunusi mo...

C. You dadoto Yunusi:
BACA YUNUSI 1:11-17

Dadi kito mine You galau kenak haya sa ne dolon Yunusi. Yunusi duo' hino kenak sa mo ntuka ndian sado lau botu tolu mandian. Dadi Yunusi hino kenak ntuka ndian mo ne dalo ndeling supu lau la hi? Bene dalo ndeling supu hino You mpangahukung mo ge talo dang. Dadi Yunusi mohon fiking ha' di You mpangaago ne. Souk, mohon mata mo babeto dali di You, di io fiking pede la You gusu po gasupu, bali pahala io talo.

Dadi kito kaba mine, besa matatu ne mangaku di sio pahala diti ngkanangi hino pangahukung talo dang, mo ge souk You pahala sio talo. Madi matatu nekan mangaku gamenan di io pahala diti ngkanangi talo dang.

Dadi You mine Yunusi mbabeto mo, souk You pahala io. Souk, gusu po mohon Yunusi bei mote di You mpangaago ne. Mae, kito kaba mine You nsarita...

D. You pahala Yunusi - Yunusi bei mote di You mpangaago:
BACA YUNUSI 2:10, 3:1-4

Dadi You mine Yunusi mbabeto mo di Yunusi mangaku pahala diti ngkanangi talo dang, souk You pahala mata mo ngkanangi. Dadi You yago kenak haya mo ne luak Yunusi no hino petak kating, lama mote You yago paling mata mo besa mpangaago mena ne, baya, "Kou lau dafa' ne ha' Niniwe". Dadi Yunusi mine go mata mo goho lau! Mata mo bei paling kalakuan besa mena ne dang ngka. Souk, matatu Niniwe mo mine Yunusi baroa' di You bene ruba Niniwe mo, lama mote sio ngali sio nfamiking. Sio ngali nfamiking souk sio bei mote You ndian suka mo. Di sio bene hemu-hemung bali You. Mae, kito kaba mine You nsarita di sio matatu Niniwe.

III. MATATU NINIWE TADUBA DI SIO NDOSA:

BACA YUNUSI 3:5,10

Dadi matatu Niniwe mo mine You Yawe bene ruba sio ngkota bali hukung sio, mo ge nanang nfaha' tu. Sio nanang nfaha' sado sio ngali sio nfamiking.

Kito mohon to sonto di matatu ngali sio nfamiking. Matatu Niniwe mo mine Yunusi gegen, baya, "Noson botu laka ngha' ge You ruba Niniwe mai." Gusu po sio fiking sio nfamei etan mo. You ndio ha' sio, gusu po mohon sio do di sio nfamei yao tu kalau hino You ndian suka. Gusu po mohon sio taduba di bei dosa o! Souk sio ngali sio nfamiking, sio iko-iko sado bei paling nfamei mena ne dang ngka, di Yunusi mo mohon gegen, notun gatong sio nfamei mena ge dosa.

You bene ruba Niniwe mo po di sio nfamei mena mo. Po dang sio ngali sio nfamiking sado sio mangaodon, sado sio daman sinang baredek, hino namei, mata haya, sado dali raja. Sio mangaodon, sio kaba daman sinang baredek, souk sio mangkaade, sio dangik di sio matatu Niniwe ngaku You ndio di noson botu laka ngha' Matahaya bene ruba sio ngkota mo. Sio bahanging-hanging hino You ne hara-harak Matahaya mine sio ndio. Sio hara-harak ge You mine sio ntanangik sado bei sio dang. Souk, sio bei mote Matahaya ndian suka. Dadi You do sio ngali nfamiking bego, Matahaya dalian sio. You do sio ndian bene bei mote Matahaya ndian sagaro po dang Matahaya bei gaetan sio dang. Sio pasa po di Matahaya do bakaosu sio.

IV. LIO NANGKATOGU:

Dadi kito mine di hino matatu Isarae, You bili matatu-tu ne dadi mata gegen. Mata gegen hino Isarae waha. Dadi pake bali mata gegen ne tuga di sio do matatu Isarae te soan galia' ka bei taladan ka mbaruku hino, te bei galia' You ndian suka, mata gegen mo notun, "Dele bei bego. Souk, You hukung kemo hila." Ne tuga di matatu Isarae gananou di, besa mbaruku sampun, mo ge You yala dang. You Yawe ndian ge matatu mbaruku Matahaya ge mbaruku di ndian nising. Mbaruku soho.

Dadi You yati sio Isarae mata gegen, te nabi, ne sio notun paling matatu Isarae bia sio bei galia-lia' bebego, mo ge souk You bene dahu pangahukung nfaha' tu kalau hino sio. Mpangahukung mo mai ndeling begai: You bene galua musu ne ratu sio, souk sado tuda sio matatu Isarae ne ha' hino musu mo mpetak. Petak Kanang ge nohe di matatu Isarae sou-souk duo' hino musu mo mpetak.

Madi mata gegen mo galomok matatu Isarae ndian di notu-notun matatu Isarae "Bia mantalingun You mpangayanji. You mpangayanji di Mata sa dang dabe ka barusa' Lusifa ne. Masing besa ma pangayanji mo ge souk dadi."

Dadi hino sarita ndik dang mai, aku tahu mai ngan ne kemo fiki-fiking di sarita mai manising:

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. Matatu hino dunia mai sou-souk You dalian tu. Po dang Matahaya bene sio mine Matahaya ndian suka, ne besa sio bei mote, sio dalo pangahukung dang.

2. Masing bebesa ma kito balahi You talo dang. Hino mpou-mpou mo pede Matahaya hino ngka.
3. Pede la You gusu po pahala Yunusi hino kenak ntuka ndian mo talo. Pede la You gusu po pahala matatu hino dosa nsalak talo.
4. Matatu-tu hino kota Niniwe mine You ndio, souk ngaku Matahaya, bei mote Matahaya ndian suka. Souk, Matahaya do bakaosu sio sado dahu pangahukung hino dang.

29 MATA GEGEN MPANGANOTUN DI MATA SA DANG YOU YANJI NE

*YES. 7:14, MICAHAH 5:2, YES 53:3, MAZ. 69.4, 27:1-2,
YES 50:6, MAZ 41:9, 22:6-8, 16,
HOSEA 11:1, YES. 53:3-4, 7-9, 12*

I. MATA GEGEN NDINSI:

A. **Yaga matatu Isarae ne tuga di bei galia' You ndian suka dang:**

Dadi dina sai, kito mine paling di You nima ndo' dang ngan mata gegen. Kemo fiking noson di mata gegen sio ndinsi? Sio ge besa You nsung. Sio po notun ban di You ndian suka te notun ban di You mpanganotun. Bali begai: besa mata gegen mo do matatu Isarae ka bei galia' You ntanefa mo ge sio gasala sio mata Isarae mo ne sio gabalik paling sio nfamiking ne galua di sio ndosa. Madi besa sio Isarae ngali sio nfamiking dang, mo ge sio mata gegen notun gatong sio, baya, "O, bei dosa bego ge, souk You hukung kemo. Lio mangan besa sio matatu gegen do sio Isarae mbaruku you-you galia', te mbaruku mai nton ne sio do mo ge gasala, yago baya, "Ngali bali kemo nfamiking gusu dang ge You hukung kemo". Baya, ngan di raja ma bei galia' You ndian, mo ge mata gegen nsung nfaha' dang ka gasala la se. Sio do matatu Isarae bei galia' mai ndeling hila hino You mo ge sio po mata notun, gadufu sio. Ngan di mata gegen mo ge waha tu. Sio nseing ngan po Yesaya, Sakaria, Yeremia, bali Mika. Sio ge ngan di You nima-ndo' po sio.

B. **Mata gegen notun gabia paling di Mata sa dang You yanji ne:**

Yaga fiking! Mata gegen po notun gabia paling sio mata Isarae di Mata sa dang You yanji mo. Hama' You duman hino mata gegen po dang sio notun di Mata sa dang You yanji mo talo. Sio mata gegen mpanganotun hila ge pede mucking bali tu po di Hama' You duman hino sio.

C. **Mata gegen notun gamenan di mai ndeling dang dali tadenge-denge ma talo:**

Bali ti mata gegen mo notun gamenan di mai ndeling kahila dang dali tadenge-denge kaba dadi ko talo po di Hama' You duman hino sio. Mai ndeli-ndeling dali tadenge-denge kasouk bene badadi mo ge sio napa' notun gamenan ngka, sado sio mata gegen mo ma notun gamenan di Mata sa dang You yanji mo, masing Mata sa You yanji mo dabe dang noson madi sio napa' notun gamenan ngka, di taun bali mbaratu' ma Mata so dabe dang noson madi You notun gamenan di hino

mata gegen, souk sio mata gegen mo notun dumpak paling hino sio matatu Isarae, tuga di matatu Isarae mo sio walu gamena-menan di Mata so, bali yaga gamena-menan di. Bali ti You yago mata gegen hila mo ne lefo gamenan di mai ndeli-ndeling hino Mata mo ne sado dali Mata mo ntanohon ma sio Isarae do dufu Mata so, bali sio napa' gananou gatong ngka.

II. MATA GEGEN LEFO DI MAI NDELING MATA SA DANG YOU YANJI NE:

A. Pede lio ngan ge souk matatu mantalingun:

You dahu bali mai ndeling lefo di begai: Matahaya gananou besa ngan di matatu yodi la lio te fiking la hino ndian ge souk mantalingun bali sala. You gananou besa matatu yodi pede la lio ngan ge souk mantalingun bali sala, po dang You yago sio mata gegen ne lefo gamenan mai ndeli-ndeling dang hino pangayanji mai ne panganotun mai dufu ndeha' sia, sala ngan sia ma dang, ne hino panganotun mo dogo paling lio ngan sia ma dang, te bene kurang paling lio ngan sia ma dang. Lio ngan mai nahu sa nsa togu-togu nahu po sa go, di pangayanji sa dang souk ka nsanubun muing mai ge You yaga ka matatu mantalingun paling pangayanji sa dang nsanubun muing mai, ne matatu duo' ne fiking-fiking ne sado tanohon mo nouk.

Dadi sio mata gegen mo notun gamenan di Mata sa You yanji mo ndio bali ti notun di Mata sa mo nfamei dabe ge bebesa, sado hino mpangahaya tete ge bebesa. Bali ti sado sio notun gamenan di Mata sa mo gafoleng ka nfamei ge bebesa. Madi Mata sa mo, sado taun bali mbaratu' ma dabe dang noson.

B. Mata gegen notun Mata sa dang You yanji ne mpangadadi:

1. BACA YESAYA. 7:14

Dadi kito mine ko di Mata sa mo dabe ge mandeling hemung besa kito matatu dabe ka mandeling ge dang. Manina mo, mene ma ha' dang noson, madi ntuka. Souk, Mata mo dabe ge namei mene sa, namei so ngan sia po Imanue. You mpanganotun sia paling di hino mene so ge begai:

2. BACA MICAH 5:2

Dadi kito mine ko, di Mata sa mo ge dabe hino kota sa ngan Beteleheng. Kota sa mo ge matatu pake yutok asan, di kota sa mo ge mei. Madi You ge gahanak kota sa mo ngan di Namei sa mo ge dabe po hino kota sa mo.

C. Mata gegen mpanganotun di mata so nekan susa tu kalau:

Souk, You mpanganotun di mena ne po notun baya, Mata so dang a fene notun mai ge nfaha'. A notun katong kemo di Mata sa mo nsoan diti ma busu paling Mata sa mo. Mae, kito mine You mpanganotun sia paling mai:

3. BACA YESAYA 53:3

Mata gegen mpanganotun sia paling di Mata so ge begai: (Mai ge Mata sa dabe dang noson mo ndio diti.)

4. BACA AMSAL 69:4, 27:12B

Dadi kito mohon mine ko, matatu ge nafa mahara Mata so, gusu po Mata mo mai sala dang. Souk, kito mine paling di Mata mo nfalituha diti ma bei gaetan paling Mata mo, bei susa paling Mata so.

5. BACA AMSAL 41:9

Souk, kito mine mata gegen mpanganotun ne po notun tadenge-denge matatu waha yutok, dangei, bali musu Mata sa dang You yanji mo.

6. BACA AMSAL 22:6-8,16

D. Mata dang You yanji ne ge susa po di nun matatu baradosa:

You ndio dang mata gegen notun ban ne po notun baya, "Mata so ge souk susa bali ti badito, madi Mata mo ge susa ban di matatu baradosa ndosa. Yaga fiking kabia Mata so, di Mata mo bene riwo ne gasupu ngan di matatu baradosa hino susa sai ntakolo. Susa sai manun po dosa.

7. BACA YESAYA 53:4-5,7,12

Dadi sio mata gegen lefo gamenan di mai ndeli-ndeling hila dang a mohon notun ko, bali sio notun gabia hino sio matatu Isarae ne Mata so ntanohon ha' ma sio do dufu, bali sio gananou gatong di. Sio mata gegen notun baya, "O! Kito ge riki dang. Madi kito uhu-anak basamuhi ge souk riki. Dadi kemo mutung duo' ne walu, bali yaga. Di panganotun mai nsanubun ge souk muing, bali panganotun mai nsanubun ge souk tu. Bali panganotun mai nsanubun ge bali nising! Kemo tatoho panganotun mai."

III. MATATU ISARAE YALA MATA GEGEN MPANGANOTUN BEBESA?

A. Matatu Isarae nseing ge yala gabia dang:

Dadi mata gegen mpanganotun mo, matatu Isarae nseing ngaku, nseing ngaku dang. Susa di matatu Isarae nseing busu matatu gegen mpanganotun mo, sio dahu ka ndian hino dang. Sio yutok, dangei sio, notun, baya, "Ye! Mata dang souk gasupu kami hino susa sai ko ge hino mbi? Mata gegen mo nseing ge matatu Isarae mo bagiging sio gataga, sado mata gegen mo nseing ge sio gamate.

B. Mata gegen nseing ge gatanong ti no:

Dadi mai ndeling etan sia paling po di sio mata gegen di mai tu ma hino, bali ti mata gegen di mai dang ma hino. Sio dang gegen di mai dang mo budyu matatu-tu ndian dele ka bei mote You Yawe. Sio fara sia mo ge mbalawan You Yawe mai ndeling hila. Sio bayasa lau di ofo ne guke-gayo' You mpanganotun mai ne bene ganafu You, sado matatu Isarae nseing ndian yatu-yatu ka ngaku di You mpanganotun mai dang. Dadi a fene nikak kemo, woi sa po lau di koan alu' bene bopo' You mpanganotun hila mai? (Lusifa) Mata so ge musu ndeha' sia You.

LIO NANGKATOGU:

Masing sio ngan di mata gegen mo nseing gafoleng souk, bali ti nseing dadi pangahutok nun, madi sio fiking gaha' po hino You mpanganotun hila hino Mata mo. Sio defa-defa sado lau-lau sado noson ka mata ntalan hila ne ma notun noson di You mpanganotun di Mata dang You yanji mo.

Dadi kemo hila hino mbai, fiking besa? Kemo hila hino mbai dele pusing di pangahutok waha lowo ntakolo mai ne kemo hila padu mine soho po You nsarita mai. A notun katong kemo hila di lio ngan hila i ge manising besa, madi kemo mine po You mpanganotun mai. Yaga fiking. Mai ndeling hila hino dunia mai ge mandufu togu-togu po You nsarita mai.

LIO NGAN PENTING HINO PALAJARANG DANG MAI:

1. You dalian tu po matatu Isarae po dang Matahaya yati mata gegen hino soan so ne tuga di sio gananou di mai ndeling dufu bali ti di mai ndeling sala.
2. Mata gegen mo notun gamenan di mai ndeling kahila dang bene dali di tadenge-denge ko ma talo po di mine ngangaje mo hino You Yawe.
3. Mata gegen notun gamenan di Mata sa dang You yanji ne mpangadabe sado ha' di mpangahaya tete ge bebesa. Sio ma notun gamenan Mata so gafoleng ka nfamei bebesa. Mpanganotun mo sou-souk sado taun bali mbaratu', madi Mata mo dabe dang noson.
4. You dahu mai ndeling notun gamenan di begai: ne tuga di matatu Isarae yaga gamena-menan bali ti walu Mata sa dang You yanji ne.